

langs administratieve weg maatregelen kunnen worden genomen, die aan den raad van voogdij zouden kunnen worden opgedragen. Eigenlijk moest een dergelijke wijze van doen in bepaalde gevallen ook voor oudere kinderen mogelijk zijn, om het mogelijk te maken dat de raad van voogdij de berisping zou kunnen uitspreken. Een reden te meer voor mijn leedwezen, dat de Minister de geheele materie in een ontwerp tot wijziging der strafwet heeft samengeperst; daardoor is mijns inziens een goede regeling onmogelijk geworden.

Ik heb verder gesproken over de Rijksopvoedingsgestichten en nu heeft de Minister tegenover het artikel van den heer de Bruyn aangehaald een artikel van den heer von Baumhauer en gezegd, dat deze laatste „op grond van eigen ervaring” eerstgenoemd artikel heeft tegengesproken. Dit betwijfel ik sterk. De ervaringen van den heer von Baumhauer waren ervaringen die hij in gesprekken met ambtenaren van die gestichten heeft opgedaan; en het is juist de hoofdgreif van den heer de Bruyn, dat men bij de gunstige oordeelvellingen over de gestichten steeds afgaat op mededeelingen van het personeel dier gestichten en op die wijze nooit een goed beeld van den toestand verkrijgt.

De Minister heeft de door mij gedane aanhaling niet fair genoemd. Ik erken dat de Minister, waar hij zich volkomen gerust verklaarde, alleen uitdrukkelijk sprak over de mishandelingen, de onzedelijkheid, en niet over den toestand in het algemeen; het is echter, naar ik meen, thans de eerste maal, dat de Minister toegeeft, dat aan het systeem in de gestichten nog groote gebreken kleven.

Voorloopig Verslag der Eerste Kamer.

§ 1. Het werd betreurd, dat strafbepalingen als thans voorgesteld voor jeugdige personen noodig zijn. Erkennende dat de bestaande wetgeving ten opzichte van de criminaliteit van het jongere geslacht onvoldoende bleek, waren er leden, die ook van de voorgenomen maatregelen weinig goeds verwachtten, daar zij van oordeel waren, dat die zonder aankweeking van positieve godsdienstige levensbeginselen al zeer weinig tot verbetering der misdadige en verdorven jeugd zouden baten. Alle straffen, alle rijkswerkinrichtingen tot opvoeding of tucht-scholen zouden geen uitwerking ten goede hebben; alleen eene christelijke, althans godsdienstige, opvoeding der jeugd kon volgens hen heil brengen.

Sommigen dezer leden hadden daarom met genoegen opgemerkt, dat de taak der opvoeding van strafrechtelijk vervolgte kinderen niet uitsluitend aan Rijksinrichtin-

Antwoord der Regeering.

§ 1. Het ontwerp is gedacht als een onderdeel der maatregelen, die bestemd zijn het maatschappelijk kwaad der verwaarloosde en crimineele jeugd te beperken en den jammer en de ellende, die er onafscheidelijk aan verbonden zijn, te lenigen.

Wijziging der voorschriften van het burgerlijk recht, welke de strekking hebben om aan de macht van ouders of voogden, die hunne plichten verwaarloozen of hunne bevoegdheden misbruiken, een einde te maken, is om meer dan eene reden op zich zelf geheel en al onvoldoende. Want het is duidelijk dat alleen indien betere opvoeders en verzorgers de plaats innemen die door ontzetting of ontheffing openvalt, van deze maatregelen de gewenschte vruchten zullen worden geplukt. Met goeden grond mag worden verwacht dat het vrij initiatief, reeds thans tot veler zegen werkzaam, in de behoefte ruim-

gen zoude worden toevertrouwd, maar dat ook particuliere gestichten, waar het godsdienstig en paedagogisch element meer op den voorgrond staat, daarvoor konden worden aangewezen.

Alhoewel gaarne het gewenschte van eene godsdienstige opvoeding erkennende, waren anderen toch van meening, dat ook de nieuwe inrichting der opvoeding nuttig kan werken.

Dat de bestaande strafrechtelijke bepalingen ten aanzien van jeugdige delinquenten onmenschkundig en ondoeltreffend zijn, derhalve in verreweg de meeste gevallen onvoldoende tot bescherming van orde en veiligheid tegenover de bandelooze en verwaarloosde jeugd en evenmin geschikt om verbetering te bewerken, werd door onderscheidene leden toegegeven, maar tevens betwijfeld of langs den aangewezen omslachtigen en kostbaren weg afdoende verbetering te wachten ware.

Eene snelle, terstond na het constateeren van een strafbaar feit, volgende rechtspleging en strafvoltrekking, in zeer ernstige gevallen gepaard met lichamelijke tuchtiging, zoude, gelijk de onderfinding elders had geleerd, op weerbarstige en tot kwaad doen geneigde naturen heilzamer werken dan berisping en geldboete, toegepast soms maanden nadat het strafbare feit was gepleegd.

Meerdere leden konden zich dan ook niet vereenigen met de voor de kinderberechting aangenomen zeer gerekte strafprocedure, met al hare termijnen en formaliteiten, op sommige punten nog wijdlooper dan het strafproces voor volwassenen. Zulks te minder nu volgens het ontwerp de jongste kinderen strafrechtelijk vervolgd

schoots zal voorzien. Immers het is bekend dat tal van vereenigingen, zoowel op verschillende godsdienstigen grondslag opgebouwd alsook uitgaande van zuiver philanthropische beginselen, slechts wachten op betere wettelijke bepalingen en geldelijken steun om zich ruimer te ontwikkelen en den reeds aangevangen moeitevollen arbeid met liefde en toewijding verder te volbrengen. Zooveel wordt echter van de particuliere liefdadigheid gevraagd dat zonder dien steun ook de beste privaatrechtelijke voorschriften in de praktijk zullen blijken een doode letter te zijn.

Doch bovendien is de privaatrechtelijke regeling, zelfs indien aan het particulier initiatief behoorlijke ondersteuning mocht gewaarborgd zijn, noodwendig eenzijdig en gebrekkig. Want eenerzijds zijn onder de verwaarloosde kinderen niet weinigen van zoo weerbarstig en verdorven karakter dat zij weinig geschikt zijn om binnen het kader, dat particuliere vereenigingen zich noodwendig moeten stellen, eene behoorlijke verzorging te vinden, en anderzijds zijn er onder de kinderen welke de strafwet overtreden velen, die tot hun daad alleen zijn gekomen tengevolge van de verwaarloozing of ook van de ontoereikende moreele en intellectueele krachten van ouders of voogden. Het mag daarom als een onmisbare eisch voor een volledig stelsel op dit gebied worden aangenomen dat de Staat ook in dit opzicht helpend en leidend optrede, dat hij als het ware subsidiair zich hen aantrekt voor wier verzorging en verbetering particuliere krachten te kort schieten, terwijl omgekeerd ook voor hen die de strafwet hebben overtreden de deuren der particuliere gestichten zich moeten kunnen openen.

kunnen worden. Zij hadden de voorkeur gegeven aan eene meer eenvoudige, stille en gemoedelijke, meer disciplinaire behandeling dezer vervolgingen, die dan toch veelal zullen eindigen met de teruggave van het kind aan ouders of voogden, of het stellen van het kind ter beschikking van de Regeering, terwijl, zelfs wanneer eene straf wordt uitgesproken, deze in den regel zal bestaan in eene berisping, eene boete of plaatsing in een tuchtschool tot een maximum van een jaar of zes maanden en dit alles, terwijl kinderen, die op verzoek van ouders of voogden volgens het Burgerlijk Wetboek in een Rijks-gesticht (dat is dezelfde tuchtschool) geplaatst worden en nog wel tot eenen onbeprekten tijd, op de meest eenvoudige wijze in de civiele raadkamer berecht worden.

Men zag bovendien een groote tegenstrijdigheid tusschen het scherpe vasthouden aan eene formeel, nog uitgebreide *strafprocedure* eenerzijds en de opvatting van het ontwerp ten aanzien van het *straffen* zelf, waarbij de grens tusschen straf en opvoeding, tusschen schuldig en niet schuldig moeilijk te trekken valt.

Het gevolg van deze overwegingen is het voorstel om den rechter de bevoegdheid te verleenen het kind bij overtreding der strafwet terug te geven aan ouders of voogden. Vooreerst strekt deze bepaling om rekening te houden met het tuchtrecht dat in veel gevallen beter zal werken dan de straf der overheid, maar ten andere ook om een aangevangen opvoeding door een particuliere vereeniging niet noodeloos af te breken en te vervangen door maatregelen van Staatswege die op zich zelf in geen enkel opzicht de voorkeur verdienen. Een ander gevolg van de grondgedachte dezer ontwerpen is de bevoegdheid der Regeering gegeven om, waar de rechter tot dwangopvoeding meent te moeten besluiten, ook aan particuliere gestichten onder behoorlijke controle die opvoeding toe te vertrouwen en omgekeerd in de Rijksopvoedingsgestichten op te nemen hen wier opvoeding particuliere krachten blijkt te boven te gaan. Op deze wijze kan waar dit pas geeft niet alleen rekening worden gehouden met het inzicht en de godsdienstige gezindheid der ouders, wier plichten en rechten niet meer dan strikt noodig mogen worden beperkt, maar bovendien zullen bij het uiterst moeilijk vraagstuk der opvoeding deze groote

krachten van godsdienst en spontane liefde en toewijding worden in werking gesteld die bij een opvoeding van Staatswege ongetwijfeld niet mogen ontbreken maar toch slechts in beperkte mate zich kunnen ontplooien.

Hoezeer alzoo de ondergeteekende in hooge mate prijsstelt op de medewerking der particuliere liefdadigheid bij de opvoeding der verwaarloosde en crimineele jeugd en hij gemeend heeft het particulier initiatief als een onmisbare factor van welslagen op den voorgrond te moeten stellen, heeft hij niettemin de richting vermeden van hen die alle maatregelen van Staatswege tegen jeugdige delinquenten te nemen wenschen samen te vatten als maatregelen van opvoeding. Naar zijne overtuiging toch verzet zich het publiek belang zoowel als het begrip van zedelijke verantwoordelijkheid tegen het onttrekken van jeugdige personen aan iedere strafrechterlijke aansprakelijkheid. Het kind is,

naar de mate van zijne individueele zedelijke en intellectueele ontwikkeling wel is waar, maar toch in beginsel evenzeer strafschuldig als de volwassene.

Alleen mag nimmer vergeten worden zoowel in de strafrechtspleging als in de straffen die worden toegepast dat de jeugdige wetsovertreder nog is in het tijdperk zijner ontwikkeling, dat zijn karakter nog geen vaste vormen heeft aangenomen, en dat een kind voortdurende leiding en steun behoeft.

Wanneer de leden, welke zich blijkens het Voorloopig Verslag niet konden vereenigen met de voor de kinderberechting aangenomen straf-procedure, een en ander nader zullen hebben overwogen, zullen zij naar de ondergeteekende zich vleit evenals hij zelf tot de overtuiging komen dat de waarborgen in het ontwerp voorgesteld voor eene goed gemotiveerde rechterlijke beslissing inderdaad onmisbaar zijn. De verschillende zeer gewichtige belangen, bij deze beslissingen betrokken, laten in vele gevallen niet toe die eenvoudige, stille en gemoedelijke, meer disciplinaire behandeling die men ter wille van een snelle berechting zoude verlangen. Want vooreerst is het toch zeker niet op goeden grond te verdedigen dat men het kind, waar het zijne hoogste belangen van vrijheid, eer en goeden naam geldt, niet dezelfde waarborgen van een behoorlijk onderzoek en een ruime vrijheid van verdediging schenkt die men voor den volwassene onmisbaar acht, maar ten andere gaat het zeker niet aan in deze gewichtige en voor zijn gansche leven wellicht beslissende handelingen hem, die onmondig is in alle zaken, in een vreemde omgeving te plaatsen met rechtsmiddelen te voorzien, waarvan zijn onrijp oordeel de beteekenis niet kan bevroeden, zonder hem zijne vertegenwoordigers en verzorgers ter zijde te stellen. Doch er is veel meer dat een nauwkeurig onderzoek niet alleen wettigt maar bepaaldelijk eischt. Immers de beslissing die van den rechter wordt geëischt is niet alleen in bijzondere mate gewichtig maar ook in bijzondere mate moeilijk. De rechter zal met een bepaald feit voor oogen de beteekenis van dit feit moeten doorgronden en rekening hebben te houden met het belang des kinds, met de rechten der ouders die hun ouderlijke macht zooal niet in naam dan toch in het wezen der zaak zien bedreigd, en met het belang der maatschappij dat, waar schuld aanwezig is, bestraffing noodig maakt. En waar reeds het bepalen der beteekenis van het objectief vaststaande feit voor de schuld van den volwassene tot de gewichtigste en moeilijkste vragen behoort, wordt die moeilijkheid, waar het ook in psychisch opzicht individueel zoo verschillende en zoo snel veranderende kinderen betreft, in die mate vermeerderd dat alleen van buitengewone middelen van voorlichting een bevredigend oordeel mag worden verwacht.

Zeër zeker zal de rechter niet bij alle zaken voor dergelijke moeilijke vragen gesteld zijn. Integendeel, de meeste gevallen zullen als van zeer eenvoudigen aard ook zonder informatie of instructie op eenvoudige wijze kunnen worden ten einde gebracht. En ongetwijfeld verdient het ernstige overweging of juist voor dergelijke eenvoudige zaken de termijnen van het strafproces niet aanmerkelijk kunnen worden bekort en de formaliteiten aanmerkelijk kunnen worden verminderd. De ondergeteekende is echter van oordeel geweest, en is het nog, dat deze ver-

korting en vereenvoudiging niet enkel een belang was der kinderberechting maar van de rechtspleging in het algemeen, en hij heeft daarom de behandeling van deze materie voor de herziening van het wetboek van strafvordering gereserveerd.

De beslissing des rechters is echter, zelfs waar het eenvoudige zaken geldt, doch ongetwijfeld nog veel meer waar hij geroepen kan worden dwangopvoeding te gelasten die zich kan uitstrekken tot de grenzen der minderjarigheid, toch in de verte niet gelijk te stellen met de toepassing, op verzoek der ouders, van een eenvoudig tuchtmiddel waaraan ook op verzoek der ouders weder een eind wordt gemaakt. En juist de in de praktijk zoo moeilijk op te lossen vragen van straf of opvoeding, schuldig en niet schuldig, eischen een formeele en uitgebreide strafprocedure, welke naar het oordeel van den ondergeteekende met zijne opvatting over de straf geen tegenstrijdigheid vormt maar daarvan een noodzakelijke consequentie is.

Beraadslagingen in de Eerste Kamer.

(6 Februari 1901.)

De heer VAN DEN BIESEN: Het is niet te verwonderen, dat in onze hedendaagsche maatschappij, waarin godsdienstloos onderwijs regel, zedenbederf toenemende, orde en tucht afnemende is, de jeugd hoe langer hoe meer verwildert en in boosheid toeneemt.

De Regeering is zich daarvan ten volle bewust en wil door gendarmen, tuchtscholen, boete en berisping, het steeds meer en meer wassend kwaad keeren.

Te vergeefs zal echter dat pogen blijken.

Het spreekt immers vanzelf, dat een dergelijke maatschappij deugnieten en misdadigers zal blijven voortbrengen, die de Staat, door zijn gendarmen en tuchtmiddelen, kan afzonderen en onschadelijk maken; maar de oorzaak, de wortel van het kwaad, zal niet eerder opgeheven en uitgeroeid zijn, voor en alleer men den kinderen God leert beminnen en Zijn heilige geboden hen inprent en doet onderhouden.

Aan die verwildering en verbastering der jeugd hebben wij dit wetsontwerp te danken.

De heer KIST: In dit ontwerp worden vele nieuwe instellingen ingevoerd, die evengoed in het algemeen als in het kinderstrafrecht passen. Ik stip slechts aan de algemeene richting, de algemeene leer van strafbaarheid en niet strafbaarheid, van toerekenbaarheid en niet-toerekenbaarheid. Toch geeft dit ontwerp, waar het de kinderen behandelt, telkens aanleiding tot de vragen: zijn wij hier in het strafrecht of daarbuiten? Is dit een opvoedingswet of een strafwet? Beschouwt men de individuen, die men voor den strafrechter brengt, als misdadigers of als patiënten, als onontwikkelden? Geldt het straf of geen straf?

Die vragen doen zich hier voor, en vanzelf rijst de gedachte of dat denkbeeld ook niet vanzelf zal uitwerken op de volwassenen, wanneer het eens is opgenomen in onze wetgeving. Zal men daarbij niet de vragen krijgen: normaal of niet normaal? Krankzinnigheid of strafbaar feit? Ik stip dit slechts aan, maar ik zal er toch aan herinneren, dat dit ook in de andere Kamer niet onopgemerkt is gebleven en dat de voorstanders dier nieuwe leer zich hebben verheugd over dit ontwerp en de tegenstanders zich daarover hebben bedroefd....

Dus in zoover is ook op dit algemeene punt een zekere vrees voor praecedent

niet geheel ongemotiveerd. Ik laat dit punt echter daar, omdat het voor een goede behandeling in deze Vergadering te breed is en te veel tijd zou kosten....

[Wat hier volgt over *voorwaardelijke veroordeeling*, zie bij art. 39 octies.]

Daarom komt het mij voor, dat op dit punt [zie bij art. 39 octies] de voorwaardelijke veroordeeling niet past bij het onderwerp en integendeel alleen de strekking — ik zeg niet de bedoeling — moet hebben te werken als een praecedent. En wanneer dat instituut eens in de wet is opgenomen, zal, wanneer men later komt met een algemeen voorstel in die richting, allicht het argument gebezigd worden dat het beginsel reeds voor kinderen is ingevoerd, en des te meer voor volwassenen noodig is.....

[Zie het verdere gedeelte der rede, opgenomen onder de hierna volgende rubrieken *Aansprakelijkheid* enz. en *Straffen*.]

Bij mij is bij nadere beschouwing van deze wet telkens de twijfel gerezen of de samenkoppeling van dwangopvoeding, die geen straf is, en van straf, in één wet goed is en of het niet beter zou zijn die twee zaken volkomen afgescheiden van elkaar te houden en der opvoeding te geven wat der opvoeding is en aan de straffedeeling wat haar toekomt.

Volgens het burgerlijk recht hebben ouders en voogden ingevolge ouderlijke macht en voogdij het recht hun kinderen en pupillen — zonder rechterlijke tussenkomst — in de gewone gestichten te plaatsen en kunnen zij in de gevallen van artt. 357 en 442 Burgerlijk Wetboek van den civielen rechter bevel tot plaatsing in een Rijksgesticht vragen.

Waarom dezelfde bevoegdheid, die ouders of voogden in practijk brengen in het belang der familie, niet aan de overheid, aan het openbaar ministerie bijv. toegekend in het belang van de openbare orde? Voor zoover daarnevens als tuchtmiddel een straf voor kinderen noodzakelijk is, zou men de bevoegdheid tot het opleggen van kinderstraffen kunnen geven aan een plaatselijken rechter, die met zeer veel spoed en zonder processueelen omslag de zaken behandelen en de straffen toepassen zoude. In ernstige gevallen zouden de zaken naar de rechtbank verwezen kunnen worden. Zoo doende zou, dunkt mij, het kwaad beter gekeerd worden dan langs den weg door de Regeering voorgesteld.

Het kan toch niemands bedoeling zijn door de strafrechtelijke behandeling een smet op de kinderen te leggen; het kan niet nuttig zijn voor de kinderen in hun prilste jeugd reeds gemeenzaam te worden met den strafrechter en reeds, nog dikwijls vóór dat zij de kinderschoenen ontwassen zijn, door de wol te worden geverfd.

Welken eerbied, welke vrees, welk ontzag zullen zulke kinderen later voor den rechter hebben? Dit alles gaat er toch al zoo gemakkelijk uit, maar ik vrees, dat, wanneer men begint ze zóó jong voor den rechter te brengen, er alle ontzag geheel zal uitgaan.

De heer SASSEN: En nu met een enkel woord, waarom ik niettegenstaande mijn bezwaren met volle overtuiging zal stemmen voor deze wet. Wij worden van verschillende zaken verlost die werkelijk pernicieus zijn. Ik zal in de eerste plaats noemen hetgeen door de bestaande wet aan den rechter wordt opgedragen: het oordeel te vellen over de mate van de kennis van het onderscheid bij het kind aanwezig. Ik vraag: hoe wil de rechter oordeelen over het oordeel des onderscheids bij een kind. Dit is — de practijk leert het — veelal een grijpen in den blinde....

En dan nog — en dat is veel erger — komt de rechter tot de overtuiging dat het kind heeft gehandeld met oordeel des onderscheids, dan is hij niet meer vrij om te doen wat in het belang van het kind is, namelijk hij moet straffen en

mag niet bevelen opzending naar de Rijkswerkinrichting [? een Rijksopleedingsgesticht]. Dit is een van de ellendige gevolgen van het tegenwoordige stelsel. Hoewel dit kind is een veel belovend kind, een aardige jongen, die den besten indruk maakt, alle inlichtingen zijn gunstig, maar zijn omgeving, de opvoeding der ouders is allertreurigst, toch moet de rechter hem in het bestaande stelsel een geldboete opleggen of hechtenis.

Wanneer in deze omstandigheden, de rechter de heilige overtuiging heeft, dat hij het kind kan redden, dan mag hij dit niet doen; hij moet het terugzenden naar de ellendige omgeving met een kleine straf. Is het te verwonderen dat de rechter in verzoeking komt, om, in strijd met de wet, het kind toch naar het opleedingsgesticht te zenden en in strijd met zijn overtuiging het oordeel des onderscheids niet aan te nemen?

Een tweede gevolg van dit wetsontwerp, dat naar mijn wijze van zien moet worden geprezen, is, dat het kind buiten de gevangenis blijft...

Maar niet alleen voor het kind, dat met allerlei soort van menschen kan worden opgesloten, maar ook voor de ouders is het allertreurigst. Zij kunnen dikwijls, onmachtig om de reiskosten te betalen om de kinderen zelf te brengen, toezien, dat zij door de politie worden afgehaald en naar de gevangenis gebracht.

Ook vermindert, laat ik het noemen, het respect of de schrik voor de gevangenis. Wanneer men die kleine kleuters daarheen ziet gaan, denkt de groote massa: och, waar die ongelukkige bloeden ingaan, is het voor ons ook geen schande meer.

Dat die huizen van bewaring en gevangnissen voor de kinderen gesloten worden is voor mij een reden om te stemmen vóór deze wet.

Ten slotte nog, wat voor mij van het grootste gewicht is, houdt de Staat op opvoeder te zijn. Niet alleen vind ik dat goed uit een algemeen beginsel, maar ook omdat het hard is dat de ouders niet meer vrij zijn hun kinderen daar te brengen, waar hun een godsdienstige opvoeding zal gegeven worden...

De heer CORT VAN DER LINDEN, *Minister van Justitie*: Ik heb mij bij de regeling van dit onderwerp gesteld op een ruim standpunt. Ik was van meening, dat de quaestie van de verwaarloosde en crimineele jeugd, om waarlijk goed geregeld te worden, in eens, als geheel behandeld, diende in het oog te worden genomen, te gelijk derhalve beschouwd van haar civiel- en van hare strafrechtelijke zijde. Waarom? Omdat het veelal een volkomen oppervlakkige onderscheiding is, welke gemaakt wordt tusschen verwaarloosde kinderen en die welke met den strafrechter in aanraking komen. Het is dikwerf bloot toevallig of kinderen een misdrijf plegen, dan wel of de aandacht gevestigd wordt op het feit, dat zij op verregaande wijze verwaarloosd zijn, want dat laatste, de verwaarloozing zelve, is dikwerf de oorzaak van misdrijf.

Daarom heb ik mij de zaak aldus voorgesteld: waar door verwaarloozing of slechte behandeling de ouders het bewijs geven dat zij de kinderen niet kunnen opvoeden, behooren die kinderen te worden toevertrouwd aan particuliere inrichtingen, gesteund door den Staat; waar kinderen zich hebben schuldig gemaakt aan overtredingen van de Strafwet, daar behoort de Staat in de eerste plaats zich te belasten met de zorg voor zulke kinderen, in dien geest echter, dat later nog eens een triage zal plaats hebben, om dat woord eens te gebruiken, ten einde de particuliere inrichtingen te kunnen ontlasten van zulke weerbarstige naturen, voor welker opvoeding haar krachten te kort schieten, en omgekeerd de jeugdige delinquenten die er geschikt voor zijn, te kunnen overbrengen bij die gestichten, waar zij dan de beste opvoeding kunnen verwachten.

Op die wijze krijgt men een groot geheel, naar de werkelijkheid, niet naar de theorie opgebouwd.

Gisteren hebben wij aangenomen het ontwerp waarbij de civiele zijde wordt geregeld; en al wil ik niet ontkennen dat die wet reeds op zich zelve nuttig zal kunnen werken, zoo zou haar werking toch gebrekkig blijven, als er dit ontwerp niet aan werd toegevoegd.

Het verschijnsel van de criminaliteit der jeugd is een zeer ernstig maatschappelijk verschijnsel.

Gelukkig hebben wij in ons land niet te klagen over toeneming van dat euvel, zooals dat is waar te nemen in de ons omringende Staten; maar toch blijft het een zeer bedenkelijke zaak dat van de 100 000 individuen tusschen 10 en 16 jaar, reeds 123 worden veroordeeld wegens misdrijven, en het is nog een veel bedenkelijker verschijnsel dat de recidive toeneemt. De recidive in het algemeen is reeds gestegen van 31 tot 39 pct. In de laatste vier jaren, waarvan de resultaten zijn gepubliceerd, is die recidive geweest: 31, 33, 36 en 39 pct.....

Een groot gedeelte van de recidivisten zijn zij die op jeugdigen leeftijd met onze gevangenis hebben kennis gemaakt.

Het is niet gemakkelijk om daarvan volledige gegevens te verzamelen; maar dit kunnen wij bij voorbeeld wel zeggen, dat reeds in de zeer korte periode van 10 tot 16 jaar wij toch hebben 10 pct. recidivisten, en verscheidene daarvan hebben reeds meermalen met de gevangenis kennis gemaakt.

Wanneer men niet alleen let op de misdrijven, maar wanneer men let op de personen die om de een of andere reden reeds vroeger gevangenisstraf of hechtenis hebben ondergaan, dan stijgt dit percentage tot 20 pct. Dit is inderdaad een bedroevend verschijnsel. Het is van het grootste maatschappelijk belang dat wij daartegen die maatregelen nemen die wij kunnen. Nu is het volkomen waar wat de geachte afgevaardigde die het eerst het woord voerde, de heer van den Biesen, gezegd heeft: de oorzaak van de verwaarloozing en van de verwildering van die kinderen ligt niet in het strafstelsel, maar die moet veel dieper gezocht worden. Die oorzaak ligt vooreerst in oeconomische toestanden, waaraan wij op directe wijze althans, betrekkelijk weinig kunnen veranderen en ten andere, ik wil het hem gaarne nazeggen, ligt die in het verval van diepe godsdienstige overtuiging. Maar ook dat feit ligt buiten onze macht om het te verhelpen. Maar het is toch waar, het blijft toch waar, dat ook in het gebrekkige strafstelsel een reden ligt van verderf voor de jeugd, en dat een aantal kinderen mede door den onvoldoenden of slechten invloed van de gevangenisstraf reddeloos verloren zijn gegaan, die anders zouden kunnen behouden zijn en tot nuttige burgers en burgeressen hadden kunnen worden opgeleid, indien zij de voor hen passende behandeling hadden ondergaan.

[Zie het vervolg dezer rede onder de volgende rubriecken *Aansprakelijkheid* enz. en *Straffen*, hierna, en tevens bij **art. 39 octies.**]

AANSPRAKELIJKHEID, LEEFTIJDSGRENS.

Memorie van Toelichting.

§ 2. *De strafrechtelijke aansprakelijkheid.* Indien dus [zie bl. 347] de noodzakelijkheid van radicale verbetering der berechting van kinderen en jeugdige personen vaststaat, moet in de eerste plaats de vraag beantwoord worden, in hoeverre het kind verantwoordelijk moet worden gesteld voor overtredingen der strafwet. Immers indien die verantwoordelijkheid wordt ontkend kan van geen *bestrafing* van het kind sprake zijn, en de berechting der kinderen zou zich moeten oplossen in de vraag, of zij aan hun lot overgelaten of van Staatswege moeten worden opgevoed. Doch dwangopvoeding is door vele overtredingen der strafwet niet gemotiveerd. Straffeloosheid ware dus afzien van ieder ingrijpen van den Staat.

Op de nadeelige gevolgen van deze lijdelijkheid is reeds gewezen. Vóór de strafwet vat op hem krijgt is het kind reeds volleerd in allerlei deugnieten-streken en voorbestemd om na zijn tiende jaar spoedig in handen der justitie te vallen. Het doel, het kind zoo lang mogelijk uit de gevangenis te houden, wordt dus juist niet bereikt.

Doch er zijn niettemin velen, die de strafrechtelijke verantwoorde-lijkheid te hunnen aanzien loochenen, en er is zelfs een tamelijk krachtige beweging om de leeftijdsgrens, waarna de strafrechtelijke aansprake-lijkheid begint, te verhoogen.

Grootendeels echter vindt die aandrang zijnen grond in onvoldoende bepaling van het strafbegrip. Zeer zeker zal, indien het strafbare kind principieel gelijk gesteld moet worden met den strafbaren volwassene, er voor de meeste kinderen geen sprake mogen zijn van strafbaarheid. Het opleggen van straffen, voor volwassenen bestemd en geschikt, is voor kinderen, niet alleen meestal een ondoeltreffende maatregel, maar tevens eene nuttelooze marteling. De vraag is echter niet, of de bestaande straffen op het kind al of niet behooren te worden toegepast, maar wel of in het algemeen het begrip van straf, in ruimen zin genomen, tegenover kinderen faalt. Deze vraag nu moet stellig ontkennend worden beantwoord. Straf is, gelijk algemeen erkend wordt, een onontbeerlijk opvoedingsmiddel in huis en school. En evenzeer als straf in meer engen kring noodzakelijk is om het kind tastbaar te maken, dat zijn wil zich heeft te onderwerpen aan de regelen der samenleving, evenzeer zal de straf voor feiten, die de meer algemeene maatschappelijke orde raken, haar doel niet behoeven te missen.

Het karakter der kinderstraf moet hierin gezocht worden, dat het tegelijkertijd is tuchtmiddel en opvoedmiddel. En al moge ook in dit opzicht eene scherpe scheidingslijn tusschen kinderen en volwassenen niet zijn te vinden, het is onmiskenbaar dat het kind, en wegens de eigenaardige ontwikkeling die het doorloopt, natuurlijkerwijze aanspraak heeft op bijzondere leiding en hulp, en dat alle overtredingen veel meer dan bij volwassenen het karakter aannemen van gelijksoortige inbreuk op de tucht. Aan het kind moet duidelijk gemaakt worden, moet geopenbaard worden, *dat* het misdreven heeft en *waarin* het misdreven heeft. Tevens moet het kind het bewustzijn verkrijgen, dat het gezag ten allen tijde in staat is zijnen wil te buigen en de zedelijke orde te handhaven. Onder die voorwaarden is de strafbaarheid van het kind, zoowel in zijn eigen belang als in dat der maatschappij, een waar en heilzaam beginsel.

Men kan daarbij in het midden laten, of het karakter der straf in het algemeen hoofdzakelijk vergelding of verzoening is; of het afschrikkend of opvoedend element meer op den voorgrond behoort te treden, en of het gevolg der strafbedreiging meer van preventieven dan wel van repressieven aard moet worden geacht. Zeker beoogt men met straf, welke verdere doeleinden men er mee wil bereiken, hoofdzakelijk eene psychische werking op het gemoed van den delinquent.

De psychische werking nu kan ongetwijfeld nog eer duurzame gevolgen hebben in het ontvankelijk gemoed van het kind dan in het veelal reeds gesloten bewustzijn van den volwassene.

Daarom is een doelmatig strafstelsel voor kinderen een bij uitstek sociaal belang, want men mag verwachten, dat dit het meest heilzame middel zal zijn in het bereik van den wetgever om de algemeene criminaliteit te verminderen. Vermindering van straf is het hoogste doel, dat de strafwetgever zich kan voorstellen, en dit doel bereikt hij, indien hij er in slaagt het bewustzijn bij het individu te wekken, dat zijn wil behoort te harmonieeren met de rechtsorde, en dat de overheid in staat is zijns ondanks die rechtsorde te handhaven.

§ 3. *Laagste leeftijdsgrens.* Indien andere straffen voor jeugdige personen worden bepaald, meer geëigend voor hunnen leeftijd, en meer gericht op hunne zedelijke verbetering, kan ook de in art. 38 Wetboek van Strafrecht gestelde grens, tot welke straffeloosheid is verzekerd, worden opgeheven. Wel opent dat artikel de mogelijkheid om delinquenten beneden 10 jaren in een Rijksopvoedingsgesticht te plaatsen, doch van die bevoegdheid des rechters maakt hij hoogst zelden gebruik. In de jaren 1887—1896 zijn in Rijksopvoedingsgestichten jaarlijks niet meer dan achtereenvolgens 12, 15, 13, 19, 18, 8, 7, 6, 5 en 14 kinderen, jonger dan 10 jaar, verpleegd geweest, en toch zal niemand beweren, dat niet juist vele kinderen van dien leeftijd zich aan allerlei overtreding schuldig maken. Tot hunne opzending naar een opvoedingsgesticht kan echter alleen worden overgegaan, indien zij schuldig worden bevonden aan een misdrijf, waarop gevangenisstraf is gesteld, of aan bedelarij of landlooperij. Dientengevolge zijn die jeugdige overtreders bijna altijd gevrijwaard tegen elken maatregel, die, hetzij tot straf, hetzij om een einde te

maken aan de verwaarloozing waaronder zij lijden, op hen zou kunnen worden toegepast. Met de opheffing van de beperking, waaraan art. 38 de bevoegdheid tot opzending verbindt, zou weinig verbeterd worden. Immers, alvorens de rechter tot opzending besluit, zal hij wel overtuigd moeten zijn, dat de oorzaak van het vergrijp gelegen is in gemis aan- of eene verkeerde- opvoeding ¹, daar het niet zou aangaan een kind, dat tot overtreding der strafwet wordt verleid of in een oogenblik van overmoed of onbedachtzaamheid een strafbaar feit pleegt, reeds daarom alleen aan zijne ouders en zijne omgeving te onttrekken en elders te doen opvoeden op eene wijze, die misschien niet beter voor hem zou zijn dan die zijner ouders of voogden.

De regeling van art. 38 wordt in de meeste vreemde strafwetgevingen met eenig verschil in de bepaling van de leeftijdsgrens teruggevonden en eveneens in vroegere Nederlandsche ontwerpen van het strafwetboek. In de ontwerpen van 1846—47 vond zij echter zoo hevige bestrijding van de zijde der Tweede Kamer, dat de Regeering de betreffende artikelen op het laatste oogenblik introk en deze niet weder zijn opgenomen in het ontwerp 1859—60. Bij het advies van den Raad van State over het ontwerp van ons tegenwoordig Wetboek werd weder sterk de weglating van art. 38 aanbevolen op het voetspoor van den Code Pénal en van het Pruisische Wetboek van 1851. Ook in de internationale vereeniging voor strafrecht werd met warmte de leer verdedigd, dat de uitsluiting van strafbaarheid beneden zekeren leeftijd verkeerd is ². Evenzeer is in de Nederlandsche Juristenvereeniging de opheffing van de minimum-leeftijdsgrens bepleit ³ en ook daarbuiten in tijdschriftartikelen ⁴.

In het avant-projet du Code Pénal Suisse ⁵, livre I, wordt in art. 6 wel de strafvervolgning van kinderen beneden 14 jaar verboden, doch hetzelfde artikel bepaalt, dat een kind van dien leeftijd, dat zedelijk in gevaar, verdorven of verlaten is, door het openbaar ministerie aan de administratieve overheid wordt overgeleverd, die gepaste maatregelen neemt, en dat in andere gevallen de schoolcommissie aan het kind school-arrest kan opleggen of het kan berispen. Feitelijk behoeft het kind dus niet straffeloos te blijven, al wordt het niet voor den strafrechter gebracht. Het Zwitsersche ontwerp wil geen eigenlijke strafvervolgning vóór het 14de jaar. De minimumgrens is dus aanmerkelijk hooger dan in Nederland.

Op verhooging is ook hier te lande meermalen aangedrongen, al liet men bij het ontwerpen van het Wetboek van Strafrecht het aanvankelijk denkbeeld der Regeering varen om de grens op 12 jaren te bepalen. Door sommigen werd deze later weer verdedigd, door enkelen, met vrijlating om voor zeer ernstige misdrijven ook jongere kinderen, mits boven 7 jaren, strafrechtelijk verantwoordelijk te

¹ Mr. SMIDT, Wetboek van Strafrecht, I, blz. 361 [2e uitg. bl. 387 en 388].

² Prof. GAUCKLER uit Caen in de vergadering van 1890 te Bern. Zie Bulletin de l'Union internationale de droit pénal, I, pag 75 e. v.

³ Mr. J. A. LEVY, *Handelingen* 1895, II, blz. 122.

⁴ Zie o. a. Jhr. mr. D. O. ENGELN, *Rechtsgeleerd Magazijn*, 14e jaargang, blz. 449 en 450.

⁵ Zie hierover prof. G. A. VAN HAMEL, *Tijdschrift voor Strafrecht*, VIII, bl. 168 e. v.

stellen. Anderen verlangen wijziging van art. 38 in dien zin, dat de leeftijd van 14 jaar worde aangenomen. Weer anderen pleiten voor 15 of 16 jaren. De 14jarige leeftijd wordt en hier te lande en in het buitenland hoofdzakelijk aanbevolen op grond dat dan regelmatig voor vele kinderen de schoolopvoeding een einde neemt en zij geheel of gedeeltelijk hun eigen kost gaan verdienen. Enkele buitenlandsche schrijvers gaan zoover, dat zij de strafbaarheid tot het 18de jaar willen uitgesloten zien.

Reeds deze uiteenlopende meeningen toonen aan, dat een leeftijds-grens voor de strafrechtelijke verantwoordelijkheid steeds meer of minder willekeurig is. Dit volgt ook hieruit, dat niet alleen de zedelijke ontwikkeling bij verschillende individuen op denzelfden leeftijd groote verschillen aantoon, maar dat ook een soortgelijk feit, voor het eene kind binnen zijn gezichtseinder valt, voor het andere daarbuiten ligt. Iedere grens is dus niet alleen willekeurig in het algemeen, maar kan juist zijn voor het eene feit, onjuist daarentegen voor het andere.

Men zou kunnen meenen, dat althans strafrechtelijke toerekenbaarheid van zeer jeugdige kinderen is uitgesloten. En inderdaad zijn er onder de nieuwere schrijvers sommigen die, hoezeer de aangenomen leeftijds-grens verwerpende, toch geen kind beneden 7 jaren voor den straf-rechter willen gebracht zien. Zij wijzen er op, dat de 7jarige leeftijd in het Romeinsche en oud-Hollandsche recht als begin van strafbaarheid was aangenomen en thans nog in Engeland en sommige Staten van Noord-Amerika geldt.

Ongetwijfeld mag worden aangenomen, dat er een leeftijd is, dat het zedelijk bewustzijn zoo weinig ontwikkeld en het onderscheidings-vermogen zoo gering is, dat alleen aan ouders of voogden de leiding kan worden toevertrouwd en althans verzorging en opvoeding zoo geheel op den voorgrond treden, dat eene algemeene straf is uitgesloten. Toch komen er gevallen voor van zeer vroegtijdige en abnormale rijpheid, waarin het wenschelijk is het kind, als gevaarlijk voor de maatschappij, onder de hoede te nemen van het Staatsgezag, en zijn er andere gevallen, waarin de omstandigheden dwangopvoeding ook van zeer jeugdige kinderen noodzakelijk maken. Het is daarom de meest aangewezen weg om geen leeftijds-grens in de wet aan te nemen, maar vertrouwen te stellen in de wijsheid des rechters, dat hij zeer jeugdige kinderen niet tot straf zal veroordeelen. Waar tegenwoordig de rechter reeds de bevoegdheid heeft op kinderen beneden 10 jaren dwangopvoeding toe te passen, is er geene reden hem overigens aan banden te leggen. Daartoe is te minder aanleiding, wanneer den rechter de vrijheid wordt gelaten om, ook wanneer de schuld van het kind vaststaat, het kind ter beschikking te laten van zijne ouders of voogden.

Een ander motief, dat ten aanzien van zeer jeugdige kinderen bij velen zwaar weegt, bestaat hierin, dat deze in het geheel niet voor den rechter behooren te verschijnen. Inderdaad berust dit motief eensdeels op een »*petitio principii*», anderdeels op de voor kinderen en jeugdige personen zeer ondoelmatige proces-orde. Immers, indien het belang van het kind en het belang der maatschappij eischen, dat van

Staatswege te zijnen aanzien voorzieningen worden getroffen, omdat het door feiten bewezen heeft gevaarlijk te zijn, dan is er geen reden, waarom de rechter, die gewoonlijk over de strafwaardigheid der handelingen zijn oordeel uitspreekt, in dit geval zou moeten worden voorbijgegaan indien slechts voor eene behoorlijke proces-orde wordt zorg gedragen. Indien het waar is, dat alleen het verschijnen voor den rechter, zelfs als getuige, eene nota infamiae medebrengt, dan berust dit op een vooroordeel aan vroegere rechtstoestanden ontleend, dat echter niet in de hand mag worden gewerkt. Indien het waar is, dat de daad en niet de straf onteert, dan is het zeer zeker nog meer waar, dat de verschijning voor den rechter, die oordeelen zal wat het meest in het belang van het kind is, geenerlei ongunstig oordeel wettigt.

Ook heeft men gezegd, dat een kind daarom niet voor den straf-rechter moet worden gebracht, omdat het ondergaan van straf het gevoel van eigenwaarde van het kind al te zeer zou krenken. Werkelijk moet met dit gevoel van eigenwaarde, met de behoefte aan achting, die ieder mensch is ingeschapen, en met de daarmede gepaard gaande vrees van schande in het strafrecht veel meer rekening worden gehouden dan thans het geval is.

Doch dit geldt niet alleen kinderen, maar ook volwassenen; en het zou de vraag kunnen zijn, of juist die gevoelens bij volwassenen niet nog sterker spreken. Het motief kan dus niet een argument zijn voor straffeloosheid, maar wel hiervoor, dat de toepassing der straf steeds als een laatste redmiddel zal moeten worden aangegrepen, alleen dan, wanneer betere en fijnere psychische middelen falen.

§ 4. *Hoogste leeftijdsgrens.* Ook over de hoogste leeftijdsgrens waar de bijzondere strafrechtelijke aansprakelijkheid van het kind eindigt en zijne strafrechtelijke meerderjarigheid begint, wordt verschillend gedacht. De grensbepaling staat in verband met het criterium van het »oordeel des onderscheids." Men gaat n.l. uit van de veronderstelling, dat bij volwassenen het oordeel des onderscheids in den regel aanwezig is en dat de uitzondering moet bewezen worden. Bij jeugdige personen daarentegen zou de zaak zich juist omgekeerd voordoen, en in ieder concreet geval dus het bewijs van het oordeel des onderscheids moeten worden geleverd.

Men neemt nu veelal aan, dat op 16-jarigen leeftijd de kinderen voldoende ontwikkeld zijn om in dit opzicht met volwassenen te worden gelijk gesteld. Intusschen is er vrij algemeen aandrang om de strafrechtelijke meerderjarigheid eerst met het 18de jaar te doen aanvangen, gelijk thans reeds het geval is in het Deutsche strafwetboek en in het Zwitsersche avant-projet, terwijl ook in de bekende Eisenacher-Vorschläge en door de Nederlandsche Juristen-Vereeniging het 18de jaar wordt aanbevolen. De geslachtsonwikkeling is eerst dan in den regel voltooid, terwijl de tijd voor opvoeding, indien de grens lager wordt gesteld, te kort moet worden geacht. Juist de 16 tot 18jarige leeftijd is voor vele kinderen een kritisch tijdperk, zij verkeerden in een zeer labielen toestand, die zorgvuldig toezicht eischt. Vooral in dit overgangstijdperk kan veel kwaad worden voorkomen en door behoorlijke leiding veel goed worden gedaan. In deze jaren wordt gewoonlijk de phantasie sterk

geprikkel en ontstaat, bij de jongens vooral, een drang naar zelfstandigheid en soms naar heroïsme, die zeer licht tot strafwaardige daden leidt.

Gelijkstelling met volwassenen is juist ten aanzien van dit tijdperk niet alleen onwaar, maar dikwijls bepaald nadeelig.

Op velen zal het heilzaam werken, dat zij gevoelen, indien zij zich stellen boven de wet, niet als man maar als kind behandeld te zullen worden.

Ongetwijfeld is ook deze hoogere leeftijdsgrens willekeurig en gelden te dien aanzien in zekere mate gelijke bezwaren als ten opzichte van de lagere leeftijdsgrens. Maar eensdeels is in dit geval het aannemen van een grens, althans voor alsnog, onvermijdelijk en bovendien ligt toch het geval eenigszins anders. Immers het geldt hier geen keuze tusschen straf en straffeloosheid, maar tusschen de eene of de andere straf. En juist dit wettigt ook het voorschrift dat de grens hoog stelt. Beter toch is het al de zorg en leiding van kinderen te schenken aan hen, die reeds met volwassenen zouden kunnen worden gelijk gesteld, dan jeugdige personen bloot te stellen aan de gevaren en nadeelen, die de gewone straffen voor hen zouden medebrengen.

De verhouding is dus hier juist omgekeerd dan bij de lagere grens. Daar geldt het een »te weinig'', hier een »te veel'' te vermijden. Het »te weinig'' kan daar schaden, het »te veel'' hier niet.

§ 5. *Oordeel des onderscheids.* Moet bij berechting van kinderen en jeugdige personen het oordeel des onderscheids als criterium van strafbaarheid behouden blijven?

Gelijk reeds is opgemerkt, wordt het onderzoek naar het oordeel des onderscheids opgevat als eene quaestie van bewijs. Men neemt het oordeel des onderscheids bij volwassenen aan als regel, als rechtsvermoeden. Bij kinderen ontbreekt deze presumptie en moet dus een speciaal onderzoek voorafgaan.

Doch het oordeel des onderscheids is als criterium van strafbaarheid niet alleen bij kinderen, maar in het algemeen verwerpelijk.

1°. Omdat het op zich zelf onvoldoende is. Handelingen, goede en slechte, berusten niet alleen op verstandsbesluiten, maar ook op wilsbesluiten. Om strafbaar te zijn, moet de mensch kunnen oordeelen, en tevens zedelijk kunnen handelen. Behalve onderscheidingsvermogen is noodig zelfbepaling.

2°. Het oordeel des onderscheids is een dogmatisch begrip, te weinig zeggend, te algemeen voor practische toepassing. Eischt men alleen kennis van de strafbaarheid der handeling, dan zal deze, althans wat de meeste misdrijven betreft, zelfs bij kinderen zelden ontbreken. Een gevolg daarvan zou zijn, dat gestraft moet worden ook als in casu de verstandelijke ontwikkeling zeer gering is, nog daargelaten dat van zedelijke rijpheid geen sprake zou zijn. Eischt men daarentegen verder inzicht in de gevolgen van verschillende daden, dan heeft het zelfs voor volwassenen, als practisch criterium, geen zin.

De gevolgen hunner handelingen berekenen de menschen zeer verschillend, naar het verschil van geestvermogens, kennis en ervaring. Nog grooter zelfs is het verschil in oordeel over de gevolgen, die eene handeling kan hebben voor anderen dan den dader of voor de maatschappij in het alge-

meen. Juist dit groote verschil van inzicht is een element van de intensiteit der schuld en moet een der hoofdmotieven zijn voor de groote vrijheid, onzen rechters gelaten, bij de bepaling der strafmaat. Eveneens moet dit verschil een element zijn voor een systeem van rationeele straftoepassing, een motief voor eene juiste classificatie en wellicht individualisatie der veroordeelden. Maar als algemeen criterium van strafbaarheid is het oordeel des onderscheids zonder waarde.

De onderscheiding in berechting tusschen volwassenen en kinderen moet elders gezocht worden. Het kind is in eene periode van zijn leven, in welke het nog steunt op anderen. Het behoudt, ook wanneer het gestraft wordt, behoefte aan opvoeding. En gelijk rechtgeaarde ouders hunne beste zorgen wijden aan achterlijke en door de natuur misdeelde kinderen, behoort ook de zorg der overheid te inniger te zijn, naarmate het kinderlijk karakter vergroeit en misvormd is. Bovendien is het kinderlijk karakter voor ouderen veel moeilijker te doorgronden dan dat van den volwassene. En ook daarom is bij het kind een ruimer onderzoek noodig naar alle omstandigheden, die tot de overtreding der strafwet aanleiding hebben kunnen geven.

Wellicht zal in de toekomst ook voor volwassenen het onderzoek bij de schuldbeoordeling en de strafmethode zich veel meer in verschillende richting moeten uitstrekken dan thans gebruikelijk is. Doch ook dan nog zal een onderscheid tusschen volwassenen en kinderen blijven bestaan in zooverre opvoeding voor kinderen een levenselement is, even noodig als voeding, kleeding en huisvesting.

Is het oordeel des onderscheids in het algemeen derhalve verwerpelijk, het is reeds daarom af te keuren, omdat het een criterium wordt bij de keuze tusschen dwangopvoeding en straf. Heeft het kind gehandeld met oordeel des onderscheids, dan wordt het gestraft. Heeft het gehandeld zonder oordeel des onderscheids, dan wordt het opgevoed. Zedelijke ontaarding gaat echter vaak gepaard met vroegrijpheid van verstandelijke vermogens. Het gevolg is dus, dat juist in gevallen, waar dwangopvoeding het noodigst zou zijn, deze is uitgesloten. Niet zelden stelt dan ook de rechter feitelijk de wet ter zijde in het belang des kinds.

Maar omgekeerd vindt men bij zedelijke onverdorvenheid dikwijls eene geringe verstandelijke ontwikkeling en eene vermenging van phantasie en werkelijkheid, waardoor iedere straf onder bereik der overheid, niet vergezeld van de liefde en het intuïtief inzicht der natuurlijke verzorgers, eene noodelooze wreedheid kan worden. Geen vast criterium mag dus voor de straf worden gesteld, want ieder criterium dwingt tot straf, ook waar andere overwegingen van straf zouden terughouden. Aan den rechter zij ook in dit opzicht de volledige vrijheid gelaten, in het vertrouwen dat, naarmate die vrijheid grooter is, zijne verantwoordelijkheid stijgt, en tegelijk met de hoogte van zijn ambt de waarborg klimt voor een rechtvaardig oordeel.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

§ 2. Tegen het stellen van de hoogste leeftijdsgrens der strafrechtelijke minderjarigheid op 18 jaren hadden verscheidene leden bedenking.

Personen van 16 à 18 jaren zijn zoo goed als volwassen. Dit volgt

ook uit art. 86, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek. Eene vrouw kan op dien leeftijd niet enkel getrouwd, maar zelfs moeder en voogdes zijn. Personen van dezen leeftijd werden niet geschikt geacht voor opneming in eene tuchtschool en ook niet voor plaatsing in een opvoedingsgesticht. Hunne aanwezigheid zou, naar men meende, in die inrichtingen geen goed doen. Door splitsing der tuchtscholen in twee klassen (zie Memorie van Toelichting van ontwerp 32, [deel IV bl. 521]) wordt aan dit bezwaar wel eenigszins, maar niet in voldoende mate tegemoetgekomen. Het ging ook te ver aan een jongmensch van 17 à 18 jaren een rechtsgelerden vertegenwoordiger toe te voegen, die buiten hem om en tegen zijn wil kan handelen. Deze leden wenschten de hoogste leeftijdsgrens, ook voor plaatsing in opvoedingsgestichten, op 16 jaren gesteld te zien. Anderen wenschten ten aanzien van die gestichten den maximumleeftijd op 21 jaren te stellen.

Vele andere leden stemden op de door den Minister aangevoerde gronden met de voorgestelde regeling in.

Tegen het stellen van de hoogste leeftijdsgrens der strafrechtelijke minderjarigheid op 18 jaren wordt in het Verslag aangevoerd, dat personen van 16 à 18 jaren zoo goed als volwassen zijn. Uit art. 86, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek kan het bewijs voor deze stelling niet worden geput, zelfs niet ten aanzien van meisjes. De bepaling, dat een meisje op 16-jarigen leeftijd huwen mag, sluit niet in zich hare volwassen-verklaring. Hetzelfde Wetboek eischt dan ook nog jaren daarna voor een huwelijk de toestemming van een ouderen persoon. Die leeftijd is als regel alleen gekozen om een huwelijk te voorkomen vóórdat de geslachtsontwikkeling voltooid mag worden geacht. De pubertas en het volwassen zijn mogen echter niet verward worden. Dat een zestienjarige vrouw moeder kan zijn brengt niet van zelf mede, dat een meisje op dien leeftijd volwassen is; zeker is zij dit niet geestelijk, en hiermede is niet in strijd hare bevoegdheid voogdes te zijn over haar eigen kind, daar deze voogdij niets anders is dan het ouderlijk gezag hetwelk onmiddellijk uit het moederschap voortvloeit.

Inderdaad is een meisje van 16 of 17 jaar nog niet volwassen en nog minder een jongen van dien leeftijd. Maar al ware het anders, al ware gelijkstelling van hen, die in het kritische overgangstijdperk verkeerden, met volwassenen niet onwaar, zij zou toch ten aanzien van de toepassing van het strafrecht bepaald nadeelig zijn voor de jeugdige individuen zelf en dus voor de maatschappij. Oplegging van de gewone straffen, behandeling op den voet van gewone gevangenen, zou de waarheid miskennen, dat althans tot het 18de jaar alleen door eene bijzondere leiding het karakter alsnog ten goede kan worden gevormd, maar dat omgekeerd verwaarloozing van de gelegenheid daartoe veel kwaads voor de toekomst voorbereidt. Het praktische bezwaar, dat de aanwezigheid van personen van dien leeftijd in eene tuchtschool of een opvoedingsgesticht aldaar geen goed zal doen, weegt niet veel, waar naar gelang van den leeftijd verschillende wijze van behandeling kan worden voorgeschreven. Wat de tuchtscholen

betreft herinnert het verslag zelf reeds aan de splitsing in klassen; daarnevens zij gewezen op de in het ontwerp gelaten mogelijkheid om het rijksopvoedingsgesticht te verwisselen voor een particulier gesticht, natuurlijk te kiezen ook met het oog op den leeftijd, en zelfs voor verpleging en opvoeding in een gezin. Terwijl een persoon tot zijn meerderjarigheid geacht wordt behoefte te hebben, bij gebreke van zijn vader, aan een voogd, die voor hem alle burgerlijke handelingen verricht en gezag over hem uitoefent, is het niet duidelijk waarom een jongmensch van 17 jaren den rechtsgeleerden vertegenwoordiger zou kunnen missen, waar deze voor jeugdige personen in het algemeen nuttig en wenschelijk wordt geoordeeld. Zoowel voor 17 jarigen als voor jongeren is eene strafvervolgning met al hetgeen daarmede gepaard gaat eene zóó gewichtige en ingrijpende gebeurtenis, die hem in zoo ongewone toestanden en tegenover voor hem zoo nieuwe handelingen plaatst, dat ook eerstgenoemde daarbij de behoefte zullen gevoelen aan een met den gang der procedure bekenden, in hem belangstellenden raadsman en wachter voor hunne rechten.

Bestaat bij den ondergeteekende ernstig bezwaar de hoogste leeftijdsgrens op 16 jaren te stellen, tot eene verhooging tot 21 jaren ziet hij geene noodzakelijkheid. Of bedoelt men hier wellicht het verblijf in een opvoedingsgesticht nooit later dan het 21ste jaar te doen voortduren? Uit de met deze in verband gebrachte opmerking, in andere woorden bij art. 39*bis* gemaakt, schijnt dit af te leiden. Dan zij geantwoord, dat er geen reden is, waar de Staat de uitoefening van het ouderlijk gezag feitelijk overneemt, dezen toestand vroeger te doen ophouden, ook al is de reden voor die overneming nog niet vervallen. Daarvan zou het onvermijdelijk gevolg zijn dat de ouders het gezag over hun kind weer hernemen, zelfs al kan het hun nog evenmin als vroeger worden toevertrouwd, en dat deze dus weer kunnen ongedaan maken al de zorgen door de Regeering aan het kind besteed. Waar intusschen in het gewijzigd ontwerp van wet n°. 29 [zie art. VIII der wet van 6 Febr. 1901, *Stb.* n°. 62] wordt voorgesteld het ouderlijk gezag met het volbrengen van het 21ste jaar te doen eindigen, dus de meerderjarigheid twee jaren te vervroegen, is daarmede natuurlijk ook in dit wetsontwerp rekening gehouden, waardoor tevens aan den hier in het verslag geuiten wensch is voldaan.

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(7 Juni 1900.)

De heer TROELSTRA: In het algemeen wil ik wijzen op een verwarring waaraan de Regeering zich heeft schuldig gemaakt bij de vaststelling van de leeftijdsgrens in de beide wetsontwerpen n°. 31.

Het eerste ontwerp bevat bijzondere bepalingen ten opzichte van de strafrechtelijke verantwoordelijkheid, terwijl het tweede zich bezighoudt met strafvordering ten opzichte van jeugdige delinquenten, met het oog op de bekwaamheid om zich te kunnen verdedigen in een strafproces.

Nu heeft de Regeering voor beide gevallen, die in *wezen* totaal verschillen,

precies dezelfde leeftijdsgrens gesteld. En toch ligt het, mijns inziens, voor de hand, dat het criterium in beide ontwerpen niet hetzelfde behoort te wezen.

Wanneer de Regeering bepalingen maakt die strekken moeten om jeugdige personen in staat te stellen, zich flink te kunnen verdedigen voor den rechter, dan behoort zij daarvoor die leeftijdsgrens vast te stellen die *in het algemeen* in rechten aangenomen wordt als de leeftijd, waarop iemand in staat geacht mag worden, voor zijn eigen belangen te kunnen opkomen.

Uit dat oogpunt zou het rationeel wezen, om voor het tweede ontwerp een heel andere grens te trekken dan voor het eerste. En zelfs als de Regeering den 18jarigen leeftijd ook stellen wil als grens voor de bekwaamheid, om zich in het strafproces te kunnen verdedigen, had zij niet moeten spreken van den tijd waarop het feit gepleegd werd, maar van den tijd waarop iemand voor den rechter komt. Maar ook dat zou m.i. niet voldoende zijn.

Er is geen reden om jeugdige personen eerst op hun 21ste jaar meerderjarig te verklaren bij het doen van vermogensrechtelijke handelingen, terwijl zij, wanneer zij in rechten niet hun vermogen, maar hun eer en hun vrijheid moeten verdedigen, reeds voor vol worden verklaard op den leeftijd van 18 jaren.

De heer VAN ASCH VAN WIJCK (Wijk bij Duurstede): De afschaffing van het onderzoek naar het oordeel des onderscheids bij jeugdige personen keur ik niet af, maar minder goed kan ik mij vereenigen met het wegvallen van de laagste leeftijdsgrens voor de strafrechtelijke verantwoordelijkheid. Op goede gronden is, naar het mij voorkomt, dit beginsel in het Wetboek van Strafrecht van 1881 gebracht en art. 38 laat daarop nog eene blijkens de ervaring slechts zelden noodig gebleken uitzondering toe; de bepaling van dat artikel had ik dan ook gaarne behouden gezien.

Wel is waar doet het voorgedragen bijzondere strafstelsel enkele bezwaren vervallen, maar de mogelijkheid dat zeer jonge kinderen voor den strafrechter worden gebracht is dan toch niet uitgesloten en het is mijns inziens de taak des wetgevers om dergelijke vervolgingen te voorkomen. Tegenover het beroep des Ministers op het advies van mr. Levy in de Nederlandsche Juristenvereëning wensch ik er op te wijzen dat die vergadering zich toen met groote meerderheid in tegenovergestelden zin uitsprak en dat ook nog onlangs de eminente redacteur in het *Weekblad van het Recht* zijn stem tegen het wegvallen van de laagste leeftijdsgrens heeft verheven. Inderdaad kan bij zeer jonge kinderen moeilijk sprake zijn van strafbare handelingen in den engeren zin van het woord, en indien door zulk een kind feiten worden gepleegd die de tusschenkomst van het Staatsgezag schijnen te vorderen dan is, dunkt mij, in de onlangs behandelde bepalingen omtrent ontzetting en ontheffing van de ouderlijke macht en van de voogdij de weg aangewezen waar langs voorziening moet worden gezocht, omdat veilig mag worden aangenomen dat in die gevallen de schuld bij ouders of voogden, en niet bij het kind is te zoeken.

De heer CORT VAN DER LINDEN, *Minister van Justitie*: Ik neem aan, dat een kind, evenzeer als een volwassene, verantwoordelijk behoort te zijn voor zijn daden, zij het in meer beperkte mate en in anderen zin. Het is ook niet zoo vreemd dat een kind wordt gestraft als men bedenkt dat het door alle ouders en in iedere school wordt gedaan; maar wat men mag eischen is dat de opgelegde straf zij een doelmatige straf, die overeenkomt met den leeftijd van het kind.

Wat bij kinderen nog veel meer dan bij groote menschen zal moeten worden onderzocht, is de vraag van de toerekenbaarheid. Die vraag zal ook de geachte afgevaardigde wel als een noodzakelijke toelaten. Van welk standpunt men ook

uitgaat en welke straftheorie men ook huldigt, altijd zal het noodzakelijk blijven dat men een onderzoek instelt naar de toerekenbaarheid van den delinquent.

Welnu, bij een kind doet het vraagstuk van de ontoerekenbaarheid zich anders voor dan bij den volwassene, juist omdat het kind een veel engeren gezichteinder heeft dan de volwassene, nog is in een tijd van overgang en opvoeding en het dus bij een groot aantal daden waarbij men toerekenbaarheid van den volwassene aanneemt, ontoerekenbaar moet worden verklaard.

Waar de objectief crimineele daad het gevolg is van gebrekkig inzicht, of onrijpheid van zedelijk besef, daar zal wel op zijn plaats zijn opvoeding, maar niet straf.

Nu heeft de geachte afgevaardigde uit Tietjerksteradeel mij gevraagd: wanneer een dergelijk onderzoek noodig is voor een kind of een jeugdig persoon beneden 18 jaar, waarom houdt het dan op zoodra men zijn 18den jaardag heeft bereikt?

Hij heeft daarmede niet willen zeggen — want dan zou zijn opmerking weinig beteekenen — dat elke grens willekeurig is, maar wel, of datgene wat men voorstelt voor kinderen niet logisch moet voeren tot een gelijk stelsel voor volwassenen.

Te dien aanzien merk ik op dat de zaken niet gelijk staan, want een kind verkeert nog in de periode van opvoeding en voor den volwassene is deze gesloten.

Aan den anderen kant wil ik gaarne toegeven dat in vervolg van tijd een overgangsstadium tusschen volle verantwoordelijkheid en volslagen ontoerekenbaarheid ook voor volwassenen gewenscht is. Ook gewenscht voor hen die van oordeel zijn dat tegenwoordig menigeen aan zijn gerechte straf ontkomt doordat zijn toerekenbaarheid wordt betwijfeld. Wat is het gevolg van de strenge grenzen der verantwoordelijkheid? Dit, dat de rechter vaak niet weet of hij met krankzinnigen te doen heeft of niet, hen bij twijfel ontoerekenbaar verklaart en aan elke straf onttrekt.

Nu komt men meer en meer tot deze conclusie, dat er een groot grensgebied is waar het zeer moeilijk is uit te maken of een misdadiger is krankzinnig of in mindere of meerdere mate toerekenbaar.

Voor al die twijfelachtige gevallen zou een analoge toestand moeten worden in het leven geroepen, die thans voor het kind in het leven geroepen wordt....

[De] bezwaren tegen het wegvallen van de laagste leeftijdsgrens.

De wensch om in het wetsontwerp een laagste leeftijdsgrens alsnog op te nemen, berust, dunkt mij, op een misvatting.

Een laagste leeftijdsgrens, dat wil zeggen een leeftijd beneden welken geen strafrechtelijke vervolging kan plaats hebben, heeft men in verschillende wetgevingen daarom aangenomen, omdat men meende, dat beneden dien leeftijd noch oordeel des onderscheids was, noch die zedelijke rijpheid die voor straf wordt gevorderd en omdat men meende, dat geen kind beneden dien leeftijd behoort in de gevangenis; dat het inderdaad een misdaad was aan het kind, om het in de gevangenis, nog meer om het in een huis van bewaring te brengen.

Dit lag zoo voor de hand, dat men de leeftijdsgrens hoe langer hoe hooger heeft gesteld. De laagste was 7 jaren, toen kwam men op 9, van 9 op 10, van 10 op 12 en van 12 op 14. Er zijn niet weinig practici welke 14 jaar nog te laag achten.

Wat is het gevolg daarvan? Dat men jeugdige knapen beneden zekeren leeftijd straffeloosheid waarborgt. Dat men hen van vroeg af gewent dat zij straffeloos de wet overtreden, dat men hen er aan went dat zij niet verantwoordelijk zijn tegenover den rechter, dat zij elk misdrijf kunnen plegen en er voor hen geen zedelijke orde bestaat.

Dit is, meen ik, een valsch beginsel. Men heeft er terecht over geklaagd dat jeugdige straatbengels, die op allerlei wijzen de verordeningen en de wetten overtreden, niet kunnen achterhaald worden, en door hen straffeloos de openbare orde en de veiligheid wordt in gevaar gebracht.

Het groote bezwaar dat het straffen der jeugd moest uitsluiten is echter bij dit ontwerp geheel en al weggenomen, omdat het voor kinderen alleen kinderstraffen bepaalt, en uitgaat van het denkbeeld: geen kind, onder welke voorwaarde ook, in de gevangenis of in het huis van bewaring.

Maar, vraagt men, is het ook te rechtvaardigen zeer jeugdige kinderen voor den strafrechter te brengen? Ik antwoord dat het vaak wenschelijk zal zijn — niet dat ze gestraft worden, maar dat zij aan een dwangopvoeding worden onderworpen.

Inderdaad zijn de gevallen niet zoo zeldzaam als men vermoedt, dat zeer jeugdige kinderen beneden de 4 en 6 jaar, blijk geven van zoo vroegtijdige verdorvenheid, dat ze onmogelijk ter wille van de veiligheid van hun omgeving, kunnen blijven in het huis hunner ouders en die, wil er nog iets van hen terechtkomen, aan een dwangopvoeding moeten onderworpen worden, als het eenige middel tot verbetering.

Ik zal de Kamer niet vermoeien met verschillende voorbeelden daarvan aan te halen, maar ik heb hier een aantal voorbeelden van kinderen van 6, 5, 4, ja zelfs van $2\frac{1}{2}$ jaar die blijk gaven van zulk een groote verdorvenheid, dat ze hoe eerder hoe beter moesten verwijderd worden uit de maatschappij waarin ze leefden.

Daarom hebben dan ook, evenals trouwens onze eigene strafwet, bijna alle strafwetgevingen de deur der dwangopvoeding opengelaten ook voor die kinderen die de laagste leeftijdsgrens nog niet hadden bereikt.

Welk bezwaar is er nu tegen de regeling zooals ik die heb voorgesteld? Het eenige bezwaar zou dan zijn dat wel eens een rechter kan gevonden worden, die een zeer jeugdig kind veroordeelde tot de tuchtschool of het in zijn hoofd kreeg aan een zuigeling een berisping op te leggen, maar al gebeurde dit, dan zou daaraan toch niet veel verloren zijn.

De heer TROELSTRA: De Minister heeft gemeend, dat er misverstand bestond ten aanzien van de wenschelijkheid om de laagste leeftijdsgrens te doen vervallen; maar ik geloof dat niet. Ik weet zeer goed, dat het groote bezwaar dat men heeft tegen de strafrechtelijke vervolging van zeer jeugdige personen o. a. hierin bestaat, dat men ze niet in de gevangenis wil doen opnemen.

Toen in 1895 deze quaestie in de vergadering der Juristenvereniging is ter sprake gekomen, heeft men dan ook niet een conclusie aangenomen, dat men de strafrechtelijke vervolging van jeugdige personen in het geheel niet wenschte; maar men heeft gezegd, dat men middelen als gevangenisstraf, hechtenis en boete in geen geval op jeugdige personen wilde toepassen. Bij de bespreking van dit punt bleek toen, dat de tegenstanders van het wegvallen van een laagste leeftijdsgrens vooral op het oog hadden de gevallen waarbij het vervolging gold van, zooals zij daar genoemd werden, die *petits monstres*, die zeer jeugdige abnormale kinderen, die allerverschrikkelijkste misdaden hebben gepleegd, en waartegen het hun toch noodig scheen streng op te treden. Ook de Minister heeft gewezen op kinderen van $2\frac{1}{2}$ tot 4 jaar, die een zeer misdadigen aanleg vertoonen. Maar ik zou dan toch de vraag willen stellen, of de Minister meent, dat het mogelijk moet zijn, om kinderen van $2\frac{1}{2}$ tot 4 jaar, zelfs wanneer zij een verschrikkelijk feit hebben gepleegd, voor den rechter te brengen. Op die vraag zal ook de Minister wel niet bevestigend willen antwoorden. De quaestie is dan ook eenvoudig of men, afgescheiden van de gevolgen, kinderen beneden twaalf jaar ooit strafrechtelijk verantwoordelijk kan stellen. Waar ik mij daar straks heb verklaard tegen het wegvallen van de laagste leeftijdsgrens, beroep ik mij nu op het absolute gemis van strafrechtelijke verantwoordelijkheid van dergelijke jeugdige personen....

De Minister zegt: de bezwaren tegen het wegvallen van de laagste leeftijdsgrens gelden niet, daar volgens dit ontwerp jeugdige personen toch niet in de gevangenis komen, iets waar de Minister evenzeer tegen is, als dat zij in een huis van be-

waring zouden worden opgenomen. Dit laatste zal echter volgens het ontwerp nog steeds kunnen gebeuren en eveneens zal aan jeugdige personen gevangenisstraf kunnen worden opgelegd, het is waar, met voorwaardelijke veroordeeling, terwijl die gevangenisstraf eerst later kan worden ondergaan; maar het feit blijft toch, dat dergelijke jeugdige personen met gevangenisstraf kunnen worden gestraft. Ik geloof dus, dat het oordeel met een overweldigende meerderheid door de Juristen-vereening in 1895 uitgesproken, wel degelijk dit ontwerp treft.

De heer CORT VAN DER LINDEN, *Minister van Justitie*: Ik moet den geachten afgevaardigde uit Tietjerksteradeel nog antwoorden op zijn vraag of het juist is dat op strafrechtelijk en op strafvorderlijk gebied dezelfde leeftijdsgrens zal aangenomen worden. Deze quaestie kan uitvoeriger besproken worden bij het amendement van de Commissie van Voorbereiding. Ik ben het echter in theorie met den geachten afgevaardigde eens. Ik zie geen gegronde reden waarom men voor de strafvordering dezelfde leeftijdsgrens zou aannemen als voor het strafrecht. Inderdaad is dit ook volgens mijn stelsel niet het geval. Want het ontwerp schrijft voor de delinquenten tusschen 18 en 21 jaar als strafrechtelijk minderjarig te behandelen voor al die daden die vóór het 18de jaar zijn gepleegd. In zooverre is mijn stelsel een tusschenvorm tusschen degenen die de strafvorderlijke leeftijdsgrens op 21 en de strafrechtelijke leeftijdsgrens op 18 jaar zouden willen stellen.

Voorloopig Verslag van de Eerste Kamer.

1°. *Leeftijd*. Vele leden konden zich niet vereenigen met het systeem van het ontwerp, dat de strafrechtelijke vervolging en het straffen zelfs van de allerjongste kinderen toelaat.

Acht de Regeering die kinderen strafrechtelijk aansprakelijk? Of bedoelt de Regeering een eersten stap te zetten op den weg der negatie van strafrechtelijke verantwoordelijkheid in het algemeen; de negatie van het onderscheid tusschen misdadigers en patienten, tusschen straf en opvoeding? Maar waarom, zoo vroeg men, dan vastgehouden aan de minutieuse strafprocedure?

Tot dusverre werd het straffen van zeer jonge kinderen algemeen afgekeurd. Rossi schreef: »Placer sur la sellette un enfant qui n'a pas huit ou neuf ans accomplis, c'est un scandale, c'est un acte affligeant qui n'aura jamais l'assentiment de la conscience publique, c'est une éducation qu'il faut donner à ces petits infortunés, on ne peut songer à leur affliger une peine».

Onder de werking van den Code

Antwoord der Regeering.

1°. *Leeftijd*. In de eerste plaats zij opgemerkt dat vooral ten aanzien van de allerjongste kinderen mag vertrouwd worden op het wijs beleid van het Openbaar Ministerie. En waar dit meenen mocht tot vervolging te moeten overgaan heeft de rechtbank de bevoegdheid iemand beneden achttien jaren om redenen van algemeen belang of omdat zij teruggave aan ouders of voogden raadzaam acht buiten vervolging te stellen (zie *art. XIX* van Hoofdstuk II [der wet van 12 Febr. 1901, *Stb.* n°. 63]). Wel wordt in het Voorloopig Verslag, waar ook reeds op dit artikel wordt gewezen, opgemerkt, dat bij rechtstreeksche dagvaarding zijne bepaling geene toepassing kan erlangen, doch in een geval, waarin het een zeer jeugdig kind geldt, zal het Openbaar Ministerie allicht niet tot rechtstreeksche dagvaarding overgaan. Zelfs tegen onnoodige en ongewenschte strafrechtelijke vervolging van jeugdige delinquenten is derhalve gewaakt. Indien eene vervolging evenwel wordt ingesteld

Pénal, die geen leeftijdsgrens naar beneden kende, is, al eischte dat wetboek ook bewijs van oordeel des onderscheids, wel misbruik van die onbeperkte vrijheid gemaakt. De zaak van de Goesche kinderen heeft er zeker toe medegewerkt, dat art. 38 van het Strafwetboek strafvervolgving van kinderen beneden den vollen ouderdom van 10 jaren heeft uitgesloten. Wordt dit ontwerp wet, dan zullen gevallen als die van de Goesche kinderen zich weder kunnen voordoen.

Sommige leden meenden dat aan het kwaad, dat in deze bepaling gelegen was, eenigermate kon worden tegemoet gekomen door de bevoegdheid bij art. XIX Strafvordering (art. 127 *nieuw vijfde lid* Wetboek van Strafvordering) aan de rechtbank gegeven om na afloop der instructie het kind buiten vervolging te stellen »wanneer zij zulks om redenen van algemeen belang raadzaam acht», waardoor te jeugdige kinderen aan de behandeling ter terechtzitting konden onttrokken worden. Hiertegen werd echter aangevoerd dat dan toch: 1°. in ieder geval de rechter de bevoegdheid heeft tot verwijzing van het kind naar de terechtzitting en 2°. de strafrechtelijke vervolging ten deele plaats vindt en bovendien niet in alle zaken art. 127 S. V. kan worden toegepast, daar ook rechtstreeksche dagvaarding is toegelaten.

Het opvoeren der strafrechtelijke minderjarigheid van 16 tot 18 jaren vond in het algemeen geen bestrijding, hoewel het enkelen bevreemde, dat hier de minderjarigheid werd verlengd, te gelijker tijd dat die in het burgerlijk recht werd verkort.

en voortgezet is deze door het ontwerp met zoodanige waarborgen omgeven, dat het niet aangaat die ook maar eenigszins op dezelfde lijn te stellen als eene strafvervolgving van volwassenen. En ook wat het straffen betreft zal de regeling volgens dit ontwerp zoo geheel anders zijn dan toen onder de Code Pénal zeer jeugdige kinderen voor de Goesche rechtbank werden gebracht.

Men vergete niet, dat de rechter zelfs in elk geval bevoegd zal zijn de strafvervolgving van een minderjarige, die vóór zijn zestiende jaar een strafbaar feit pleegde, te doen eindigen met het bevel tot teruggave aan ouders of voogden, zonder toepassing van eenige straf, en dat, indien al straf wordt opgelegd, deze voor een bijna veertienjarige steeds kan bestaan in berisping en zelfs voor een bijna achttienjarige als hij schuldig is aan overtreding.

De vraag of de Regeering zeer jonge kinderen strafrechtelijk aansprakelijk acht beantwoordt de ondergeteekende ontkennend. Maar de wijze waarop de vraag wordt geformuleerd toont z. i. reeds aan dat het vaststellen van een leeftijdsgrens toch zeer moeilijk zoude zijn en ongetwijfeld dit niet te onderschatten nadeel zoude hebben, dat de rechter er een fingerwijzing in zou kunnen zien dat voor hen die deze grens hadden bereikt het vermoeden aanwezig was dat zij wel strafrechtelijk aansprakelijk waren. Bovendien zou een minutieuse procedure ook bij uitsluiting van strafrechtelijke aansprakelijkheid niet kunnen worden gemist omdat de behoefte aan dwangopvoeding zelfs voor zeer jonge kinderen helaas door de ervaring onvermijdelijk is gebleken. Hoe men, met het feit

voor oogen dat de ondergeteekende uitvoerig de strafrechtelijke verantwoordelijkheid ook van kinderen heeft verdedigd, zou kunnen vermoeden

dat »de Regeering een eersten stap bedoelt te zetten op den weg der negatie van strafrechtelijke verantwoordelijkheid in het algemeen» is den ondergeteekende niet duidelijk geworden.

De aangehaalde woorden van Rossi werden geschreven onder geheel andere toestanden dan juist dit ontwerp in het leven wil roepen en kunnen dus niet hiertegen worden aangevoerd.

Dat de strafrechtelijke minderjarigheid wordt verlengd terwijl tegelijkertijd de minderjarigheid in het burgerlijk recht wordt verkort, behoeft geen bevreemding te wekken. Deze beide toestanden van minderjarigheid zijn zeer verschillend in aard en gevolgen; men kan zeer wel nog niet strafrechtelijk meerderjarig zijn, dit is wegens een gepleegd feit nog niet te behandelen als volwassene, ook al zal men over drie jaren — een

tijdperk, bij den 18jarigen leeftijd gevoegd, van groot belang en aanmerkelijken invloed — burgerrechtelijk meerderjarig zijn, dit is aan de ouderlijke macht onttrokken en bevoegd tot het persoonlijk verrichten van rechtshandelingen. Maar zij, die beide soorten van meerderjarigheid nauwer aan elkaar verwant achten zouden juist ingenomen moeten zijn met de nieuwe regeling van beider grenzen, die daardoor elkaar meer zullen genaderd zijn.

Voorloopig Verslag van de Eerste Kamer.

(Vervolg.)

2°. *Oordeel des onderscheids.* Men wenschte te weten waarom men den regel, dat een kind alleen strafbaar kan zijn, wanneer gebleken is dat het met oordeel des onderscheids heeft gehandeld, heeft losgelaten? Nu de jongste kinderen strafrechtelijk zullen kunnen vervolgd worden, scheen de handhaving van dien regel nog meer noodzakelijk dan onder de bestaande wetgeving.

Anderzijds kon men zich over 't algemeen wel met het aangenomen stelsel vereenigen om de al of niet schuldigverklaring, onafhankelijk van den leeftijd, aan de prudentie van den rechter over te laten. Men wees er op, dat het onderzoek, of een kind met oordeel des onderscheids heeft gehandeld in verband met de al of niet strafbaarheid in de practijk tot groote moeilijkheden leidt.

2°. *Oordeel des onderscheids.* Waarom met het oordeel des onderscheids als criterium van strafbaarheid is gebroken werd reeds in § 5 der Memorie van Toelichting uitvoerig uiteengezet. Als de twee voornamen redenen voor het loslaten van dat stelsel werden aangevoerd 1°. dat het onvoldoende is en 2°. dat het praktisch niet juist is toe te passen. De ondergeteekende meent naar het daar geleverde betoog te mogen verwijzen.

Beraadslagingen in de Eerste Kamer.

(6 Februari 1901.)

De heer KIST: Omdat voorgeschreven is, dat de rechter-commissaris inlichtingen inwint omtrent karakter, ontwikkeling, gedrag, [zal dit] allicht, nu het eenmaal in de wet staat, aanleiding geven om door het requireeren van rechtsingang de gelegenheid tot dit onderzoek open te stellen. De Minister zelf vermoedt dat er ten aanzien van kinderen allicht een instructie zal worden geopend. In de Memorie van Antwoord wordt door hem gezegd, naar aanleiding van de vervolging van jeugdige kinderen: „daar waar het zeer jeugdige kinderen geldt zal het openbaar

ministerie niet licht tot dagvaarding overgaan." Wanneer dit komt uit den mond van den Minister, dan is het zeker geen gewaagde voorspelling, dat er een circulaire zal komen, waarin gezegd wordt, om toch vooral niet nalatig te zijn in het vragen om rechtsingang. Derhalve wordt de procedure nog langer, alle mogelijke rechtsmiddelen, alle mogelijke instantiën zullen deze jeugdige individuen moeten doormaken.

Is dit op zich zelf verkeerd, het past in ieder geval bij dit ontwerp en de opvattingen van de Regeering. Bij dit ontwerp toch staan wij ten aanzien van de toepasselijkheid van de straf al met één voet buiten het strafrecht. De grens tusschen straf en geen straf en tusschen schuld en geen schuld wordt opgeheven. Ik geloof dat dit bezwaarlijk zal worden ontkend....

Op welke personen zullen de maatregelen, die ik besprak [zie dit gedeelte der rede onder de rubriek: *Straffen en dwangopvoeding*, hierachter bl. 405 en 406] na lange procedure worden toegepast?

Dat zijn in de eerste plaats de allerjongste kinderen.

Volgens ons tegenwoordig recht zijn er twee regels, die ik altijd heb beschouwd als regels van menselijkheid en gezonde opvatting van strafrecht.

In de eerste plaats de regel, dat een kind onder de 10 jaar in het geheel niet strafrechtelijk vervolgbaar is. Dat is een regel ingevoerd bij het nieuwe Strafwetboek in 1880.

In de tweede plaats de regel, dat een kind tusschen de 10 en 16 jaar niet veroordeeld wordt, tenzij de rechter heeft uitgemaakt, dat het heeft gehandeld met oordeel des onderscheids, en alzoo bewust is geweest van het strafbare van zijn handeling.

Deze regels ontbreken nu in dit ontwerp geheel. Tot het jongste kind toe kan strafrechtelijk worden vervolgd, zonder dat onderzocht wordt of het al dan niet heeft gehandeld met oordeel des onderscheids.

Waar deze nieuwe regel geldt, kan daar de Minister individuen, waarop dit ontwerp van toepassing is, beschouwen als wezenlijke misdadigers, of niet veeleer als personen die in het belang van de maatschappij en in hun eigen belang verzorging of een tuchtiging behoeven? Beschouwt de Minister deze kinderen werkelijk als sujetten die onderworpen zijn aan het strafrecht?

Die vraag moet ik ontkennend beantwoorden; vooreerst omdat de Minister, hoe verontwaardigd ook over de slechtheid van de jeugd, toch voor zulke kinderen geen harder woord weet te vinden dan „bengels". Bengels zijn toch nog wat anders dan misdadigers. De Minister beschouwt dus dergelijke kinderen niet als ten volle toerekenbaar in strafrechtelijken zin. In de vergadering van de Tweede Kamer van 7 Juni 1900 [zie hiervoor bl. 380], zeide de Minister:

„Welnu, bij een kind doet het vraagstuk van de ontoerekenbaarheid zich anders voor dan bij den volwassene, juist omdat het kind een veel engeren gezichtseinder heeft dan de volwassene, nog is in een tijd van overgang en opvoeding en het dus bij een groot aantal daden waarbij men toerekenbaarheid van den volwassene aanneemt, *ontoerekenbaar* moet worden verklaard."

De Minister neemt dus aan dat in al die gevallen er quaestie is van opvoeding, niet van straf, van opvoeding gegeven aan een schuldig verklaard kind. Dat kind krijgt die opvoeding niet, of het moet schuldig zijn verklaard.

Voorts [zie hiervoor bl. 381] zeide de Minister: „Maar, vraagt men, is het ook te rechtvaardigen zeer jeugdige kinderen voor den strafrechter te brengen? Ik antwoord dat het vaak wenschelijk zal zijn *niet dat ze gestraft worden, maar dat zij aan een dwangopvoeding worden onderworpen.*"

Ik vraag: waarom dan de strafrechtelijke vervolging, wanneer men reeds a priori bedoelt, dat geen straf maar dwangopvoeding zal worden toegepast. [Later] zeide

de Minister: „Wanneer de rechter uitmaakt, *dat het kind niet strafrechtelijk verantwoordelijk is*, welnu, *dan zal het worden opgezonden naar een Rijksopvoedingsgesticht*, om daar te blijven tot zijn meerderjarigheid of tot een andere maatregel van opvoeding zal genomen worden.”

Het Rijksopvoedingsgesticht is alzoo, naar de meening des Ministers, bestemd voor niet strafrechtelijk verantwoordelijke kinderen, terwijl toch van den anderen kant, volgens de duidelijke woorden der wet, geen kind ter opvoeding ter beschikking van de Regeering wordt gesteld, zonder *schuldig* te zijn verklaard. Hetzelfde komt terug in de Memorie van Antwoord [zie hiervoor bl. 366]: „En juist de in de praktijk zoo moeilijk op te lossen vragen van straf of opvoeding, schuldig en niet schuldig, eischen een formeele en uitgebreide strafprocedure.” Hier worden tegenover elkander gesteld straf en opvoeding, schuldig en niet schuldig, maar volgens het ontwerp vallen straf en opvoeding beide onder schuldig en kunnen straf en opvoeding zelfs gecombineerd worden. Alleen het schuldige kind wordt volgens art. 39, ter beschikking van de Regeering gesteld; het kan volgens art. 39ter tevens tot gevangenisstraf veroordeeld worden.

Geeft de Minister zelf zich wel van die schuldigverklaring voldoende rekenschap?

De heer SASSEN: Tot nog toe werd een jongmensch dat den 16-jarigen leeftijd niet heeft bereikt door den strafrechter als een kind behandeld. Door den Minister werd oorspronkelijk voorgesteld dien leeftijd te brengen op 18 jaar. Ik kan niet nalaten den Minister hulde te brengen, dat hij dit stelsel heeft laten varen tegenover een opmerking van de Tweede Kamer. Want inderdaad, wanneer in het wetsontwerp die bepaling was behouden gebleven, waardoor een jongmensch tot zijn 18de jaar nog altijd als een kind wordt beschouwd, dan zou ik mij niet gerechtigd hebben geacht aan het wetsontwerp mijn stem te geven. Die bepaling is nu echter van de baan. Thans zal aan den rechter de bevoegdheid worden gegeven, om een jongmensch onder de 18 jaar ook als een volwassene te behandelen. Wij behoeven waarlijk niet zooveel menschenkennis te bezitten om te weten, dat jongelieden tusschen de 16 en 18 jaar geen bengels of deugnieten meer zijn, maar dat daaronder misdadigers van de ergste soort worden aangetroffen.

De heer CORT VAN DER LINDEN. *Minister van Justitie*: Vooreerst meende de geachte afgevaardigde [de heer Kist], dat het onderscheid tusschen schuld en niet-schuld, toerekenbaarheid en niet-toerekenbaarheid zou zijn uitgewischt en dat de Regeering het verschil tusschen patiënt en misdadiger wilde wegnemen, daarbij gevolg gevende aan nieuwere theorieën die in het strafrecht hier en daar worden verdedigd.

Dit denkbeeld is mij volkomen vreemd geweest en het is ook vreemd aan de wetsontwerpen zooals zij daar liggen, want daarin wordt juist uitdrukkelijk voor het kind het beginsel van straf gesanctionneerd. In plaats van het begrip van schuld voor het kind in te krimpen, wordt het uitgebreid. Ik acht het dan ook een inconsequentie van den geachten afgevaardigde, dat hij zoo ijvert voor het behoud van een leeftijdsgrens, waar beneden geen strafrechtelijke aansprakelijkheid bestaat. Consequent van hem zou zijn ook te verlangen, dat beneden 10 jaar zoo noodig straf zou worden toegepast. En dit laten juist de wetsontwerpen wel toe.

Indien de geachte afgevaardigde bedoelt dat de wetsontwerpen uitgegaan zijn van de stelling, dat de toerekenbaarheid van het kind een andere is dan die van een volwassen mensch, dan heeft hij gelijk. Maar deze stelling berust op een psychologisch feit, dat niemand zal kunnen ontkennen. Een kind is ongetwijfeld voor een aantal handelingen strafschuldig; de geheele opvoeding is er op berekend, dat men die strafschuldigheid aanneemt, en de Staat behoort mijns inziens deze gedachte

niet te verloochenen, maar het bewuste leven van het kind is beperkt en geheel anders van aard en er zijn een aantal daden die het kind pleegt, waarvoor het niet toerekenbaar is, terwijl voor gelijksoortige daden een volwassen mensch het wel zal zijn. Wat wil nu de Regeering? Dit, dat de rechter in elk concreet geval zal beoordeelen of het kind strafschuldig is of niet, dat hij bij de beantwoording van die vraag zich vrij voelt door de zekerheid over doelmatige straffen te beschikken, terwijl hij zich bij niet-strafschuldigheid de vraag zal stellen: zal ik het kind teruggeven aan de ouders, opdat deze het kind verder opvoeden en tuchtigen, of is zijn daad zóó ernstig, dat ik de dwangopvoeding zal moeten toepassen?...

De heer Kist meende, dat ook uit de bepalingen [omtrent de procedure] weder bleek, dat het streven was de grenzen tusschen de straf en de opvoeding uit te wisschen en hij staafde dit door de opmerking dat ten aanzien van het kind dat schuldig is, verklaard kan worden dat het wordt gesteld ter beschikking der Regeering.

Een schuldige, zegt hij, kan aan de ouders worden teruggegeven; een schuldige kan worden gestraft, een schuldige tot dwangopvoeding veroordeeld. Inderdaad bewijst men nu toch te veel eer aan het woord „schuldig”. Het wordt eenvoudig gebezigd om aan te toonen dat het kind het feit gedaan heeft, maar het heeft niet de verre strekking die de geachte afgevaardigde er in zoekt.

STRAFFEN EN DWANGOPVOEDING.

Memorie van Toelichting.

§ 6. *Straf, dwangopvoeding en beschikbaarstelling aan de ouders.* Indien het bovenstaande [zie hiervoor bl. 376] juist is, dan zal men den rechter drie middelen ter beschikking moeten stellen, waarmede hij jeugdige overtredders der strafwet zal berechten. In een aantal gevallen zal de Staat de taak van ouders of voogden niet behoeven over te nemen. In een aantal andere is bestraffing van den delinquent noodzakelijk. En eindelijk blijven er gevallen over, waar het gevaar der Maatschappij tot ingrijpende maatregelen noopt doch van straf geen sprake kan zijn. Daar heeft de Staat tegelijk te waken voor de veiligheid in de samenleving en voor de bijzondere leiding en opvoeding van het kind.

Aan de beslissing des rechters zal een onderzoek voorafgaan niet alleen naar het bedreven feit en de omstandigheden die het hebben vergezeld, maar ook naar het karakter van het kind, zijne antecedenten en omgeving en naar de waarborgen, die ouders of verzorgers bieden voor eene gepaste opvoeding. Is het feit van dien aard, dat onder de gegeven omstandigheden de ouders door tucht in huis of de onderwijzer door tucht in de school in staat zijn voldoende maatregelen te nemen het kind eerbied te leeren voor de wet, of is er reden om aan te nemen, dat zij passende middelen zullen aanwenden om in het algemeen de opvoeding van het kind op goeden voet te regelen, dan dient allereerst het kind aan zijne natuurlijke beschermers te worden overgelaten. De ouders zijn er het naast aan toe om het kind te leiden en zoo noodig te straffen. Dit gezag hoog te houden is ook een Staatsbelang. Het kan niet anders dan heilzaam werken voor ouders en kinderen beiden, indien de verantwoordelijkheid der ouders door de overheid wordt erkend en hun gezag wordt hoog gehouden¹. Daarom wordt in het ontwerp van wet voorgesteld den rechter ten aanzien van jeugdige personen beneden 18 jaren volkomen vrijheid te laten om geenerlei straf of andere maatregelen toe te passen.

In zoodanig geval kan bovendien de behandeling van de zaak door den rechter op zich zelve genoegzamen indruk op den schuldige maken om hem in het vervolg voorzichtig te doen zijn, terwijl de ouders

¹ Zie mr. H. L. ASSER, Bescherming van minderjarigen, bladz. 8.

daarin tevens eene waarschuwing zullen zien om meer nog dan tot dusverre rechtstreeks toezicht te houden op hun kind.

Er is echter nog eene andere reden, die het gewenscht kan doen zijn voor den rechter om noch straf noch dwangopvoeding in een Rijks-opvoedingsgesticht te bevelen. Indien het kind zich reeds bevindt in eene bijzondere instelling van weldadigheid, omdat zijne ouders van de ouderlijke macht zijn ontzet of ontheven, en niet blijkt van eenig verzuim van de hoofden der inrichting, waarin het kind geplaatst is, bestaat er geenerlei drang om de leiding van particulieren door eene leiding van Staatsambtenaren te vervangen. Immers, ook in Staatsgestichten zullen overtredingen der strafwet wel evenmin geheel en al kunnen voorkomen worden. Het zal in dat geval integendeel om meer dan eene reden wenschelijk zijn, dat de leiding, die het verwaarloosde kind tot dusver is ten deel gevallen, worde gecontinueerd.

Waar de keuze staat tusschen dwangopvoeding door particulieren, zooveel mogelijk geregeld in overeenstemming met de gezindheid der ouders, of, waar hun geen stem in het kapittel kon worden toegekend, in overeenstemming met het gevoelen van hunne verwanten of naaste omgeving, en dwangopvoeding door den Staat, mag niet gearzeld worden aan de eerste de voorkeur te schenken in al die gevallen, waarin tusschen het verwaarloosde kind, dat zich nog aan geene overtreding der strafwet heeft schuldig gemaakt, en den jeugdigen overtreder feitelijk weinig onderscheid bestaat.

In dezen gedachtengang zal men zelfs nog een stap verder kunnen gaan en zal men den rechter de gelegenheid moeten laten om, vóór hij zijn oordeel uitspreekt, eene beslissing te doen uitlokken over de vraag, of niet in het gegeven geval aanleiding bestaat voor ontzetting of ontheffing der ouders van de ouderlijke macht.

Indien de rechter van oordeel is, dat het kind niet ter beschikking van ouders en voogden mag worden gesteld, dan staat hij voor een nieuw dilemma: straf of dwangopvoeding. Is ten aanzien van het concrete feit het zedelijk bewustzijn van het kind zoowel als zijn verstandelijk vermogen zoo ontwikkeld, dat door eenvoudige tuchtmiddelen, met behoud evenwel van de voor ieder kind onmisbare leiding en opvoeding, het besef van zijne verantwoordelijkheid kan worden opgewekt of gesterkt, dan zal de rechter straf uitspreken, omdat deze maatregel in zulk een geval en meer passend en te gelijkertijd minder ingrijpend is dan dwangopvoeding. Doch er zullen tal van gevallen zijn, waarin het opleggen van straf niet het gewenschte resultaat zal hebben. De redenen daarvoor kunnen van zeer verschillenden aard zijn. Zij kunnen gelegen zijn in het karakter van het kind, dat alleen door langdurige en stelselmatige opvoeding kan worden verbeterd. Zij kunnen ook liggen in de omgeving, waarin het kind verkeert, waarin het, weldra teruggekeerd, opnieuw aan verleiding zal zijn blootgesteld, voor zijne zwakte te sterk, en tevens zal derven die noodzakelijke zorg, die aan de uitwerking der straf hare duurzaamheid waarborgt.

De penitentiaire dwangopvoeding zal worden ondergaan in een Rijks-opvoedingsgesticht. De strenge tuchtmiddelen en veiligheidsmaatregelen, welke op een aantal delinquenten moeten worden toegepast, mogen

alleen aan verantwoordelijke Staatsambtenaren worden toevertrouwd. Overigens zal de opvoeding zelve in aard en strekking veelal weinig verschillen van de dwangopvoeding, welke, in geval van verwaarloozing door de ouders, door den burgerlijken rechter wordt uitgesproken. En inderdaad worden beide, zoowel in sommige wetgevingen als in wetenschappelijke geschriften, weinig of niet uiteengehouden. Het is ook niet te ontkennen dat het strafbaar feit eenerzijds het gevolg kan zijn van verwaarloozing, terwijl anderzijds het verwaarloosde kind dikwijls even gevaarlijk is voor de maatschappij, als zijn makker, wiens gevaarlijk karakter zich door een strafbaar feit heeft geopenbaard.

Doch indien een strafbaar feit is gepleegd bestaat er een presumptie, dat de fout, hetzij primair, hetzij secundair, moet gezocht worden bij het kind. Is er daarentegen verwaarloozing, zonder dat die tot strafbare feiten aanleiding heeft gegeven, dan is er eene presumptie, dat de ongunstige toestand, waarin het kind verkeert, nog geen verderfelijken invloed heeft gehad. Deze presumptie wettigt bij de penitentiaire dwangopvoeding eene regeling, waarbij de Staat althans begint met het kind, als gevaarlijk voor de maatschappij, voorloopig in eigen hoede te nemen. Doch aan den anderen kant moet de nauwe verwantschap, die er bestaat tusschen dwangopvoeding ten gevolge van verwaarloozing en dwangopvoeding ten gevolge van overtreding der strafwet er toe leiden, dat in een goed opgebouwd systeem de overgangen tusschen beide gemakkelijk worden gemaakt.

Volgens het stelsel van het ontwerp zal dwangopvoeding kunnen worden opgelegd na het plegen van een misdrijf, zelfs voor de eerste maal, omdat een zoo ernstig feit in vele gevallen wijst op een gevaarlijk of verdorven karakter. Eene enkele overtreding daarentegen levert op zich zelf zeker geen voldoende grond op voor de toepassing van zoo ingrijpende maatregelen.

Indien echter, binnen zekeren tijd, eene veroordeeling aan de overtreding was voorafgegaan, wijst deze herhaling op eene tuchteloosheid, welke ernstiger onderzoek vereischt en, naar omstandigheden, tot meer radicale behandeling moet kunnen leiden.

Aangezien kinderen beneden 14 jaren, minder ontwikkeld en met geringer ervaring, gemakkelijker overtredingen zullen begaan, is het geraden voorgekomen voor hen tweede recidive te eischen, alvorens dwangopvoeding door den rechter kan worden opgelegd.

Dwangopvoeding zal tot de voleindiging van het 23ste levensjaar kunnen worden voortgezet. Indien het belang van een jeugdig persoon eischt, dat hij aan den invloed zijner ouders of omgeving wordt onttrokken, moet het tijdperk van voorziening op andere wijze in zijne opvoeding zoo lang worden gesteld, dat, na het eindigen daarvan, de ouders niet weder hunne macht hernemen en weder ongedaan maken al wat door anderen ten goede is verricht. Er is inderdaad geene reden, waarom, indien de opvoeding van het kind tot zijne meerderjarigheid aan derden wordt toevertrouwd ingeval van verwaarloozing door de ouders, niet evenzeer een gelijke termijn zou kunnen worden gesteld, ingeval, wel is waar, geene schuld aan de ouders behoeft te kunnen worden verweten, maar hunne onmacht om het kind op te voeden even-

zeer vaststaat, en terugkeer in de oude omgeving even verderfelijk zou zijn. Het spreekt van zelf, dat in beide gevallen verkorting van dien termijn mogelijk moet blijven, indien de omstandigheden zoodanig zijn veranderd, dat de belangen van het kind zich er niet langer tegen verzetten. Mocht men meenen, dat voor vele jeugdige personen de leeftijd van 23 jaren, als einde van het tijdperk van opvoeding, te hoog is, dan zij hiertegen opgemerkt, dat dit eenvoudig het gevolg is van het feit, dat naar ons burgerlijk recht de minderjarigheid eerst dan een einde neemt. Zoolang echter het burgerlijk recht de meerderjarigheids-grens niet lager bepaalt, zal het strafrecht, zonder groote schade voor het kind, geen anderen termijn kunnen aannemen. Doch zelfs indien werd aangenomen, dat de minderjarigheid zou eindigen bijv. met 21 jaar, dan nog zou het overweging verdienen, in dit speciale geval, de mogelijkheid van dwangopvoeding tot eenigszins hoogerem leeftijd open te stellen. Immers zou voor jongelieden van bijna 18 jaren een verblijf in eene nieuwe omgeving en onder nieuwe leiding, gedurende 2 of 3 jaren, uit een zuiver opvoedkundig oogpunt, geheel onvoldoende blijken. Zij, die op dien leeftijd zich aan een ernstig feit of, bij recidive, zelfs slechts aan overtreding schuldig maken, en geoordeeld worden behoefte te hebben aan betere of aanvullende opvoeding, zijn in den regel reeds zoo lang onder slechte invloeden geweest, dat een langer tijdperk zal noodig zijn om hun karakter te vervormen en hen op den goeden weg terug te brengen.

Het is intusschen niet mogelijk a priori vast te stellen, hoe lang in ieder concreet geval de dwangopvoeding zal moeten worden volgehouden. Dit zal afhangen van tal van omstandigheden, zoowel ten aanzien van het kind zelf, als van de vooruitzichten, die zich voor hem zullen openen. Het einde der opvoeding moet dus niet door den rechter maar, binnen den in de wet gestelden termijn, door de Regeering worden bepaald. Het is slechts noodig, dat het uitvoerend gezag worde bijgestaan door een raad van bijzondere deskundigen, die op hunne beurt weder in staat moeten zijn zich alle mogelijke inlichtingen te verschaffen, die zij in het belang van het kind noodig oordeelen.

Hoe grooter vrijheid aan het uitvoerend gezag in dit opzicht wordt gelaten, hoe meer het in ieder concreet geval met de belangen van het kind rekening zal kunnen houden. Het is daarom wenschelijk voorgekomen het uitvoerend gezag niet te plaatsen voor het dilemma: einde of continuatie van Staatstoezicht, maar ook de mogelijkheid te openen, dat het ontslag uit een gesticht worde verleend, en het kind aan de hoede van ouders of voogden worde teruggegeven of onder die van anderen gesteld, onder zoodanige voorwaarden als in het belang van het kind nuttig of noodig worden geacht.

En bovendien zal, in aanmerking genomen dat het oordeel des rechters, die ter-beschikking-stelling der Regeering, d. i. althans aanvaankelijke plaatsing in een Rijksopvoedingsgesticht gelast, principieel een voor herziening vatbare beslissing is, overplaatsing naar particuliere gestichten mogelijk moeten zijn, zoodra de strengere tucht of bewaking kunnen worden gemist, en ouders of voogden eene bijzondere opvoeding verlangen, welke meer met hunne bijzondere inzichten strookt. Terwijl omgekeerd de Staat in de Rijksopvoedingsgestichten moet kun-

nen opnemen verwaarloosde kinderen, die in de particuliere gestichten niet op hun plaats blijken te zijn.

Met dit alles rekening houdende voorzieningen behooren echter niet te huis in het Wetboek van Strafrecht, maar zullen het best kunnen getroffen worden bij algemeenen maatregel van bestuur, naar regelen bij afzonderlijke wet te stellen, waarvan het ontwerp [zie deel IV bl. 499 volg.] tegelijk met deze wetsvoordracht kan worden aanhangig gemaakt.

§ 7. *Strafstelsel.* In plaats van de voor jeugdige personen verkeerde hoofdstraffen van art. 9 van het Wetboek van Strafrecht, stelt het ontwerp twee nieuwe, met behoud alleen van de geldboete, doch deze slechts voor die bepaalde gevallen, waarin zij werkelijk doel kan treffen en met eene andere, de geldboete vervangende, straf dan hechtenis.

De nieuwe straffen zijn: berisping en plaatsing in eene tuchtschool.

Berisping was in het vroegere recht niet onbekend en komt ook thans in de Duitsche (§ 57) en de Italiaansche (art. 26) Strafwetboeken voor. Hier te lande is in den laatsten tijd het denkbeeld om zoodanige straf in te voeren, althans voor jeugdige personen, door meerderen verdedigd.

Met tact en de vereischte waardigheid toegepast, kan ongetwijfeld de berisping op zeer jeugdige personen diepen indruk maken. Zelfs na gepleegd misdrijf kan hare toepassing voor kinderen gewenscht zijn.

Bij eene eerste overtreding schijnt zij inderdaad de doelmatigste straf.

Evenwel, zij veronderstelt een nog niet verstokt en nog ontvanke-lijk gemoed en eene daaruit voortspruitende berouwvolle bekentenis. Zonder deze zou die straf alle gevolg missen. Daar eene bekentenis echter alleen in schijn berouwvol kan zijn en zij misschien juist kan zijn afgelegd enkel met het doel om met eene lichte straf vrij te komen, is het noodig den rechter, die de straf van berisping wil toepassen, daarnevens nog een ander middel tot repressie in de hand te geven, hetwelk, indien de rechter er gebruik van maakt, zijne werking doet voor het geval mocht blijken, dat de berisping hare uitwerking heeft gemist.

Dat middel is gevonden in de voorwaardelijke veroordeeling tot eene andere straf, die eerst wordt ten uitvoer gelegd indien de berispde, binnen zekeren tijd, opnieuw aan eenig strafbaar feit onherroepelijk mocht zijn schuldig verklaard. Deze straf is dan de plaatsing in eene tuchtschool. Ditzelfde middel zal eveneens dienst kunnen doen, wanneer de veroordeelde niet mocht hebben bekend en toch, gelijk bij eerste overtreding, geene andere straf kan worden opgelegd. In zoodanig geval den rechter voor de noodzakelijkheid te stellen om het kind aan dwangopvoeding te onderwerpen zou te ver gaan; het ontwerp maakt de dwangopvoeding na overtreding dan ook afhankelijk van de omstandigheid van recidive. Toch mag de justitie niet machteloos staan tegenover een schuldige en zeker niet tegenover hem, die, hoewel zijn schuld bewezen is, weigert te bekennen.

Op de invoering van het instituut der voorwaardelijke veroordeeling is in den laatsten tijd van verschillende zijden herhaaldelijk aangedrongen. Zij werd wenschelijk geacht in de in 1889 te Brussel gehouden vergadering van de »Union Internationale de Droit Pénal'', doch in de Nederlandsche Juristenvereniging van 1890 werd die wen-

schelijkheid door de meerderheid der gestemd hebbende leden ontkend.

Hoe men echter over dit instituut in het algemeen moge oordeelen, toegepast op jeugdige misdadigers, die nog onder voortdurend toezicht en leiding staan, en wien het dus niet aan waarschuwing en herinnering zal ontbreken, zal de voorwaardelijke veroordeeling ongetwijfeld onder zeer gunstige omstandigheden in werking kunnen treden. Voor jeugdige delinquenten is de voorwaardelijke veroordeeling, toegepast als in het ontwerp wordt voorgesteld, zekerlijk eene krachtige werking ten goede, hen sterkend tegen nieuwe verleiding, hun eergevoel prikkelend en hen voortdurend indachtig makend aan de straf, die hun boven het hoofd hangt. Door met goed gevolg den gestelden proeftijd door te komen zal de schuldige in den regel zich zelf ook voor de toekomst hebben gered.

Het stelsel van voorwaardelijke veroordeeling berust op de overweging, dat de vrees voor straf in vele gevallen krachtiger en beter werkt dan de straf zelf. Niet de vrees voor straf in het algemeen, maar het concrete, op het individu overgebrachte gevaar. Niet het algemeene, voor de meesten weinig zeggend strafvoorschrift, maar de geïndividualiseerde, tastbaar gemaakte bedreiging. Berisping en voorwaardelijke veroordeeling werken op de betere drijfveeren van den mensch: vrees voor schande en zucht om de achting van zich zelf en die van anderen te behouden.

Tuchtschool is de zwaarste straf voor jeugdige veroordeelden, behoudens de hierna te vermelden voorwaardelijk op te leggen gevangenisstraf. Het eenig afdoend middel om de straf te verbinden met opvoeding en het kind te laten, wat het nooit moet missen: zorg, leiding en toezicht, is de straf op te leggen in de school. De naam *tuchtschool* duidt reeds den aard van deze straf aan. Waar niet zoozeer blijkt van verwaarloosde opvoeding als wel van een gemis van weerstandsvermogen en van het besef der noodzakelijkheid om zich aan tucht en regelen van orde te onderwerpen, zal de rechter deze straf kunnen toepassen, waar niet, gelijk bij eene eerste overtreding, alleen berisping is toegelaten, of het opleggen van boete hem voldoende en gewenscht voorkomt.

De tuchtschool is bestemd om den jeugdigen veroordeelde te gewennen met krachtige hand aan de noodwendigheid zich aan anderer bevelen te onderwerpen en om hem te doen gevoelen, dat overtreding der zedelijke orde niet alleen schuldbesef medebrengt, maar dat ook de overheid, geroepen om die orde te handhaven, de macht heeft om aan die overtreding gevolgen te verbinden, waarvan het onaangename ruimschoots tegen den lust der gepleegde handelingen opweegt.

Het verblijf in eene tuchtschool moet daarom duidelijk eene straf zijn. De inrichting van zoodanig gesticht en de behandeling der delinquenten moeten dan ook aan andere en strengere voorwaarden voldoen dan die in een Rijksopvoedingsgesticht.

Reeds lang heeft men gevoeld dat de eenige plaats waar de voorwaarden aanwezig zijn voor eene straf, passend voor kinderen, de school is. Vandaar dat men heeft voorgesteld in het strafstelsel voor kinderen op te nemen het zoogenaamde »schoolarrest», eene straf, die ook werkelijk in Zwitserland is ingevoerd.

Toch zijn zeer ernstige bezwaren aan het schoolarrest verbonden :

1°. is het de vraag of het zoogenaamde dagarrest, dit wil zeggen het eenvoudig ontnemen van vrijen tijd tusschen de schooluren en na afloop van den schooltijd, wel eene straf is, die door den rechter behoort te worden opgelegd, en of deze straf niet veeleer behoort tot de tuchtmiddelen, welke uitsluitend ter beoordeeling moeten staan, al dan niet in overleg met de ouders, van het hoofd der school of andere schoolautoriteiten. Tegen het nachtarrest, in de school te ondergaan, zijn practische bezwaren. Nog daargelaten, dat doelmatige localiteiten aan gewone scholen niet altijd aanwezig zullen blijken te zijn, zal het toezicht en de verzorging moeten opgedragen worden of aan daartoe veelal onbekwame ondergeschikte beambten, of aan de onderwijzers, die daartoe nauwelijks den vereischten tijd kunnen vinden.

2°. Een ernstig bezwaar tegen het schoolarrest is van paedagogischen aard. Indien het hoofd der school optreedt als uitvoerder der bevelen van de justitie, zal het kind niet meer uitsluitend in hem leeren zien den opvoeder en raadsman, maar tevens een handlanger der politie, die slechts de bevelen uitvoert, die hem gegeven zijn. Hij wordt in de oogen van het kind niet de autoriteit, die straf oplegt, krachtens eigen gezag, als middel om de tucht in de school te bewaren of om sanctie te geven aan zijne eigen leerlingen, maar iemand, die op last van anderen, het kind zijne vrijheid beneemt.

Het kind leert de school zien niet alleen als school, maar tevens als hulp-strafgevangenis.

3°. Het hoofdbezwaar tegen het schoolarrest is echter, dat het een onvoldoende maatregel is. Het kan toch, gelijk trouwens door de meest warme verdedigers van deze straf wordt toegegeven, alleen worden toegepast op schoolgaande kinderen. Het is ondienstig voor kinderen en jeugdige personen, die de school hebben verlaten en men zoude dus voor hen toch weder de deuren der gevangenis moeten ontsluiten. Ook voor de ouderen onder de schoolgaande kinderen en in het algemeen voor hen, die langer dan één of twee dagen van hunne vrijheid moeten worden beroofd, zou het gewone school-arrest eene onuitvoerbare straf zijn. Men moet er dan toe komen bijzondere scholen voor het ondergaan van langdurig schoolarrest in te richten, en het gevolg daarvan zal zijn, dat die scholen dientengevolge minder geschikt worden voor het gewone schoolonderwijs.

De practijk zou er dus van zelf toe moeten komen om aan deze combinatie een eind te maken en het gewone schoolonderwijs van deze scholen van arrest te bannen, met andere woorden men zou dan verkrijgen juist die tuchtscholen, die thans in het ontwerp worden voorgesteld en die nu tevens dienstbaar worden gemaakt aan de bestraffing van die jeugdige personen, die de school reeds hebben verlaten. Inderdaad, als lichtere straffen kunnen de middelen, die den onderwijzer ten dienste staan, nog steeds worden toegepast, doch het is wenschelijk, dat deze straffen door den onderwijzer dan ook spontaan worden opgelegd; voor zwaardere straffen daarentegen is en uit een oogpunt van bewaking, en uit een oogpunt van onderwijs, alleen eene bijzondere inrichting en organisatie doelmatig.

Geldboete stelt het ontwerp voor als derde straf voor jeugdige delinquenten. Deze straf mag evenwel slechts in bijzondere gevallen en tot een beperkt algemeen maximum worden opgelegd, waardoor de bedenkingen in het algemeen tegen geldboete, als straf voor jeugdige personen aangevoerd, vervallen.

Alleen indien de veroordeelde verdiensten uit zijnen arbeid trekt kan de geldboete voor hem eene straf zijn. In den regel behoudt een jeugdig arbeider slechts een deel van zijn loon voor zich zelven, en moet hij het overige aan zijne ouders afstaan. Voor de betaling der boete zal in de eerste plaats dat voor eigen zakgeld bestemde deel gebruikt moeten worden, en is dit niet voldoende, dan zullen de ouders een gedeelte van het anders voor het gezin bestemde mede moeten afgeven. Doch het ligt voor de hand, dat dit weder zal worden verhaald op het toekomstig zakgeld van den veroordeelde. Veelal zullen de ouders deze regeling kiezen boven het doen ondergaan van de vervangende straf van plaatsing in eene tuchtschool, omdat deze hen gedurende geruimer tijd zou berooven van alle verdiensten van hun kind.

De geldboete mag daarom niet tot een hooger bedrag worden opgelegd dan het normale arbeidsloon van den veroordeelde bedraagt gedurende den tijd, waarop de vrijheidsstraf ter vervanging van de boete wordt bepaald. Zij moet bovendien, zoowel om het eigenlijk beoogde doel juist te treffen, als ook om de vervangende vrijheidsstraf zooveel mogelijk te vermijden, op het arbeidsloon zelf kunnen worden verhaald.

Ook gevangenisstraf na dwangopvoeding behoort mogelijk te zijn.

Kent het ontwerp geen andere straffen voor jeugdige personen gedurende hunne strafrechtelijke minderjarigheid dan *berisping*, *tuchtschool* en *boete*, en laat het bovendien de vrijheid om, in plaats van straf, dwangopvoeding op te leggen, er zijn ongetwijfeld gevallen van zóo ernstigen aard, dat deze maatregelen voor de veiligheid der maatschappij onvoldoende moeten worden geacht. Algemeen hebben zij, die zich met het vraagstuk der berechting van de crimineele jeugd hebben bezig gehouden, begrepen, dat ingeval van ernstige misdrijven eene beschikbaarstelling tot het 23ste jaar de maatschappij niet altijd genoegzaam zal beveiligen. Tegen cumulatie van straf en dwangopvoeding bestaan echter theoretische gewichtige bezwaren, met name indien de straf wordt opgelegd om te worden ondergaan nadat de dwangopvoeding zal zijn voltooid. Immers, de dwangopvoeding wordt juist daarom voorgeschreven, omdat men verwacht dat het kind daardoor zal worden verbeterd, en het gaat niet aan a priori te beslissen, dat de dwangopvoeding ijdel zal blijken. Bovendien is het op zuiver theoretische gronden moeilijk te verdedigen een kind, als het volwassen zal zijn, straf te doen ondergaan voor een feit, dat het heeft gepleegd onder geheel andere omstandigheden en in eene gansch andere gemoedsstemming, in een misschien reeds lang vervlogen tijdperk van zijn leven. Toch is het practisch noodzakelijk den schuldige aan een zeer ernstig misdrijf, indien blijkt dat de opvoeding mocht hebben gefaald, niet los te laten.

Om zooveel mogelijk aan tegenstrijdige eischen te voldoen, heeft het ontwerp ook hier eene soort van voorwaardelijke veroordeeling te baat genomen, die na het einde der opvoeding kan worden ten uitvoer ge-

legd, indien de schuldige alsdan binnen zekeren tijd opnieuw voor eenig strafbaar feit onherroepelijk mocht worden veroordeeld.

Doch ook bij ernstige misdraging nog vóór het einde der opvoeding van Rijkswege zal de voorwaardelijk opgelegde gevangenisstraf kunnen worden geëxecuteerd.

Daartoe bestaat aanleiding in zoover het slecht gedrag van een opvoedeling aantoon, dat hij nog niet vatbaar is om in de vrije maatschappij terug te keeren, en dat het gevaarlijk karakter, dat zich eerst reeds door het misdrijf had geopenbaard, nog steeds aanwezig is.

Het schijnt, dat deze continuïteit van maatschappelijk gevaar voldoende grond is om op hem nu die veiligheidsmaatregelen toe te passen, welke personen van gelijken leeftijd als hij thans heeft bereikt en die zich even gevaarlijk als hij betoonen, in Staatsbelang hebben te ondergaan. Deze voorwaardelijke veroordeeling kan bovendien, gedurende den ganschen tijd van zijne opvoeding, krachtig medewerken om den schuldige op den goeden weg terug te brengen en te behouden.

§ 8. *Beschikbaarstelling aan de ouders.* Gelijk reeds boven is uiteengezet, geeft het ontwerp den rechter de volkomen vrije keuze van opvoeding, straf en beschikbaarstelling aan de ouders.

Het heeft een punt van overweging uitgemaakt, of den rechter de bevoegdheid zou worden verleend de beschikbaarstelling aan ouders en voogden aan zekere voorwaarden te verbinden, door hun de verplichting op te leggen, hetzij tot het toepassen van tuchtmiddelen, onder controle van schoolautoriteiten of andere dienaren van het openbaar gezag, hetzij tot verschaffing van verbeterd onderwijs of verbeterde opleiding, bijv. door verplichte plaatsing in een gezin of in een bijzonder gesticht. Doch ten slotte is het beter voorgekomen ouders en voogden, na de waarschuwing die zij hebben ontvangen, volkomen vrij te laten in de maatregelen, die zij nuttig en oorbaar achten. Eensdeels zullen bepaalde voorwaarden afbreuk doen aan hun gezag en hun gevoel van verantwoordelijkheid verzwakken, anderdeels hebben zij toch reeds de overtuiging, dat zonder ernstige maatregelen van hunnen kant eene herhaling niet zal worden voorkomen en de rechter dan wellicht een nieuw blijk van vertrouwen in hun doorzicht en macht ongeraden zal achten.

Intusschen wenscht de ondergeteekende er op te wijzen dat indien versterking van het stelsel van berechting van de strafbare feiten van weinig belang mocht noodig blijken, op de hier aangegeven wijze in deze leemte zonder veel bezwaar zal kunnen worden voorzien.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

§ 3. Eenige leden konden zich niet vereenigen met de meening des Ministers, dat de penitenciaire dwangopvoeding alleen in Rijksgestichten behoort te worden ondergaan en dat de strenge tuchtmiddelen en veiligheidsmaatregelen, welke op een aantal delinquenten moeten worden toegepast, alleen aan verantwoordelijke Staatsambtenaren mogen worden toevertrouwd. Penitentie kon huns inziens even goed in particuliere gestichten worden ondergaan, indien de besturen zich bereid verklaren het kind als penitent te behandelen. De personen die in particuliere

gestichten werkzaam zijn, met name de Roomsch-Katholieke broeders en zusters, zijn, waar het aankomt op het doen ondergaan van penitentie, zeker even betrouwbaar als Staatsambtenaren. En indien zij bij uitzondering niet betrouwbaar bleken, zou de Staat dan meer moeite hebben om de verwijdering van zoodanige personen te verkrijgen dan om ambtenaren van de Rijksgestichten te ontslaan?

Dat plaatsing in particuliere gestichten geen bezwaar oplevert, is ook af te leiden uit de Memorie van Toelichting, waar gezegd wordt, dat de opvoeding in de Rijksgestichten in aard en strekking veelal weinig zal verschillen van de dwangopvoeding, welke in geval van verwaarloozing door den burgerlijken rechter wordt uitgesproken en dat de nauwe verwantschap tusschen dwangopvoeding ten gevolge van verwaarloozing en dwangopvoeding ten gevolge van overtreding der strafwet er toe leiden moet, dat in een goed opgebouwd systeem de overgangen tusschen beide gemakkelijk worden gemaakt [hiervoor blz. 390].

Hetgeen hier door eenige leden werd opgemerkt schijnt op een misverstand te berusten. Waar de laatste alinea van § 6 der Memorie van Toelichting [hiervoor bl. 389] aanvangt met de verklaring: »De penitenciaire dwangopvoeding zal worden ondergaan in een Rijksofvoedingsgesticht», wordt geenszins bedoeld, zooals die eenige leden schijnen te meenen, dat die dwangopvoeding *alleen* in Rijksgestichten behoort te worden ondergaan, dat dus de gansche duur der dwangopvoeding in zoodanig gesticht zal worden doorgebracht.

Reeds [in die] Memorie [hiervoor bl. 390] wordt gezegd dat »de Staat althans *begint* met het kind, als gevaarlijk voor de maatschappij, *voorloopig* in eigen hoede te nemen». Hieruit volgt dat na verloop van eenigen tijd de dwangopvoeding elders kan worden voortgezet. Op die mogelijkheid doelen dan ook de woorden van het volgens het ontwerp in het strafwetboek in te voegen art. 39bis »ten einde aldaar (in een Rijksofvoedingsgesticht) *of later op andere wijze* van Regeeringswege in zijne opvoeding worde voorzien». »Op andere wijze» laat de mogelijkheid open ook van particuliere gestichten gebruik te maken, wat — indien de gelegenheid zich aanbiedt — vermoedelijk niet zelden zal geschieden. Ook dan blijft de voorziening »van Regeeringswege» heeten, omdat het kind door den rechter »ter beschikking van de Regeering» is gesteld. In den beginne moet de Staat zelf de taak vervullen, niet alleen wegens de alsdan vooral toe te passen strenge tuchtmiddelen en veiligheidsmaatregelen, maar ook ten einde blijke of en zoo ja voor welke soort van particuliere inrichting de delinquent geschikt is.

§ 4. Het door den Minister verdedigde strafstelsel vond goedkeuring bij zeer vele leden. Daaronder waren er, die aan de straf het karakter van vergelding toekenden en dat karakter ten aanzien van volwassenen wenschten gehandhaafd te zien. Zij gaven echter toe, dat het denkbeeld van verbetering bij de bestraffing van jeugdige personen meer op den voorgrond behoort te staan.

Verscheidene leden hadden intusschen bezwaar tegen het opleggen van geldboete aan jeugdige personen. Wel wordt in het wetsontwerp vermeld, dat geldboete alleen wordt opgelegd, indien den rechter blijkt,

dat de opbrengst van den arbeid van den schuldige hem tot betaling in staat stelt, maar die bepaling waarborgt nog niet, dat inderdaad de boete door den schuldige zelfen uit de opbrengst van zijn arbeid gekweten zal worden. Men vreesde, dat in vele gevallen de boete ten laste der ouders zal komen, zoodat deze het aan het door het kind bedreven vergrijp verbonden geldelijk nadeel zullen hebben te lijden. Dat nadeel kan, waar de boete tot f 90 kan opgevoerd worden, voor minvermogenenden zeer drukkend zijn.

Andere leden hadden tegen het opleggen van geldboete geen bezwaar, maar onder hen waren er, die het in het wetsontwerp gelegde verband tusschen die straf en de verdiensten van den schuldige niet goedkeurden. Opgemerkt werd, dat de boete evenzeer uit spaarpotgelden of dergelijke betaald kan worden.

Tegen hetgeen [in de] Memorie van Toelichting ten aanzien van de bestaande regeling wordt gezegd, werd aangevoerd, dat deze bij doelmatige toepassing geen groote bezwaren oplevert. Naar men meende behoort de geldboete laag en de subsidiaire hechtenis zwaar te zijn. Geschiedt dat, dan zal de geldboete in den regel wel betaald worden. Meer dan één lid getuigde, dat dit in zijne omgeving dan ook werkelijk geschiedt. Hiertegen werd aangevoerd, dat de rechter volgens art. 23 van het Strafwetboek toch ten aanzien van den duur der vervangende hechtenis binnen vrij enge grenzen beperkt is, en dat, al moge de boete betaald worden, zij toch gewoonlijk geene straf is voor het kind, maar wel voor de ouders.

Enkele leden waren van oordeel, dat, wanneer geldboete volgens art. 39 *quinquies* alleen opgelegd kan worden, indien blijkt, dat betaling uit eigen middelen mogelijk is, eene bepaling omtrent subsidiaire plaatsing in eene tuchtschool overbodig is. Hiertegen werd opgemerkt, dat de mogelijkheid van betaling niet met betaling zelve is gelijk te stellen.

Anderen hadden bezwaar tegen de plaatsing in eene tuchtschool als subsidiaire straf. De reden van niet-betaling kan gelegen zijn in onvermogen. Zoo kan bij voorbeeld de patroon den jongen, die de boete betalen moet, wegzenden. In zulke gevallen zijn er geen voldoende termen om de kinderen in eene tuchtschool te brengen. Gevraagd, welke subsidiaire straf zij dan zouden wenschen toegepast te zien, wezen deze leden op de berisping. Hiertegen werd opgemerkt, dat bij zoodanige regeling de boete nooit zou worden betaald.

Eenige leden betwijfelden, of enkele berisping wel de werking van eene straf zou hebben. In elk geval zal veel aankomen op de uitvoering van deze straf. Zie hieromtrent de opmerkingen, medegedeeld bij art. 39 *quinquies* van het Wetboek van Strafrecht en art. 344 *ter* van het Wetboek van Strafvordering.

Enkele leden meenden, dat ook het stellen ter beschikking van de Regeering als straf moet worden gekenmerkt. Deze maatregel kan ter zake van de meest ernstige vergrijpen worden toegepast, terwijl daarentegen de in het ontwerp vermelde straffen voor minder ernstige feiten kunnen worden opgelegd.

Verscheidene leden wenschten onder de straffen ook op te nemen lichamelijke kastijding. In Engeland kan die straf door den politierechter worden opgelegd en schijnt zij zeer goed te voldoen. Men zegge niet,

dat alleen ouderlijke tuchtiging goed kan werken en dat de ondeugd bij kastijding door vreemden *in* het kind zal worden geslagen in plaats van er uit. Deze redenen zijn niet steekhoudend, mits de straf op verstandige wijze worde toegepast. De kastijding moet niet ontaarden in mishandeling, noch te pijnlijk zijn. Op het juiste oogenblik en onder bepaalde waarborgen toegediend, is kastijding aan den lijve naar het inzien dezer leden een voortreffelijk middel om jeugdige deugnieten het kwaaddoen af te leeren.

Anderen waren van gevoelen, dat lichaamsstraffen nadeelig werken op de gestraften. Ook waren er, die in beginsel wel voor zulke straffen gestemd waren, maar die betwijfelden, of toepassing daarvan als gevolg van eene rechterlijke uitspraak zoo geregeld kan worden, dat de maatregel nuttig zal werken.

Het bezwaar, tegen het aan jeugdige personen opleggen van geldboete aangevoerd, is de onzekerheid dat de boete werkelijk door den schuldige zelve uit de opbrengst van zijn arbeid gekweten zal worden en niet ten laste der ouders zal komen. De bepaling, dat alleen dan geldboete mag worden opgelegd indien den rechter blijkt, dat de opbrengst van den arbeid van den schuldige dezen tot betaling in staat stelt, werd onvoldoende geacht om de betaling door hem zelve te waarborgen.

Hiertegen zij opgemerkt, dat juist in het geval, waarin geldelijk nadeel aan de zijde der ouders het meest wordt gevreesd, nam. als deze minvermogend zijn, de betaling in den regel wel degelijk uit de verdiensten van den jeugdigen veroordeelde zal geschieden. Immers in dergelijke gezinnen plegen de dag- of weekloonen van de kinderen voor een grooter of kleiner deel ten behoeve van het levensonderhoud van de geheele familie te worden gebruikt; op die bron van inkomsten wordt als op een vaste bate gerekend. Waar dus het kind gewoon is slechts een deel van zijn verdiensten voor zich te mogen behouden, zal het, als het tot boete is veroordeeld, eerder van dat zakgeld afstand moeten doen om de betaling van die boete dan dat de ouders de bijdrage in de kosten van het gezin prijs geven. In gezinnen voor wier onderhoud geen behoefte bestaat aan de verdiensten der kinderen, verrichten deze in den regel geen loonarbeid vóór hun achttiende jaar, zoodat daar van de straf van geldboete geen sprake kan zijn.

Losmaking van het verband tusschen deze straf en de verdiensten der kinderen schijnt niet gewenscht. Of een jeugdig persoon uit anderen hoofde, bijv. uit spaarpotgelden, eene boete zou kunnen betalen en alsdan tot welk bedrag, kan door den rechter bezwaarlijk worden onderzocht. En al kon dienaangaande zekerheid worden verkregen, dan zou juist in een dergelijk geval, dat op zekeren welstand wijst, reden bestaan voor de vrees, dat toch de ouders uit eigen beurs de boete zullen voldoen.

Daarenboven zou bij boete-oplegging op grond van het aanwezig zijn van spaarpenningen geen middel kunnen worden aangewend, gelijk het voorgestelde art. 344bis Wetboek van Strafvordering ten opzichte van loon of wedden bevat, om de betaling uit die

spaarpenningen te verzekeren en dus de vervangende plaatsing in een tuchtschool te voorkomen. Dat de bestaande regeling omtrent geldboete en vervangende hechtenis voor jeugdige personen bij doelmatige toepassing geen groote bezwaren zou opleveren, kan niet worden toegegeven. Bij lage boete en zware subsidiaire straf moge in den regel betaling volgen, deze komt dan, bij gemis van eigen middelen van het kind, natuurlijk ten laste van de ouders. En volgt geen betaling, dan wordt het kind onderworpen aan de voor hem zeer verkeerde hechtenis, nog wel — volgens het in het verslag aangeprezen stelsel — van den langst mogelijken duur.

Plaatsing in eene tuchtschool als vervangende straf is daarom verre te verkiezen. Zij kan niet worden gemist omdat de omstandigheid, die het opleggen van geldboete veroorlooft, nog niet de voldoening daarvan waarborgt, zooals in het verslag terecht wordt opgemerkt.

Toepassing van de straf van plaatsing in een tuchtschool indien de betaling der boete uit werkelijk onvermogen achterwege bleef, zal niet licht behoeven voor te komen. Als na de veroordeeling de schuldige door zijn patroon wordt ontslagen en vooreerst niet elders werk vindt, zal het daarmede gepaard gaande gemis van zijn loon feitelijk voor hem gelijk staan met betaling van de boete. Indien die toestand eenigen tijd mocht voortduren kan er alle aanleiding bestaan tot gratie, hetzij geheele of gedeeltelijke kwijtschelding van straf, hetzij verwisseling in die van berisping. Deze laatste reeds a priori en als regel tot vervangende straf te kiezen zou inderdaad bijna altijd van de betaling van de boete doen afzien.

De bedenkingen, tegen de »berisping» als straf aangevoerd, zullen worden behandeld bij de artikelen, waarnaar het Verslag daarbij verwijst.

Het stellen ter beschikking van de Regeering behoort niet als straf te worden aangemerkt, omdat die maatregel wordt toegepast in gevallen, waarin van straf geen sprake kan zijn, hetzij wegens het karakter van het kind, hetwelk ter verbetering behoefte heeft aan langdurige en stelselmatige opvoeding, waaraan toch niet de naam »straf» mag worden gegeven, hetzij wegens de slechte omgeving, waarin het buiten zijn schuld bedorven is, waarvoor het geen straf verdient maar waarborg en steun tegen nieuwe verleiding. Niet de ernst der vergrijpen zelf is een criterium tusschen straf en opvoeding maar de oorzaak, waaruit zij ontstonden. Straf veronderstelt het begrip van een zedelijke orde. Voor zoover met straf meer beoogd wordt dan bloot dwangmiddel, verwacht men verzoening van het vergrijp door boete. Schulddeeling echter veronderstelt schuldbesef.

Tegen het opnemen van lichamelijke kastijding als straf in het Wetboek, zij het alleen voor jeugdige personen, heeft de ondergeteekende overwegend bezwaar. De bedenkingen, in het algemeen tegen zoodanige straf zoo dikwijls aangevoerd, gelden ook hier. Ten aanzien van kinderen kan ter verdediging van die straf worden aangevoerd de overeenkomst met de ouderlijke tuchtiging, doch zij is meer schijnbaar dan werkelijk. Vooreerst wordt de ouderlijke tuchtiging niet zoo stelselmatig en met zooveel voorbereiding toegediend als met de lichamelijke kastijding krachtens

rechterlijke uitspraak het geval zou moeten zijn. En ten andere volgt de ouderlijke tuchtiging in den regel onmiddellijk, althans zeer kort na het bedreven feit, waarin juist de meeste waarde van den maatregel is gelegen; de hierbedoelde kastijding als wettelijke straf zou echter eerst zeer geruimen tijd later kunnen plaats hebben. De door de voorstanders zelf gestelde voorwaarde, »toediening op het juiste oogenblik» zou niet voor vervulling vatbaar zijn.

(Zie verder over dit onderwerp, ook hiervoor bl. 345 volg. het medegedeelde onder de rubriek: Voorgedragen stelsel in het algemeen.)

Voorloopig Verslag der Eerste Kamer.

6°. *Strafsoorten.* 1°. *de tuchtschoolstraf.* Vele leden hadden bezwaar tegen de nieuwe straf van plaatsing in een tuchtschool, waarvan het tot dusver volkomen onbekend is, waarin zij eigenlijk bestaat.

Noch in dit ontwerp, noch in het ontwerp houdende beginselen en voorschriften omtrent maatregelen ten opzichte van jeugdige personen wordt het wezen en karakter dezer nieuwe straf aangeduid of de elementen daarvan vastgesteld. De Regeering wil een *nieuwe straf*, doch geeft in werkelijkheid slechts een *naam*.

Onder die omstandigheden kan — naar deze leden meenden — onmogelijk beoordeeld worden, of die nieuwe straf beter zoude zijn dan de bestaande straffen, noch ook, of het maken van de groote kosten, welke van de invoering van tuchtscholen en de proefnemingen daarmede uit den aard der zaak het gevolg zouden zijn, gerechtvaardigd zouden wezen.

Noch uit de gewisselde stukken, noch uit de debatten in de andere Kamer was het duidelijk geworden, wat de Regeering eigenlijk met de tuchtschool bedoelde en hoe de inrichting dier school zoude moeten worden.

Reeds de naam »tuchtschool» vreesde men, dat een verkeerden indruk zoude teweeg brengen, nu men onder den invloed der huma-

Regeeringsantwoord.

6°. *Strafsoorten.* 1°. *de tuchtschoolstraf.* Niet zonder eenige bevreemding heeft de ondergeteekende kennis genomen van het bezwaar dat vele leden tegen deze nieuwe straf gevoelden. Noch in dit ontwerp, noch in het ontwerp houdende beginselen en voorschriften omtrent maatregelen ten opzichte van jeugdige personen [zie deel IV bl. 499 volg.] zouden het wezen en karakter dezer straf zijn aangeduid of de elementen daarvan vastgesteld. De Regeering zoude een *nieuwe straf* willen, doch in werkelijkheid slechts een *naam* geven.

Uit het tweede bedoelde ontwerp blijkt:

1°. dat de tot tuchtschool veroordeelden worden opgenomen in daartoe bestemde inrichtingen;

2°. dat ze zoo noodig des nachts kunnen worden afgezonderd;

3°. dat zij in die gestichten onder toezicht staan van een directeur of directrice;

4°. dat zij handenarbeid zullen verrichten;

5°. dat zij gewoon lager onderwijs en godsdienstonderwijs zullen ontvangen;

6°. dat zij over de gestichten in klassen zullen worden ingedeeld waarvan de beginselen nader zijn aangeduid;

nitaire begrippen, die zich in het strafrecht deden gelden, het tuchthuis als onvereinigbaar met het doel van verbetering van den misdadiger door de gevangenis heeft vervangen. Meer in overeenstemming met het doel ware dan ook naar het inzien der leden, hier aan het woord, de naam »*verbeterschool*» of »*strafschool*» geweest. Doch hoe ook genaamd en op welke wijze ook ingericht, vrij zeker is het, dat plaatsing gedurende een maand of in sommige gevallen (art. 34) gedurende één week in die school hoegenaamd geen nut zoude hebben, voor elders schoolgaande kinderen zelfs eerder nadeelig zoude werken.

De wensch werd uitgesproken, dat niet tot het oprichten der bedoelde tuchtscholen werd overgegaan, vóór dat een behoorlijk omschreven plan van inrichting was ontworpen en aan de Staten-Generaal kenbaar gemaakt bij de aanvraag der voor deze scholen benoodigde credieten.

Sommige leden keurden het af, dat het maximum der bedreigde tuchtschool hetzelfde was voor alle misdrijven en de overtredingen in art. 27bis genoemd en gelijk is gesteld op een jaar of zes maanden, naar mate de schuldige den leeftijd van 14 jaren al dan niet heeft bereikt, zonder dat de bijzondere soort van het misdrijf en de straf daarop in het Strafwetboek bedreigd van eenigen invloed zijn.

In het Strafwetboek is met groote zorg de zwaarte van elk misdrijf afgemeten en in verband daarmee de maximum-straf bepaald, omdat men van de gedachte uitging, dat niemand tot eene zwaardere straf mag veroordeeld worden, dan de zwaarte van de soort van het bijzonder misdrijf medebrenge, dat de straf rechtvaardig en aan het misdrijf evenredig moet zijn; dit be-

7°. dat ook verder in ieder gesticht of onderdeel van een gesticht klassen zullen worden gevormd;

8°. dat zij onderworpen zijn aan tucht tot handhaving waarvan de middelen nader zijn aangegeven;

9°. dat hun een zeker loon voor hun arbeid kan worden toegelegd.

De ondergeteekende veroorlooft zich de vraag of met dit alles voor oogen inderdaad kan worden volgehouden dat de elementen der straf niet worden vastgesteld en dat in werkelijkheid niet meer wordt gegeven dan een naam. Welke elementen zouden nog nader in de wet moeten zijn vastgesteld? De grootte en inrichting der lokalen, het aantal der onderwijzers en beambten, de grootte, het aantal en de nadere omschrijving der klassen zijn immers punten van detail waarvan de vaststelling, hoe gewichtig ook, meer eigenaardig behoort tot den werkkring der uitvoerende macht. En al zoude het zeker niet ondoenlijk zijn in de wet nog meer vast te leggen dan reeds is geschied, deze wijze van handelen zou zich, naar de ondergeteekende meent, zeer weinig aanbevelen op een gebied waar de ervaring nog in menig opzicht zal hebben uitspraak te doen en zeer zeker geen kostbare proefnemingen maar wel studie en wijziging van onderdeelen zal vorderen. Vergelijkt men de voorschriften waardoor door den ondergeteekende de tuchtschool in bedoeld ontwerp is gekarakteriseerd met de voorschriften waarin de beginselen van ons gevangeniswezen worden vastgelegd, dan blijkt dat de thans voorgestelde uitvoeriger en meer bepaald zijn. Uit die bepalingen volgt het karakter der tuchtschool met even groote noodwendigheid als het karakter van gevangenis of hechtenis uit de Beginselenwet. Dat

ginsel van de rechtvaardigheid der straf wordt tegenover jeugdige personen losgelaten. Moord en enkele belediging, en baldadigheid zelfs, zullen met dezelfde maximumstraf bedreigd zijn.

Men vroeg welke redenen de Regeering bewogen hebben, het beginsel van evenredigheid tusschen straf (en de plaatsing in eene tuchtschool is een straf) en misdrijf los te laten, waar het jeugdige personen betreft.

b. De geldboete. I en II. Het hiervoren gemelde bezwaar betreffende het niet vasthouden aan het beginsel van evenredigheid tusschen straf en misdrijf is evenzeer van toepassing op de geldboete, waarvan noch het maximum noch de toepasselijkheid verband houden met de qualificatie van het misdrijf.

de vooropgezette beginselen in verband met de noodlottige gevolgen van hechtenis of gevangenisstraf voor jeugdige veroordeelden, en anderzijds een aanpassing van hetgeen de ondervinding in het buitenland, met name in Engeland, België en Amerika, reeds lang heeft geleerd betreffende de behandeling van verwaarloosde en strafschuldige kinderen.

Dat de tuchtschool ook tegenover het thans vigeerende penale stelsel voldoende is gekenschetst zal ook voor hen die daaraan twijfelden naar de ondergeteekende meent wel duidelijk schijnen, indien zij zich herinneren dat slechts een zeer klein percentage van de tot vrijheidsstraf veroordeelden thans in eene afzonderlijke gevangenis worden ondergebracht en daar onder zeer onvoldoend toezicht en leiding moeten verblijven, terwijl de overgrootste meerderheid òf in de cel nacht en dag in eenzaamheid doorbrengt, òf in gemeenschap — jongeren en ouderen, kinderen en volwassenen te zamen — in de huizen van bewaring hun straf ondergaat. Dat anderzijds de tuchtschool in haar wezen en karakter aanmerkelijk van het opvoedingsgesticht verschilt volgt noodwendig niet alleen uit het verschillend onderwijs dat wordt verstrekt, maar bovenal uit de beschikking over het kind tot de meerderjarigheid waardoor die gezette en systematische opvoeding mogelijk wordt die bij de eenvoudige vrijheidsberooving der tuchtschool noodwendig moet ontbreken.

De naam »tuchtschool» wijst trouwens reeds op het karakter der voorgenomen inrichting, meer en juistere zelfs dan de naam »verbeterschool» of »strafschoon» dit zou doen, omdat deze benamingen het begrip eener gewone school, zij het ook als middel tot verbetering of als straf toegepast, te zeer op den voorgrond stellen.

karakter is vrijheidsberooving onder voortdurende leiding en toezicht. Het wil den ondergeteekende voorkomen dat daarom wellicht door sommigen over onvoldoende uitwerking der tuchtschool is geklaagd omdat men het karakter van school te veel op den voorgrond heeft gesteld terwijl naar de bedoeling der wet, zooals die uit de verschillende voorgestelde artikelen blijkt, de tuchtschool in de eerste plaats is een vrijheidsstraf, maar een vrijheidsstraf welke geschikt is voor de kinderen en de ondoelmatigheid der hechtenis en gevangenis mist.

De ondergeteekende merkt hierbij tevens op dat de straf van tijdelijke vrijheidsberooving onder voortdurende leiding en toezicht, een straf in het ontwerp tuchtschool genoemd, niet is eene bedachte en als het ware uit de lucht gegrepen nieuwigheid, maar eenerzijds een noodzakelijke logische consequentie van

Plaatsing gedurende slechts ééne maand in een tuchtschool kan voor sommige jeugdige individuen reeds aan het doel beantwoorden, doch waar de rechter veronderstelt dat zulks niet het geval zal zijn en hij toch den schuldige niet ter beschikking van de Regeering meent te moeten stellen, is hij vrij die straf voor een langeren duur op te leggen. Het minimum van ééne week is alleen toegelaten als subsidiaire straf bij veroordeeling tot geldboete (art. 23) en ter vervanging van verbeurdverklaring van niet in beslag genomen voorwerpen indien deze niet worden uitgeleverd of hunne geschatte waarde niet wordt betaald (art. 34). De toepassing van dit minimum en zelfs van deze vervangende straf ook tot den maximum duur van eene maand zal in deze gevallen ongetwijfeld zelden voorkomen. Immers de rechter is nooit verplicht geldboete uit te spreken en als hij dit deed geeft art. 344 Wetboek van Strafvordering zooveel waarborgen tot verhaal, dat de subsidiaire straf in den regel niet noodig zal zijn. In het geval van art. 34 moeten reeds verschillende omstandigheden samenloopen voordat de vervangende straf van plaatsing in een tuchtschool mag worden ten uitvoer gelegd, namelijk niet-inbeslagneming van de voorwerpen, niet uitlevering van deze en niet-betaling van de geschatte waarde, terwijl bovendien het opleggen van de straf van verbeurdverklaring zelve beperkt is tot de voorwerpen, in art. 33 Wetboek van Strafvordering bedoeld en tot het geval dat de schuldige ter beschikking van de Regeering wordt gesteld en zelfs dan nog facultatief is.

Waar aan den rechter in zake kinderberechting zooveel vrijheid wordt gelaten, waar hij alleen met zijn geweten en zijne overtuiging omtrent hetgeen de belangen van maatschappij en schuldige vorderen heeft te rade te gaan bij zijne beslissing of al dan niet verdere vervolging zal plaats vinden, of aan het eind der vervolging de schuldige aan ouders of voogden zal worden teruggegeven zonder straf, of dwangopvoeding dan wel straf zal worden toegepast, en hij in het laatste geval zelfs nog veelal tusschen meerdere straffen de keuze heeft, kan er geen bezwaar zijn tegen de algemeene maxima — naar gelang van den leeftijd — voor de straf van plaatsing in een tuchtschool. Het beginsel van de rechtvaardigheid der straf wordt zeer zeker tegenover jeugdige personen niet losgelaten, maar de rechter heeft ook bij het toepassen der straf voortdurend rekening te houden met het feit dat hij te doen heeft met een kind, d. w. z. met iemand die nog verkeert in eene periode van ontwikkeling met meer beperkten gezichtseinder en groo-ter kansen van zedelijk herstel, dan in den regel tegenover volwassenen mogen worden vermoed. Men verlieze ook niet uit het oog dat de schaal der maxima in het strafwetboek hoofdzakelijk toepassing vindt voor de zwaarste gevallen, terwijl feitelijk de lichtere gevallen alle beneden een zeker maximum van straf worden berecht. Maar voor de zwaarste gevallen, welke bij kinderen wijzen op zekere abnormale ontwikkeling, heeft de rechter het middel van dwangopvoeding, dat hij tegenover volwassenen uit den aard der zaak mist.

b. De geldboete. Bij de bepaling van een algemeen maximum voor de geldboete is vooral rekening gehouden met de waarschijnlijke mogelijkheid dat de op te leggen boete ook werkelijk zal worden betaald. Dat

voor elk misdrijf geldboete kan worden opgelegd steunt op dezelfde overweging waarom geen onderscheiding naar de qualificatie van het feit is gemaakt voor het maximum van den duur der plaatsing in de tuchtschool.

Beraadslagingen in de Eerste Kamer.

(6 Februari 1901.)

De heer KIST: Ik neem aan dat het kind schuldig verklaard wordt, welke zijn dan de maatregelen die tegen dat kind kunnen genomen worden?

In de eerste plaats kan het worden teruggegeven aan de ouders of voogden, dat is geen straf. Art. 38 „de rechter kan bevelen dat *de schuldige* aan zijn ouders of voogd zal worden teruggegeven zonder toepassing van eenige straf.”

De Minister drukt dit in de Memorie van Antwoord aldus uit: het kind kan vrij uitgaan.

In de tweede plaats zal het kind ter beschikking kunnen worden gesteld van de Regeering; „de rechter zal bevelen dat de schuldige ter beschikking van de Regeering zal worden gesteld, zonder toepassing van eenige straf”; dat is de dwangopvoeding, opzending naar een Rijksopvoedingsgesticht. Die opzending bestaat echter reeds in het tegenwoordige recht, maar juist voor *niet schuldige* kinderen. Wij hebben alzo reeds hetzelfde instituut, maar in zooverre zwaarder, dat thans niet bestaat de *dépendance*, het bijzondere gesticht, maar uitsluitend de Staatsgestichten, Rijksopvoedingsgestichten. Zooals ik zeide wordt de opzending daarheen toegepast op kinderen die niet schuldig zijn, kinderen beneden de tien jaren, die door den civielen rechter in raadkamer worden verwezen naar een Rijksopvoedingsgesticht, of kinderen van 10—16 jaren, die, volgens art. 39 van het Wetboek van Strafrecht, door den rechter worden geoordeeld te hebben gehandeld zonder oordeel des onderscheids en op dien grond niet schuldig worden verklaard. Ook volgens het bestaande recht is het Rijksopvoedingsgesticht allermint een straf. Noch de teruggaaf aan de ouders, noch de dwangopvoeding is een strafrechtelijke maatregel waarvoor een strafprocedure op haar plaats is. Wij komen tot de kinderstraffen: de tuchtschool, de boete en de berisping. Dat zijn in elk geval zeer geringe straffen. Het hoogste maximum is een jaar en de Minister beschouwt die kinderstraffen dan ook meer als tuchtmiddelen, als disciplinaire straffen, hoewel zij volgens de beoordingen der wet en omdat zij als zoodanig voorkomen in het Wetboek van Strafrecht, toch wel als eigenlijke strafrechtelijke straffen zouden moeten beschouwd worden.

Het komt èn in het ontwerp èn in de toelichtingen van den Minister telkens uit, dat men de dwangopvoeding, die geen straf is, eigenlijk zwaarder acht dan de kinderstraffen, die wel straffen zijn. In sommige gevallen kan voor de lichtere feiten de straf wel worden toegepast, maar niet de dwangopvoeding, want die is alleen voor zwaardere vergrijpen voorgeschreven. Dus die straffen zijn eigenlijk niet bedoeld als strafrechtelijke straffen, zoodat ook wegens die straffen geenszins een zoo zware strafprocedure vereischt werd. Bovendien laat men in die kinderstraffen het beginsel van: straf evenredig aan het misdrijf, varen. De Minister schudt ontkennend het hoofd en hij heeft daarbij in zoover gelijk, dat niet geheel en al waar is wat ik zoeven zeide, maar toch wel grootendeels. Er is wel eenig onderscheid gemaakt tusschen misdrijf en overtreding en tusschen enkele overtredingen, maar is eenmaal uitgemaakt dat men te doen heeft met een misdrijf, dan doet de aard, de zwaarte van dat misdrijf niets af wat betreft het maximum, dat naar mate van den leeftijd steeds een jaar of zes maanden [is], om het even of het bijv. belediging of diefstal of doodslag betreft. Daar wordt dus het begrip dat de rechtvaardigheid eischt om de straf evenredig te doen zijn aan het misdrijf,

geheel verlaten. Daaruit meen ik de conclusie te mogen trekken dat hier eigenlijk geen strafrechtelijke straffen bedoeld zijn, maar disciplinaire.

Ik spreek nu niet over de gewichtige bepaling van het laatste lid van art. 39 *septies*, die bij amendement in het wetsontwerp is gebracht, dat kinderen van 16—18 jaar tot de gewone straffen kunnen veroordeeld worden. Dat zijn trouwens kinderen, die volgens onze huidige wet als volwassenen worden behandeld en daarop heeft hetgeen ik zeide dan ook geen betrekking.

Op welke personen zullen de maatregelen, die ik besprak, na lange procedure worden toegepast?

[Zie hetgeen hier volgde, onder de rubriek: *Aansprakelijkheid*, hiervoor bl. 385.]

Dit voorstel berust op de overtuiging der Regeering, dat de tegenwoordige straffen: gevangenis, hechtenis, bijzondere gevangenissen voor minderjarigen en huizen van bewaring, absoluut verwerpelijk zijn voor kinderen.

Ik laat nu daar in hoeverre deze overtuiging juist is; in hoeverre zij niet voor een deel, voor een groot deel misschien, het gevolg is van het feit dat — niet-tegenstaande het ideaal van den heer Modderman, dat straf „geen kwaad” behoort te zijn — inderdaad nog aan elke straf meer of minder een kwaad is verbonden. De uitvinding van een strafmiddel dat geen nadeel medebrengt, moet nog gedaan worden.

Ik zeg dit niet om de meening der Regeering tegen te spreken, dat er aan onze gevangenissen en huizen van bewaring, met name voor kinderstraffen, gebreken kleven; ik vraag ook niet in hoeverre er voor de Regeering aanleiding had kunnen bestaan ten aanzien van gevangenissen en huizen van bewaring te doen, wat zij heeft voorgesteld voor de Rijksopvoedingsgestichten, namelijk het aanbrengen van verbeteringen, maar ik constateer het feit, dat de Regeering finaal breekt met de huizen van bewaring en de gevangenissen en de straffen daarvoor in de plaats gesteld beschouwt als een radicale verbetering.

De Regeering maakt zich daarvan een groote illusie.

In de *Handelingen* [zie hiervoor bl. 381] lees ik: „het groote bezwaar, dat het straffen der jeugd moet uitsluiten, is bij dit ontwerp geheel en al weggenomen, omdat het voor kinderen alleen kinderstraffen bepaalt en uitgaat van het denkbeeld, dat geen kinderen, onder welke voorwaarden ook, in de gevangenis of een huis van bewaring zullen komen.”

Wanneer nu de Regeering zoodanige verwachting heeft van de afschaffing der bestaande straffen, mag men ook eischen, dat hetgeen er voor in de plaats komt, iets is, dat bekend is, goed is en beter dan het bestaande. Iets tastbaars, waarvan men zich een voorstelling kan maken.

De nieuwe kinderstraffen zijn: tuchtschool, berisping en boete.

[Hierop volgde een beschouwing over de *tuchtschool*, die opgenomen is bij de wet van 12 Febr. 1901 (*Stb.* n°. 64), houdende beginselen en voorschriften omtrent maatregelen ten opzichte van jeugdige personen, in deel IV bl. 552 onder de rubriek: Stelsel van de wet (tuchtscholen, rijksopvoedingsgestichten).]

En nu de andere straffen: de geldboete en de berisping. Daarvoor gelden niet dezelfde bezwaren. Wat een geldboete is, weten wij, die hebben wij in het tegenwoordig recht ook. En de berisping hebben wij in het disciplinaire recht; deze is bovendien zeer voldoende omschreven. En toch — de Minister zal het toegeven — zijn die straffen niet zeer belangrijk, en eigenlijk is, dunkt mij, voor de Regeering, na hetgeen in de Tweede Kamer is voorgevallen, het mooie er af. De geldboete is, zooals algemeen wordt gevoeld, op zich zelf al een zeer oneigenaardige en ongeschikte straf, juist voor kinderen, omdat dezen in den regel geen eigen geld heb-

ben. Op grond daarvan had de Minister niet zonder reden voorgesteld, dat de geldboete alleen zou kunnen worden opgelegd, wanneer bleek, dat de opbrengst van den arbeid van den schuldige dezen tot betaling in staat stelde. Maar ongelukkig is deze bepaling in de andere Kamer uit het wetsontwerp genomen, en nu blijft over de gewone geldboete met als subsidiaire straf niet de hechtenis, maar de tuchtschool.

De berisping is geen zeer sterke straf, doch als eerste straf voor kinderen mischien niet geheel verwerpelijk. Maar men begreep, dat een berisping al zeer weinig indruk maakt, wanneer die niet gericht wordt tot iemand die berouw gevoelt of kan gevoelen, dus iemand die zijn misdrijf bekent.

Daarom had men in het ontwerp de bepaling opgenomen, dat de berisping alleen kon worden toegepast, wanneer de beklaagde bekend had. Die bepaling is weggelaten en nu blijft de berisping, maar wordt om in de onbeduidendheid der straf tegemoet te komen daaraan vastgeknoopt de voorwaardelijke veroordeeling tot tuchtschool. In het algemeen kan de rechter bij de berisping voegen de reeds door mij besproken voorwaardelijke veroordeeling tot tuchtschool. Ook kan de rechter, wanneer hij geen andere straf heeft dan berisping, deze vervangen door voorwaardelijke veroordeeling, maar in alle gevallen, ook hier, is het weder de tuchtschool die de berisping moet bevestigen.

Wij hebben dus als straffen: de tuchtschool, de geldboete met tuchtschool subsidiair, berisping met tuchtschool als klap op de zweep; alzoo tuchtschool, tuchtschool en nog eens tuchtschool. De tuchtschool welke nog gevonden moet worden.

Is het geoorloofd onder die omstandigheden met die onbekende instelling in zee te gaan? Wat mij aangaat, ik vind daarvoor geen vrijheid en om het principe op zich zelf, nl. het brengen van een zoo ingrijpende verandering in dit strafstelsel ter wille van het onbekende en omdat ik vrees, dat wel eens met de tuchtschool zou kunnen geschieden, hetgeen indertijd is gebeurd in mindere mate met de hechtenis, de *custodia honesta*. Wat had men van de zijde der Regeering bij de invoering van het Strafwetboek van die nieuwe straf niet groote verwachtingen! Thans echter wordt die *custodia honesta* verguisd.

Zal de tuchtschool gelukkiger zijn? Zullen de expedities, die men na aanneming dezer wet in den vreemde zal moeten op touw zetten om die tuchtschool te ontdekken, gelukkiger afloopen dan vele andere, die men in vreemde streken onderneemt? Ik weet het niet.

In de derde plaats niet omdat reeds in het ontwerp zelf, in die tuchtschool een eigen gebrek, een vice propre, ligt. Juist in den korten tijd, gedurende welken de kinderen in die school zullen worden geplaatst, nl. als maximum een jaar, zes maanden of drie maanden. Daarbij komt de subsidiaire straf, met een minimum van een week, en die bovendien ophoudt, zoodra de vader of een ander de boete komt betalen. Dan is het uit, dan moet het kind aanstonds weer weg. Het gebrek, dat, volgens de weinige gegevens van het ontwerp, aan de tuchtschool kleeft, is alzoo dat er niet veel paedagogisch nut van kan uitgaan.

De heer SASSEN: Een wijziging, gekomen in het oorspronkelijk wetsontwerp, die ik met genoegen heb gezien, is deze, dat een kind onder de 16 jaar, dat zich schuldig maakt aan een misdrijf waartegen gevangenisstraf is bedreigd van 3 jaar, kan veroordeeld worden tot de helft van de straf aan den volwassene opgelegd.

Ook hierin zie ik een groote verbetering. De gevangenisstraf zal moeten worden ondergaan wanneer het kind uit het Rijksopvoedingsgesticht wordt ontslagen. De Minister zal dan te beslissen hebben over de al of niet uitvoering der straf. Hier echter zal, vrees ik, de Minister later op moeilijkheden stuiten, waarop ik nu reeds de aandacht wil vestigen. Die regeling namelijk zal ook moeten worden toegepast op kinderen die verpleegd worden in particuliere inrichtingen.

Ten deze hoop ik van harte, dat dit geen aanleiding moge zijn voor de Regeering om al te diep in te dringen in de inrichting en het bestaan van die particuliere inrichtingen, en toch kan ik de vrees niet van mij zetten, dat zij dit wel zal doen. Zij zal vertrouwen moeten schenken, en wel in hooge mate, aan hetgeen haar door de bestuurders van dergelijke inrichtingen zal worden medegedeeld.

De heer CORT VAN DER LINDEN, *Minister van Justitie*: De straffen die de kinderen ondergaan zijn in hoofdzaak vrijheidstraffen; wij hebben ook behalve boete, die nog veelal practisch weder op vrijheidsberoving neêrkomt, geen andere ernstige straf; er is nog geen andere goede straf uitgevonden dan de vrijheidstraf. Wij weten allen dat die straf gebrekkig is. Maar ook de meest ernstige critici hebben nog nooit er iets beters voor in de plaats weten te stellen; wij moeten het er dus mede doen.

En wat zijn nu tot dusver de vrijheidstraffen voor kinderen?

Zij worden voor een deel gezonden naar de bijzondere strafgevangenis te 's Hertogenbosch — en iedereen die daarmede bekend is, weet hoe weinig deze gevangenisstraf aan haar doel beantwoordt. Er zijn meestal zeer weinigen, die daar komen omdat zij een zwaar misdrijf hebben gepleegd — zij zitten daar wel niet zonder toezicht, maar toch zonder voortdurende paedagogische leiding en naarmate zij opgroeien, wordt de invloed van de plaats waar zij zijn hoe langer hoe ontoereikender en ongunstiger....

De meeste veroordeelden gaan echter naar de gewone huizen van bewaring of naar de cel.

Nu vraag ik u: het kind in de cel?

Wat moeten daarvan de gevolgen zijn?

Vooreerst heeft het kind het in de cel dikwijls materieel beter dan het gewend is; het krijgt dikwijls beter voedsel dan thuis, het wordt goed verwarmd en gekleed; het is veelal nog minder ontvankelijk dan volwassenen voor de ontberingen van anderen aard; het voelt dus materieel van de straf weinig leed en het is dus begrijpelijk wat de heer Sassen mededeelde, dat zulk een kind, toen het de gevangenis verliet op de vermaning om te zorgen er nu niet weer in te komen, de schouders ophaalde en als het ware daarmede te kennen gaf, het er zoo kwaad niet te vinden. Hoe werkt nu echter de eenzaamheid in de cel moreel op zulk een kind?

Men moet niet vergeten, wat zoo terecht in de andere Kamer is gezegd, dat een kind nog geen fonds heeft om na te denken, dat het de realiteit nog zeer onvolmaakt onderscheidt van de beelden zijner phantasie. Die phantasie is voortdurend aan het werk en juist daarom werkt de cel hoogst nadeelig en wordt zij dan oorzaak van onzedelijkheid en moreelen achteruitgang. Maar nog veel erger is het, wanneer het kind in de gemeenschap wordt geplaatst, vooral wanneer het komt in gezelschap van ouderen, somtijds onvermijdelijk, omdat men niet altijd gelegenheid heeft tot het vormen van bijzondere groepen, hoeveel moeite er ook voor wordt gedaan. Het kind leeft dan in moreele besmetting en wordt als van den beginne af aan in het kwade onderwezen.

[Zie hetgeen hier volgde bij de wet van 12 Febr. 1901 (*Sb.* no. 64) in deel IV bl. 556 onder de rubriek: Stelsel van de wet (tuchtscholen, rijksopvoedingsgestichten), en verder onder de vorige rubriek: *Aansprakelijkheid*, hiervoor bl. 386.]

VORM VAN HET ONTWERP.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

§ 7. Ten aanzien van den vorm van het wetsontwerp werden verschillende bedenkingen geopperd. Sommigen wenschten de geheele regeling omtrent de berechting van jeugdige personen in ééne wet geregeld te zien, opdat men niet telkens de Wetboeken van Strafrecht en van Strafvordering zou hebben te raadplegen. In die regeling ware dan ook de inhoud van ontwerp 32 op te nemen. Anderen wenschten alle straf bepalingen betreffende jeugdige personen in één Titel bijeen te voegen, welke dan in het Wetboek van Strafrecht zou kunnen worden ingelascht. Kan aan deze wenschen niet worden voldaan, dan verlangde men in elk geval, dat na aanneming der beide wetsontwerpen de tekst van de Wetboeken van Strafrecht en van Strafvordering opnieuw in het *Staatsblad* zou worden gepubliceerd.

Het geven van Latijnsche benamingen aan artikelen, waarvan inlatching in wetboeken wordt voorgesteld, achtten vele leden minder goed. Deze wijze van doen stemt ook niet overeen met de methode, in de wetsontwerpen 29 en 30 gevolgd. Aan aanwijzing met letters werd de voorkeur gegeven. Heeft men hier aan Latijnsche aanduidingen de voorkeur gegeven, omdat dit reeds vroeger bij invoeging van enkele artikelen van het Strafwetboek plaats had, dan werd het beter geacht bij deze gelegenheid ook ten aanzien van die artikelen de aanbevolen wijze van benaming in te voeren.

Van de methode gevolgd in de ontwerpen 29 en 30 wijkt dit wetsontwerp ook in zoo verre af, dat het verdeeld is in hoofdstukken in plaats van in artikelen. Ook worden in eerstgenoemde ontwerpen de gewijzigde artikelen gegroepeerd onder verschillende artikelen, terwijl in dit wetsontwerp de wijzigingen eerst worden ingedeeld bij wetboeken, daarna onderverdeelingen voorkomen, aangeduid met 1°, 2°, enz., terwijl dan nog onder elk dier cijfers weder onderverdeelingen, aangeduid met *a*, *b*, enz. worden aangetroffen. Vele leden wenschten, dat de vorm van het wetsontwerp in overeenstemming werd gebracht met dien van de ontwerpen 29 en 30.

De samenvoeging van de geheele regeling omtrent de berechting van jeugdige personen in één wet komt onsystematisch voor, daar dan materieel en formeel strafrecht en — wat sommige leden tevens schijnen te wenschen — de regeling betreffende de opvoeding

dooreen zouden worden gemengd. Dat men bij den nu in het ontwerp van wet voorgestelden vorm der regeling telkens en het Wetboek van Strafrecht en dat van Strafvordering zal moeten opslaan is daarenboven een bezwaar, dat ook de berechting van volwassenen zou gelden, doch nooit tot moeielijkheden heeft aanleiding gegeven. Ook zou één Titel, alleen jeugdige personen betreffende, in het systeem van ons Strafwetboek weinig passen.

Aan den wensch om na aanneming van de beide in het verslag bedoelde wetsvoordrachten den tekst van de Wetboeken van Strafrecht en van Strafvordering opnieuw in het *Staatsblad* te publiceeren zal na de tot standkoming van de aangekondigde »Novelle» van het eerste en na de eveneens te verwachten herziening van het tweede Wetboek, worden gevolg gegeven.

De Latijnsche benamingen van artikelen, die reeds vroeger in het Wetboek van Strafrecht werden ingevoerd, zullen dan tevens verdwijnen door de alsdan te volgen nieuwe, in getallen doorlopende nummering der artikelen. Juist ter vermijding van verwarring, die vooral mogelijk zou zijn waar de overgangs- en slotbepalingen uit meer dan één artikel bestaan, is de indeeling in hoofdstukken gekozen.

Overigens zijn thans de drie wetsontwerpen nos. 29, 30 en 31 zooveel doenlijk in denzelfden vorm gebracht.

Van de zijde der Commissie werd bij het mondeling overleg nader aangedrongen op vervanging van de aanduiding der in het strafwetboek ingevoegde artikelen met Latijnsche benamingen door eene aanduiding met letters.

De Minister had echter op grond van de door hem in zijn schriftelijk antwoord aangevoerde redenen bezwaar tegen het gevolg geven aan dezen wensch.

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(7 Juni 1900.)

De heer DE SAVORNIN LOHMAN: Het is mijn gevoelen dat deze geheele dwang-opvoeding veel beter geregeld kan worden in een afzonderlijke wet, zoodat men niet langer gedwongen zal zijn allerlei beginselen op te nemen, die in een strafvordering volstrekt niet op hun plaats zijn, maar die wel op hun plaats zijn, waar het geldt de dwangopvoeding, een gansch andere zaak. Ik kan dit denkbeeld echter niet door middel van een amendement of op andere wijze verwezenlijken. Daarom moet ik mij er voorloopig bij nederleggen. Maar ik meen dat, indien men dezen weg wil opgaan, het veel beter zoude zijn een geheel afzonderlijke regeling te maken buiten het Strafwetboek om.

De heer VAN ASCH VAN WIJCK (Wijk bij Duurstede): Over den vorm kan ik zeer kort wezen, omdat daaraan nu toch wel niets meer te veranderen zal zijn, maar niettemin wensch ik te zeggen, dat ik het betreurt dat niet de bepalingen omtrent „jeugdige personen” in het Wetboek van Strafrecht en in dat van Strafvordering, telkens in één afzonderlijken titel zijn bijeengevoegd, maar dat daaraan bij en tusschen die, welke voor volwassenen gelden een plaats gegeven is. De Minister heeft gezegd, dat zulks niet in het systeem van het Strafwetboek zou passen, maar ik beaam ten volle de daartegen gemaakte opmerking, dat, wanneer men ten aanzien van jeugdige personen bepalingen vaststelt, die principieel

en practisch volkomen afwijken van die betreffende volwassen personen, dan een systeem wordt ingevoerd, waarin zulke afzonderlijke titels uitnemend passen; voor het *materieele* recht in het Wetboek van Strafrecht, voor het *formeele* in het Wetboek van Strafvordering.

De thans gevolgde methode zal — vrees ik — de toepassing der hoe goed ook in elkander sluitende, toch zeer ingewikkelde bepalingen niet gemakkelijker maken.

De heer CORT VAN DER LINDEN, *Minister van Justitie*: De geachte afgevaardigde [de heer de Savornin Lohman] kan zich overigens bij dit wetsontwerp neêrleggen, alhoewel hij had gewenscht, dat men het niet had opgenomen in het Wetboek van Strafrecht, maar er een afzonderlijke wet van dwangopvoeding van had gemaakt. Daaruit blijkt echter, dat hij de strekking van dit wetsontwerp te beperkt opvat. Er wordt hier niet alleen geregeld de dwangopvoeding, doch ook de straf die aan kinderen zal kunnen worden opgelegd.

De heer DE SAVORNIN LOHMAN: Wanneer men afzonderlijke wetten maakte, zou het groote voordeel ook hierin gelegen zijn, dat men zich duidelijker reenschap gaf van hetgeen men doen wil. Wil men de jeugdige menschen opvoeden, dan moet men de dwangopvoeding ter hand nemen; wil men straffen, dan moet men volgens de gewone beginselen handelen. De rechter moet het een of het ander kunnen doen. Met dit wetsontwerp voor zich weet men niet wat men doen moet, straffen of opvoeden. Men wil het een en het ander. Ik vrees dat men het kind niet alleen niet zal opvoeden, maar dat men ook ons toekomstig strafwetboek door toepassing van hier gehuldigde beginselen geheel zal bederven.

Voorloopig Verslag der Eerste Kamer.

§ 2. 1°. *Vorm. a.* Sommige leden hadden er de voorkeur aan gegeven, wanneer de geheele materie »het straffen en de rechtspleging in zake jeugdige personen» in haar geheel bij afzonderlijke wet ware geregeld. De thans gekozen vorm kan licht tot verwarring en misvatting aanleiding geven. Eene geheele omwerking van ons Strafwetboek zal van de aanneming van dit ontwerp het gevolg zijn en de duidelijkheid zal er niet door worden bevorderd.

Ware de materie bij afzonderlijke wet geregeld dan ware het gevaar van het opnemen van verschillende beginselen in dezelfde wetten voorkomen, waarschijnlijk een meer afgerond geheel verkregen en waren voorschriften gegeven, welke niet zoo moeielijk te kennen zouden zijn, als thans het geval is, nu de nieuwe bepalingen in verschillende oude wetten moeten worden ingevoegd

Regeeringsantwoord.

§ 2. 1°. *Vorm. a.* De regeling van de geheele materie »het straffen en de rechtspleging in zake jeugdige personen» bij eene afzonderlijke wet komt den ondergeteekende in het algemeen onsystematisch voor en tevens in strijd met den vorm onzer bestaande strafwetgeving, die het materieel en het formeel strafrecht zorgvuldig gescheiden houdt. Waar overal uitdrukkelijk uit elk artikel blijkt of het met het oog alleen op jeugdige personen is geschreven, zijn verwarring en misvatting niet te vreezen. Ook om deze reden levert het opnemen van verschillende beginselen in dezelfde wetten geen bezwaar op, althans geen grooter bezwaar dan reeds mocht verbonden zijn aan de tegenwoordige regeling ten aanzien van jeugdige delinquenten, in het gewone wetboek opgenomen.

Dat de beginselen welke aan

en daarmede in verband gebracht.

Bij dit ontwerp toch worden in de oude wetten omtrent deze materie allerlei nieuwe beginselen ingeweven niet in overeenstemming met het systeem dier wetten, nieuwe beginselen waarvan verschillende nu juist niet noodwendig verband houden met de nieuwe materie van de strafrechtelijke behandeling van kinderen, maar evenzeer zouden toegepast kunnen worden op volwassenen. Men had zich moeten bepalen, meenden deze leden, tot hetgeen zuiver verband houdt met de strafrechtelijke behandeling van kinderen en bij deze gelegenheid niet incidenteel, als het ware ter sluiks, nieuwigheden invoeren, in wezen behoorende tot nieuwe theorieën op gebied van strafrecht en strafvordering, die in het systeem der wetten, waarin de nieuwe bepalingen haar plaats moeten vinden, niet passen en bovendien den indruk kunnen geven van ook ten aanzien der wetgeving in het algemeen een precedent te vormen. Acht de Regeering ons strafrecht en onze strafrechtspleging verouderd en wil zij zich aansluiten aan de nieuwe theorieën op dit gebied in de latere jaren verkondigd dan, oordeelde men, zouden zoodanige ingrijpende en gewichtige wijzigingen verdienen opzettelijk en openlijk te worden aangeboden en behandeld en niet als nevenzaak te worden binnengeloodst.

Andere leden konden daarentegen de aanvulling der bestaande wetten met de nieuwe bepalingen goedkeuren. Het samenvatten van de nieuwe bepalingen in één ontwerp maakte volgens hen het geheel duidelijker en gaf daarvan een juist overzicht.

b. Onderscheidene leden hadden, wanneer het onderwerp niet bij speciale wet werd geregeld, liever gezien, dat de stof bij verschillen-

sommige nieuwe voorschriften ten grondslag liggen evenzeer zouden kunnen worden toegepast op volwassenen, wordt door den ondergeteekende geenszins ontkend; maar het zou dan toch zijn op geheel andere overwegingen. Bij het ontwerpen der thans voorgestelde bepalingen heeft ondergeteekende uitsluitend de gevolgen voor oogen gehad die zijns inziens uit het eigenaardig wezen van den kinderleeftijd voortvloeien. Bij zijne motiveering, zelfs bij de gekozen terminologie, is hij er op bedacht geweest dat door de aanneming van deze voorstellen geen consequentie ten aanzien van volwassenen zoude volgen.

De wijze waarop hij de hier bedoelde voorstellen heeft geformuleerd, toegelicht en verdedigd had hem, naar hij meende, mogen vrijwaren tegen de min vleierende bewering, als zou hij bij deze gelegenheid, »als het ware ter sluiks», nieuwigheden hebben willen invoeren, zonder die openlijk aan te bieden en te behandelen, doch die hij integendeel als nevenzaak zou hebben »binnengeloodst».

b. Eene scheiding in twee verschillende wetsontwerpen van de wijzigingen te brengen in het Wetboek van Strafrecht en die te maken in het Wetboek van Strafvordering, zou de beoordeeling van de voorstellen door de Staten-Generaal in geen enkel opzicht vrijer hebben gemaakt. De hier gewenschte meerdere vrijheid zou bij zoodanige splitsing feitelijk alleen hebben bestaan in de mogelijkheid van aanneming van het ééne en verwerping van het andere ontwerp, doch in het wezen der zaak zou zoodanige handeling gelijk staan met de niet goedkeuring van het nu aangeboden wetsontwerp n°. 31 der Zitting 1899 — 1900, omdat het materiele en het formeele

de wetsontwerpen ware behandeld, met name wat betreft de wijzigingen gebracht in het Wetboek van Strafrecht en die gebracht in dat van Strafvordering. De Staten-Generaal waren in dat geval vrijer geweest in hunne beoordeeling.

2°. *Redactie.* Vele leden achtten de redactie van het ontwerp op sommige punten omslachtig, bepaaldelijk wat de artt. IX—XI van het eerste Hoofdstuk aangaat, zoodat het zelfs aan een jurist hoofdbreken kost zich van de beteekenis eene juiste voorstelling te maken. Vooral waar het een strafwet betreft, die, naar men meende, verstaanbaar behoort te zijn voor het bevattingsvermogen van het publiek, achtte men dit niet zonder bedenking.

Erkennende, dat de redactie duidelijker kon zijn, werd er anderzijds op gewezen, dat de vele onderscheidingen, welke telkens worden gemaakt, eene omslachtige redactie somtijds onvermijdelijk maken. Toch rees ook dan de vraag, of die onderscheidingen wel altijd noodig waren.

gedeelte daarvan onafscheidelijk zijn en het eene niet zonder het andere in werking zou kunnen treden. Ook bij den nu gekozen vorm is de vrijheid van beoordeeling door de Staten-Generaal geenszins beperkt.

2°. *Redactie.* Terecht wordt er in het Voorloopig Verslag reeds op gewezen, dat de vele noodzakelijke onderscheidingen aan eene zeer eenvoudige redactie in den weg staan. En waar men betwijfelde of de gemaakte onderscheidingen wel altijd noodig zijn, . . . de ondergeteekende ziet er geene, die zouden kunnen gemist worden. Dat de redactie, bepaaldelijk wat de artt. IX — XI van het Eerste Hoofdstuk aangaat, zóó omslachtig zou zijn, dat »het zelfs aan een jurist hoofdbreken kost zich van de beteekenis eene juiste voorstelling te maken», kan de ondergeteekende, ook na nieuwe en zooveel mogelijk objectieve overweging, niet onderschrijven.

Art. IX zegt in elk geval zoo duidelijk mogelijk, dat iemand voor een feit, begaan vóór zijn zestiende jaar, niet behoeft te worden gestraft doch voor zoover hem betreft vrij kan uitgaan als de rechter dit raadzaam

acht. *Art. X* bepaalt, dat ter beschikking van de Regeering kan worden gesteld doch niet behoeft te worden gestraft een schuldige beneden achttien jaren wegens een begaan misdrijf, een schuldige beneden veertien jaren wegens een der bepaaldelijk aangewezen overtredingen indien hij daaraan of aan een misdrijf twee malen werd schuldig verklaard in de laatste twee jaren vóór het plegen van het derde feit, en een schuldige tusschen veertien en achttien jaren wegens eene zoodanige overtreding indien eene vroegere schuldigverklaring daaraan of aan een misdrijf nog geen twee jaren onherroepelijk was toen hij het nieuwe feit pleegde. *Art. XI* schijnt ingewikkelder dan het is omdat het een aantal nieuwe artikelen bevat, die echter alleen daarom onder één hoofd in het ontwerp zijn ondergebracht, omdat zij in het Wetboek op elkaar zullen moeten volgen; zij staan evenwel geenszins alle met elkaar in verband: *art. 39bis* houdt verband met *art. 39*; *artt. 39ter—39sexies* regelen de voorwaardelijke veroordeeling tot gevangenisstraf; *art. 39septies* bepaalt de toepassing van de voor jeugdige personen bestemde straffen; de beide volgende artikelen betreffen de voorwaardelijke veroordeeling tot de straf van plaatsing in een tuchtchool.

GEWIJZIGDE OF BIJGEVOEGDE ARTIKELEN VAN HET WETBOEK VAN STRAFRECHT.

Door de hiervoren op bl. 332 en volg. opgenomen wet van 12 Februari 1901 (*Stb.* n°. 63) zijn de volgende artikelen van het Wetboek van Strafrecht gewijzigd, of de nieuwe artikelen in dat Wetboek opgenomen, die hieronder vermeld zijn.

Art. 9.

De straffen zijn :

a. hoofdstraffen :

- 1°. gevangenisstraf,
- 2°. hechtenis,
- 3°. geldboete ;

b. bijkomende straffen :

- 1°. ontzetting van bepaalde rechten,
- 2°. plaatsing in eene rijkswerk-inrichting,
- 3°. verbeurdverklaring van bepaalde voorwerpen,
- 4°. openbaarmaking van de rechterlijke uitspraak.

Aan dit artikel is door art. 1 van Hoofdstuk I der wet van 12 Februari 1901, *Stb.* n°. 63, als tweede lid toegevoegd :

Bij veroordeeling van een minderjarigen persoon die tijdens de uitspraak van het eindvonnis in eersten aanleg den leeftijd van achttien jaren nog niet bereikt heeft, wordt, behoudens het bepaalde bij artikel 39ter, eerste lid, en artikel 39^{septies}, laatste lid, in plaats

van de op het feit gestelde hoofdstraf, eene der volgende hoofdstraffen opgelegd naar de onderscheidingen gemaakt bij artikel 39^{septies}:

1°. plaatsing in eene tuchtschool;

2°. geldboete;

3°. berisping.

[Vgl. deel I bl. 198.]

In O. (het aanvankelijk ontwerp) luidde de aanvang:

Bij veroordeeling van een minderjarigen persoon wegens een feit, begaan voordat hij den leeftijd van achttien jaren heeft bereikt, wordt, behoudens het bepaalde bij artikel 39ter, tweede en derde lid, in plaats enz.

Memorie van Toelichting.

(Art. 9). De bijvoeging tot art. 9 houdt verband met hetgeen in § 7 der algemeene beschouwingen [zie hiervoor bl. 392] omtrent het »Strafstelsel" is opgemerkt. Zij brengt in het Wetboek van Strafrecht de hoofdstraffen, welke op personen, als in dit wetsontwerp bedoeld, zullen zijn toe te passen, met uitsluiting van de gewone hoofdstraf op het feit gesteld, op grond van het bestaande art. 9a. Slechts in enkele bepaald omschreven gevallen kan de gewone gevangenisstraf ook op jeugdige personen worden ten uitvoer gelegd, en wel indien de rechter deze straf te gelijk met het ter beschikking stellen van de Regeering heeft uitgesproken, waartoe art. 39ter van het ontwerp hem, in geval van een der daar aangewezen misdrijven, de bevoegdheid geeft. Deze gevangenisstraf wordt evenwel alleen voorwaardelijk opgelegd, in te gaan na het einde van de dwangopvoeding en gedurende den daarop volgende door den rechter te bepalen proeftijd, indien de veroordeelde zich slecht heeft gedragen of opnieuw aan eenig strafbaar feit onherroepelijk mocht zijn schuldig verklaard (zie hoofdstuk II, Wetboek van Strafvordering, 43°, art. 341bis ¹).

Daar de dwangopvoeding in den regel eerst zal eindigen na het achttiende jaar, is het te voorzien, dat ook deze voorwaardelijke gevangenisstraf slechts zelden op jeugdige lieden zal worden ten uitvoer gelegd; zulks kan alleen dan voorkomen, indien de schuldige reeds eenigen tijd vóór zijn achttiende jaar uit het Rijksopvoedingsgesticht mocht ontslagen zijn zonder dat dan eene andere voorziening van Regeeringswege in zijne opvoeding wordt getroffen (zie hoofdstuk I, Wetboek van Strafrecht, 11°, art. 39bis), dus ten aanzien van hen, die zich zulk een vervroegden terugkeer in de vrije maatschappij hebben waardig gemaakt en daarna blijken toch nog niet daarvoor geschikt te zijn.

¹ [Hier wordt bedoeld art. 39bis van het ontwerp, niet overgenomen in de wet. Zie hierna bij art. 39ter.]

In dit en andere artikelen van het ontwerp wordt gesproken van een *minderjarigen* persoon, hoewel de bepalingen alleen op lieden, niet ouder dan achttien jaren, betrekking hebben. Ook deze kunnen echter door huwelijk meerderjarig zijn geworden, en in dit geval is er geen reden hen nog aan de bijzondere strafrechtelijke regeling voor jeugdige personen te onderwerpen; zulks zou zelfs niet mogelijk zijn voor wat betreft de voorgeschreven inmenging van ouders of voogden.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 9. Door enkele leden werd aangevoerd, dat naar hetgeen in de voorlaatste alinea der toelichting tot deze wijziging wordt gezegd hij, die zich vervroegden terugkeer in de maatschappij niet waardig gemaakt heeft, in betere conditie zal komen, dan hij, die dit wel deed. Dit levert geen bezwaar op, ingeval de verbetering slechts schijnbaar geweest is, maar het werd onbillijk geacht, ingeval zij werkelijk plaats had.

De bedoeling van de voorlaatste alinea der toelichting tot deze wijziging is aan te toonen, dat de voorwaardelijke gevangenisstraf slechts zelden op personen *beneden achttien jaren* (welke alleen onder »jeugdige lieden» zijn te verstaan) zal worden ten uitvoer gelegd. Meestal zal de voorziening van Regeeringswege in de opvoeding van hen, die ter beschikking der Regeering werden gesteld, eerst na hun achttiende jaar onvoorwaardelijk eindigen. De mogelijkheid tot toepassing van de gevangenisstraf gaat eerst in met het onvoorwaardelijk eindigen van die voorziening, dus voor de meesten eerst na het achttiende jaar, soms zelfs niet voor de meerderjarigheid. Of dat onvoorwaardelijk einde der voorziening van Regeeringswege in de opvoeding eerst met de meerderjarigheid samentreft of op een vroeger tijdstip valt tengevolge van de omstandigheid, dat de schuldige zich een vervroegden terugkeer in de vrije maatschappij heeft waardig gemaakt, is derhalve van geenerlei invloed op de mogelijkheid tot uitvoering van de gevangenisstraf. Alleen het tijdstip van die uitvoering kan verschillen; wie zich geen vervroegd ontslag waardig maakte is daardoor echter niet in betere conditie gekomen, want voor hem is zij integendeel nog op hooger en leef-tijd en na een dwangopvoeding van langeren duur mogelijk. Indien de verbetering, op het vermoeden waarvan iemand vervroegd ontslag bekam, niet slechts schijnbaar maar werkelijk blijkt te zijn, zal in den regel de duur der opgelegde gevangenisstraf verlopen zonder dat deze wordt ondergaan. Eenige onbillijkheid is in deze regeling niet te zien.

Het artikel is gewijzigd in dezen zin dat de toepasselijkheid der straf niet meer afhankelijk is gesteld van den leeftijd waarop het feit is begaan, maar van den leeftijd waarop de schuldige wordt veroordeeld. Bij nadere overweging is ondergeteekende tot het besluit gekomen dat de strafftoemeting in onmiddellijk verband staat met den leeftijd waarop het feit gepleegd werd, maar daarentegen de aard der straf afhankelijk moet zijn van het oogenblik waarop zij wordt toegepast. Bovendien werd een wijziging dringend geëischt

door de vervroegde meerderjarigheid. Dientengevolge zoude het, zelfs bij zeer beperkte verjaringstermijnen, meermalen voorkomen dat meerderjarigen straf zouden ondergaan in tuchtscholen, een misstand die behoort vermeden te worden.

Bij het mondeling overleg werd van de zijde der Commissie opgemerkt, dat naar het gewijzigd artikel de wijze van bestraffing afhankelijk zal kunnen zijn van den duur van het geding. Zij vroeg, of dit wel wensche-lijk is en wat gelden zal, indien de beklaagde den leeftijd van 18 jaren niet bereikt heeft op het oogenblik, dat de rechter in eerste instantie — en dien overschreden heeft op het oogenblik dat de hoogere rechter veroordeelt.

Naar aanleiding van deze opmerkingen verklaarde de Minister zich bereid den aanhef van het artikel te lezen als volgt: »Bij veroordeeling van een minderjarigen persoon, die tijdens de uitspraak van het eindvonnis in eersten aanleg den leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt,» enz. In verband hiermede zou de Minister ook in het voorgesteld art. 39 wijzigingen van dezelfde strekking aanbrengen.

In G. O. luidde het aan art. 9 toe te voegen tweede lid:

Bij veroordeeling van een minderjarigen persoon die den leeftijd van achttien jaren nog niet bereikt heeft, wordt, behoudens het bepaalde bij artikel 39ter, tweede en derde lid, in plaats van de op het feit gestelde hoofdstraf, eene der volgende hoofdstraffen opgelegd naar de onderscheidingen gemaakt bij art. 39^{septies}:

- 1°. plaatsing in eene tuchtschool;
- 2°. geldboete;
- 3°. berisping.

In N. G. O. werden achter *persoon die* ingevoegd de woorden »tijdens de uitspraak van het eindvonnis in eersten aanleg», en bij de Nota van wijzigingen werd: »39ter, tweede en derde lid» vervangen door »39ter, eerste lid.»

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(7 Juni 1900.)

De heer BASTERT: Dat een grensbepaling altijd iets willekeurigs heeft, staat in de Memorie van Toelichting te lezen en is in het debat van zoo straks door den Minister zelf gezegd. Maar naar mijn bescheiden meening nemen personen van 16 tot 18 jaar in onze tegenwoordige maatschappij een vrij zelfstandige positie in; hetzij dat zij geplaatsd zijn in een ambacht, hetzij in een fabriek, hetzij in een dienstbetrekking, zij staan vrijwel op zich zelf en op hen is, naar mijn meening, de qualificatie van kind, waarvan dit wetsontwerp uitgaat, in geenen deele toepasselijk. Moeten nu die ter zake van overtredingen voor den rechter gedaagden geacht worden zonder oordeel des onderscheids te hebben gehandeld, moeten die personen van 16—18 jaar tot de kinderen gerekend worden en dientengevolge de delinquenten in de tuchtschool terechtgewezen worden? Ik kan niet aannemen dat dit uit een paedagogisch oogpunt nuttig zoude zijn voor die individuen.

De Memorie van Toelichting zegt wel, dat het op velen heilzaam zal werken, dat zij voelen, indien zij zich boven de wet stellen, dat zij niet als mannen, maar als kinderen zullen behandeld worden, maar ik meen die uitspraak te mogen be-

twijfelen. Ik meen integendeel dat het behandeld worden als een kind op personen van dien leeftijd en in die reeds zelfstandige positie, eerder verbitterend zal werken en tot bezwaren aanleiding zal geven.

Maar er is meer. In het vorig wetsontwerp [nu wet van 6 Febr. 1901, *St. bl.* no. 62] werd de meerderjarigheid van jeugdige personen van 23 tot 21 jaar teruggebracht. Ik heb mijnerzijds daartoe medegewerkt, door er mijn stem aan te geven. Waaruit is de grond voor die verandering ontsproten? Hieruit, dat men in den tegenwoordigen tijd aan het jongere geslacht meer zelfstandig optreden toekent, en vroegere ontwikkeling, betere houding om in de maatschappij op te treden.

Maar nu wil ik vragen: wanneer men hier de leeftijdsgrens voor straffen van jeugdige personen van 16 jaar op 18 jaar brengt, of men dan niet juist in tegenovergestelde richting werkzaam is?

Is het dan, vraag ik, bij erkenning van vroegere rijpheid en zelfstandigheid, consequent, nu de strafrechtelijke verantwoordelijkheid van jeugdige personen twee jaar later te stellen, twee jaar langer in deze materie hem als *kind* te behandelen?

Daarbij komt nog iets met het oog op het oprichten van tuchtcholen. Ik zal dit zeer terloops bespreken, maar het komt mij voor, dat men zoowel wat het personeel als wat het materieel van die scholen betreft, tot een geheel andere inrichting moet komen, wanneer daar ook menschen — want ik noem het geen kinderen — van 16 tot 18 jaar moeten worden geherbergd en terechtgewezen.

De heer CORT VAN DER LINDEN, *Minister van Justitie*: De heer Bastert heeft bezwaar gemaakt tegen de strafrechtelijke meerderjarigheidsgrens zooals die in het ontwerp wordt voorgesteld.

Hij heeft gelijk wanneer hij zegt dat elke grens willekeurig is en zeer zeker zou de zaak niet uit te maken zijn indien ik tegenover de meening van den geachten afgevaardigde dat op den 16-jarigen leeftijd de grens der strafrechtelijke meerderjarigheid te stellen is, mijn meening zou willen stellen, dat de 18-jarige leeftijd daarvoor de beste is. Want noch zijn autoriteit noch de mijne zullen bij de Kamer den doorslag kunnen geven.

Intusschen het geldt hier een gewichtig punt en het is wel de moeite waard ook eens te vragen naar de meening van hen die wel autoriteit hebben op dit gebied.

Reeds voor geruimen tijd is op de penitentiaire congressen deze zaak besproken, en hoe langer hoe meer is men tot de overtuiging gekomen dat de strafrechtelijke meerderjarigheidsgrens moet gesteld worden minstens op 18 jaar, terwijl er sommigen zijn die reeds verder willen gaan en de strafrechtelijke meerderjarigheid willen laten samenvallen met de gewone.

Die overtuiging, welke zich langzamerhand gevestigd heeft, is voorbereid door personen die door hun werkkring veel in aanraking geweest zijn met jeugdige crimineele personen en met de practijk van hun opvoeding vertrouwd waren.

Het eerst is de zaak ter sprake gekomen op het internationaal penitentiair congres te Petersburg in 1890. En vooral heeft toen de rapporteur, de heer Dmitri Drill, reeds een warm pleidooi gehouden om de strafrechtelijke meerderjarigheidsgrens te brengen op 18 jaar. De zaak is daar echter niet tot een beslissing gekomen.

Op het penitentiair congres te Parijs in 1895 is de quaestie opnieuw behandeld en toen is in de algemeene vergadering een motie aangenomen met groote meerderheid: *qu'il est d'avis de fixer la minorité pénale à l'âge de 18 ans.*

Intusschen bleef men nog altijd vasthouden aan de leer van het oordeel des onderscheids en dus werd de faculteit opengelaten om, wanneer bewezen werd dat met oordeel des onderscheids gehandeld was, de gewone strafwet toe te passen.

Te Antwerpen is in 1894 over de leeftijdsgrens der strafrechtelijke meerderjarigheid niet gesproken. Alleen werd daar uitgemaakt, dat een kind zoolang het nog

onder die leeftijdsgrens was — welke men dan ook als zoodanig mocht willen aannemen — altijd moest worden opgenomen in een opvoedingsgesticht.

Daarentegen werd op het congres te Antwerpen in 1898 met groote meerderheid dit besluit genomen: „Le congrès émet le vœu de voir reporter à dix-huit ans l'âge jusqu'auquel le juge aura la faculté, sous réserve, s'il y a lieu, de toute pénalité conformément au droit commun, de mettre le mineur délinquant à la disposition du gouvernement.”

Daar heeft men dus opnieuw bevestigd dat de strafrechtelijke meerderjarigheid moet geplaatst worden op 18 jaar.

En in de *Revue Pénitentiaire* van dit jaar, waarin dit verslag besproken wordt, komen deze merkwaardige woorden voor, die zeer duidelijk deze geheele beweging resumeeren: „Ils ont donné une sanction solennelle à un mouvement d'opinion qui court d'un bout de l'Europe à l'autre et franchit même l'océan: la nécessité de prolonger le plus possible la durée de la protection de l'enfance en danger moral, soit en reculant la majorité pénale, soit en retardant jusqu'à la majorité civile la limitation de l'éducation correctionnelle.”

Ik behoef er niet op te wijzen dat ook in ons land die leeftijdsgrens is bepleit, zoowel door den hoogleeraar van Hamel als door anderen, en dat ook de vergadering der Juristenvereening die leeftijdsgrens heeft aanbevolen.

In Engeland — dit is zeer merkwaardig — heeft men evenals op het vasteland van Europa een krachtige beweging tot het vaststellen van de meerderjarigheidsgrens op 18 jaar te constateeren. In Engeland werd geen kind boven de 16 jaar in een *reformatoryschool* opgenomen en zij konden er hoogstens blijven tot het 21ste jaar; na 1893 echter slechts tot hun 19de jaar.

Nu heeft echter de *Reformatory-Union* de zaak ter hand genomen. Dit is een zeer machtige vereeniging van *reformatory-schools*, *certified industrial schools*, *voluntary industrial schools*, *homes for working boys*, *shoeblack brigades*, *refugees* for fallen women, altemaal inrichtingen die zich met de opvoeding van verwaarloosde kinderen bezighouden. Deze vereeniging nu, die in 1891 reeds 676 leden telde, drong aan op verhooging van den leeftijd als maximale grens van strafrechtelijke verantwoordelijkheid tot 18 jaar, en van den leeftijd waarop jongelieden in een *reformatoryschool* mogen verblijven tot 21 jaar.

Dit is daarom merkwaardig, omdat die vereeniging bestaat uit menschen die zich altijd met de opvoeding van jeugdige delinquenten en andere verwaarloosden hebben beziggehouden. De bekende Sir Edmund Du Cane, iemand van groot gezag op dit gebied, en het overgrootste deel der gevangenisgeestelijken in Engeland deelen de meening van die *Union* en ondersteunden haar beweging.

Het komt mij dus voor, dat, wanneer wij voor ons hebben het eenstemmig getuigenis van zooveel personen, die, niet op grond van theorieën, maar op grond van de praktijk, meenen dat de 18-jarige leeftijd als meerderjarigheidsgrens moet worden aanbevolen, wij ons daaraan gerust kunnen houden en geen reden hebben aan vooropgezette of particuliere meningen, hoe gegrond ze ook mogen schijnen, de voorkeur te geven.

(28 Juni 1900.)

Bij de tweede lezing werd, op voorstel der Regeering, in overleg met de Commissie van Voorbereiding, besloten om in het nieuwe tweede lid van artikel 9 na de woorden: „artikel 39ter, eerste lid”, in te voegen: „en artikel 39septies, laatste lid”.

Voorloopig Verslag der Eerste Kamer.

De opmerking werd gemaakt, dat het een pleonasme is te spreken van „een minderjarig persoon, die

Regeeringsantwoord.

Het woord »minderjarig» is naast de vermelding van den leeftijd genoemd om hen, die beneden dien

den leeftijd van achttien (of zestien) jaren nog niet heeft bereikt (artt. III, IX, X, XV, enz.). Te recht is dan ook elders (artt. XIV, XVI) het woord „minderjarige” wegge-
laten. Of, zoo werd gevraagd, is soms »minderjarige” uitdrukkelijk genoemd, om een gehuwde, door het huwelijk meerderjarig geworden, uit te sluiten?

leeftijd door het huwelijk meerderjarig zijn geworden, uit te sluiten.

In artt. XIV en XVI werd het woord »minderjarig” opzettelijk niet ingevoegd om het benefiet van den verkorten verjaringstermijn niet te doen verloren gaan door een opvolgend huwelijk; de overweging van dat verlies mag geen hinderpaal zijn voor een huwelijk, hetwelk men anders zou aangaan.

Art. 12.

De afzonderlijke opsluiting wordt niet toegepast:

- 1°. op hen *die tijdens hunne veroordeeling* den leeftijd van veertien jaren nog niet hebben bereikt;
- 2°. op gevangenen boven den leeftijd van zestig jaren, tenzij op eigen verzoek;
- 3°. op gevangenen die daarvoor na geneeskundig onderzoek ongeschikt blijken te zijn.

Gewijzigd bij de wet van 12 Febr. 1901 (*Stb.* n°. 63), wat het *cursief* gedrukte betreft, als volgt:

op hen *die den* leeftijd

[Vgl. deel I bl. 258.]

O. = het gewijzigd art. 12.

Memorie van Toelichting.

(Art. 12). De tegenwoordige redactie van art. 12, 1°. zou ten gevolge hebben, dat de op jeugdiger leeftijd dan veertien jaren voorwaardelijk opgelegde gevangenisstraf — indien hare uitvoering later noodzakelijk mocht blijken — nog op den leeftijd van achttien en zelfs van vier-, vijf- en zes en twintig jaren in gemeenschap zou moeten worden ondergaan. Dit zou zeer verkeerd zijn. Daarom moet art. 12, 1°. dat, toen het geschreven werd, geen rekening had te houden met eene eerst vele jaren na de veroordeeling uit te voeren straf, met deze door dit ontwerp geboren mogelijkheid in overeenstemming worden gebracht. Volgens de daartoe strekkende wijziging zal niet meer de leeftijd op het tijdstip van veroordeeling maar die op het oogenblik der executie beslissen.

Hoewel hoogst zelden, misschien wel nooit, de bij art. 39ter bedoelde proeftijd voor een veroordeelde vóór zijn veertiende jaar zal ingaan, en derhalve de uitvoering reeds op dien leeftijd van de voorwaardelijk opgelegde gevangenisstraf nog zeldzamer zal zijn, kan toch, waar de mogelijkheid blijft bestaan, eene bepaling als die van art. 12, 1°. niet gemist worden.

Art. 23.

Het bedrag der geldboete is ten minste vijftig *cents*.

Bij veroordeeling tot geldboete wordt die boete, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop de rechterlijke uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd, vervangen door *hechtenis*.

De duur *dezer* hechtenis is ten minste een dag en ten hoogste zoovele dagen als het maximum der bedreigde geldboete vijftallen guldens bevat, of, indien dit maximum negenhonderd gulden te boven gaat, zes maanden.

Die duur wordt in de rechterlijke uitspraak in dier voege bepaald dat niet meer dan een dag voor elken halven gulden der opgelegde boete in de plaats treedt.

De hechtenis kan voor ten hoogste acht maanden worden opgelegd in de gevallen waarin wegens strafverhooging ter zake van samenloop van misdrijven, herhaling van misdrijf of het bepaalde bij artikel 44, de som van negenhonderd gulden wordt overschreden.

Zij kan in geen geval den tijd van acht maanden te boven gaan.

Bij de wet van 12 Febr. 1901 (*Stb.* no. 63) toegevoegd en gewijzigd als volgt:

cents en voor een minderjarigen persoon, die tijdens de uitspraak van het eindvonnis in eersten aanleg den leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt, ten hoogste negentig gulden, behoudens het geval dat artikel 39 *septies*, laatste lid, wordt toegepast.

hechtenis en ten aanzien van een minderjarigen persoon, die den leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt, door plaatsing in eene tuchtschool.

De duur *der vervangende* hechtenis

Bijgevoegd als 7e en 8e lid:

De duur der plaatsing in eene tuchtschool ter vervanging van geldboete is ten minste eene week en ten hoogste eene maand.

Die duur wordt in de rechterlijke uitspraak bepaald.

In **O.** kwam de toevoeging aan het eerste en de wijziging van het derde lid niet voor en was in de bijvoeging bij het tweede lid achter »die» opgenomen: »vóór het begaan van het feit»; voor 't overige = het gewijzigd art. 23.

In plaats van de toevoeging aan het eerste lid was in **O.** een nieuw art. 27^{quater} voorgesteld, luidende: Het maximum der geldboete bedraagt voor een persoon die vóór het begaan van het feit den leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt, negentig gulden.

Memorie van Toelichting.

(Art. 23). Om dezelfde redenen, waarom de hechtenis als hoofdstraf vervalt voor personen beneden achttien jaren, mag zij ook ter vervanging van de niet betaalde geldboete niet bestendigd worden. Daar het veroordeelen van de hier bedoelde personen tot geldboete volgens het nieuwe art. 39^{quinquies}, vierde lid, van het Wetboek van Strafrecht alleen is toegelaten indien de schuldige blijkt tot betaling uit eigen diensten in staat te zijn, en het verhalen der opgelegde geldboete op die verdiensten volgens het nieuwe art. 344bis van het Wetboek van Strafvordering mogelijk is, zal het niet betalen wel uitzondering worden, maar ook voor die uitzonderingen moet eene regeling worden gemaakt door het vaststellen van eene andere vervangende straf. Welke als zoodanig te bestemmen ligt voor de hand, waar de keuze is beperkt tot de twee andere hoofdstraffen, bij de nieuwe laatste zinsnede van art. 9 voorgesteld. Die van plaatsing in eene tuchtschool is van zelve daartoe aangewezen.

Evenals voor de vervangende hechtenis in art. 23, derde lid, een lager maximum is bepaald dan voor de hechtenis als principale straf in art. 18 Wetboek van Strafrecht, wordt voorgesteld ook voor de plaatsing in eene tuchtschool als vervangende straf een korteren duur aan te nemen, en wel ééne maand. Aan den rechter behoort vrijheid te worden gelaten den duur te bepalen. Deze behoort niet alleen in evenredigheid te zijn met de opgelegde boete, maar ook geregeld te worden in verband met de dagelijksche of wekelijksche verdiensten van den veroordeelde opdat het voordeel daarvan doet besluiten de boete te betalen, liever dan die inkomsten tengevolge van de plaatsing in eene tuchtschool gedurende eenigen tijd te moeten missen. Hoewel lager dan het minimum voor deze plaatsing als principale straf (zie hoofdstuk I, Wetboek van Strafrecht, 5°. art. 27bis) is toch ook voor de vervangende plaatsing niet het in het Wetboek aangenomen minimum van één dag voorgesteld, hetwelk allicht zou leiden tot niet-betaling van de boete. Ook de omstandigheid, dat niet overal in het land tuchtscholen zullen gevestigd zijn en dus veelal een transport van den veroordeelde naar elders noodig zal zijn, maakt een minimum van althans ééne week raadzaam. Daarenboven kan een verblijf gedurende slechts éénen dag in eene tuchtschool moeielijk straf heeten voor een jeugdigen delinquent.

(Art. 27^{quater}). Het stelsel van het ontwerp wil, dat geldboete alleen dan zal mogen worden opgelegd, indien de schuldige in staat is die te betalen uit de opbrengst van zijnen arbeid. (Art. 39^{quinquies}, vierde lid). Reeds om deze reden bestaat hier geen behoefte aan verschillende maxima naar gelang van het ernstige van het feit en zou een eenigzins

aanzienlijk maximum — indien de rechter daartoe opklom of zelfs het naderde — een gevolg hebben, strijdig met de bedoeling, dat de veroordeelde ook werkelijk de boete zal betalen en niet de vervangende straf zal verkiezen. Daarom wordt een algemeen maximum voorgesteld ongeveer tot het bedrag van de hoogste vergoeding, die een persoon van zeventien of achttien jaren voor zijnen arbeid gedurende ééne maand pleegt te ontvangen. Het loon gedurende eene maand is hier tot maatstaf gekozen in verband met het bij de nieuwe bepalingen van art. 23 Wetboek van Strafrecht voorgestelde maximum van den duur der vervangende plaatsing in een tuchtschool. Het algemeene maximum is bepaald op negentig gulden en opzettelijk niet op de ronde som van honderd gulden met het oog op de noodzakelijkheid dat het bedrag door 3 deelbaar zij voor de gevallen van poging, medeplichtigheid en samenloop (artt. 45, 49, 57 en 58 Wetboek van Strafrecht).

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 23. In verband met de wijzigingen, die in dit artikel zullen worden gebracht, werd het bezwaarlijk geacht in het derde lid van den duur *dezer* hechtenis en in het zevende lid van den duur *dezer* plaatsing in eene tuchtschool te spreken.

In overweging werd gegeven in het derde lid te lezen: „De duur der vervangende hechtenis” enz. en in het zevende lid: „De duur der plaatsing in eene tuchtschool ter vervanging van geldboete is” enz.

Hoewel het bezwaar, waarop in het verslag wordt gewezen, zal worden opgeheven indien de bij de »Novelle” voor te stellen splitsing en wijziging van dit artikel tot stand komen, is de redactie bij het gewijzigd ontwerp veranderd zooals wordt in overweging gegeven.

Art. 27^{quater}. In overweging werd gegeven om deze bepaling, wegens den samenhang, liever op te nemen in het eerste lid van art. 23. Misschien heeft men de drie straffen voor jeugdige personen (tuchtschool, geldboete en berisping) en de artt. 27bis tot 27^{quinquies} bij elkander willen behandelen, maar daarop is toch reeds, ten aanzien van de boete, door wijziging van de artt. 23 en 24 inbreuk gemaakt.

Aan deze opmerking is gevolg gegeven, waardoor het artikel vervalt en art. 27^{quinquies} van het ontwerp is geworden art. 27^{quater}.

G. O. Art. 23. Het bedrag der geldboete is ten minste vijftig cents en voor een minderjarigen persoon, die vóór het begaan van het feit den leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt, ten hoogste negentig gulden.

Bij veroordeeling tot geldboete enz. en verder = het gewijzigd art. 23.

Beraadslaging in de Tweede Kamer.

(28 Juni 1900.)

Bij de tweede lezing werd, op voorstel der Regeering in overleg met de Commissie van Voorbereiding, besloten om in de aan het slot van het eerste lid van artikel 23 toegevoegde woorden, de woorden: „vóór het begaan van het feit”, te

vervangen door: „tijdens de uitspraak van het eindvonnis in eersten aanleg”, en achter de woorden „negentig gulden” toe te voegen: „behoudens het geval dat artikel 39^{septies}, laatste lid, wordt toegepast.”

(Vgl. de toelichting, bij art. 39^{septies} vermeld, van de in dit artikel bij de tweede lezing gebrachte wijziging.)

Voorloopig Verslag der Eerste Kamer.

III. Men vreesde, dat de bepaling van art. III (art. 23 Strafwetboek nieuw) houdende, dat bij wanbetaling der boete niet subsidiaire hechtenis maar subsidiaire tuchtschool de boete vervangt, in ieder geval hoogst na-deelig zoude werken op de nieuwe instelling der tuchtschool, omdat het gevolg daarvan zoude zijn, dat tal van personen voor eenen zeer korten termijn, die dan nog door de betaling der boete plotseling zoude eindigen, in de tuchtscholen zouden moeten worden opgenomen. Hiervan zoude eene voortdurende verwisseling van personen het gevolg zijn, welke, naar men meende, weinig bevorderlijk kon zijn aan eene geregelde, systematische behandeling der tuchtscholieren.

[Zie ook het Verslag en Antwoord bij art. 9.]

Regeeringsantwoord.

III. Het nadeel, waarop hier wordt gewezen, kan grootendeels, zoo al niet geheel, worden voorkomen door zooveel mogelijke afscheiding van hen, die subsidiaire tuchtschoolstraf ondergaan, van de overige bevolking der inrichting.

Art. 24.

De veroordeelde kan de hechtenis ondergaan, zonder den termijn van betaling af te wachten.

Hij is altijd bevoegd zich van de *hechtenis* te bevrijden door betaling van de boete.

Nadat de uitvoering der *hechtenis* is aangevangen, bevrijdt de betaling van een evenredig gedeelte der boete van de verdere uitvoering; dat gedeelte staat in dezelfde verhouding tot de geheele boete als het nog overblijvend gedeelte der hechtenis staat tot den geheelen duur der hechtenis.

Bij de wet van 12 Febr. 1901 (Stb. no. 63) gewijzigd, wat het cursief gedrukte betreft, als volgt:

de
hechtenis of van de plaatsing in eene tuchtschool te bevrijden

der *hechtenis of der plaatsing in eene tuchtschool is aangevangen,*

hechtenis of der plaatsing in eene tuchtschool staat tot den geheelen duur der hechtenis of der plaatsing in eene tuchtschool.

[Vgl. deel I bl. 330.]

O. = het gewijzigd art. 24.

Memorie van Toelichting.

(Art. 24). De invoering van eene nieuwe straf als vervangende de opgelegde geldboete maakt uitbreiding noodzakelijk van de in art. 24 voor vervangende hechtenis geldende regeling ook tot die nieuwe straf. Vandaar de vermelding nevens hechtenis van plaatsing in eene tuchtschool.

Die invoeging strekt zich echter niet uit tot het eerste lid van art. 24, omdat het wenschelijk is op jeugdige personen geen vrijheidstraf toe te passen zoolang de mogelijkheid nog bestaat dat de uitgesproken geldboete zal worden betaald. Alvorens aan den veroordeelde en aan zijne ouders of voogden de noodige tijd is gelaten om te ondervinden, dat betaling mogelijk is, mag niet het ondergaan van de vervangende straf worden gekozen.

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(7 Juni 1900.)

De heer LOEFF: Wanneer de uitvoering der hechtenis is aangevangen, kan, volgens onze bestaande wet, hij die haar ondergaat zich van de verdere uitvoering bevrijden door betaling van een evenredig gedeelte der boete. Nu wordt bij dit voorstel diezelfde regeling toepasselijk gemaakt op de vervangende plaatsing in een tuchtschool. De kortste duur van zulke vervangende plaatsing in een tuchtschool is een week en het kan natuurlijk voorkomen, dat een jeugdige delinquent die een paar dagen in een tuchtschool heeft doorgebracht en daar het verblijf minder aangenaam vindt, eenvoudig door te betalen de rest van de boete, die zeer klein kan zijn, zich van de verdere uitvoering der plaatsing in die tuchtschool bevrijdt. Nu ontstaat in zulk een geval al dadelijk dit practisch bezwaar, dat de overheid in den korten tijd van misschien twee dagen heeft te zorgen vooreerst voor de overbrenging naar en vervolgens weder voor de terugvoering uit zulke tuchtschool. Maar dit is een punt van ondergeschikt belang.

Van meer gewicht acht ik een ander bezwaar hiernit voortvloeiende, dat, volgens het systeem van het wetsontwerp, de plaatsing in een tuchtschool niet alleen is een straf, maar vooral een middel van opvoeding. Dit middel nu kan alleen dan resultaat hebben, wanneer de opvoeding gedurende een zekeren tijd wordt voortgezet. Daarin is de reden gelegen, waarom de Minister als kortsten duur voor de vervangende tuchtschoolstraf stelt een week. Wanneer nu echter de bepaling van het derde lid van dit artikel ook toepasselijk wordt verklaard op vervangende tuchtschoolstraf, dan zal, geheel en al in strijd met dit vooropgestelde beginsel, een jeugdige delinquent, die een dag in zulk een tuchtschool heeft doorgebracht, deze, na betaling, weder kunnen verlaten en zal de bedoeling dus van de tuchtschool in zulk een geval niet worden bereikt.

Ik zou op grond van een en ander den Minister willen vragen of het niet meer gewenscht zou zijn om ten deze het derde lid van art. 24 voor vervangende tuchtschoolstraf buiten toepassing te laten evenals dit het geval is met het eerste lid, om een reden die is aangegeven in de Memorie van Toelichting, en welke ik geheel beaam.

De heer CORT VAN DER LINDEN, *Minister van Justitie*: Mij dunkt dat het karakter van dwangmiddel hier veel meer op den voorgrond staat dan dat van opvoedingsmiddel. De straf die hier is opgelegd is niet de tuchtschool, maar de boete. Men wenscht dat de boete betaald wordt, en wanneer die niet betaald wordt, neemt men als dwangmiddel, als *ultimum remedium*, de tuchtschool. Heeft dit tot resultaat dat de boete betaald wordt, dan heeft men verkregen wat men verlangde, en is er

geen enkele reden om het kind langer in de tuchtschool te houden. Op hetzelfde motief dat geldt voor hechtenis, zal men dus hier de tuchtschool moeten opnemen.

Art. 27bis.

(nieuw artikel).

De duur der plaatsing in eene tuchtschool is ten minste eene maand, en bij misdrijven en bij de overtredingen, omschreven in de artikelen 424—426, 428—433, 439, 440, 447, 450, 451, 453 en 455, ten hoogste zes achtereenvolgende maanden voor een persoon, die vóór het begaan van het feit den leeftijd van veertien jaren nog niet heeft bereikt, en ten hoogste een jaar voor een persoon, die op dat tijdstip dien leeftijd heeft bereikt.

Bij andere overtredingen worden de boven bepaalde maxima met de helft verminderd.

Art. 27ter.

(nieuw artikel).

De bepalingen der artikelen 21 en 26 zijn toepasselijk op de straf van plaatsing in eene tuchtschool.

O. = artt. 27bis en ^{ter}.

Memorie van Toelichting.¹

Na de algemeene voorschriften omtrent de hoofdstraffen voor volwassenen (artt. 10—26 Wetb. v. Strafr.) behooren eenige regelen te volgen met betrekking tot de bij dit ontwerp voor jeugdige personen bepaalde hoofdstraffen. De artt. 27bis—27^{quinqies} geven die regelen, terwijl art. 27 Wetb. v. Strafr. zoowel voor de oude als voor de nieuwe hoofdstraffen geldt, althans wat de geldboete betreft.

Art. 27bis. Werd voor den duur der plaatsing in eene tuchtschool als vervangende straf in art. 23 een minimum van ééne week aangenomen, waar zij als principale straf wordt opgelegd kan een nog hooger minimum worden bepaald. Bij de toepassing van art. 23 is men gebonden aan de noodzakelijkheid, dat de duur der vervangende straf eenigermate evenredig zij aan het bedrag der principale geldboete. Hier echter is alleen rekening te houden met het doel der straf, en dit doel kan ten aanzien van hem, voor wien de zwaarste soort van straf noodig wordt geacht, niet bereikt worden bij een te korten duur. »Om den jeugdigen veroordeelde te gewennen met krachtige hand aan de noodwendigheid zich aan anderer bevelen te onderwerpen» (zie boven § 7, *Tuchtschool*, hiervoor blz. 393) is het verblijf gedurende ééne maand in eene tuchtschool nauwelijks voldoende.

¹ Op blz. 334 hiervoor is in art. 27bis eene drukfout ingeslopen. Daar staat in den derden regel van dat artikel; 414, moet zijn 424.

Het maximum wordt afhankelijk gesteld en van de zwaarte van het gepleegde feit, en van den leeftijd van den schuldige. Bij de zwaardere feiten is het zes maanden voor personen beneden veertien jaren en één jaar. voor ouderen; bij minder ernstige vergrijpen is het voor de eerstgenoemde categorie drie, voor de andere zes maanden. Tot de zwaardere feiten rekent het artikel alle misdrijven en een aantal uitdrukkelijk aangewezen overtredingen. Bij de aanwijzing van deze is, behalve op de strafbedreiging in vergelijking met die op andere overtredingen, ook gelet op den aard der feiten en hunne gevolgen, vooral als zij door kinderen gepleegd worden, terwijl op eenige wel zeer ernstige overtredingen niet het hoogere maximum is gesteld omdat zich daaraan geen jeugdige personen plegen schuldig te maken.

(Art. 27ter). Het tweede lid van art. 32 Wetboek van Strafrecht verklaart eenige bepalingen van het Wetboek, geschreven voor gevangenisstraf en hechtenis, toepasselijk op de straf van plaatsing in eene rijkswerkinrichting. Op dezelfde wijze maakt art. 27ter de artt. 21 en 26 van het Wetboek toepasselijk op de straf van plaatsing in eene tuchtschool. Moge tegen de toepasselijk-verklaring van een voorschrift, uitdrukkelijk voor een gevangene bestemd, op een verpleegden eenige bedenking bestaan, in dezen was geen reden om van het eenmaal in het Wetboek aangenomen systeem af te wijken, te minder omdat art. 27ter niet — gelijk het tweede lid van art. 32 — melding maakt van de artt. 14 en 22 van het Wetboek. Hier wordt niet voorgesteld ook deze artikelen voor de straf van plaatsing in eene tuchtschool te doen gelden, omdat reeds het wezen van zoodanige inrichting medebrengt, dat de daarin geplaatste veroordeelden met verplichten passenden arbeid worden bezig gehouden, en omdat de gelijktijdig met dit ontwerp ahangig gemaakte wetsvoordracht, houdende onder andere algemeene aanwijzing van gestichten, tot tuchtscholen bestemd, en vaststelling van de beginselen, naar welke deze zullen worden ingericht en aan hunne bestemming dienstbaar gemaakt [deel IV bl. 499 volg.], een voorschrift in het Strafwetboek dienaangaande overbodig maakt.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 27bis. Eenige leden achtten het niet wenschelijk de overtredingen bij de wet in twee categorieën van lichtere en zwaardere te verdeelen. Hoe zulk eene verdeeling gemaakt wordt, hangt toch te veel van subjectief oordeel af. Beter scheen het alle overtredingen hetzij onder het lichtere maximum van 3 en 6 maanden, hetzij onder het zwaardere van 6 en 12 maanden te brengen.

Sommige leden achtten het maximum van zes maanden te hoog voor feiten als die bedoeld in de artikelen 429, 1°, 431 en 450.

Ter verbetering der redactie werd in bedenking gegeven te lezen:

- » De duur der plaatsing in eene tuchtschool is
- » ten minste eene maand;
- » ten hoogste" enz.

Subjectieve inzichten zijn bij deze indeeling van de overtredingen in twee categorieën ongetwijfeld van invloed. Alle overtredingen

dus ook andere dan de in het Derde Boek van het Wetboek van Strafrecht genoemde, ten deze met misdrijven gelijk te stellen zou evenwel te ver gaan; reeds nu wordt voor enkele der genoemde overtredingen het maximum van zes maanden door sommige leden te hoog geacht. Aan den anderen kant voor alle overtredingen een lager maximum aan te nemen dan voor het geringste misdrijf is niet wenschelijk waar het de bestraffing van jeugdige personen geldt. Sommige overtredingen, door kinderen gepleegd, zijn in aard en gevolgen inderdaad even ernstig als eenige misdrijven.

De jeugdige personen, voor wie de straf van plaatsing in eene tuchtschool vooral is bestemd, die nevens straf opvoeding, d.i. allereerst zorg, leiding en toezicht, noodig hebben, zijn trouwens degenen, die herhaaldelijk allerlei overtredingen plegen, niet minder zeker dan zij, die eens een enkele maal zich aan misdrijf schuldig maken. Waar de soort der gepleegde overtreding wijst op een bijzondere behoefte aan opvoeding, mag de duur van deze niet te kort zijn.

De rangschikking van de artt. 429, 1°, en 450 onder het zwaardere maximum geschiedde vooral met het oog op de zeer ernstige gevolgen, welke uit die overtredingen kunnen voortvloeien; art. 431 is in dezelfde categorie opgenomen, omdat het daar bedoelde feit toch zelden door lieden beneden veertien jaren wordt gepleegd en, als jongelieden van veertien tot achttien jaren zich daaraan schuldig maken, des te ernstiger is wegens de veelal daarmede gepaard gaande baldadigheden en de grootere behoefte aan leiding en toezicht die daaruit veelal blijkt.

Art. 27ter. Eenige leden achtten het duidelijker in de artt. 21 en 26 zelven van de straf van plaatsing in eene tuchtschool te gewagen. Het beroep, dat de Memorie van Toelichting, in verband met art. 32, tweede lid, op het systeem van het Strafwetboek doet, werd niet afdoende geacht. Van eene quaestie van systeem kan hier moeilijk gesproken worden.

Voor dit artikel is de redactie gevolgd van artt. 19, laatste lid, 32, voorlaatste lid en 34, voorlaatste lid. Uniformiteit is hier toch wel gewenscht.

Art. 27quater.

(nieuw artikel).

De straf van berisping bestaat in eene vermanende toespraak tot den veroordeelde, in verband met het gepleegde feit.

O. art. 27quinquies = Art. 27quater.

Memorie van Toelichting.

(Art. 27 quinquies). De naam »berisping» duidt zelf reeds aan waarin deze straf bestaan moet. Alleen volledigheidshalve wordt zij hier in

het kort omschreven. De aanwijzingen door wien, waar, wanneer en hoe deze straf wordt ten uitvoer gelegd, behooren te huis in het Wetboek van Strafvordering; het nieuw voorgestelde art. 344ter voorziet hierin.

Art. 33.

Voorwerpen den veroordeelde toebehoorende, door middel van misdrijf verkregen of waarmede misdrijf opzettelijk is gepleegd, kunnen worden verbeurdverklaard.

Bij veroordeeling wegens misdrijf, niet opzettelijk gepleegd, of wegens overtreding, kan gelijke verbeurdverklaring worden uitgesproken in de bij de wet bepaalde gevallen.

Bij de wet van 12 Febr. 1901 (Stb. no.: 63) is aan dit artikel toegevoegd, als derde lid:

Verbeurdverklaring kan worden uitgesproken ten laste van den schuldige, op wien artikel 39 wordt toegepast.

[Vgl. deel I bl. 357.]

O. = het gewijzigd artikel, behalve dat, in plaats van *ten laste* gelezen werd: *ten aanzien*.

Memorie van Toelichting.

(Artt. 33 en 33bis). Zonder hoofdstraf, geen bijkomende straf. Het ontwerp huldigt dezen regel in zoover, dat, waar ingevolge art. 33 geen straf wordt toegepast, in het algemeen ook geen verbeurdverklaring, althans niet als straf, kan worden uitgesproken; terwijl verbeurdverklaring wel is toegelaten, wanneer de zeer ernstige maatregel van art. 39, hoewel eigenlijk geen straf, wordt toegepast.

[Zie vervolg bij art. 33bis.]

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 33. De redactie geeft aanleiding tot de opvatting, dat de schuldige verbeurd verklaard moet worden. Men gaf in overweging in plaats van »ten aanzien» te lezen »ten laste».

De in het Verslag in overweging gegeven wijziging is aangebracht.

In G. O. was *ten aanzien* veranderd in: »ten laste».

Art. 33bis.

(nieuw artikel).

Bij in- of vervoer van goederen in strijd met de rijksbelastingwetten door een persoon beneden den leeftijd van achttien jaren kan de rechter, ook indien op den schuldige artikel 38 wordt toegepast, op vordering van het bestuur der belastingen, de verbeurdverklaring van de aangehaalde goederen uitspreken.

O. = Art. 33bis.**Memorie van Toelichting.**

Hoewel niet als uitzondering op den gestelden regel [zie de mem. van toel. op art. 33 hiervoor bl. 429] bevat art. 33bis toch eene bepaling, die feitelijk verbeurdverklaring mogelijk maakt, ook al wordt noch straf, noch de maatregel van art. 39 opgelegd. De verbeurdverklaring is dan echter zelve geen straf in den zin van het Wetboek maar een politiemaatregel. Zij is een gevolg van dezelfde gedachte, die in art. 7 der invoeringswet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) het voorlaatste lid deed opnemen.¹ De redactie daarvan is in hoofdzaak hier gevolgd, met weglating natuurlijk van de onderscheiding voor kinderen beneden tien en beneden zestien jaren.

Zie Verslag der Eerste Kamer en Regeeringsantwoord bij art. 9, hiervoor bl. 419 en 420.

Art. 34.

Verbeurdverklaring van niet in beslag genomen voorwerpen wordt, ingeval die voorwerpen niet worden uitgeleverd of het geldelijk bedrag waarop zij bij de uitspraak geschat worden, niet wordt betaald binnen twee maanden na den dag waarop de rechterlijke uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd, vervangen door hechtenis.

De duur dezer hechtenis is ten minste een dag en ten hoogste zes maanden.

Die duur wordt in de rechterlijke uitspraak in dier voege

Bij de wet van 12 Febr. 1901 (*Stb.* no. 63) is toegevoegd aan het eerste lid:

gelegd, vervangen door hechtenis, en ten aanzien van een minderjarigen persoon, die den leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt, door plaatsing in eene tuchtschool.

¹ Zie mr. SMIDT Wetboek van Strafrecht, V, bladz. 260 [nl. der eerste uitgaaf. Sedert is dat voorlaatste lid ingetrokken; zie hiervoor bl. 106].

bepaald, dat niet meer dan een dag voor elken halven gulden van het in het eerste lid bedoeld geldelijk bedrag in de plaats treedt.

Op deze hechtenis zijn de artikelen 24 en 25 van toepassing.

Ook de uitlevering van de voorwerpen bevrijdt van de hechtenis.

en werd in plaats van het oude 4e en 5e lid gesteld als 4e, 5e, 6e en 7e lid:

De duur dezer plaatsing in eene tuchtschool is ten minste eene week en ten hoogste eene maand.

Die duur wordt in de rechterlijke uitspraak bepaald.

Op deze hechtenis zijn de artikelen 24 en 25; op deze plaatsing in eene tuchtschool is artikel 24, tweede en derde lid, toepasselijk.

Ook de uitlevering van de voorwerpen bevrijdt van de hechtenis en van de plaatsing in eene tuchtschool.

[Vgl. deel I bl. 357.]

O. = het gewijzigd art. 34.

Memorie van Toelichting.

(Art. 34). Evenals bij niet betaling van geldboeten behoort bij niet-uitlevering van verbeurdverklaarde voorwerpen en niet-betaling van de geschatte waarde zonder dat het geval, bedoeld bij art. 77bis, aanwezig is, in plaats van vervangende hechtenis op de in dit ontwerp bedoelde personen de straf van plaatsing in eene tuchtschool te worden toegepast. Het daarvoor hier aangenomen maximum en minimum zijn gelijk aan die, in art. 23 voorgesteld.

Het tweede en derde lid van art. 24, pasklaar gemaakt voor de vervangende straf van plaatsing in eene tuchtschool bij wanbetaling van de boete, worden ook op deze plaatsing in eene tuchtschool toepasselijk verklaard. Art. 25, ook geldende voor hechtenis bij niet-uitlevering van verbeurdverklaarde goederen, blijft hier buiten toepassing, omdat een jeugdig veroordeelde, aan wien de bijkomende straf van verbeurdverklaring is opgelegd, zich nooit in een gesticht, bestemd tot de uitvoering van gevangenisstraf, kan bevinden.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 34, zesde lid. Volgens de Memorie van Toelichting blijft art. 25 hier buiten toepassing, omdat een jeugdig veroordeelde, aan wien de bijkomende straf van verbeurdverklaring is opgelegd, zich nooit in een gesticht, bestemd tot de uitvoering van gevangenisstraf, kan bevinden.

Is dit wel juist? Gelijk [hiervoor blz. 415] in de Memorie van Toelichting wordt gezegd, kan in enkele gevallen de gewone gevangenisstraf ook op jeugdige personen worden toegepast.

Hoewel, gelijk [hiervoor blz. 415] in de Memorie van Toelichting wordt gezegd, in enkele gevallen gevangenisstraf ook op jeugdige personen kan worden toegepast, is aan de toepasselijkverklaring — gesteld zij ware wenschelijk — van art. 25 op de straf van plaatsing in eene tuchtchool geen behoefte, zelfs niet als deze straf strekt ter vervanging van die van verbeurdverklaring. In dit geval toch kan deze nooit volgen op de gevangenisstraf. Deze laatste, die alleen die van art. 39ter kan zijn, mag in geen geval worden uitgevoerd vóór het onvoorwaardelijk eindigen van de voorziening van Regeeringswege in de opvoeding, dus geruimen tijd nadat de rechterlijke uitspraak werd ten uitvoer gelegd. Indien tusschen het tijdstip van de plaatsing in een Rijksopvoedingsgesticht en dat van het onvoorwaardelijk ontslag de verbeurdverklaarde voorwerpen nog niet zijn uitgeleverd of hunne waarde nog niet is betaald, zal de straf van vervangende plaatsing in eene tuchtchool terstond na dat ontslag behooren te worden ondergaan. Art. 34, eerste lid, laat voor de uitlevering of betaling slechts twee maanden tijd.

Zie Verslag der Eerste Kamer met Regeeringsantwoord bij art. 9, hiervoor bl. 419 en 420.

Artt. 38 en 39.

Art. 38. Een kind wordt niet strafrechtelijk vervolgd wegens een feit, begaan voordat het den leeftijd van tien jaren heeft bereikt.

Valt het begane feit in de bepaling van een misdrijf waarop gevangenisstraf is gesteld en dat niet alleen op klachte vervolgbaar is of in die der overtreding omschreven in artikel 432, dan kan de burgerlijke rechter, op vordering van het Openbaar Ministerie, gelasten dat het kind in een rijksopvoedingsgesticht zal geplaatst worden, ten hoogste tot den leeftijd van achttien jaren.

Dezelfde rechter kan altijd het ontslag gelasten.

Bij de wet van 12 Febr. 1901 (*Stb.* n°. 63) vervangen, door de volgende bepalingen :

Art. 38. Bij strafrechtelijke vervolging van een minderjarigen persoon wegens een feit, begaan voordat hij den leeftijd van zestien jaren heeft bereikt, kan de rechter bevelen dat de schuldige aan zijne ouders of zijn voogd zal worden teruggegeven, zonder toepassing van eenige straf.

Art. 39. Bij strafrechtelijke vervolging van een kind wegens een feit, begaan voordat het den leeftijd van zestien jaren heeft bereikt, onderzoekt de rechter of het met oordeel des onderscheids gehandeld heeft.

Blijkt niet dat het met oordeel des onderscheids heeft gehandeld, dan wordt op het kind geene straf toegepast. Valt het begane feit in de bepaling van een misdrijf waarop gevangenisstraf is gesteld en dat niet alleen op klachte vervolgbaar is of in die der overtreding omschreven in artikel 432, dan kan de rechter gelasten dat het kind in een rijksopvoedingsgesticht zal geplaatst worden, ten hoogste tot den leeftijd van achttien jaren.

Dezelfde rechter kan altijd het ontslag gelasten.

Blijkt dat het kind met oordeel des onderscheids heeft gehandeld, dan wordt het maximum der hoofdstraffen, op het strafbare feit gesteld, met een derde verminderd.

Geldt het een misdrijf waarop levenslange gevangenisstraf is gesteld, dan wordt gevangenisstraf opgelegd van ten hoogste vijftien jaren.

De in artikel 96 1°. en 4°. vermelde bijkomende straffen worden niet opgelegd.

Art. 39. Bij strafrechtelijke vervolging van een minderjarigen persoon die tijdens de uitspraak van het eindvonnis in eersten aanleg den leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt, wegens een feit, vallende in de bepaling van een misdrijf, kan de rechter bevelen dat de schuldige ter beschikking van de Regeering zal worden gesteld, zonder toepassing van eenige straf, behoudens het bepaalde bij artikel 39ter, eerste lid.

Bij strafrechtelijke vervolging van een minderjarigen persoon die op voormeld tijdstip den leeftijd van veertien jaren nog niet heeft bereikt, wegens een feit, vallende in de bepaling van eene der overtredingen, omschreven in de artikelen 424—426, 428—433, 439, 440, 447, 450, 451, 453 en 455, en begaan nadat hij gedurende de laatste twee jaren tweemaal onherroepelijk werd schuldig verklaard aan eene dezer overtredingen of aan eenig misdrijf, kan de rechter bevelen als in het vorige lid is bepaald, zonder toepassing van eenige straf.

In denzelfden zin en zonder toepassing van eenige straf kan de rechter bevelen bij strafrechtelijke vervolging van een minderjarigen persoon die op voormeld tijdstip den leeftijd van veertien doch nog niet dien van achttien jaren heeft bereikt, wegens een feit, vallende in de bepaling van eene der overtredingen, omschreven in de

in het vorige lid genoemde artikelen, indien tijdens het plegen van de overtreding nog geen twee jaren zijn verlopen sedert eene vroegere schuldigverklaring van denzelfden persoon aan eene dezer overtredingen of aan eenig misdrijf onherroepelijk is geworden.

[Vgl. deel I bl. 383.]

O. Art. 38 = nieuw art. 38 behalve dat in plaats van *zestien jaren* stond: „achtien jaren” en in plaats van *zijn voogd* stond „voogden.”

O. Art. 39. Bij strafrechtelijke vervolging van een minderjarigen persoon wegens een feit, vallende in de bepaling van een misdrijf en begaan voordat hij den leeftijd van achttien jaren heeft bereikt, kan de rechter bevelen dat de schuldige ter beschikking van de Regeering zal worden gesteld, zonder toepassing van eenige straf behoudens het bepaalde bij artikel 39ter, tweede en derde lid.

Bij strafrechtelijke vervolging van een minderjarigen persoon wegens een feit, vallende in de bepaling van eene der overtredingen, omschreven in de artikelen 424—426, 428—433, 439, 440, 447, 450, 451, 453 en 455, en begaan voordat hij den leeftijd van veertien jaren heeft bereikt doch nadat hij gedurende de laatste twee jaren tweemaal onherroepelijk werd schuldig verklaard aan eene dezer overtredingen of aan eenig misdrijf, kan de rechter bevelen als in het vorige lid is bepaald, zonder toepassing van eenige straf.

In denzelfden zin en zonder toepassing van eenige straf kan de rechter bevelen bij strafrechtelijke vervolging van een minderjarigen persoon wegens een feit, vallende in de bepaling van eene der overtredingen, omschreven in de in het vorige lid genoemde artikelen, en begaan voordat hij den leeftijd van achttien jaren doch nadat hij dien van veertien jaren heeft bereikt, indien tijdens (en verder = art. 39).

Memorie van Toelichting.

(Artt. 38 en 39.) Voor de toelichting van deze artikelen wordt verwezen naar § 6 dezer Memorie [hiervoor bladz. 388 e. v.]

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Artt. 38 en 39. Eenige leden beschouwden het als eene leemte in het stelsel der Regeering, dat de Staat niet subsidiair de verplichting aanvaardt om voor de kinderen te zorgen, indien enerzijds opnemming in een Rijksinrichting en anderzijds teruggave aan ouders of voogden niet in het belang der kinderen is.

Ook werd bezwaar gemaakt tegen het noemen van bepaalde overtredingen in art. 39. Zie de opmerking, daaromtrent gemaakt bij art. 27bis [zie hiervoor bl. 427].

Door anderen werd gevraagd, of de Regeering had nagegaan, of hier niet ook van in andere wetten dan in het Strafwetboek genoemde overtredingen melding behoort gemaakt te worden.

Voorts hadden sommige leden bezwaar tegen de hier gemaakte classificatie naar den leeftijd. Daarmede wordt, naar zij meenden, inbreuk gemaakt op een der beginselen, waarop het ontwerp rust. In overweging werd gegeven geen leeftijd te noemen en de beslissing aan den rechter over te laten. Anderen meenden dat dit te ver zou gaan; de rechter verkrijgt toch reeds eene groote vrijheid van handelen.

De uitdrukking »in denzelfden zin» werd geacht niet in overeenstemming te zijn met een goeden wetsstijl.

Eenige leden achtten het niet wenschelijk kinderen, die zich aan bedelarij of landlooperij schuldig maakten, naar een Rijksopvoedingsgesticht te zenden. Het geldt hier geen eigenlijke misdrijven en gelijkstelling met feiten als diefstal enz. zou, naar men meende, op het gemoed van het kind een verkeerden invloed hebben. Bedelarij en landlooperij behooren veeleer te leiden tot ontzetting der ouders uit het ouderlijk gezag of de voogdij.

Het zal wel niet veelvuldig voorkomen, dat noch teruggave van het kind aan ouders of voogden, noch zijne opnemning in een Rijksinrichting (d.i. tuchtchool of Rijksopvoedingsgesticht), in zijn belang is. Mocht zulks het geval blijken te zijn, dan laat echter het ontwerp een *tertium* ter beschikking. De rechter zal alsdan de toepassing van dat *tertium* mogelijk kunnen maken door den jeugdigen persoon krachtens art. 39 ter beschikking van de Regeering te stellen. De Regeering is dan bevoegd het verblijf in het Rijksopvoedingsgesticht niet langer te laten duren dan noodig is om elders gelegenheid tot plaatsing te vinden ter voorziening van harentwege in de opvoeding. Art. 39 *bis*, eerste lid, geeft daartoe vrijheid, die alleen beperkt kan worden door de voorschriften, die het tweede lid eischt, en bij de vaststelling daarvan is met het vorenstaande rekening te houden.

De leemte, waarop in het Verslag bij art. 38 wordt gewezen, bestaat derhalve niet, behalve in de gevallen, waarin een persoon beneden 18 jaren eene overtreding pleegt, die niet tot toepassing van art. 39 leiden mag. Doch in die gevallen is ook een zóo ingrijpende maatregel als de dwangopvoeding niet gewettigd en evenmin het onttrekken op andere wijze van het kind aan de zorg van zijne natuurlijke opvoeders. Het plegen van zoodanig op zichzelf staand feit bewijst niet de wenschelijkheid, dat het kind niet aan ouders of voogden worde teruggegeven. Als van elders, afgescheiden van het door het kind gepleegde vergrijp, die wenschelijkheid mocht blijken, kan op andere wijze, buiten den strafrechter om, het noodige worden gedaan om het buiten den invloed van die ouders of voogden te brengen.

In art. 39 is de bevoegdheid tot terbeschikkingstelling van de Regeering afhankelijk gesteld van den leeftijd van den minderjarige, als hij voor den rechter verschijnt. Later zal de dwangopvoeding te kort zijn om nog doel te treffen.

Nu de meerderjarigheid op 21 jaren wordt teruggebracht is de wijziging, hier voorgesteld, noodzakelijk geworden.

Dat de hier bedoelde classificatie inbreuk zou maken op een der beginselen, waarop het ontwerp rust, kan de ondergeteekende niet inzien. Waarschijnlijk had men het oog op het beginsel van vrijheid voor den rechter omtrent den te nemen maatregel. Die vrijheid is echter ook elders in het ontwerp beperkt juist in verband met den leeftijd; zoo kan de straf van berisping niet ter zake van misdrijf worden opgelegd aan een persoon boven veertien jaren (zie art. 39 *septies* (nieuw), eerste lid).

De motieven voor dwangopvoeding wettigen ook de aangenomen classificatie. Hoe ouder het kind wordt hoe meer zedelijke rijpheid en zelfbedwang mogen worden verwacht. Het zoude te ver gaan den rechter algeheele vrijheid te laten. De feitelijk niet zeer knellende band wijst duidelijk de bedoeling des wetgevers aan en voorkomt het misbruik dat anders wellicht van dwangopvoeding zou kunnen worden gemaakt.

Waarom de uitdrukking »in denzelfden zin» niet in overeenstemming zou zijn met een goeden wetsstijl, is niet duidelijk; zij laat hier in den aanvang van het derde lid van art. 39, in verband met de slotwoorden van het voorafgaande lid, geen twijfel omtrent de bedoeling.

Het bestaande art. 39 van het wetboek laat reeds de mogelijkheid open een kind beneden zestien jaren ter zake van bedelarij of landlooperij in een Rijksopvoedingsgesticht te plaatsen. De ondervinding heeft niet het verkeerde daarvan aangetoond en in uitbreiding van die mogelijkheid tot het achttiende jaar kan toch geen bezwaar gelegen zijn; de door eenige leden gemaakte bedenking schijnt trouwens vooral jongere kinderen te gelden. Waar de rechter volgens dit ontwerp zooveel meer vrijheid zal krijgen in de keuze van toe te passen maatregelen is er te minder reden de dwangopvoeding uit te sluiten voor jeugdige bedelaars. Juist het bedelen door kinderen kan wijzen op de noodzakelijkheid in hunne opvoeding te voorzien.

Bij het mondeling overleg werd van de zijde der Commissie opgemerkt, dat naar het schriftelijk antwoord des Ministers de in art. 39 gebrachte wijziging, volgens welke de bevoegdheid des rechters, om een minderjarige ter beschikking van de Regeering te stellen, niet meer afhankelijk zal zijn van zijn leeftijd op het oogenblik van het begaan van het misdrijf, maar van zijn leeftijd op het oogenblik zijner verschijning voor den rechter, noodzakelijk is geworden door het voorstel om den leeftijd van meerderjarigheid op 21 jaren te stellen. De Commissie verzocht den Minister dit betoog nader te willen toelichten.

De Minister verklaarde hierop, dat bij vervroeging van den leeftijd der meerderjarigheid, het eerder zal kunnen gebeuren, dat een minderjarige, die op het oogenblik van het begaan van een misdrijf den leeftijd van 18 jaren nog niet heeft bereikt, op het oogenblik van de eindbeslissing des rechters den leeftijd van meerderjarigheid dicht zal genaderd zijn. Het ware echter niet wenschelijk, dat zoodanige minderjarige voor den korten tijd, die tot zijne meerderjarigheid moet ver-

loopen, nog ter beschikking van de Regeering werd gesteld. Daarom is in het gewijzigd wetsontwerp voorgesteld die terbeschikkingstelling alleen mogelijk te maken, indien de leeftijd van 18 jaren nog niet bereikt is op het oogenblik van de verschijning van den minderjarige voor den rechter.

In G. O. bleef art. 38 onveranderd, doch werd art. 39 gelezen als volgt:

G. O. Art. 39. Bij strafrechtelijke vervolging van een minderjarigen persoon beneden den leeftijd van achttien jaren wegens een feit, vallende in de bepaling van een misdrijf, kan de rechter bevelen dat de schuldige ter beschikking van de Regeering zal worden gesteld, zonder toepassing van eenige straf, behoudens het bepaalde bij artikel 39ter, tweede en derde lid.

Bij strafrechtelijke vervolging van een minderjarigen persoon beneden den leeftijd van veertien jaren wegens een feit, vallende in de bepaling van eene der overtredingen, omschreven in de artikelen 424—426, 428—433, 439, 440, 447, 450, 451, 453 en 455, en begaan nadat hij gedurende de laatste twee jaren tweemaal onherroepelijk werd schuldig verklaard aan eene dezer overtredingen of aan eenig misdrijf, kan de rechter bevelen als in het vorige lid is bepaald, zonder toepassing van eenige straf.

In denzelfden zin en zonder toepassing van eenige straf kan de rechter bevelen bij strafrechtelijke vervolging van een minderjarigen persoon boven den leeftijd van veertien doch beneden dien van achttien jaren wegens een feit, vallende (en verder = art. 39).

In het N. G. O. luidde art. 39, gelijk het bij Nota van wijzigingen nogmaals gewijzigd werd = het nieuwe art. 39.

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(7 Juni 1900.)

Amendement van de heeren TROELSTRA, VAN KOL en SCHAPER

om aan art. 38 als eerste alinea toe te voegen: „Een kind wordt niet strafrechtelijk vervolgd wegens een feit begaan voordat het den leeftijd van twaalf jaren heeft bereikt.”

De heer TROELSTRA: Ik geloof dat na het debat dat tusschen den Minister en mij over dit onderwerp heeft plaats gehad, (zie hiervoor blz. 357 en 361) het onnoodig kan geoordeeld worden, om een lange toelichting op dit amendement te leveren. Er is ook in rechtsgeleerde kringen in ons land nog al oppositie gemaakt tegen het wegvallen van de laagste leeftijdsgrens zooals de Minister voorstelt. Ik verwijst slechts naar het artikel in het *Weekblad van het Recht* daarover, waarin bepaald pertinent wordt afgekeurd dat de Minister in dit opzicht van het bestaande recht wil afwijken. Ik herinner de Kamer aan hetgeen is voorgevallen in de vergadering in 1895 van de Juristenvereniging, toen door professor Simons werd herinnerd het feit, dat van den rechter in dit opzicht niet alles kan worden verwacht, dat soms vonnissen zijn geveld, waaruit blijkt, dat men inderdaad niet alles in dit opzicht van den rechter mag verwachten.

Misschien zal de Minister mij antwoorden, dat prof. Simons niet een absolute

tegenstander is. Ik weet dat zeer goed, maar hij is toch tegen die groote bevoegdheid van den rechter om personen van welken leeftijd ook voor den rechter te dagen, in de vergadering van de Juristenvereniging opgekomen.

Ik heb straks reeds als mijn meening uitgesproken dat de behandeling van jeugdige personen beneden de leeftijdsgrens waarvan eigenlijk van strafrechtelijke verantwoordelijkheid geen sprake kan zijn, dan ook niet in het strafrecht tehuis behoort.

Wat is strafrechtelijke verantwoordelijkheid?

Dat is: dat men zich bewust is van het plegen van een antisociale daad, dat men beseft, zich te vergrijpen aan de wet en aan de maatschappelijke orde.

Is daarvoor niet allereerst noodig, dat men een voldoende blik heeft buiten den beperkten kring van het individueel belang, om te weten, wat de maatschappij eischt in het algemeen belang, dat men — laat ik het maar noemen — zeker sociaal bewustzijn heeft?

Is het daarvoor niet noodig, dat men weet, welke plaats men inneemt in de maatschappij? Dit te weten is m. i. onmogelijk voor kinderen beneden 12 jaar. Om die reden meen ik dat het wegvallen van de laagste leeftijdsgrens niet behoort te geschieden, dat die jeugdige kinderen totaal buiten het strafrecht moeten gesteld worden.

Amendement van de heeren LUCASSE en LOEFF

strekkende, om in art. 38 het woord *achtien* te vervangen door „*zestien*.”

De heer LUCASSE: In art. 38 wordt aan den rechter een buitengewone bevoegdheid toegekend, namelijk om, na onderzoek der zaak ter terechtzitting — ik meen dat art. 38 het oog heeft op het onderzoek eener zaak ter terechtzitting, de Minister knikt toestemmend en dit zal dus zoo zijn — iemand, die vóór zijn achttiende jaar een strafbaar feit heeft gepleegd en daaraan schuldig werd bevonden, niet te straffen maar aan zijn ouders of zijn voogd terug te geven.

Die bevoegdheid gaat stellig zeer ver. Niet alleen, dat de rechter aan geen enkel voorschrift is gebonden, dat er geen enkele waarborg bestaat, dat zulk een beslissing doel zal treffen en dat een behoorlijk toezicht door ouders of voogden zal worden uitgeoefend, dat ook geen rekening wordt gehouden met de vraag of het strafbare feit, dat gepleegd werd, een zwaar misdrijf of wel een kleine overtreding was, maar ook — en dit is ons voornaamste bezwaar — de leeftijdsgrens in dit artikel aangegeven voor strafrechtelijke niet-verantwoordelijkheid, is te hoog.

Het kan hier toch betreffen een feit gepleegd even vóór het achttiende jaar, dus door iemand, die zoo goed als volwassen kan beschouwd worden, door iemand die in het kwaad volleerd kan zijn, voor wien het toepassen van zulk een kinder-maatregel niet meer past, die bovendien, waarschijnlijk een beroep of ambacht reeds uitoefenende, dan niet meer zoo onder de dagelijksche leiding en het opzicht van zijn ouders of zijn voogd zal staan en op wien dus behoorlijke tucht moeilijk zal zijn uit te oefenen.

Vandaar ons bezwaar tegen de voorgestelde grens van den achttiendarigen leeftijd.

Wil men evenwel in bepaalde gevallen een bevoegdheid, als in dit artikel wordt bedoeld, aan den rechter zien toegekend, dan meenen wij, dat die bevoegdheid althans meer tot den kinderleeftijd tot het zestiende jaar, behoort te worden beperkt.

Ik hoop, dat en de Minister en de Kamer geen bezwaar zullen hebben tegen ons amendement, dat geen afbreuk doet aan het stelsel van het wetsontwerp.

De heer PIJNAPPEL: In het artikel wordt gesproken van voogden (in het meervoud), van den schuldige (in het enkelvoud).

Aangezien het nu een rechtsregel is dat iemand maar één voogd heeft, wensch

ik te vragen of het niet beter zou zijn te lezen: „Aan zijne ouders of zijn voogd”?

Ik heb tot het stellen van deze vraag te meer aanleiding, omdat bij de wijziging van het Wetboek van Strafvordering voortdurend gesproken wordt van: ouders of voogd.

De heer CORT VAN DER LINDEN, *Minister van Justitie*: Ik stem den heer Troelstra toe dat bij de algemeene beschouwingen tusschen hem en mij de gronden vóór en tegen zijn amendement voldoende van beide zijden besproken zijn geworden.

Evenwel zou ik wenschen nog twee opmerkingen te maken. Vooreerst deze: Waar die geachte spreker zich beroept op de meening van professor Simons, uitgesproken in de vergadering van de Nederlandsche Juristenvereniging, mag toch niet worden voorbijgezien dat deze hoogleeraar thans juist tegenover den heer de Pinto te kennen heeft gegeven, dat hij geen bezwaar heeft tegen het vervallen van de leeftijdsgrens, indien het stelsel van dit ontwerp wordt aangenomen. Professor Simons schrijft: „mr. de Pinto verdedigt het stelsel van onze wet en beroept zich daarbij ook op een uitspraak van mij zelf in dien geest gegeven. Juist daarom wensch ik te dien aanzien een enkele opmerking te maken. Wat werd door mij bij het geciteerde debat in de Juristenvereniging bestreden? De mogelijkheid dat kinderen beneden de tien jaar zouden kunnen worden onderworpen aan straffen als geldboete hechtenis of gevangenisstraf. Daarover, daartegen liep de strijd; welnu bij het ontwerp zijn hechtenis en gevangenisstraf bij de strafrechtelijke minderjarigen uitgesloten en de oplegging van geldboete is aan een zoodanige voorwaarde verbonden dat zij bij kinderen beneden de tien jaar wel nooit zal zijn toe te passen.” Ik heb aan deze verdediging van professor Simons inderdaad niets toe te voegen.

Nu zegt [zie hiervoor blz 355 vlg.] de geachte afgevaardigde: ik zou voor jeugdige, personen, zelfs voor kinderen wel een dwangopvoeding willen voorschrijven, maar dan moet dit niet geschieden door den rechter, maar onafhankelijk van de strafprocedure door een andere autoriteit. Nu komt het mij voor dat daar waar wij een dergelijke autoriteit niet bezitten en wel den strafrechter hebben, die gewoon is dergelijke zaken te beoordeelen, het weinig aanbeveling zou verdienen geen gebruik te maken van den strafrechter dien wij bezitten, maar uit te zien naar een autoriteit die nog ontdekt moet worden.

Ik moet overigens opmerken, dat het hier niet alleen betreft een quaestie van strafrechtelijke verantwoordelijkheid, want volgens dit ontwerp zal de rechter steeds en in de eerste plaats hebben te vragen welke maatregel in ieder concreet geval het best voor het kind zal zijn. Wanneer de rechter uitmaakt, dat het kind niet strafrechtelijk verantwoordelijk is, welnu, dan zal het worden opgezonden naar een Rijksopvoedingsgesticht, om daar te blijven tot zijn meerderjarigheid of tot een andere maatregel van opvoeding zal genomen worden. Nu is het zeker niet uitgesloten dat ook tuchtschool of berisping uitgesproken wordt, maar dan vraag ik, of er inderdaad geen gevallen aanwezig zijn van kinderen tusschen 7 en 12 jaar, die zeer goed weten, dat zij de strafwet niet mogen overtreden niet alleen, maar waarin genoeg zedelijke rijpheid bestaat, al is dit niet even ontwikkeld als bij volwassen personen, om een gevoelige straf volkomen te rechtvaardigen. Jongens van 7 tot 12 jaar weten zeer goed, dat zij niet mogen stelen, dat zij geen baldadigheid mogen plegen, dat zij de ruiten niet mogen ingooien enz. Het kan dus niet anders dan heilzaam zijn, wanneer dergelijks bengels tot tuchtschool worden veroordeeld.

Wat betreft het amendement van de heeren Lucasse en Loeff, moet ik zeggen, dat ik dit amendement niet kan aanbevelen. De heer Lucasse stelt zich voor, dat die terugzending aan de ouders in zeer ernstige gevallen zal geschieden. Neen, Mijnheer de Voorzitter, daarvoor is het artikel niet geschreven; het is alleen geschreven voor zeer lichte gevallen, of voor overtredingen van achterlijke jongens en

meisjes. Het geval kan van zoo lichten aard zijn, dat de rechter niet besluiten kan een straf op te leggen en het voor allen het best is de keuze van het tuchtmiddel aan de ouders over te laten; beter dan een door den rechter uitgesproken straf, kan het zijn dat het kind eens goed onderhanden genomen wordt door ouders of voogden. Het terugzenden aan de ouders wil in het systeem van het ontwerp niet zeggen dat de kinderen straffeloos blijven, maar alleen dat de straf zal worden toegepast door hen die gewoonlijk gezag over hen uitoefenen. En nu zie ik niet in waarom, indien men deze maatregel niet in beginsel afkeurt bij lichte gevallen en personen, die daarvoor geschikt zijn, ook bij een leeftijd van 16—18 jaar de rechter niet de beschikking over dat middel zou mogen hebben.

(Door de Regeering wordt in art. 38 de wijziging aangebracht, dat in plaats van *voogden* wordt gelezen „zijn voogd.”)

De heer PIJNAPPEL, *voorzitter der Commissie van Voorbereiding*: Wat de amendementen aangaat, kan de Commissie in haar geheel zich niet vereenigen met het amendement door den heer Troelstra verdedigd.

De Commissie meent dat in het algemeen het stellen van een grens niet gewenscht is, indien het niet bepaald noodig is. En zij acht in dit geval het niet noodig een grens te stellen op de gronden door professor Simons medegedeeld en door den Minister aangehaald, gronden die dan ook aantoonen, dat tegenover dit wetsontwerp niet kan worden aangevoerd de uitspraak met overgrootte meerderheid door de Juristenvereniging in 1895 gedaan. De geachte verdediger van het amendement heeft er zelf reeds de aandacht op gevestigd, dat toen geen sprake was van het stellen van een leeftijdsgrens in het algemeen, maar dat de vraag gesteld was ten aanzien van bepaalde straffen; boete, gevangenisstraf, hechtenis; terwijl straf van berisping buiten de quaestie werd gelaten. Omgekeerd is bij dit wetsontwerp de straf van berisping opgenomen en ook die van plaatsing in een tuchtschool, maar zijn daarentegen hechtenis en gevangenisstraf niet opgenomen onder de straffen, die op jeugdige misdadigers kunnen worden toegepast, terwijl, wat boete aangaat, daarop wel de stemming van 1895 betrekking had, maar deze straf in dit wetsontwerp, zooals prof. Simons te recht heeft opgemerkt, een geheel bijzonder karakter heeft, omdat de bedoeling is haar te verhalen op de verdiensten van den jeugdigen misdadiger, waaruit volgt dat van oplegging van boete aan jonge kinderen geen sprake zal zijn, omdat die geen verdiensten hebben.

Wat betreft het amendement voorgesteld door twee leden der Commissie, daarmede kunnen zich de beide andere leden niet vereenigen, hoewel zij er juist niet in bijzondere mate tegen zijn.

Wij hebben zooeven van den heer Bastert [zie hiervoor blz. 417, 418] een betoog gehoord om aan te prijzen het stellen van de 16jarige leeftijdsgrens algemeen voor het geheele wetsontwerp.

Dit denkbeeld is evenwel niet in een amendement belichaamd en dus ook niet aan een stemming van de Kamer onderworpen. Dat evenwel de Commissie van Voorbereiding niet voor alle gevallen het stellen van de 18jarige leeftijdsgrens in bescherming neemt, blijkt reeds hieruit, dat zij zelve verscheidene amendementen heeft voorgesteld, waarin wordt voorgedragen, in bepaalde gevallen in plaats van die 18jarige, de 16jarige leeftijdsgrens te stellen. Wij wenschen dus niet een beslissing over dit vraagstuk in het algemeen, maar een beslissing over ieder geval op zich zelve. Op dezelfde gedachte berust het amendement van de heeren Wilinge en van Asch van Wijck, en zoo ook stellen nu de heeren Lucasse en Loeff voor in art. 38 de 16jarige in plaats van de 18jarige leeftijdsgrens aan te nemen. De beide andere leden der Commissie — het vijfde lid is door ongesteldheid verhin-

derd geweest aan de beoordeeling van het amendement deel te nemen — meenen dat die wijziging niet noodzakelijk is, omdat het hier niet geldt een imperatief voorschrift, maar eenvoudig een bevoegdheid aan den rechter gegeven, bij welker gebruik hij, in verband met den leeftijd, ook zal letten op den aard van het feit en op de bijzondere omstandigheden waaronder het gepleegd is.

De heer TROELSTRA: Het amendement is een poging om voor de jongste kinderen alle inneming van den strafrechter onmogelijk te maken. Wij zien daarin een groot voordeel, omdat van af het oogenblik dat de strafrechter zich met het kind bemoeit, dit alleen kan gebaseerd zijn op het beginsel, dat het kind begrip heeft van den omvang van de daad door hem tegenover de maatschappij gepleegd. En nu meen ik, dat het kind op dien leeftijd dat begrip niet heeft. Er zijn verschillende leden dezer Vergadering die er steeds op wijzen, dat de natuurlijke opvoeders van het kind de ouders zijn. Ik meen, dat vooral die leden moeten willen medewerken, om in een leeftijd, dat het kind zijn verplichtingen tegenover de maatschappij niet kan gevoelen, het aan de gewone tucht te onderwerpen en inneming van den rechter buiten te sluiten.

Het door ons verdedigde stelsel is ook in dit ontwerp van beteekenis, daar ook volgens dit ontwerp gevangenis en opneming in een huis van bewaring blijven bestaan.

In andere landen wordt dit stelsel ook gehuldigd. In Duitschland is de laagste grens 12 jaar; evenzeer in Oostenrijk, in Hongarije en in verschillende Zwitsersehe kantons; ook ons Crimineel Wetboek van 1809 nam dien leeftijd aan; het Zwitsersehe avant-projet huldigt den 14jarigen leeftijd; Zweden den 15jarigen leeftijd voor zware en den 16jarigen voor gewone misdaden, enz.

Ik hoorde straks zeggen, dat als een jongen de ruiten ingooit, het mogelijk moet zijn, hem strafrechtelijk te vervolgen. Deze interruptie bevestigt mij in mijn meening, dat het verkeerd zou zijn de mogelijkheid van strafrechtelijke vervolging van jeugdige kinderen open te laten; want die vervolging zal plaats hebben niet alleen voor zware, maar ook voor lichte misdrijven. Wij leven niet onder eene rechterlijke macht, of een openbaar ministerie, dat alleen in zeer bijzondere gevallen beslag legt op kinderen en die wijsheid genoeg bezitten om te weten wanneer zij moeten ingrijpen. Ik herinner aan den eisch, enkele jaren geleden gedaan door het openbaar ministerie te Leeuwarden, dat drie jaren gevangenisstraf eischte voor een meisje van 11 jaar, dat drie centen had gestolen. Dit gebeurde in het belang van het kind; dit was een uiting van wijsheid van dien ambtenaar.

Ik meen daarom, dat het in het belang van de kinderen is, dat zij zoolang mogelijk uit handen van den rechter blijven en dat er althans tot den 12jarigen leeftijd van geen strafrechtelijke vervolging sprake kan zijn.

De heer VAN ASCH VAN WIJCK (Wijk bij Duurstede): Na hetgeen ik heb gezegd bij de algemeene beschouwingen meen ik met een enkel woord mijn stem te moeten motiveeren, die ik zal uitbrengen tegen het amendement van den heer Troelstra. Ik heb gezegd, dat ik betreurde, dat de laagste leeftijdsgrens verviel en dat ik zou wenschen te behouden wat in art. 38 van het Strafwetboek is voorgeschreven.

Nu heb ik tegen het amendement van den heer Troelstra het bezwaar, dat hij niet alleen de leeftijdsgrens van 10 jaar tot 12 jaar verhoogt, maar dat hij tevens den waarborg laat vervallen van in bijzondere gevallen te kunnen ingrijpen, die gegeven is in de tweede alinea van art. 38.

De heer LUCASSE: De Minister heeft gezegd wat volgens hem met art 38 wordt bedoeld, maar die bedoeling is toch niet in het artikel uitgedrukt.

Volgens art. 38 is de rechter volkomen bevoegd personen tot den achttienjarigen leeftijd, die, welk strafbaar feit ook pleegden, niet te straffen. Nu zegt de Minister wel, dat de rechter van die bepaling wel geen gebruik zal maken bij een zeer ernstig feit, doch dit volgt niet uit de woorden van het artikel. Nam de Minister een dergelijken waarborg nog in het artikel op, dan zou het aannemelijker worden, maar die waarborg staat er niet in. De rechter is volkomen vrij en aan niets gebonden.

De Minister zegt verder, dat de schuldige, die aan zijn ouders of aan zijn voogd wordt teruggegeven, niet ongestraft wordt gelaten, want dat dan zijn ouders of zijn voogd dit zullen moeten doen; maar hoe weet men dat dit zal gebeuren en welke contrôle heeft de rechter daarop? Ook daarvan is niets in het artikel te lezen. Een dergelijke veelomvattende bevoegdheid aan den rechter te geven gaat ons dan ook veel te ver.

Wij kunnen er ons wel bij nederleggen, als zulk een bevoegdheid wordt gegeven voor kinderen, maar niet als zij wordt gegeven ook voor personen van 16 tot 18 jaar, die in den regel als volwassen kunnen worden beschouwd en in het kwaad volleerd kunnen zijn.

(Het amendement-TROELSTRA c. s. wordt verworpen met 61 tegen 5, het amendement-LUCASSE c. s. aangenomen met 36 tegen 30 stemmen.)

Zie verslag der Eerste Kamer met Regeeringsantwoord bij art. 9.

Art. 39bis.

(nieuw artikel.)

Indien de rechter heeft bevolen, dat de schuldige ter beschikking van de Regeering zal worden gesteld, wordt hij

hetzij in een rijksopvoedingsgesticht geplaatst, ten einde aldaar, of later op andere wijze, van Regeeringswege in zijne opvoeding worde voorzien,

hetzij ter opvoeding toevertrouwd aan eene in het Rijk gevestigde, rechtspersoonlijkheid bezittende vereeniging of aan eene aldaar gevestigde stichting of instelling van weldadigheid, wier statuten, stichtingsbrieven of reglementen duurzame verzorging van minderjarigen in of buiten gestichten voorschrijven, ten einde door haar, of later op andere wijze, van Regeeringswege in zijne opvoeding worde voorzien,

in het eene en het andere geval uiterlijk tot hij den leeftijd van een en twintig jaren zal hebben bereikt.

Bepalingen ter uitvoering van het eerste lid van dit artikel en omtrent het voorwaardelijk of onvoorwaardelijk eindigen van de voorziening van Regeeringswege in de opvoeding worden, naar beginselen bij de wet te stellen, vastgesteld bij algemeenen maatregel van bestuur.

O. Art. 39bis, eerste lid. Indien de rechter heeft bevolen dat de schuldige ter beschikking van de Regeering zal worden gesteld, wordt hij in een rijksopvoedingsgesticht geplaatst ten einde aldaar of later op

andere wijze van Regeeringswege in zijne opvoeding worde voorzien, ten hoogste tot hij den leeftijd van drie en twintig jaren zal hebben bereikt.

tweede lid = art. 39bis, tweede lid.

Memorie van Toelichting.

(Art. 39bis.) In § 6 dezer Memorie, [hiervoor blz. 388 vlg.] wordt de wenschelijkheid aangetoond van de bij dit artikel voorgestelde regeling.

In het tweede lid wordt de uitvoering daarvan opgedragen aan een algemeenen maatregel van bestuur, naar beginselen bij de wet te stellen. Die algemeene maatregel zal dus niet enkel de inrichting van een Rijks-opvoedingsgesticht moeten voorschrijven, maar ook moeten regelen den overgang uit zoodanig gesticht met voortzetting van de voorziening van Regeeringswege in de opvoeding. Tevens zal de algemeene maatregel moeten bepalen op welke wijze deze voorziening zal eindigen bij het verlaten van hetzij het Rijksopvoedingsgesticht, hetzij van de plaats, waarheen de jeugdige persoon later is overgebracht, terwijl ook daarin behoort te worden voorzien in het geval het raadzaam wordt geacht aan den terugkeer in de vrije maatschappij, vóór het voleindigen van het 23ste jaar, voorwaarden te verbinden, welker niet inachtneming de herplaatsing onder het onmiddellijk toezicht der Regeering zal ten gevolge kunnen hebben.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 39bis. Volgens het eerste lid kan de plaatsing in een Rijksopvoedingsgesticht duren tot het 23ste jaar. Sommige leden meenden, dat hier aan de ambtenaren der Regeering eene te groote vrijheid is gegeven, al zal die door den in het tweede lid bedoelden algemeenen maatregel eenigszins kunnen worden beperkt. In overweging werd gegeven den rechter de bevoegdheid te geven den schuldige slechts voor een bepaalden tijd ter beschikking van de Regeering te stellen. Ook wees men hierbij opnieuw op de wenschelijkheid van bepaling van het tijdstip der meerderjarigheid op 21 jaren.

De uitdrukking »ten hoogste tot hij" enz. werd minder fraai geacht.

Voorts werd gevraagd of het tweede lid niet kan vervallen met het oog op art. 21 van wetsontwerp 32 [zie Dl. VI bl. 628].

Het is vooraf niet uit te maken hoelang de dwangopvoeding zal moeten worden voortgezet om doel te treffen; dit hangt af en van het kind zelf en van de omstandigheid of de ouders of voogden betere inzichten hebben gekregen in hetgeen het belang van het kind vordert. Hierbij worde intusschen in het oog gehouden, dat het voortduren van de dwangopvoeding niet noodzakelijk maakt dat de jeugdige persoon tot zijne meerderjarigheid in een Rijksopvoedingsgesticht blijve; ook »op andere wijze" kan in de opvoeding worden voorzien. Doordien nu de meerderjarigheid op 21 jaren wordt voorgesteld, zijn de bezwaren, aangevoerd tegen den langen duur der dwangopvoeding, ongetwijfeld aanmerkelijk verminderd.

In plaats van »ten hoogste" wordt thans gelezen »uiterlijk."

Het tweede lid van dit artikel komt niet overbodig voor, ook

al worden de voorschriften van art. 21 van ontwerp n°. 32 voor een deel hierin teruggevonden. Dat de beginselen, waarop de bij algemeenen maatregel van bestuur te maken bepalingen zullen rusten, bij de wet moeten worden gesteld, is in elk geval een voorschrift, dat in het Strafwetboek te huis behoort naar analogie van art. 22, tweede lid, van dat Wetboek.

In G. O. was in het eerste lid *ten hoogste* vervangen door »uiterlijk.»

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(7 Juni 1900.)

Amendement van de heeren TROELSTRA, VAN KOL en SCHAPER

om de eerste alinea van art. 39*bis* Wetboek van Strafrecht aldus te lezen :

»Indien de rechter heeft bevolen, dat de schuldige ter beschikking van de Regeering zal worden gesteld, wordt van Regeeringswege in zijne opvoeding voorzien, uiterlijk tot hij den leeftijd van een en twintig jaren zal hebben bereikt.»

Dit amendement werd ingediend met de volgende schriftelijke toelichting :

Volgens het Regeeringsvoorstel zal het schuldige kind in elk geval in een Rijksopvoedingsgesticht moeten worden geplaatst, terwijl later plaatsing bij particulieren mogelijk is.

De ondergeteekenden zijn echter van oordeel, dat de Regeering in elk speciaal geval vrij moet blijven, indien reeds aanstonds doelmatige verpleging en opvoeding elders dan in het Rijksopvoedingsgesticht mogelijk blijkt, deze wijze van opvoeding, die in beginsel beter is dan de gestichtsofvoeding, toe te passen.

De heer TROELSTRA : Het komt ons voor, dat de vrijheid der Regeering om in deze naar bevind van zaken te handelen, onnoodig aan banden wordt gelegd.

Het is in het algemeen niet aan te bevelen, *per se* een kind te plaatsen in een gesticht, daargelaten of dit een particulier of een Rijksgesticht is. Het is toch voldoende bekend, dat de gestichtsofvoeding slechts een surrogaat kan zijn en dikwijls een zeer slecht surrogaat is van de gezinsopvoeding. Dit geldt vooral waar in gestichten bij elkaar worden gebracht personen van wie reeds gebleken is, dat zij reeds meer dan de normale personen onderhevig zijn aan verkeerde invloeden. Zoo gemakkelijk woekert in een gesticht een bacterie voort, en daarom moet slechts noode worden overgegaan tot de plaatsing van een kind in een gesticht.

Volgens dit voorstel zal de plaatsing in een opvoedingsgesticht, en nog wel in een van het Rijk, *per se* plaats vinden en het zal dus kunnen voorkomen dat een kind daar meer of min bedorven wordt en later geplaatst wordt in een gezin, waarin het de besmetting zal overbrengen, die het in het gesticht heeft opgedaan.

Op de Juristenvergadering van 1895 heeft de heer Goeman Borgesius gewezen op de wenschelijkheid van de verpleging der kinderen vooral in het gezin.

Nu zal het zeker in de praktijk dikwijls moeilijk zijn geschikte gezinnen te vinden. Gezinsopvoeding als regel te stellen zou niet gaan, maar dit bedoelt het amendement ook niet; het bedoelt slechts het volgende mogelijk te maken.

In een kleine plaats heeft een kind een overtreding begaan, en wordt ten gevolge daarvan door den rechter ter beschikking van de Regeering gesteld.

Op de plaats waar dit kind woont, is er iemand, misschien een predikant of een

ander, die de ouders van het kind en dit zelf kent, die weet wat voor vleesch hij in de kuip heeft, en die genegen is het kind bij zich te nemen.

Dit zal volgens het voorstel der Regeering niet kunnen gebeuren, want dit bepaalt, dat het kind in elk geval onmiddellijk moet geplaatst worden in een Rijks-opvoedingsgesticht. Eerst zal dus het slechtere gekozen moeten worden vóór men tot het betere kan overgaan.

Wij meenen dat de Regeering de gelegenheid moet hebben in dergelijk geval onmiddellijk het kind in een gezin te plaatsen.

Het is zeer wel mogelijk dat vóór het vonnis wordt uitgesproken, iemand het kind tot zich genomen heeft, en dan eerst zou, volgens het Regeeringsvoorstel, dat kind eerst uit dat gezin moeten worden overgebracht in het Rijksopvoedingsgesticht.

Dit komt ons totaal overbodig en onnut voor, en daarom meenen wij, dat de Regeering in deze de vrije hand moet hebben om datgene te doen wat volgens de vaak zeer verschillende omstandigheden naar bevind van zaken zal moeten geschieden.

Amendement van de heeren LUCASSE en LOEFF

om het eerste lid te lezen, als volgt:

Indien de rechter heeft bevolen, dat de schuldige ter beschikking van de Regeering zal worden gesteld, wordt hij

hetzij in een Rijksopvoedingsgesticht geplaatst ten einde aldaar of later op andere wijze van Regeeringswege in zijne opvoeding worde voorzien,

hetzij ter opvoeding toevertrouwd aan eene in het Rijk gevestigde, rechts-persoonlijkheid bezittende vereeniging, aldaar gevestigde stichting of instelling van weldadigheid, wier statuten, stichtingsbrieven of reglementen duurzame verzorging van minderjarigen in of buiten gestichten voorschrijven en die, blijkens schriftelijke verklaring van het bestuur zich aan van Regeeringswege gestelde voorwaarden onderwerpt,

in het eene en het andere geval uiterlijk tot hij den leeftijd van een en twintig jaren zal hebben bereikt.

De heer LOEFF: De bedoeling van het amendement door den heer Lucasse en mij voorgesteld is dezelfde als die van het amendement ingediend door de heeren Troelstra, van Kol en Schaper, en zooeven door den heer Troelstra toegelicht. Ik kan mij dan ook, voor wat ons amendement betreft, voor een goed doel refereeren aan die toelichting. Ik wensch nog alleen op één punt te wijzen.

Blijkens de gewisselde stukken meent de Minister — en dit is, geloof ik, de hoofreden waarom hij altijd eerst opneming in een Rijksopvoedingsgesticht wenscht — dat het steeds noodig is om, vóór dat opvoedelingen elders worden geplaatst, hen te classificeren, dat wil zeggen te onderzoeken en vast te stellen hun karakter, uit welke laag der maatschappij en uit welke omgeving ze komen, welken aanleg ze hebben enz.

Nu kan het echter voorkomen — en het zal, bedrieg ik mij niet, zelfs zeer dikwijls voorkomen — dat een zoodanig onderzoek, na het wijdoopig onderzoek, dat reeds door den rechter of door een rechter-commissaris bijv. bij de instructie is ingesteld, niet meer noodig is. Voor zulk een geval zien de heer Lucasse en ik niet in waarom het Rijksopvoedingsgesticht zou moeten fungeeren als een soort van doorgangshuis, en waarom dergelijke jeugdige opvoedelingen, zonder het welslagen hunner verdere opvoeding in gevaar te brengen, niet aanstonds zouden kunnen worden toevertrouwd aan particulieren zonder dat zij een doorgang hebben gemaakt door een Rijksopvoedingsgesticht.

Wanneer de Minister gehoor zou kunnen geven aan den wensch zooeven door den heer Troelstra uitgesproken en nu door mij herhaald, zou hij, geloof ik, daardoor tevens te gemoet komen aan een verlangen dat, ik mag wel zeggen in breeden kring, wordt gekoesterd. Reeds bij de eerste besprekingen van de onderwerpen die wij thans behandelen, is o. a. door den schrijver der juridieke hoofdartikelen in de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* op dit punt gewezen. De aandacht der Kamer is er later uitdrukkelijk op gevestigd door den Bond van kinderbescherming, bij een adres, dat ons in den loop van dit jaar heeft bereikt. Ook heeft nog onlangs professor Simons in *Het Paleis van Justitie* aan deze zaak een korte beschouwing gewijd, aan het slot waarvan hij een wijziging als de onderhavige met nadruk in de aandacht van Minister en Kamer aanbeveelt.

Het voornaamste verschil, Mijnheer de Voorzitter, tusschen het amendement van de heeren Troelstra c. s. en het door ons ingediende, is, bedrieg ik mij niet, daarin gelegen, dat wij van oordeel zijn, dat deze regeling, althans in hoofdtrekken, die nader in ontwerp 32 [dat is geworden de wet van 12 februari 1901 *Stbl.* 64, houdende beginselen en voorschriften omtrent maatregelen ten opzichte van jeugdige personen, zie Dl. IV, bl. 499 en vlg.] worden uitgewerkt, in dit wetsontwerp thuis behoort, terwijl bij het amendement van de heeren Troelstra c. s. eigenlijk alleen in de toelichting wordt gezegd wat de heeren bedoelen, terwijl de tekst van hun amendement die bedoeling niet voldoende uitdrukt en zij eigenlijk de quaestie waarover het gaat, verplaatsen naar het ontwerp n°. 32.

De heer CORT VAN DER LINDEN, *Minister van Justitie*: Tegen het amendement van de heeren Lucasse en Loeff heb ik geen overwegend bezwaar. Alleen wil ik deze opmerking maken, dat ik voorzie dat van de bevoegdheid, die door dit amendement aan de Regeering wordt gegeven, slechts in zeldzame gevallen gebruik zal worden gemaakt. Want ik vraag mij af hoe de Regeering van de zaak gesaisisseerd zal worden. De rechter zal het kind ter beschikking van de Regeering stellen. Hoe zal de Regeering weten dat een dergelijk vonnis geveld is? En hoe zal de Regeering in korten tijd de noodige inlichtingen kunnen inwinnen? Intusschen er kunnen omstandigheden zich voordoen dat een kind verzorgd is en een particuliere vereeniging het kind zich reeds aantrekt, zoodat voldoende in zijn opvoeding is voorzien; dan zoude het een overbodige formaliteit zijn het kind eerst nog gedurende een korten tijd in een Rijksopvoedinggesticht ter observatie te laten. Voor die zeldzame gevallen zou het amendement de mogelijkheid laten. Ik zie geen bezwaar dat aan de Regeering, die altijd zal beoordeelen of zij er al dan niet gebruik van zal maken, de bevoegdheid verleend wordt.

Meer bezwaar heb ik tegen het amendement van den heer Troelstra c. s., omdat daardoor, vooral door de toelichting, reeds hier zou worden uitgemaakt, wat ik liever zou hebben beslist bij het ontwerp n°. 32, dat directe gezinsverpleging mogelijk zal zijn. De mogelijkheid van gezinsverpleging laat de Regeering ook toe, maar door intermediair van een vereeniging; alleen wanneer een vereeniging zich met de gezinsverpleging belast laat de Regeering gezinsverpleging toe. De quaestie behoort eigenlijk te worden uitgemaakt bij het volgende wetsontwerp, maar zou door de beslissing over het amendement van den heer Troelstra reeds hier worden geprejudicieerd. Daarom geef ik de voorkeur aan het amendement van de heeren Lucasse en Loeff.

(Het amendement-Lucasse en Loeff, nadat daarin door de voorstellers achter *vereeniging* is ingelascht „of aan eene”, wordt door de Regeering overgenomen; dat van de heeren Troelstra c. s. wordt ingetrokken.)

(28 Juni 1900.)

Bij de tweede lezing werd het door de Regeering, in overleg met de Commissie van Voorbereiding, gedane voorstel

om in het eerste lid van *artikel 39bis*, na het eerste „hetzij” de woorden „of later op andere wijze” tusschen komma's te plaatsen en na het tweede „hetzij”, de woorden: „en die, blijkens schriftelijke verklaring... onderwerpt”, te vervangen door: „ten einde door haar, of later op andere wijze, van Regeeringswege in zijne opvoeding worde voorzien”

aangenomen, na de volgende toelichting:

De heer CORT VAN DER LINDEN, *Minister van Justitie*: In de eerste plaats art. 39bis. De wegvallende woorden betreffen de uitvoering van het voorschrift van dit eerste lid en behooren dus, ingevolge het laatste lid van art. 39bis, meer tehuis in ontwerp 32, waar zij dan ook in art. 12 voorkomen, dan in dit ontwerp.

De in de plaats te stellen woorden houden verband met de eerste aanwijzing hoe te handelen met een ter beschikking van de Regeering gestelden schuldige; gelijk de eerste aanwijzing het mogelijk maakt den schuldige, na aanvankelijke plaatsing in een Rijksopvoedingsgesticht, later op andere wijze van Regeeringswege op te voeden, zoo geeft de te veranderen tweede aanwijzing gelegenheid den omgekeerden weg te volgen en den schuldige, die aanvankelijk aan een vereeniging, stichting of instelling van weldadigheid was toevertrouwd, later zoo noodig in een Rijksopvoedingsgesticht te plaatsen. De bedoeling van deze wijziging is dus geen andere dan om art. 39bis in overeenstemming te brengen met de bepalingen van ontwerp n°. 32.

Art. 39ter.

(nieuw artikel.)

Bij het bevel, dat de schuldige aan een misdrijf, waarop als maximum eene gevangenisstraf van drie jaren of meer is gesteld, ter beschikking van de Regeering zal worden gesteld, kan de rechter den schuldige tevens veroordeelen tot gevangenisstraf van ten hoogste de helft van het maximum op het misdrijf gesteld. Geldt het een misdrijf waarop levenslange gevangenisstraf is gesteld, dan kan gevangenisstraf worden opgelegd van ten hoogste tien jaren.

De ingevolge dit artikel opgelegde gevangenisstraf wordt niet tenuitvoergelegd vóór den dag, waarop de voorziening van Regeeringswege in de opvoeding van den schuldige onvoorwaardelijk eindigt.

Art. 39^{quater}.

(nieuw artikel.)

De tenuitvoerlegging van de ingevolge het vorige artikel opgelegde gevangenisstraf kan worden opgeschort bij een besluit van het hoofd van het Departement van Justitie.

Dit besluit kan te allen tijde door het hoofd van hetzelfde

Departement worden herroepen ingeval de veroordeelde zich slecht gedraagt of in strijd handelt met de in zijnen verlofpas uitgedrukte voorwaarden.

De gevangenisstraf wordt geacht te zijn ondergaan door het verloop van haren duur sedert den dag van het besluit tot opschorting van de tenuitvoerlegging en in elk geval op den dag, waarop de veroordeelde den leeftijd van vijf en twintig jaren heeft bereikt, tenzij inmiddels dat besluit is herroepen.

O. Art. 39ter. Bij het bevel, dat de schuldige aan een misdrijf, waarop als maximum eene gevangenisstraf van vier jaren of meer is gesteld, of aan een der misdrijven, omschreven in de artikelen 191, 239, 285, 301, 306, 315, 318, 326, 350, 351 en 416, ter beschikking van de Regeering zal worden gesteld, bepaalt de rechter een termijn van ten minste één jaar en ten hoogste drie jaren als proeftijd, welke voor den schuldige zal ingaan op den dag, waarop de voorziening van Regeeringswege in zijne opvoeding onvoorwaardelijk eindigt.

Tevens veroordeelt de rechter den schuldige tot gevangenisstraf van ten hoogste de helft van het maximum op het misdrijf gesteld.

Geldt het een misdrijf waarop levenslange gevangenisstraf is gesteld, dan wordt gevangenisstraf opgelegd van ten hoogste tien jaren.

O. Art. 39quater. De ingevolge het vorige artikel opgelegde gevangenisstraf wordt geacht geheel te zijn vervallen indien vóór hare tenuitvoerlegging de proeftijd is verstreken.

Met de tenuitvoerlegging van de straf eindigt de proeftijd.

De proeftijd loopt niet gedurende den tijd, dat de schuldigverklaarde ter zake van een opnieuw gepleegd strafbaar feit wordt vervolgd en de rechterlijke uitspraak deswege nog niet onherroepelijk is geworden.

In O. kwam het nieuwe art. 39quater niet voor.

Memorie van Toelichting.

(Artt. 39ter en 39quater.) Reeds aan het slot van § 7 dezer Memorie [hiervoor blz. 395] wordt betoogd waarom het noodig is, dat in sommige gevallen na dwangopvoeding nog gevangenisstraf kunne worden toegepast. Ter voldoening zooveel mogelijk aan tegenstrijdige eischen voeren deze artikelen daarom een soort van voorwaardelijke veroordeeling tot gevangenisstraf in, welke alleen kan worden uitgesproken bij schuldigverklaring aan een uitdrukkelijk aangewezen zeer ernstig misdrijf, terzake waarvan de rechter niet eene der voor jeugdige personen vastgestelde hoofdstraffen oplegt doch den schuldige ter beschikking van de Regeering stelt.

Het maximum der gevangenisstraf voor jeugdige personen wordt in het voorlaatste lid van art. 39ter bepaald op de helft van het maximum, op het misdrijf gesteld, terwijl in plaats van de levenslange gevangenisstraf eene tijdelijke wordt gesteld van ten hoogste tien jaren, een duur gelijkstaande met de helft van dien, in verschillende artikelen van

het wetboek facultatief naast levenslange gevangenisstraf voor volwassenen aangenomen.

Bij de opnoeming van de artikelen, die zeer ernstige misdrijven betreffende, is natuurlijk rekening gehouden met de mogelijkheid dat een persoon beneden achttien jaren zich daaraan schuldig maakt; er zijn zware misdrijven, die een kind niet pleegt, zelfs feitelijk niet kan plegen.

Het voorwaardelijk karakter dezer straf is hierin gelegen, dat zij alleen dan wordt voltrokken, indien de veroordeelde blijk geeft, dat de op hem toegepaste dwangopvoeding haar doel heeft gemist, en wel, naar het bepaalde bij het nieuw voorgestelde art. 341bis ¹ Wetboek van Strafvordering, door zich gedurende de periode van dwangopvoeding zóó slecht te gedragen, dat voortzetting daarvan nutteloos is te achten, of door opnieuw een strafbaar feit te plegen, dat tot zijne vervolging en onherroepelijke schuldigverklaring leidt. Of dit strafbaar feit wordt begaan nog tijdens de dwangopvoeding of eerst nadat de voorziening van Regeeringswege in de opvoeding is geëindigd, doet niet ter zake. Wordt eene der voorwaarden voor het ten uitvoer leggen der gevangenisstraf vervuld nog vóór laatstbedoeld tijdstip, dan is het noodig die voorziening van Regeeringswege op te heffen alvorens de straf mag worden geëxecuteerd, want dit laatste is volgens het nieuw voorgesteld art. 341bis Wetboek van Strafvordering eerst geoorloofd na het ingaan van den bij art. 39ter voorgeschreven proeftijd, die niet aanvangt zoolang de schuldige ter beschikking van de Regeering blijft. Het voorwaardelijk eindigen van de voorziening van Regeeringswege in de opvoeding doet den proeftijd niet ingaan. Dan immers is er mogelijkheid om de dwangopvoeding opnieuw toe te passen, en zoolang een ander middel bestaat om te trachten den jeugdigen overtreder van de strafwet op den goeden weg terug te brengen, blijve hij voor gevangenisstraf gespaard. Wat den duur van den proeftijd betreft, moet den rechter eenige vrijheid worden gelaten in verband met de meerdere of mindere waarschijnlijkheid, dat de dwangopvoeding op het vóór hem staande individu goede resultaten zal opleveren, welke voor een deel afhangt van den tijd, die daarvoor nog beschikbaar is. Naarmate de schuldige jonger is kan de dwangopvoeding langer worden voortgezet en zal dus met een korteren proeftijd kunnen worden volstaan.

Is de proeftijd verstreken zonder dat de voorwaardelijke straf wordt ten uitvoer gelegd, dan wordt deze laatste geacht te zijn vervallen, ingevolge het eerste lid van art. 39^{quater}. Bij tenuitvoerlegging van de stráf bestaat er geen reden meer voor de voortdoring van den proeftijd; vandaar het tweede lid van art. 39^{quater}.

De mogelijkheid om de voorwaardelijke straf toe te passen mag niet door den veroordeelde zelven worden opgeheven. Dit zou echter het geval kunnen zijn indien hij tegen het einde van zijn proeftijd een strafbaar feit pleegt, hetwelk niet onherroepelijk kan zijn berecht vóór dat einde, omdat art. 341bis, tweede lid, voor de executie dezer straf onherroepelijke schuldigverklaring eischt aan een opnieuw gepleegd strafbaar feit; slecht gedrag kan, indien dit niet van elders blijkt, niet als reden worden aangenomen zoolang het vermoeden, dat de veroor-

¹ [Dit artikel is in de wet niet opgenomen; zie daarover de noot hierachter blz. 451.]

deelde een strafbaar feit beging, niet wettelijke zekerheid is geworden door de onherroepelijke veroordeeling. Ten einde dezen ongewenschten toestand te voorkomen bepaalt het laatste lid van art. 39^{quater}, dat de proeftijd wordt geschorst gedurende de strafvervolgving ter zake van dat later gepleegde feit.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 39ter. Wat de hier bedoelde proeftijd en veroordeeling tot gevangenisstraf beteekenen, blijkt eerst uit het voorgestelde art. 34bis van het Wetboek van Strafvordering. Het geldt hier in het wezen der zaak eene voorwaardelijke veroordeeling, maar de Regeering schijnt die uitdrukking niet te willen bezigen. De uitwerking van het stelsel is daardoor niet duidelijk. Men meende, dat niet uit het Wetboek van Strafvordering maar uit het Strafwetboek behoort te blijken wat bedoeld is, en drong op duidelijker uitwerking aan.

Sommige leden hadden tegen de regeling zelve bedenking. Diensvolgens zal een zeer ernstig feit, bijv. moord, aanvankelijk ongestraft kunnen blijven, maar als er gedurende den proeftijd slechts eene kleine overtreding bijkomt, zal de straf den schuldige treffen. Dit werd verkeerd geacht. Ook kan een gefortuneerde gedurende den proeftijd eenvoudig op reis gaan.

Anderen konden zich met de voorgestelde regeling vereenigen, mits de toepassing der straf alleen geschiedt, wanneer de veroordeelde zich weder aan een ernstig vergrijp schuldig maakt. In welke gevallen dit geschieden zal, dient in de wet bepaald te worden.

Van andere zijde werd betoogd, dat voor zeer ernstige vergrijpen, zooals moord, voorwaardelijke veroordeeling niet voldoende is, en daarom uitgesloten behoort te worden.

Voorts werd weder bezwaar gemaakt tegen het noemen van eenige bepaalde misdrijven. Daarbij komt hier nog, dat sprake is van eene aanvulling van de misdrijven, waarop als maximum eene gevangenisstraf van 4 jaren of meer is gesteld. Dit is eene soort van critiek op de straftoemeting van het Wetboek, maar daarin kan de wetgever zich bij deze gelegenheid bezwaarlijk begeven. Veel beter werd het geacht de grens van vier jaren iets lager te stellen of desnoods de bepaling facultatief te maken.

Volgens de Memorie van Toelichting is er op gelet, dat kinderen sommige strafbare feiten niet plegen of zelfs niet kunnen plegen. Men meende, dat ten deze a priori geene zekerheid bestaat. Het maakt een vreemden indruk, dat men, zware vergrijpen noemende, het lichtere insluit en het zwaardere uitsluit.

Door anderen werd gevraagd of in het eerste lid ook niet de artt. 180 en 184—186 van het Wetboek van Strafrecht vermeld behooren te worden.

In het tweede lid wordt voorgeschreven, dat de rechter den schuldige tot gevangenisstraf zal veroordeelen. Intusschen zijn er onder de misdrijven in het eerste lid vermeld, sommige, waarop en gevangenisstraf en boete als straf gesteld is. (Zie bij voorbeeld artt. 131 en 239). Verliest nu de rechter de bevoegdheid om tot geldboete te veroordeelen?

Dit volgt, naar men meende, uit de redactie van het tweede lid. Eenige leden konden echter niet inzien, waarom den rechter geene vrijheid kon worden gelaten om ook tot geldboete te veroordeelen en vroegen hierover inlichting.

Art. 39^{quater}, derde lid. Zal de proeftijd verlengd worden, al leidt de vervolging niet tot veroordeeling? Dit ware onbillijk.

Artt. 39ter, 39^{quater}, 39^{quinquies} (nieuw) en 39^{series} (nieuw). De bepaling van art. 341bis Wetboek van Strafvordering, zooals die in het oorspronkelijke ontwerp voorkwam ¹ betrefte de ten uitvoerlegging van eene rechterlijke uitspraak en behoorde dus daar eer te huis dan in het Wetboek van Strafrecht. Trouwens uit laatstgenoemd wetboek bleek duidelijk genoeg wat de bedoeling was; uit hetgeen de artt. 39ter en 39^{quater} omtrent den proeftijd inhielden volgde, dat hier werkelijk eene voorwaardelijke veroordeeling zou worden ingevoerd, wat trouwens in de Memorie van Toelichting tot die artikelen met zooveel woorden wordt gezegd. De ondergeteekende heeft hierbij gestreefd naar eene beknopte uitwerking, waaraan echter de duidelijkheid niet werd opgeofferd; dat verwijt komt niet gegrond voor.

Ter tegemoetkoming aan de bedenkingen van sommige leden tegen de regeling zelve is deze echter thans gewijzigd in dier voege, dat niet meer de veroordeeling voorwaardelijk zal zijn, doch de tenuitvoerlegging van de daarbij opgelegde straf. Thans wordt de mogelijkheid geopend die tenuitvoerlegging, die in geen geval vóór

¹ [Het hier bedoelde ontwerp-art. 341bis van het Wetboek van Strafvordering was voorgedragen als volgt:

„Art. 341bis. De tenuitvoerlegging van de gevangenisstraf, opgelegd ingevolge art. 39ter van het Wetboek van Strafrecht, en van de straf van plaatsing in eene tuchtchool, opgelegd ingevolge art. 39^{series} van dat Wetboek, geschiedt niet voordat de krachtens een dier artikelen voor den schuldige bepaalde proeftijd zal zijn ingegaan.

Ook gedurende dien proeftijd geschiedt de tenuitvoerlegging van de gevangenisstraf alleen indien de veroordeelde zich vóór het ingaan van dien proeftijd slecht heeft gedragen of opnieuw aan eenig strafbaar feit onherroepelijk mogt zijn schuldig verklaard, en die van de straf van plaatsing in eene tuchtchool alleen indien de veroordeelde opnieuw aan eenig strafbaar feit onherroepelijk mogt zijn schuldig verklaard. In deze gevallen geschiedt de tenuitvoerlegging zoodra mogelijk, behoudens de bevoegdheid van den regter de opschorting te bevelen, indien het strafbaar feit, waaraan de veroordeelde zich opnieuw heeft schuldig gemaakt, niet valt in de bepaling van een misdrijf of van eene der overtredingen, omschreven in het tweede lid van art. 39 van het Wetboek van Strafrecht.”

Dit voorstel werd als volgt toegelicht:

(Art. 341bis). Na hetgeen dienaangaande boven is opgemerkt in verband met art. 39ter en art. 39^{series} van het Wetb. v. Strafrecht behoeft dit artikel, behoudens de laatste zinsnede, geen nadere toelichting; dat de tenuitvoerlegging van de voorwaardelijke straffen, indien daartoe termen worden gevonden, in het algemeen zoodra mogelijk behoort te geschieden, wordt ten overvloede uitdrukkelijk voorgeschreven.

De laatste zinsnede treft eene bijzondere voorziening voor het geval, dat de voorwaardelijk veroordeelde een weinig ernstig vergrijp begaat, dat naar 's rechters oordeel geenerlei bewijs van gebrek aan goeden wil of inspanning om zich goed te gedragen vermag op te leveren, en dan ook de onmiddellijke toepassing der voorwaardelijk opgelegde straf niet zou motiveren, welke toepassing alsdan het beoogde doel zou voorbijstreven en allicht zelfs eer zou schaden dan baten. Voor dat geval wordt aan den rechter de bevoegdheid gegeven de nieuwe overtreding als op zich zelf staande te behandelen en de tenuitvoerlegging der voorwaardelijke straf op te schorten.]

het einde van de dwangopvoeding mag plaats hebben, alsdan nog op te schorten, indien de resultaten der opvoeding grond geven voor de meening, dat aan het ondergaan van gevangenisstraf geen behoefte meer bestaat.

Indien die dwangopvoeding werkelijk en ten volle verbetering brengen kan, wat zelfs voor een jeugdigen moordenaar zeer wel mogelijk is, bestaat er geen reden hem als een volwassene aan gewone gevangenisstraf te onderwerpen, die allicht op den jeugdigen schuldige niet die uitwerking ten goede zal hebben. Het is voldoende, indien de dwangopvoeding blijken mocht, hetzij reeds dadelijk bij het eindigen daarvan, hetzij eenigen tijd later, niet de gewenschte resultaten te hebben opgeleverd, dat alsdan nog gevangenisstraf kan worden toegepast.

De nu voorgestelde regeling — eene voorwaardelijke invrijheidslating geschoeid op de leest der voorwaardelijke invrijheidstelling van de artt. 15 en 16 van het Wetboek van Strafrecht — maakt dat de bepalingen van art. 341bis Wetboek van Strafvordering daar kunnen vervallen; evenals ten opzichte van de voorwaardelijke invrijheidstelling is nu de geheele uitwerking van het hier aangenomen stelsel in het Wetboek van Strafrecht vervat.

Indien bij het einde van de dwangopvoeding met het 21ste jaar deze geoordeeld wordt doel te hebben getroffen zal het hoofd van het Departement van Justitie kunnen besluiten tot opschorting van de tenuitvoerlegging der gevangenisstraf. Bij het vóór het 21ste jaar onvoorwaardelijk eindigen van de voorziening van Regeeringswege in de opvoeding zal uit den aard der zaak zoodanig besluit genomen worden; dezelfde reden toch, die tot een vervroegd einde van de dwangopvoeding leidt, zal in den regel verbieden den schuldige onmiddellijk aan gevangenisstraf te onderwerpen. Die opschorting brengt mede, als zij even lang heeft geloopt als de tijd, dien de gevangenisstraf zou duren, dat deze geacht wordt alsdan geheel te zijn ondergaan. Leert echter de ondervinding vóór het einde van dat tijdsverloop, dat de veroordeelde de hem toegekende gunst niet waardig is, dan kan deze worden herroepen en heeft hij alsnog zijn geheele straf te ondergaan.

De hier opnieuw aangevoerde bedenking tegen het noemen van eenige bepaalde misdrijven in art. 39ter, als zou hierin eene aanvulling te zien zijn van de misdrijven, waarop als maximum eene gevangenisstraf van 4 jaren of meer is gesteld, komt niet gegrond voor. Van eene bij deze gelegenheid ongeoorloofde soort van critiek op de straftoemeting van het Wetboek is geen sprake.

Vooreerst zij opgemerkt dat eenzelfde misdrijf een verschillende beteekenis verkrijgt naar gelang het door een volwassene of door een kind wordt gepleegd. In het laatste geval geven sommige misdrijven, bijv. die van art. 285 of 300, blijk van grootere verdorvenheid en gevaarlijker karakter. Ten andere treedt bij kinderen dwangopvoeding in de plaats van gevangenisstraf. Doch de veiligheid der maatschappij eischt dat, ook indien het opvoedings-tijdperk gesloten is, sommige gevaarlijke individuen niet dadelijk de vrijheid herkrijgen. Er wordt hier geenerlei inbreuk gemaakt

op de strafschaal van het Wetboek, maar bevoegdheid verleend tot straftoepassing in sommige gevallen na dwangopvoeding.

Het voorbeeld tot uitbreiding in sommige gevallen van de categorie van misdrijven, waarop meergenoemd maximum is gesteld, door andere met een lager maximum, is trouwens in onze wetgeving reeds gegeven in art. 86 Wetboek van Strafvordering.

Tegen de weglating van de opsomming van een aantal bepaalde misdrijven bestaat intusschen bij den ondergeteekende niet zoo overwegend bezwaar, te minder indien daarmede het stellen van eene lagere grens dan die van vier jaren gepaard gaat. In dezen zin is art. 39ter gewijzigd.

Indien op een feit alternatief gevangenisstraf en geldboete zijn bedreigd kan de rechter ook een jeugdig persoon tot de laatste straf veroordeelen indien deze voldoet aan de bepaling van het vierde lid van art. 39^{septies} (nieuw). Meent de rechter evenwel niet met geldboete te kunnen volstaan maar dwangopvoeding te moeten toepassen, dan kan daarnevens geen geldboete worden opgelegd; dan is alleen veroordeeling tot gevangenisstraf mogelijk. Een voorwaardelijk opgelegde geldboete, die eerst na verloop van vele jaren zou mogen gefind worden, wanneer de financieele toestand van den veroordeelde belangrijke verandering kan hebben ondergaan, in elk geval de opbrengst van zijn arbeid veel grooter zal zijn geworden, is zeker niet aan te bevelen. En voor de oplegging van gewone geldboete is geen reden indien de schuldige aan dwangopvoeding wordt onderworpen.

G. O. art. 39ter = het aangenomen art. 39ter, behalve dat, in plaats van *kan ... veroordeelen* en van *kan ... worden opgelegd*, gelezen werd: »veroordeelt» en »wordt ... opgelegd.»

G. O. art. 39^{quater} = Art. 39^{quater}, behalve dat het slot luidde: »tenuitvoerlegging, indien inmiddels dat besluit niet is herroepen.»

Bij *Nota van wijziging* werd in art. 39ter *veroordeelt* vervangen door »kan ... veroordeelen» — en in art. 39^{quater} in het derde lid na »tenuitvoerlegging» ingevoegd: »en in elk geval op den dag waarop de veroordeelde den leeftijd van vijf en twintig jaren heeft bereikt,» en in plaats van *indien inmiddels dat besluit niet is herroepen* gelezen: »tenzij inmiddels dat besluit is herroepen.»

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(8 Juni 1900.)

De heer TROELSTRA: Het opleggen van gevangenisstraf aan minderjarigen, die wegens overtreding van de strafwet reeds zijn gestraft met dwangopvoeding, strijdt allereerst tegen ons rechtsbewustzijn. Het wil ons voorkomen, dat zij, die gevangenisstraf willen opleggen aan den minderjarige, wiens dwangopvoeding is voltooid, niet genoeg in het oog houden, dat de dwangopvoeding moge bedoeld zijn als een heilzame maatregel voor een kind, maar toch inderdaad een straf is; dat die dwangopvoeding een vrijheidsberoving van den jeugdigen gestrafte is van gewoonlijk zeer

langen tijd. Wanneer men een vergelijking trekt tusschen de werking van de straf op het kind en de werking van de straf op een volwassen persoon, dan meenen wij dat in den regel de indruk van de dwangopvoeding op den jeugdigen persoon vrijwel gelijk zal staan met den psychischen indruk van gevangenisstraf op den volwassen persoon. Het kind wordt onderworpen aan een streng systeem van tucht voor een vrij langen tijd en voor een tijd, veel langer dan waarvoor gewoonlijk gevangenisstraf wordt uitgesproken, van zijn vrijheid beroofd. Wanneer men zich nu voorstelt dat de jeugdige persoon, stel een kind van een jaar of 11, 12, zooals mogelijk is volgens het stelsel van de Regeering, eerst gestraft wordt met dwangopvoeding tot zijn 21ste jaar, dus gedurende den tijd van tien jaar van zijn vrijheid wordt beroofd en dan bovendien, volgens het Regeeringsontwerp, nog een gevangenisstraf van hoogstens tien jaar kan ondergaan, dan wil het ons voorkomen, dat dit zeer onrechtvaardig is.

Dus de eerste grief tegen de mogelijkheid om gevangenisstraf op te leggen is gegrond op ons rechtsbewustzijn.

Onze tweede grief betreft de vraag: wat zal de moreele indruk zijn van een straf die onder deze omstandigheden nog zal kunnen worden toegepast langen tijd nadat het feit is bedreven, waarvoor de straf zal moeten worden ondergaan? En wat zal de aanleiding zijn die ten gevolge heeft dat het besluit, waarbij de uitvoering van een straf wordt opgeschort, wordt opgeheven? Die aanleiding zal zijn, volgens het ontwerp, dat de ontslagene zich slecht gedraagt, of zich niet houdt aan de in den verloop opgenomen voorwaarden. Ik vraag nu wat de moreele indruk moet zijn op een jeugdigen ontslagene in het volgende geval: hij is voorwaardelijk veroordeeld, laten wij zeggen voor een gevangenisstraf van drie jaren; hij bekomt een verloop en overtreedt nu een van de daarin opgenomen voorwaarden; hij begaat bijv. een klein vergrijp of geeft zich over aan het misbruik van sterken drank, waardoor hij burengerucht veroorzaakt. In dat geval zal hij voor zulk een miniem feit, waartegen misschien zelfs de strafwet geen straf bedreigt, voor drie jaren naar de gevangenis gezonden worden.

Neen, zal men zeggen, dat is geen straf voor dat geringe vergrijp, doch voor de vroegere misdaad; maar op dengene, die straf treft, zal het den indruk maken, dat de straf het kleine vergrijp volgt.

Maar wat zal daarvan het moreel gevolg zijn?

Zeker niet een verbetering van den gemoedstoestand van den getroffene; zeker niet een grootere genegenheid voor de bestaande maatschappelijke orde, op het oogenblik, dat de jeugdige ontslagene opnieuw de maatschappij moet intreden.

Ik meen dus dat reeds om die reden de gevangenisstraf niet meer mogelijk moet zijn.

Wordt door een jeugdigen ontslagene een overtreding van de strafwet gepleegd, dan kan hij daarvoor op zichzelf gestraft worden, maar laat het niet mogelijk zijn, dat hij wordt onderworpen aan een straf, die niet in het minst in evenredigheid staat tot het kleine vergrijp, waarvoor deze straf in werking zou kunnen treden.

Verder vreezen wij, dat door het ondergaan van een gevangenisstraf, die altijd vrij lang zal zijn — want het geldt vrij ernstige misdrijven, en al kan de rechter slechts de helft van het maximum dat daartegen voor volwassenen is bedreigd, toepassen, het zal altijd een vrij lange tijd zijn — de eventuele goede gevolgen van de dwangopvoeding weer in de waagschaal zullen worden gesteld. Het heeft mij ook zeer bevreemd, dat de Minister die gevangenisstraf nog wil doen ondergaan, min of meer bij wijze van aanvulling van de dwangopvoeding, waar deze haar effect niet geheel mocht hebben bereikt.

Er komen in de gewisselde stukken genoeg uitspraken der Regeering voor, waaruit blijkt dat zij inziet, welke verderfelijke gevolgen het celstelsel voor jeug-

dige personen moet hebben . . . Waar dit door de Regeering erkend wordt, heeft het mij verwonderd van den Minister te vernemen, dat deze straf zou zijn een aanvulling van het verbeteringsstelsel, waar dat niet geheel tot zijn recht mocht zijn gekomen bij de dwangopvoeding. Hoe jonger de verpleegde uit het Rijksopvoedingsgesticht wordt ontslagen, hoe eerder hij dus verbeterd is, des te noodlottiger zal de gevangenisstraf werken, daar deze het gevaarlijkst is, hoe jonger hij is die ze ondergaat.

In het stelsel van de Regeering zou beter passen, dat wanneer het mocht blijken, dat de dwangopvoeding haar doel niet heeft bereikt, de persoon beneden de 21 jaren nogmaals in het Rijksopvoedingsgesticht zou kunnen worden opgenomen.

In art. 39bis, gisteren door ons aangenomen, wordt bepaald, dat bij de wet de beginselen zullen worden vastgesteld van het voorwaardelijk of onvoorwaardelijk eindigen van de voorziening van Regeeringswege in de opvoeding. In die wet zou de bepaling kunnen worden opgenomen, dat personen beneden de 21 jaren slechts voorwaardelijk uit een Rijksopvoedingsgesticht worden ontslagen. Dan bestaat altijd de gelegenheid, om wanneer het blijkt dat hun opvoeding niet voldoende voltooide is, ze weder in het gesticht op te nemen.

De heer WILLINGE: Wanneer het artikel was gebleven zooals het aanvankelijk luidde, dan zou ik met den heer Troelstra er zeker tegen hebben gestemd, omdat het ook mij voorkomt, dat de verplichting om altijd gevangenisstraf op te leggen, niet is goed te keuren. Nu echter deze verplichting door de Regeering zelve is omgezet in bevoegdheid, gevoel ik geen vrijheid meer om tegen te stemmen. Ik vind er zelfs nu veel goeds in, omdat er werkelijk gevallen kunnen zijn van zoo ernstigen aard, dat het opleggen van gevangenisstraf niet onmogelijk moet worden gemaakt.

Voornamelijk heb ik echter het woord gevraagd om den Minister een vraag te doen.

De Minister heeft toch bij de wijziging van art. 39ter alleen stilgestaan bij het eerste deel, waarin nu wordt gezegd, dat de rechter den schuldige aan een misdrijf waarop als maximum een gevangenisstraf van drie jaren is gesteld, zal kunnen veroordeelen tot gevangenisstraf. Dan volgt er echter: Geldt het een misdrijf waarop levenslange gevangenisstraf is gesteld, dan wordt gevangenisstraf opgelegd van ten hoogste tien jaren.

Omtrent dit laatste is door den Minister geen wijziging voorgedragen en blijft dus de verplichting daartoe bestaan. De Minister geeft mij echter thans te kennen, dat het zijn bedoeling is ook dit te veranderen en daarom kan ik volstaan met te zeggen, dat het mijn bedoeling was hem daartoe uit te noodigen.

De heer CORT VAN DER LINDEN, *Minister van Justitie*: Aan den laatsten geachten spreker kan ik mededeelen, dat het inderdaad mijn bedoeling is ook in het laatste geval het imperatieve voorschrift door een facultatief te vervangen.

Wat nu betreft de opmerking van den heer Troelstra erken ik, dat het uit een zuiver theoretisch oogpunt vreemd schijnt, dat, wanneer men dwangopvoeding toepast, men te gelijker tijd gevangenisstraf oplegt na afloop van die opvoeding, want men geeft daarmede a priori de mogelijkheid toe dat dwangopvoeding geen resultaat zal hebben. Maar, wij staan hier voor deze moeilijkheid, dat er zeer gevaarlijke individuen zijn, niet voor verbetering vatbaar, en die wij dus om de veiligheid der maatschappij moeten afzonderen. Uit de rechtspraktijk van alle beschaaftde volken zouden sprekende voorbeelden zijn te noemen. Ik wensch echter te herinneren aan het bekende geval van Klaas Boes, den gruwelijken moord, gepleegd door den jongeman van 17 jaar. Een dergelijk individu behoort voor de

veiligheid der maatschappij te worden opgesloten. Wij hebben hier dus niet uitsluitend of voornamelijk het oog op de verbetering, want deze is beproefd in het Rijksopvoedingsgesticht, doch gebleken onmogelijk te zijn. Hier komt een ander element in de straf op den voorgrond, namelijk de veiligheid der maatschappij.

Nu kan de rechter *a priori* niet weten of hij te doen heeft met een dergelijk gevaarlijk individu en daarom acht ik het zeer wenschelijk dat de opvoeding althans beproefd wordt. De ondervinding door buitenlandsche paedagogen opgedaan leert, dat, als zeer ernstige misdrijven worden gepleegd tusschen den zestien- en achttien-jarigen leeftijd, dikwijls een spoedige verbetering kan intreden en de taak der verbetering met het oog op het objectieve feit zwaarder schijnt dan zij in werkelijkheid is.

Welnu, in dergelijke gevallen zal aan het eind der dwangopvoeding geen gevangenisstraf worden toegepast, maar wel, als dan gebleken is dat alle pogingen hebben gefaald; in dat geval moet in het belang der maatschappij de individuele vrijheid worden ten offer gebracht.

De geachte afgevaardigde zegt: dit zal toch zeker een zeer verkeerden moreelen indruk maken, wanneer iemand ontslagen is uit het opvoedingsgesticht en dan, voorwaardelijk in vrijheid gesteld, na korten tijd weer in de gevangenis komt, alleen om het feit, dat hij zich slecht gedraagt.

Ja. Dit is eigenlijk een critiek op het geheele stelsel van de voorwaardelijke invrijheidstelling, zooals dit instituut in onze Strafwet is geregeld. Men moet niet vergeten dat degene die voorwaardelijk in vrijheid wordt gesteld, eigenlijk wordt beschouwd als een gevangene en dat de grond voor voorwaardelijke invrijheidstelling deze is, dat men den terugkeer in de maatschappij zoo gemakkelijk mogelijk wil maken. Er is natuurlijk uit theoretisch oogpunt veel tegen te zeggen, dat zulke groote bevoegdheid wordt gegeven aan de Regeering, en het is niet te ontkennen dat, wanneer de voorwaardelijke invrijheidstelling niet zeer verstandig wordt toegepast zij tot grove misbruiken aanleiding geeft; maar men moet, om de groote voordeelen der zaak te bereiken, deze mogelijke nadeelen mede in den koop nemen en niet vergeten, dat, indien men ze per se vermijden wil, gevangenisstraf moet worden ondergaan gedurende den tijd dat de veroordeelde weer in vrijheid is.

De geachte afgevaardigde gevoelt zelf, dat het niet te verantwoorden zou zijn om in elk geval een zwaren misdadiger na zijn 21ste jaar te ontslaan. Hij heeft er zelf waarschijnlijk ook aan gedacht dat personen van 16 of 17 jaar, die naar een Rijksopvoedingsgesticht worden gebracht, daar niet langer kunnen blijven dan tot hun 21ste jaar. Daarom zou hij willen dat de opvoeding in dat geval verlengd werd tot na het 21ste jaar. Ik moet zeggen dat ik voor dat stelsel wel iets gevoel, maar het komt mij toch voor, dat er op dit oogenblik niet aan valt te denken de opvoeding uit te strekken tot na de meerderjarigheid. Wij zouden daarmede een geheel nieuw beginsel in onze wetgeving brengen van zeer verre strekking. Wij hebben thans alleen te doen met kinderen en niet met volwassenen. Ging men er toe over ook volwassenen aan dwangopvoeding te onderwerpen, dan zou de consequentie er toe leiden dezelfde maatregel uit te strekken tot alle volwassenen.

REGEERINGSWIJZIGING.

In het eerste lid, in plaats van „wordt gevangenisstraf opgelegd” te lezen: „kan gevangenisstraf worden opgelegd.”

De heer TROELSTRA: De Minister heeft zich tot verdediging van zijn stelsel beroepen op wat hij noemt „onverbeterlijke personen”, die niet vrij in de maat-

schappij kunnen rondloopen. Als dit de bedoeling is, meen ik, dat het voorstel der Regeering al bijzonder inconsequent is. Wanneer dit de bedoeling is moet men levenslange gevangenisstraf kunnen opleggen, en de Regeering stelt juist voor, deze personen uit te sluiten. Het systeem der Regeering is nu dus dat bijv. Klaas Boes eerst in een Rijksopvoedingsgesticht had moeten worden opgenomen tot zijn 21ste jaar; daarna had hij gevangenisstraf ondergaan, maar in geen geval langer dan 10 jaar. De Regeering die Klaas Boes, die als een onverbeterlijk misdadiger wordt gequalificeerd, uit de maatschappij zou willen houden, zorgt dus zelf dat hij weer in de maatschappij terugkomt. Het komt mij voor dat een bepaling die juist voor *onverbeterlijke* individuen is in het leven geroepen, op het standpunt der Regeering de mogelijkheid voor levenslange gevangenisstraf moest openlaten.

Ik voor mij meen, dat wanneer bij het tegenwoordig stelsel een jeugdig persoon voor 10 jaren in de gevangenis is gebracht en hij komt in de maatschappij terug, hij minstens even gevaarlijk is voor de maatschappij als wanneer hij dienzelfden tijd had doorgebracht in een Rijksopvoedingsgesticht.

Ik meen dat de Regeering juist daarom dit ontwerp heeft ingediend, om jeugdige personen te *verbeteren*, daar het gebleken is dat gevangenisstraf het slechtste middel is om tot dat doel te komen.

Waar nu de Minister zich beroept op het voorbeeld van Klaas Boes, die op 17-jarigen leeftijd een misdrijf heeft gepleegd, daar had ik het standpunt van den Minister nog kunnen begrijpen, indien hij had voorgesteld, dat het bepaalde in art. 39ter alleen van toepassing zou zijn op de ouderen onder de jeugdige personen. De Minister had zóó kunnen redeneeren: wanneer iemand op 17-jarigen leeftijd een misdrijf pleegt is het volgens dit ontwerp slechts mogelijk, hem voor 4 jaren in een opvoedingsgesticht te plaatsen; maar men kan niet verwachten, dat hij in dien korten tijd voldoende verbeterd zal zijn en daarom moet gevangenisstraf nog mogelijk zijn voor hen, die bij voorbeeld na hun 16de jaar voor den rechter verschijnen.

Maar dit doet de Regeering niet. Zij verklaart het artikel van toepassing op alle mogelijke kinderen; kinderen van 2½ tot 4 jaar, die volgens den Minister een groot misdrijf kunnen begaan, zullen na 17 à 18 jaar dwangopvoeding nog in de gevangenis kunnen komen.

De Minister zal hierop antwoorden met een beroep op den wijzen rechter; maar ik ben zoo vrij nog eens te zeggen, dat de wijsheid van den rechter ook kan falen en de practijk van de rechterlijke macht toont aan, dat men al heel licht geneigd is, de strengste maatregelen toe te passen.

Theoretisch heeft de Minister ons gelijk gegeven. Hij heeft zich niet verklaard tegen het argument, dat hier dubbel gestraft wordt.

Eerst een straf, die kan zijn 10 jaar vrijheidsberoving in een Rijksopvoedingsgesticht en dan misschien nog 10 jaren in de gevangenis. Ik aarzel niet dit een barbaarsche straf te noemen.

De Minister ontkent ook niet, dat in zijn systeem de band tusschen het gepleegde feit en de te ondergane gevangenisstraf is verbroken, zoodat de zedelijke rechtvaardiging van de straf totaal is verloren geraakt. De Minister zegt: dit geldt niet alleen dit systeem, maar de voorwaardelijke veroordeeling in het algemeen.

Hier bestaat echter een verschil.

Bij de laatste is nog geen straf ondergaan wegens het plegen van het feit; ook blijft bij een volwassen persoon de herinnering aan het gepleegde feit, waarvan de straf elk oogenblik kan intreden, eerder bestaan dan bij kinderen. In het geval der dwangopvoeding echter heeft reeds een langdurige vrijheidsberoving plaats gehad; de straf is feitelijk reeds voltooid en de latere gevangenisstraf verschijnt als het op zich zelf staande gevolg van een nieuw feit.

De gevallen staan dus niet gelijk. Door de tusschengeschoven straf ontbreekt totaal het verband tusschen de later op te leggen gevangenisstraf en het vroeger bedreven feit, en het ontbreken van dat causaal verband geeft aan de straf het karakter van een onrecht, dat op den jeugdigen persoon bij zijn intrede in de maatschappij niet anders dan demoraliseerend en verbitterend kan werken.

De heer CORT VAN DER LINDEN, *Minister van Justitie*: De geachte afgevaardigde vergist zich, wanneer hij meent dat ik mij beroepen heb op de voorwaardelijke veroordeeling. Ik heb mij beroepen op het instituut van het voorwaardelijk ontslag, zooals dit geregeld is in het Wetboek van Strafrecht. De gevallen zijn dus niet analoog en daarom geldt het niet de toekomstige straf welke iemand niet heeft ondergaan, maar de straf waartoe hij veroordeeld is en welke hij zonder ontslag of, in dit geval opschorting, ten volle heeft te ondergaan.

Wat betreft het argument dat men eigenlijk, wanneer men consequent doordeneert, aan een volkomen onverbeterlijk individu steeds levenslange gevangenisstraf zal moeten opleggen waar de wet deze straf toelaat, daartegen is niets te zeggen, maar men zou nog een stap verder moeten gaan en de levenslange gevangenisstraf tot een groot aantal gevallen moeten uitbreiden.

Men vergeete echter niet dat, wanneer een jongen een misdrijf heeft begaan, er eindelijk een tijd komt dat de toepassing der gevangenisstraf niet meer te rechtvaardigen is, omdat de omstandigheden al te veel gaan verschillen en uit het karakter niet meer tot dat van den volwassen gevangene mag worden besloten.

Er blijft dan nog een zeker risico over, maar het is billijk dat deze door de maatschappij gedragen worde.

(Het artikel werd aangenomen met 45 tegen 14 stemmen.)

Voorloopig Verslag der Eerste Kamer.

7°. *Toepassing der straffen, b.* Sommige leden achtten de bepaling van art. 39ter, houdende dat een kind, dat ter beschikking der Regeering gesteld wordt, tevens tot gevangenisstraf kan veroordeeld worden, welke straf dan ten uitvoer gelegd kan worden, nadat de voorziening in de opvoeding van het kind is geëindigd, allermint billijk.

Anderen leden kwam het zonderling voor, dat iemand kon worden opgevoed, voorwaardelijk vrijgelaten, en na het bereiken der meerderjarigheid nog in de gevangenis gezet. Wel kan de tenuitvoerlegging der straf, volgens art. 39^{quater} door den Minister opgeschort worden; maar men betwijfelde of dit met art. 68 der Grondwet was overeen te brengen. De vraag toch rees, of dit recht aan het hoofd van het Departement van Justitie toegekend

Regeeringsantwoord.

Bij de verwijzing van den jeugdigen schuldige naar de dwangopvoeding staat het allermint vast of het daarmede beoogde doel werkelijk zal bereikt worden. De mogelijkheid is niet uitgesloten dat ten slotte blijken zal dat de schuldige voor opvoeding onvatbaar is. In dat geval is er niets onbillijks in de toepassing van dat systeem te vervangen door de uitvoering van een vrijheidsstraf. Bij de toepassing van die straf treedt dan de noodzakelijkheid van beveiliging der maatschappij geheel op den voorgrond.

Indien de dwangopvoeding tot de meerderjarigheid heeft geduurd, kan — zooals in het Voorloopig Verslag terecht wordt opgemerkt — de tenuitvoerlegging van de straf worden opgeschort door den Minister van Justitie, en dit wel om te

feitelijk niet oplevert een verkapt recht van gratie.

doen blijken of de dwangopvoeding voldoende resultaten heeft opgeleverd en dus de straf kan worden gemist. Die opschorting heeft met

gratie niets gemeen, maar is niets anders dan een andere vorm van voorwaardelijke invrijheidstelling, zooals reeds in het Strafwetboek is geregeld. Dat deze opschorting ten gevolge kan hebben dat de straf in het geheel niet wordt uitgevoerd, vloeit uit de wet zelve (art. 39^{quater}, laatste lid) voort; ook dan evenwel is die straf niet kwijtgescholden, zooals bij gratie geschiedt, doch zij wordt integendeel geacht te zijn ondergaan. Juist omdat tenuitvoerlegging ook nog na de meerderjarigheid mogelijk is, werd hier niet een kinderstraf maar de gewone gevangenisstraf gekozen.

Art. 39^{quinquies}.

(nieuw artikel.)

De aanhouding van den veroordeelde te wiens aanzien een besluit tot opschorting van de tenuitvoerlegging der hem opgelegde gevangenisstraf is genomen, kan, indien hij zich slecht gedraagt of in strijd handelt met de in zijn verlofpas uitgedrukte voorwaarden, in het belang der openbare orde worden bevolen door het hoofd van de gemeentepolitie ter plaatse waar hij zich bevindt of door den officier van justitie van het arrondissement waartoe die plaats behoort, onder verplichting om daarvan onverwijld kennis te geven aan het Departement van Justitie.

Volgt daarna de herroeping dan wordt de uitvoering van de straf geacht te zijn aangevangen op den dag der aanhouding.

Art. 39^{sexies}.

(nieuw artikel.)

Het formulier van den verlofpas en de verdere voorschriften ter uitvoering van de artikelen 39^{quater} en 39^{quinquies} worden vastgesteld bij algemeenen maatregel van bestuur.

In O. kwamen deze artikelen niet voor.

(Vgl. de geschiedenis van artt. 39ter en ^{quater}.)

G. O. artt 39^{quinquies} en ^{sexies} = Artt. 39^{quinquies} en ^{sexies}.

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(8 Juni 1900.)

De heer VAN STYRUM: Tegen art. 39^{quinquies} zijn bij mij bezwaren gerezen, die ik meen niet onbesproken te mogen laten.

Dit artikel houdt onmiddellijk verband met art. 39^{quater}, zooeven aangenomen en volgens hetwelk het besluit tot opschorting van de tenuitvoerlegging der opgelegde gevangenisstraf door het hoofd van het Departement van Justitie kan worden herroepen, ingeval de veroordeelde zich slecht gedraagt of in strijd handelt met de in zijn verlofpas uitgedrukte voorwaarden.

De vraag of een van die gevallen aanwezig is staat uitsluitend ter beslissing van den Minister.

Wat bepaalt nu art. 39^{quinquies}? Dat wanneer een besluit tot opschorting is genomen en de veroordeelde zich slecht gedraagt of in strijd handelt met de in zijn verlofpas uitgedrukte voorwaarden, alsdan het hoofd van de gemeentepolitie of de officier van justitie in het belang der openbare orde zijn aanhouding kan gelasten.

Begrijp ik die bepaling goed, dan is op dit oogenblik de vraag of de veroordeelde zich werkelijk slecht gedraagt, of inderdaad handelt in strijd met de in den verlofpas uitgedrukte voorwaarden, zoo mede of het openbaar belang zijn aanhouding vordert, ter beslissing, althans voorloopig, van den burgemeester of den officier van justitie. Deelt nu de Minister de zienswijze van den ambtenaar die de aanhouding heeft bevolen en wordt naar aanleiding daarvan het besluit tot opschorting van de tenuitvoerlegging herroepen, dan bepaalt de tweede alinea dat de uitvoering van de straf geacht wordt te zijn aangevangen op den dag der aanhouding. Maar wanneer de Minister dat gevoelen niet deelt, wanneer hij datgeen wat het jongmensch gedaan heeft, niet beschouwt als slecht gedrag in den zin der wet en de Minister geen termen vindt om het besluit tot opschorting van de executie te herroepen (een geval dat bij dit artikel niet geregeld is) dan hebben wij een aanhouding, een vrijheidsberooving van bedenkelijken aard, omdat de veroordeelde aan de wet, in verband met het besluit tot opschorting, het recht ontleent om op vrije voeten te blijven.

In het geval dat ik het eerst besprak, het geval dat alinea 2 op het oog heeft, hebben wij een executie, maar welk karakter draagt de aanhouding hangende de beslissing van den Minister of in geval de Minister het gevoelen van den burgemeester of van den officier van justitie niet deelt? Hoe lang kan die voorloopige aanhouding duren? Binnen welken termijn moet de Minister beslissen of er al dan niet termen zijn voor herroeping en op welke wijze geschiedt het ontslag? De Minister zal mij wellicht verwijzen naar art. 39^{series}, houdende dat maatregelen ter uitvoering van dit artikel worden vastgesteld bij algemeenen maatregel van bestuur, doch het komt mij voor dat waar sprake is van vrijheidsberooving, de wet, en ook zij alleen, het onderwerp op dit punt behoort te regelen. Trouwens art. 39. 6°, spreekt, zooals ik opmerkte, ook alleen van voorschriften ter uitvoering; het fundament moet dus in de wet zelve gelegen zijn. Vraagt men nu aan mij wat ik zou wenschen, dan zou het dit zijn, dat art. 39, 5°, eenvoudig werd geschrapt; ik kan de behoefte van dat recht tot voorloopige aanhouding niet inzien. Meent een burgemeester of een officier van justitie dat de delinquent zich slecht gedraagt, dan kan hij terstond den Minister daarmede volledig in kennis stellen en kan deze, desgeraden oordeelende, zoo spoedig mogelijk het besluit tot opschorting herroepen en kan onmiddellijk tot de executie worden overgegaan. Doch dan werkt slechts een beslissing naar buiten omtrent de vraag, of de delinquent zich al dan niet slecht heeft gedragen. Dat acht ik van groot belang, en ik kan niet inzien dat

het geval zich vaak zal voordoen dat er zoo groote haast is om den veroordeelde aan te houden, dat men niet een beslissing van den Minister kan afwachten.

Daarbij komt dat art. 39, 5°, speciaal alinea 2, in de practijk tot allerlei moeilijkheden aanleiding kan geven. De uitvoering van de straf wordt geacht te zijn aangevangen op den dag van de aanhouding; een billijk beginsel ligt aan deze bepaling ten grondslag.

Maar nu de toepassing.

Stel u voor dat voor iemand die veroordeeld is tot gevangenisstraf, doch te wiens opzichte de tenuitvoerlegging van de gevangenisstraf is opgeschort, een request tot gratie is ingediend. Dan blijft, zoolang de Koningin over dat verzoek raadpleegt, de tenuitvoerlegging van dat vonnis van rechtswege geschorst. Stel u verder voor dat hij, hangende die raadpleging, zich hier of daar bevindt waar hij zich naar het oordeel van den burgemeester slecht gedraagt. Deze, onkundig van het ingediende request tot gratie, laat den veroordeelde in het openbaar belang aanhouden. Vereenigt de Minister zich met de zienswijze van den burgemeester en vindt hij in het gebeurde aanleiding het besluit tot opschorting te herroepen, dan is feitelijk de executie begonnen in strijd met art. 339 van het Wetboek van Strafvordering, dat uitdrukkelijk zegt, dat, hangende die raadpleging, de executie wordt geschorst. Bovendien komt het mij voor, dat deze bepaling niet voldoende rekening houdt met het voorschift van art. 342 van het Wetboek van Strafvordering, waarbij bepaald wordt dat de executie van dat vonnis opgedragen is aan het openbaar ministerie. Dat voorschift wordt, mijns inziens, hier ook met voeten getreden.

Vereenigt de Minister zich niet met de zienswijze van den burgemeester of den officier van justitie, dan zal de delinquent moeten worden ontslagen: doch wanneer hij op die wijze wordt overgeleverd aan de wisselende inzichten van verschillende burgemeesters, zal bij hem niet verlevendigd worden het groote respect dat hij moet hebben voor het gezag, en waarom het dezen Minister zeer zeker ook te doen is.

Ik zou daarom willen vragen of er bij de Regeering ernstig bezwaar bestaat om dit artikel te doen vervallen. Wanneer dit artikel vervalt, verkrijgen wij een regeling, die in hoofdzaak eenigszins overeenkomt met art. 341bis Strafvordering, door de Regeering voorgesteld,¹ waarbij geen sprake was van dergelijk optreden van den burgemeester.

De heer CORT VAN DER LINDEN, *Minister van Justitie*: De geachte afgevaardigde zal mij ten goede houden, dat ik niet inga op alle bezwaren door hem tegen dit artikel in het midden gebracht.

Deze geheele regeling is niet anders dan een getrouwe toepassing van de bestaande voorschriften, namelijk die welke voorkomen in het tweede lid van art. 16 Wetboek van Strafrecht.

Het moge waar zijn, dat tegen deze regeling der voorwaardelijke invrijheidstelling bezwaren bestaan, maar het is mijns inziens, thans niet de geschikte gelegenheid om het instituut, zooals het in het wetboek voorkomt, principieel te behandelen. Wanneer wij misschien mochten komen tot een herziening van het Wetboek van Strafrecht, zal daarvoor meer aanleiding bestaan.

Practisch heeft de gewraakte bepaling ook niet tot de bezwaren aanleiding gegeven, die de geachte afgevaardigde schijnt te vreezen.

[¹ Zie dit artikel hiervoor blz. 451 in de noot.]

Art. 39^{septies}.

(nieuw artikel.)

Bij niet-toepassing van artikel 38 of artikel 39 wordt de minderjarige schuldige aan een feit, vallende in de bepaling van een misdrijf, gestraft, indien hij tijdens de uitspraak van het eindvonnis in eersten aanleg den leeftijd van veertien jaren nog niet heeft bereikt, met plaatsing in eene tuchtschool, met geldboete of met berisping, en indien hij op dat tijdstip den leeftijd van achttien jaren niet, doch dien van veertien jaren wel heeft bereikt, met plaatsing in eene tuchtschool of met geldboete.

Bij niet-toepassing van artikel 38 of artikel 39 wordt de minderjarige die tijdens de uitspraak van het eindvonnis in eersten aanleg den leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt, schuldig aan een feit, vallende in de bepaling van eene overtreding, gestraft met berisping.

Indien tijdens het plegen van de overtreding nog geen twee jaren zijn verlopen, sedert eene vroegere schuldigverklaring van denzelfden persoon aan eenig strafbaar feit onherroepelijk is geworden, kan, in plaats van berisping, de straf van plaatsing in eene tuchtschool of geldboete worden opgelegd.

De in artikel 96 1°, 2°. en 4°. vermelde bijkomende straffen worden niet opgelegd, indien de schuldige tijdens de uitspraak van het eindvonnis in eersten aanleg den leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt.

Ten opzichte van minderjarigen, die den leeftijd van zestien jaren wel, doch dien van achttien jaren nog niet hebben bereikt, kan de rechter de vooraangaande bepalingen van dit artikel buiten toepassing laten en recht doen naar de bepalingen ten aanzien van personen boven den leeftijd van achttien jaren geldende, met dien verstande echter, dat het opleggen van hechtenis, vervangende hechtenis daaronder begrepen, blijft uitgesloten.

O. Art. 39^{quinquies}. Bij niet-toepassing van artikel 38 of artikel 39 wordt de minderjarige schuldige aan een feit, vallende in de bepaling van een misdrijf, gestraft, indien hij het heeft begaan voordat hij den leeftijd van veertien jaren heeft bereikt, met plaatsing in eene tuchtschool, met geldboete of met berisping, en indien hij het heeft begaan voordat hij den leeftijd van achttien jaren doch nadat hij dien van veertien jaren heeft bereikt, met plaatsing in eene tuchtschool of met geldboete.

Bij niet-toepassing van art. 38 of artikel 39 wordt de minderjarige schuldige aan een feit, vallende in de bepaling van eene overtreding en begaan voordat hij den leeftijd van achttien jaren heeft bereikt, gestraft met berisping.

Indien tijdens het plegen van de overtreding nog geen twee jaren zijn verlopen, sedert eene vroegere schuldigverklaring van denzelfden persoon aan eenig strafbaar feit onherroepelijk is geworden, kan, in plaats van berisping, de straf van plaatsing in eene tuchtschool of geldboete worden opgelegd.

Geldboete wordt alleen opgelegd indien den rechter blijkt dat de opbrengst van den arbeid van den schuldige dezen tot betaling in staat stelt.

De straf van berisping wordt alleen opgelegd indien de schuldige voor den rechter de bekentenis heeft afgelegd dat hij het aan hem te laste gelegde feit heeft gepleegd.

De in artikel 96 1°, 2°. en 4°. vermelde bijkomende straffen worden niet opgelegd.

Memorie van Toelichting.

(Art. 39^{quinquies}). In dit artikel worden de onderscheidingen aangegeven, naar welke de drie nieuwe hoofdstraffen voor jeugdige personen mogen worden opgelegd voor het geval de rechter meent, dat straf noodzakelijk is, en dus het kind niet aan zijne ouders of voogden wordt teruggegeven en het niet ter opvoeding ter beschikking van de Regeering wordt gesteld. Bij misdrijf heeft de rechter de keus tusschen de drie straffen, behalve indien de schuldige ouder is dan veertien jaren, in welk geval de berisping is uitgesloten; voor personen van dien leeftijd, die een misdrijf plegen, schijnt eene eenigszins gevoelige straf wenschelijk. Eerste overtreding wordt daarentegen juist altijd alleen met berisping gestraft; in geval van recidive binnen zekeren tijd na vroegere schuldigverklaring, aan welk feit ook, en zelfs al werd toen geen straf toegepast, heeft de rechter de beschikking ook over de beide andere straffen.

Tot toelichting van het vierde en het vijfde lid van dit artikel wordt verwezen naar hetgeen boven in § 7, onder *Geldboete*, [hiervoor bladz. 395] en onder *Berisping*, [hiervoor bladz. 392] is gezegd.

Het laatste lid van het tegenwoordige art. 39 is hier overgenomen, aangevuld echter met de uitsluiting ook van de bijkomende straf van plaatsing in eene Rijkswerkinrichting. Het verblijf daar is zeker voor jeugdige personen even verderfelijk als dat in eene gemeenschappelijke gevangenis. Er bestaat trouwens geen behoefte aan deze bijkomende straf, waar de rechter den schuldige naar de tuchtschool kan verwijzen.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 39^{quinquies} (thans *septies*), *tweede lid*. Eenige leden konden zich met het voorstel om de straf bij eerste overtreding uitsluitend uit berisping te doen bestaan, niet vereenigen.

Onder overtreding verstaat ons strafrecht eene handeling of het nalaten van eene handeling, waarop de wetgever om redenen van maatschappelijke orde, veiligheid of zedelijkheid gemeend heeft straf te moeten stellen, ook al zou de strafwaardigheid zonder de strafbaarstelling niet algemeen worden gevoeld en erkend. Door de wet leeren derhalve velen voor het eerst, dat deze of gene daad is verboden of geboden. De regel dat ieder geacht wordt de wet te

kennen moge noodzakelijk zijn, ten aanzien van kinderen met betrekking tot overtredingen kan het aannemen van dien regel tot hardheid leiden indien de op hen toe te passen maatregel in aard en duur geen rekening houden met de mogelijkheid, dat de kinderen onbewust de strafwet overtreden. Daarom wordt als eenige straf op eerste overtreding berisping voorgesteld.

De berisping, tevens ernstige waarschuwing, ook aan het adres van ouders en voogden en met het vooruitzicht van mogelijke opzending naar een tuchtschool bij herhaling, heeft ongetwijfeld betere en krachtiger werking dan enkele dagen vrijheidsberoving voor volwassenen.

Vijfde lid. Vele leden hadden bezwaar tegen deze bepaling, op grond dat de bekentenis misbruikt zal worden ten einde aan zwaardere veroordeeling te ontkomen. Het is zelfs mogelijk, dat de beklagde, als de schijn tegen hem is, bekend, ofschoon hij het feit, waarvan hij beschuldigd is, niet heeft gepleegd. Ook kan het voorkomen, dat een schuldige uit schaamtegevoel niet bekend en daarmee toont minder bedorven te zijn dan iemand, die wel bekend. Men wenschte de bepaling om deze redenen te doen vervallen.

Andere leden meenden daarentegen, dat de werking der berisping verloren zal gaan, wanneer de beklagde niet heeft bekend.

Nog werd in overweging gegeven niet-ontkentenis met bekentenis gelijk te stellen. Het komt toch voor, dat jeugdige beklagden niet tot spreken zijn te krijgen, juist omdat zij berouw hebben.

Aan den rechter mag de beoordeeling worden overgelaten of de bekentenis oprecht is en van berouw getuigt. Blijkt hem dit niet het geval te zijn dan staat hem toch altijd het middel van voorwaardelijke veroordeeling tot plaatsing in een tuchtschool nevens de berisping ten dienste. Misbruik van de bekentenis ten einde aan zwaardere veroordeeling te ontkomen, zal dus den schuldige weinig baten. Wanneer een bekentenis in strijd met de waarheid wordt afgelegd, terwijl de schijn zóo sterk tegen den beklagde is, dat de rechter het wettig en overtuigend bewijs aanwezig acht, mag het een geluk genoemd worden, dat deze de gelegenheid heeft de gevolgen van zijn onjuiste schuldigverklaring niet zwaarder op den onschuldige te doen drukken dan door het toedienen van eene berisping het geval is.

Waar de behandeling met gesloten deuren geschiedt zal de rechter meer nog dan anders op het gemoed van den beklagde kunnen werken om hem — als zijn schuld ook zonder bekentenis bewezen is — tot bekentenis te brengen. Daarom komt het onnoodig voor niet-ontkentenis gelijk te stellen met bekentenis, nog daargelaten, dat aan het zwijgsysteem dan in werkelijkheid voor den sluwen, niet berouwhebbenden schuldige de voordeelen zouden verbonden zijn, die men bij bekentenis vreesde als gevolg van het voorlaatste lid van dit artikel.

Zonder dat de beklagde heeft bekend en dus de eerste schrede op den weg van berouw tot beterschap heeft gezet, kan berisping inderdaad geen doel treffen.

G. O. art. 39^{septies} = O. art. 39^{quinquies}, behalve dat in het eerste lid, na »gestraft," gelezen werd: »indien hij den leeftijd van veertien jaren nog niet heeft bereikt," en na »en" gelezen werd: »indien hij den leeftijd van achttien jaren niet, doch dien van veertien jaren wel heeft bereikt"

en dat het tweede lid aldus luidde: »Bij niet toepassing van artikel 38 of artikel 39 wordt de minderjarige die den leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt, schuldig aan een feit, vallende in de bepaling van eene overtreding, gestraft met berisping."

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(8 Juni 1900.)

Amendement van de heeren WILLINGE

en VAN ASCH VAN WIJCK (*Wijk bij Duurstede*),

houdende het voorstel om aan artikel 39^{septies} als laatste lid toe te voegen:

„Ten opzichte van minderjarigen, die den leeftijd van zestien jaren wel, doch dien van achttien jaren nog niet hebben bereikt, kan de rechter de voorafgaande bepalingen van dit artikel buiten toepassing laten en recht doen naar de bepalingen ten aanzien van personen boven den leeftijd van achttien jaren geldende."

Dit amendement was ingediend met de volgende schriftelijke toelichting:

De bedoeling van dit amendement is den rechter wat de toepassing der straf betreft de bevoegdheid te laten behouden de gewone regelen te volgen ten aanzien van minderjarigen op den leeftijd van 16 tot 18 jaren.

Bij aanneming zullen in sommige artikelen kleine wijzigingen moeten plaats hebben.

De heer WILLINGE: Volgens het Regeeringsstelsel zal de rechter ten aanzien van personen beneden de 18 jaar drieërlei weg kunnen inslaan: Hij zal het kind aan de ouders of voogden kunnen teruggeven, welke bevoegdheid door aanneming van het amendement-Lucasse-Loeff echter beperkt is tot den zestienjarigen leeftijd. Hij zal in de tweede plaats het kind ter beschikking van den Staat kunnen stellen en dan volgt de dwangopvoeding. Worden geen dezer beide middelen toegepast, dan zal de rechter een eigenlijke straf kunnen opleggen. Die straf zal, naar de onderscheidingen in het artikel gemaakt, bestaan in berisping, in het betalen van een geldboete tot een maximum van f90, of plaatsing in een tuchtschool.

Ik laat die onderscheidingen, in het artikel gemaakt, nu daar, maar ik constateer dat daaronder vallen alle minderjarigen beneden den 18jarigen leeftijd zonder onderscheid.

Hiertegen zijn, zoowel in het Verslag der Kamer als door verschillende deskundigen daar buiten, ernstige bezwaren ingebracht.

Deze bezwaren zijn meer, voor zoover men van oordeel is dat in het algemeen veilig in plaats van de[n] 18de[n] de 16jarige leeftijd kan gesteld worden.

Deze bezwaren zijn minder, voor zooverre men de verplichting om den minderjarige als kind te behandelen wil laten vervallen bij het bereiken van den zestienjarigen leeftijd.

Dat laatste nu wordt door ons amendement beoogd.

Wij willen voor die verplichting in de plaats stellen de bevoegdheid om zulke personen als volwassenen te berechten.

Het valt niet te ontkennen, dat het stellen van leeftijdsgrenzen, ook ten opzichte van het strafrecht altijd iets willekeurigs blijft, vooral omdat het eene individu zooveel verschilt van het andere. En daarom reeds is het zaak de wet zooveel mogelijk voor alle individuen pasklaar te maken.

Men kan het echter ook hier zonder leeftijdsgrens niet stellen, doch het komt er dan maar op aan die zoo te bepalen, dat zij in overeenstemming is met de ervaring van het maatschappelijk leven in het algemeen en de gerechtszaal in het bijzonder.

Dit in het oog houdende treft het hoe, ook door den wetgever, veelal het bereiken van den leeftijd van 16 jaar als de grens voor een nieuw levensstadium wordt beschouwd.

Op dit oogenblik geldt nog dat voor den 16jarigen leeftijd het onderzoek naar het oordeel des onderscheids is uitgesloten.

De 16-jarige is bevoegd getuigenis der waarheid onder eede af te leggen en de 16-jarige vrouw kan een huwelijk aangaan.

Zoo wordt ook in de Arbeidswet onderscheid gemaakt tusschen personen van 16 jaar en daar beneden. Meer voorbeelden van dien aard zouden aan te voeren zijn.

Ook gisteren is hier aangenomen een amendement waarin het criterium van 16 jaren werd gesteld en ook de Comm. van Voorb. houdt dat beginsel vast....

Nu heeft de Regeering echter in het algemeen den 18-jarigen leeftijd gekozen.

Wij kunnen ons daarbij nederleggen, wanneer dat stelsel niet in zijn volle consequentie wordt doorgevoerd, maar de bevoegdheid, waarvan ik sprak, behouden blijft.

De Regeering is van oordeel, dat ook voor personen van 16 tot 18 jaar kinderberechting altijd noodig is.

Laat zij echter bedenken dat de individuen in ontwikkeling, karaktervorming, lichaamsgesteldheid en alles wat het onderscheid vormt tusschen kind en volwassene juist op dien leeftijd zoo hemelsbreed verschillen.

Wij willen wel toegeven dat er onder de personen van dien leeftijd zijn die veilig naar een opvoedingsgesticht of tuchtschool zullen kunnen worden gezonden. Maar wij willen niet toegeven en wij ontkennen dat dit met al die personen het geval moet zijn. Mij dunkt, hier moet de ervaring spreken, en nu staat het vast, dat er tal van uitnemende deskundigen in ons land zijn, zoowel onder hen die de meer oudere richting als onder hen die de nieuwere richting in het strafrecht voorstaan, die beweren, en onzes inziens met grond, dat voor personen van deze categorie aan den rechter de bevoegdheid moet blijven om te straffen zooals dit ten aanzien van volwassen personen wordt voorgeschreven. Wij voegen daar gaarne bij onze, voor zoover wij die hebben, op ervaring steunende meening. Onze overtuiging is ook, dat er tal van gevallen kunnen zijn waarin deze personen niet behooren te worden geplaatst in een Rijksopvoedingsgesticht of naar een tuchtschool moeten gezonden worden. Nu zal ik mij niet beroepen op een sprekend geval, als den moord te Schagen door Klaas Boes begaan, maar ik wensch alleen te wijzen op de vele gevallen die ieder, die met de rechtspraktijk bekend is, uit zijn eigen ervaring weet. Dit is nu door de statistiek niet te bewijzen; deze is daarop niet ingericht. Maar voor zoover mijn ervaring betreft, wil ik gaarne onderschrijven hetgeen de geachte redacteur van het *Weekblad van het Recht* ten aanzien van deze materie in n°. 7423 schrijft: „Onze ervaring leerde ons hetzelfde en meer van dien aard, o. a. dat onder de vechters- en snijdersbazen, vooral op het platteland, vele virtuozen voorkomen tusschen de 16 en 18 jaren, die zich volkomen bewust zijn van het kwaad, dat zij willens en wetens stichten, en die naar onze opvatting noch in een tuchtschool, noch in een opvoedingsgesticht thuis behooren.”

Welnu, is dit waar, laat dan ook aan den rechter althans de bevoegdheid blijven om die personen te brengen daar waar zij behooren en laat hem niet de verplichting opgelegd worden dergelijke personen te zenden naar een opvoedingsgesticht of

naar een tuchtschool, waarvan voor hen zelven zeer weinig nut zal zijn te verwachten en waarvan, ten aanzien van hun lotgenooten, aldaar veeleer kwaad is te vreezen.

Amendementen van de heeren TROELSTRA, VAN KOL en SCHAPER,

1°. om in art. 39^{septies} Wetboek van Strafrecht te laten vervallen alinea 3; ingediend met de volgende schriftelijke toelichting:

Ingeval een jeugdige persoon wegens 't plegen eener overtreding eenmaal eene „berisping” heeft ontvangen en zich binnen twee jaren nogmaals aan eene overtreding schuldig maakt, is dit op zichzelf volstrekt geen bewijs van zedelijke verdorvenheid. De rechter kan, indien de herhaalde overtreding ernstiger maatregelen dan berisping noodzakelijk maakt, art. 39 toepassen. Ook stelt art. 39^{octies} den rechter reeds in de gelegenheid, aan eene tweede berisping de voorwaardelijke veroordeeling tot plaatsing in eene tuchtschool te verbinden. Hierdoor is naar de meening van ondergeteekenden voldoende in ernstige gevallen voorzien.

2°. om van art. 39^{septies} te laten vervallen de vijfde alinea;

ingediend met deze toelichting:

Een premie op de bekentenis te stellen komt aan ondergeteekenden voor, noch krachtens algemeene rechtsbeginselen verdedigbaar, noch in 't belang der waarheid te zijn.

De heer TROELSTRA: De derde alinea heeft betrekking op gevallen, waarin tijdens het plegen van de overtreding nog geen twee jaren zijn verlopen, sedert een vroegere schuldigverklaring van denzelfden persoon aan eenig strafbaar feit onherroepelijk is geworden.

De Regeering wil dat in dat geval, in plaats van berisping, de straf van plaatsing in een tuchtschool of in een opvoedingsgesticht zal kunnen worden opgelegd.

Wij vreezen dat wanneer deze bepaling in de wet wordt opgenomen, zich langzamerhand een zekere practijk zal ontwikkelen, hierin bestaande, dat men als algemeenen regel, wanneer reeds vroeger een berisping is opgelegd, dit niet ten tweeden male zal doen, maar bij een tweede vergrijp liever dadelijk plaatsing in een tuchtschool of geldboete als straf zal uitspreken. Een dergelijke practijk zouden wij ten zeerste betreuren, omdat het toch zeer wel mogelijk is, dat binnen den tijd van twee jaren dezelfde persoon tweemaal voor den rechter komt wegens het plegen van de een of andere overtreding, welke van zeer onschuldigen aard kan zijn. Onder die overtredingen toch komen voor kleine overtredingen van politie- van gemeentelijke en provinciale verordeningen.

Voor die gevallen, waarin sprake is van ernstige overtredingen, meenen wij dat deze alinea volstrekt niet noodig is. Immers art. 39 heeft betrekking op overtredingen van meer ernstigen aard, die in het tweede lid met name zijn genoemd; wanneer de artikelen daar genoemd, zijn overtreden, kan de volledige dwangopvoeding etc. op den jeugdigen overtreder worden toegepast. Bovendien bepaalt art. 39^{octies}, dat bij de berisping tevens voorwaardelijk kan worden opgelegd plaatsing in een tuchtschool, zoodat ook wanneer deze alinea vervalt, de zaak volkomen rondloopt, maar het gevaar vermeden wordt van een zeer strenge en beperkte toepassing. Bovendien wordt in alinea 5 van dit artikel bepaald, dat de straf van berisping alleen zal worden opgelegd, indien de schuldige voor den rechter de bekentenis heeft afgelegd, dat hij het aan hem ten laste gelegde feit heeft gepleegd.

Het komt ons voor, dat dit een zeer slecht novum in onze strafwetgeving

zal zijn; ik zeg een *slecht* novum, want het is bekend dat ik in het algemeen van nova volstrekt niet afkeerig ben. Door dit slechte novum zou door de wet een verschil worden gemaakt ten aanzien van de straf, niet naar mate van de gepleegde daad, en de omstandigheden waarin zij gepleegd werd, maar naar mate van de houding, door den beklaagde in de rechtzaal aangenomen.

In onze strafrechtspraak geldt wel het beginsel, dat de straf door den rechter moet worden uitgesproken ook met het oog op de omstandigheden van den beklaagde, maar wanneer de wet gaat uitspreken, dat de straf moet afhangen van de bekentenis, dan doet zij het gevaar ontstaan voor onware bekentenissen, en onware bekentenissen moeten, reeds in 't belang van den beklaagde zelf, niet worden uitgelokt. Maar bovendien bestaat het gevaar, dat een jeugdig persoon, die een onware bekentenis doet om er daardoor af te komen met een berisping, terechtstaat met andere personen, en dat de premie, voor den minderjarige op de bekentenis gesteld, ook in het nadeel der medebeklaagden zal zijn, indien dezen is ten laste gelegd, dat zij in vereeniging met den minderjarige het feit hebben gepleegd.

Deze bepaling is eigenlijk het omgekeerde van de pijnbank. Met de pijnbank strafte men eertijds als de menschen niet bekenden — *bekennen* is nog niet altijd *de waarheid zeggen* — maar volgens deze bepaling wordt men beloond als men *bekent*, wat nog steeds niet hetzelfde is, als: *de waarheid zegt*.

Het wil mij voorkomen dat het opnemen van dit oude beginsel in dezen nieuwen vorm, in het belang der rechtvaardigheid beslist moet worden tegengegaan, en daarom stellen wij voor de 5de alinea van dit artikel te doen vervallen.

Amendement van den heer van KARNEBEEK,

strekkende, om de 4e alinea te doen vervallen.

De heer van KARNEBEEK: Ik wil [wel] behouden de mogelijkheid, dat de rechter daar waar de delinquent opbrengst uit eigen arbeid geniet, maatregelen kan nemen om de boete daaruit te doen betalen. Maar ik acht het niet goed, dat buiten het geval van opbrengst uit eigen arbeid, de mogelijkheid van het opleggen van geldboeten geheel wordt afgesneden. Wij moeten toch wel in het oog houden, dat het opleggen van geldboete, de straf, in het stelsel van dit wetsontwerp anders geregeld is dan onder *vigueur* van ons tegenwoordig Strafwetboek. De rechter zal nooit *gedwongen* zijn aan jeugdige delinquenten geldboete op te leggen; hij zal de keuze hebben om een andere straf of anderen maatregel toe te passen, als hem dat verkieslijk voorkomt ter verwezenlijking van de bedoelingen waarin dit wetsontwerp is geconcipeerd.

Wordt nu de bepaling, die ik wil laten vervallen, behouden, dan zal in de gevallen, waarin de jeugdige delinquenten geen opbrengst uit eigen arbeid hebben, den rechter, waar hij ernstiger maatregel dan berisping noodig acht, niet veel anders overblijven dan het opleggen van tuchtschoolstraf of toepassing van art. 39. Maar toepassing van dat artikel zal in vele gevallen reeds uitgesloten zijn, want daartoe moet er recidive zijn. Daarenboven is toepassing van art. 39 een zeer ernstige zaak, waartoe de rechter wellicht geen genoegzame aanleiding in het geval vindt, en dit geldt evenzeer van het ernstige strafmiddel der tuchtschool. Juist in zulke gevallen zal de geldboete nuttig kunnen werken. Ik geef toe, dat waar het kinderen geldt uit de meer gegoede klasse, die geen eigen verdienste op jeugdigen leeftijd hebben, de geldboete zal betaald worden door de ouders. Doen de ouders dit niet, dan zullen de kinderen bij wijze van alternatief naar de tuchtschool gezonden worden, maar betalen de ouders wel, dan acht ik daarom de geldboete nog niet veroordeeld. Wij hebben in het wetsontwerp het instituut van de terbeschikkingstelling van de ouders (art. 38). Hoe zal het in de praktijk daarmede gaan?

Een kind wordt ter beschikking gesteld van de ouders; het komt thuis en daarmede is de zaak uit. Maar indien de rechter vrij is om boete op te leggen, komt het kind ook thuis, maar daarenboven zullen de ouders, om hun kind uit de tuchtschool te houden de boete betalen. De ouders zullen dan natuurlijk het kind daarover onderhouden en het kind de geldelijke gevolgen van zijn misdrijf wel weten voelbaar te maken, bijv. door inhouding of inkorting van bij meergeroeden gebruikelijke geschenken of toelagen in geld. Op indirecte wijze zal ook aldus bereikt worden wat de Minister bij de straf van geldboete verlangt, namelijk dat de delinquent zelf geldelijk ondervindt dat hij misdreven heeft. Maar, zal men misschien zeggen, dan zullen ook kinderen van onbemiddelden, ook als zij geen eigen verdienste uit eigen arbeid hebben, beboet kunnen worden, namelijk zeer jonge kinderen, die nog niet uit werken gaan. Tegenover die bedenking zou ik opmerken dat geen wijs rechter — en dat de rechter een wijs man moet zijn, daarop rust het geheele stelsel van dit wetsontwerp — in zulke gevallen geldboete zal toepassen, waar hem andere voor die omstandigheden doeltreffender maatregelen ten dienste staan.

Beschouwt men het als een principe-quaestie, dat in geen geval de straf moet geleden worden door een ander dan de delinquent, en dat ouders die boete betalen voor hun kind geen schuld hebben, dan zou ik een exceptie opwerpen: in zeer veel gevallen waarin een kind een strafbaar feit pleegt, zullen de ouders *moraliter* wel degelijk schuld hebben, zoodat er bij die consideratie geen bezwaar zou zijn om hen de boete te laten betalen indien zij willen.

De heer LOEFF: De geachte voorstellers [de heeren Willinge en van Asch van Wijck] hebben in hun toelichting gezegd dat ten gevolge van hun amendement in sommige andere artikelen *kleine* wijzigingen zullen moeten plaats hebben. Nu is mijn vraag deze, of die uitspraak wel juist is en of inderdaad ten gevolge van de aanneming van dit amendement alleen maar *kleine* wijzigingen zullen noodig zijn. Ik heb bij het stellen van deze vraag bepaaldelijk het oog op het tweede hoofdstuk van dit wetsvoorstel, de proces-orde. Kan de aanneming van dit amendement te dien aanzien niet tot vreemde gevolgen leiden? Men moet toch niet vergeten, dat de *strafvordering* voorafgaat aan de *toepassing* van de straf en dat, waar bij de strafvordering geen keuze bestaat, maar wel bij het toepassen van de straf, de mogelijkheid niet is uitgesloten dat een jeugdig delinquent *veroordeeld* wordt als een volwassene, terwijl hij heeft terechtgestaan als een kind.

Nu wil ik vragen of de voorstellers er wel aan gedacht hebben dat zoodanige regeling in menig opzicht bijv., bij de voorgestelde uitsluiting van de openbaarheid, kan leiden tot niet onbelangrijke bezwaren. Het zou volgens het voorstel, zooals het door de heeren thans is ingediend en zooals zij het zonder meer willen tusschenvoegen in het systeem van het voorgedragen ontwerp, kunnen gebeuren, dat een kind terechtstaat met uitsluiting van openbaarheid en dat op dit kind bij de uitspraak toch wordt toegepast de straf van een volwassene. Ik zou wel eens willen weten wat degenen, die nu reeds zoo gekant zijn tegen uitsluiting van openbaarheid van zoo iets zouden zeggen!

Nu heb ik nog een vraag te doen betreffende de redactie van het amendement. Die vraag luidt, of de woorden „de voorafgaande bepalingen van dit artikel buiten toepassing laten en” niet beter in het amendement zouden gemist kunnen worden.

Blijkens de schriftelijke, zoowel als de mondelinge toelichting is de bedoeling der voorstellers geweest, niet om geheel in te gaan op het advies, dat door een rechtsgeleerd schrijver ten deze is gegeven, daartoe strekkend om den rechter enkel de bevoegdheid toe te kennen ook gevangenisstraf toe te passen op jeugdige delinquenten tusschen de 16 en 18 jaren oud, maar om hem bevoegd te maken

de geheele rij van straffen voor volwassenen ook toe te passen op personen tusschen de 16 en 18 jaren. Waar dit het geval is, zijn de door mij geciteerde woorden in het amendement overtollig en behooren zij m. i. te vervallen. En wanneer zij dan waren uitgelicht, zou, dunkt mij, gewenscht zijn, dat dit amendement niet zijn tegenwoordige plaats aan het slot van dit artikel bleef behouden, maar dat daarvan gemaakt werd een nieuw artikel 39*decies*. Uit die plaatsing zou dan blijken, dat dit artikel de geheele materie beheerscht; niet alleen betrekking heeft op een bepaalde straf, maar op de verschillende soorten van straffen die kunnen worden toegepast, in één woord op de geheele regeling.

De heer KETELAAR: In de Memorie van Antwoord [hiervoor bl. 464] zegt de Minister: „aan den rechter mag de beoordeeling worden overgelaten of de bekentenis oprecht is en van berouw getuigt”.

Uit mijn eigen ervaring kan ik echter zeggen, dat dit juist een zeer moeilijke quaestie is. Het zal tal van malen voorkomen dat men meent met een oprechte bekentenis te doen te hebben en dat men naderhand bemerkt dat dit niet zoo geweest is.

Het gebeurt in de school zeer dikwijls, dat de onderwijzer een kind tracht te doen zeggen hoe een zaak geschied is en dat, wanneer zulk een onderzoek een beetje lang duurt, de betrokkene eenvoudig, om zooals men zegt van het „gezanik” af te komen, zegt dat hij schuldig is.

Een rechter, die uit den aard der zaak minder dan een onderwijzer in aanraking met kinderen komt, zal het nog veel moeilijker vallen te onderzoeken of de bekentenis juist is.

Er komt nog iets anders bij,

Meermalen heb ik in een dergelijke zaak een van de ouders uitgenoodigd om met mij eens te trachten de zaak tot oplossing te brengen, maar dan ben ik tot de treurige ervaring gekomen, dat de ouders in vele gevallen de minst geschikte personen hier voor zijn. Op het meest ongeschikte oogenblik hoort men hen soms tot het kind zeggen: „zeg nu maar dat je het gedaan hebt”, want zij schenken vaak *a priori* aan den onderwijzer, ten minste als zij met hem bevriend zijn, meer geloof dan aan het kind, en meenen dat hij de zaak beter onderzocht heeft.

Wanneer nu zulk een drang door de ouders wordt uitgeoefend weet men niet waaraan zich te houden.

Daarom zou ik wenschen dat het amendement van den heer Troelstra c.s. werd aangenomen.

Thans nog een enkel woord over de berisping in het algemeen.

Wanneer men zoo hoort dat de eerste straf voor een overtreding zal zijn een berisping, dan is men geneigd te zeggen, dat dit zeer goed gezien is, maar toch vergete men niet, dat door den omhaal, welke noodig is, vóór dat de rechter die straf van berisping uitspreekt, de kracht hiervan grootendeels verloren gaat. Elke straf moet zoo snel mogelijk op de daad volgen, hoe lichter de straf is, hoe sneller ze moet toegepast worden, wil ze eenig effect hebben.

De straf van berisping is een zeer lichte straf en als zoodanig juist bedoeld, maar hier zal ook veel tijd verloren gaan, eer ze toegepast wordt.

Wanneer de veroordeelde of zijn vertegenwoordiger geen genoegen neemt met de uitspraak des rechters en in hooger beroep komt, dan zal de berisping pas na eenige maanden toegediend worden.

Nu vraag ik den Minister, of hij werkelijk meent, dat dan van deze straf nog eenige kracht zal uitgaan.

De straf van berisping kan goed werken. Van iemand die verstand heeft om met kinderen om te gaan, kan een suggereerende werking op de kinderen uitgaan,

waardoor zij eenigen tijd onder den indruk der straf komen; door den suggereërenden invloed des rechters kunnen ouders en voogden tot het besef gebracht worden, dat ze meer moeten doen dan tot dusver voor de opvoeding der kinderen. Bij een kind echter, welks indrukken zoo snel verdwijnen, kan men weinig effect van de straf verwachten, indien ze zoo laat wordt opgelegd....

Ik wensch nu nog een enkel woord te zeggen over het amendement van den heer van Karnebeek.

De heer van Karnebeek stelt voor het opleggen der geldboete ook toe te staan, wanneer de schuldige niet uit de opbrengst van zijn arbeid die zal kunnen betalen. Nu geloof ik, dat wij in dat geval er toe zullen komen, dat de kinderen van meer gegoede ouders in vele gevallen geen straf zullen krijgen, want dan zullen niet de kinderen, maar de ouders de gestraften zijn, en waar uit den aard der zaak die boete laag is, beteekent die straf voor de ouders ook niet veel.

Waarom is het ons met dit geheele wetsontwerp te doen? Om te zorgen, dat de kinderen verbeterd worden, dat zij bemerken, dat zij verkeerde daden hebben gepleegd. En nu geloof ik niet, dat, wanneer een eenigszins gegoed ouder de boete betaalt die eigenlijk zijn kind moest betalen, de jongen of het meisje daarvan veel zal merken; zeker, er kunnen omstandigheden zijn waarin dat wel het geval is, waarin de ouders toonen zooveel paedagogisch inzicht te hebben, dat zij begrijpen, dat, wanneer eenmaal de boete betaald is, dit op hen de verplichting legt om te maken, dat die kinderen zullen voelen, verkeerd te hebben gedaan. Maar aan den anderen kant is het te verwachten, dat vaak, wanneer kinderen tot een dergelijke boete veroordeeld zijn, de ouders niet de eersten zullen wezen om hen verder paedagogisch te behandelen, omdat, wanneer het inderdaad goede ouders zijn, er veel kans zal bestaan, dat geen verkeerde daad door hun kinderen wordt gepleegd.

De heer CORT VAN DER LINDEN, *Minister van Justitie*: Allereerst een woord over het amendement van de geachte afgevaardigden de heeren Willinge en van Asch van Wijck.

Ik ben er mij van bewust, dat en in en buiten de Kamer velen gevonden worden die gaarne de transactie, door die geachte afgevaardigden voorgesteld, zouden accepteren. Maar hoewel ik mij daarvan bewust ben, ik voor mij vind geen aanleiding om niet mijn stelsel te handhaven.

Men wensch hier voor personen tusschen 16 en 18 jaar weer terug te komen tot de mogelijkheid om hen gevangenisstraf en hechtenis op te leggen.

Nu moet ik al dadelijk dit opmerken, dat, zelfs in het stelsel van die geachte afgevaardigden, ik het niet kan begrijpen hoe zij voor die jeugdige personen nog die uiterst slechte straf van hechtenis kunnen handhaven. Moge er toch voor gevangenisstraf nog iets te zeggen zijn, er is zeker niets aan te voeren voor de toepassing der hechtenis op jeugdige personen. In de huizen van bewaring zitten die kinderen in gemeenschap, en de hechtenis werkt juist daarom voor hen uiterst verderfelijk.

Wat nu de zaak zelve betreft, het komt mij voor dat ook de gevangenisstraf voor jeugdige personen van 16 tot 18 jaar een slechte straf is in elk opzicht, voor hen zelve, maar ook uit een maatschappelijk oogpunt. De korte gevangenisstraf werkt niet afschrikwekkend, want de meeste van die jongens van 16 tot 18 jaar komen daar in een positie, die materieel veel beter is dan zij thuis gewend zijn. En wanneer het eerste veroordeelend vonnis al een grooten indruk te weeg brengt, na het ondergaan van een korte straf is die indruk spoedig geweken en een volgenden keer ziet men er niet erg tegen op. Dit is de ondervinding hier en in het buitenland. Ik heb hier voor mij een verklaring omtrent de ondervinding, opgedaan

in Frankrijk. Men ziet daar onophoudelijk dat recidivisten telkens liegen wanneer hun leeftijd gevraagd wordt, om op die wijze in de gevangenis te komen en vrij te geraken van de kans om in een Rijksopvoedingsgesticht te worden geplaatst. Een tijd lang in een Rijksopvoedingsgesticht is voor dergelijke personen veel afschrikender dan een betrekkelijk korte vrijheidsberoving in de gevangenis, en verbeterend werkt voor jeugdige personen de gevangenisstraf nooit.

Reeds hedenmorgen is door den heer Troelstra gezegd — en ik sluit mij daarbij aan — wanneer de cel eenigen invloed ten goede zal hebben, dan moet degeen die is opgesloten een zeker geestelijk fonds hebben, maar jongens tusschen 16 en 18 jaar geven in de cel zich over aan allerlei verkeerde phantasieën en komen zeker niet verbeterd uit de gevangenis.

En is nu aan den anderen kant de maatschappij voldoende beveiligd, of is er kans dat jongens van 16 tot 18 jaar, wanneer zij naar een Rijksopvoedingsgesticht worden gezonden, voor verbetering vatbaar zijn?

Ik geloof dat wij die beide vragen bevestigend moeten beantwoorden. In de Rijksopvoedingsgestichten kunnen zij evengoed bewaard worden, zijn zij evengoed buiten de maatschappij als in de gevangenis. Er is niet het minste bezwaar om een depot van discipline te maken waar de lastige en gevaarlijke opvoedingen veilig worden bewaard. Dat zal in elk geval het gevolg moeten zijn van de aanneming van dit ontwerp.

En wat de verbetering betreft, de ondervinding heeft geleerd, dat juist op den leeftijd van 16—18 jaar, die personen aan den eenen kant zeer vatbaar zijn voor allerlei en zeer ernstige misdrijven, maar ook aan den anderen kant voor verbetering zeer vatbaar zijn. De voordeelen die een goede opvoeding schenkt zijn juist op dezen leeftijd in betrekkelijk korte jaren te verwezenlijken.

En juist omdat wij in het belang van de maatschappij alleen een minimum van leed mogen opleggen en geen leed dat niet strikt noodzakelijk is, moet ik mij verklaren tegen het amendement van de beide heeren.

De bezwaren van den heer Loeff deel ik niet. Ik zie niet in waarom men voor de strafvordering niet een andere minderjarigheidsgrens zou kunnen aannemen dan voor het strafrecht, en waarom men niet eerst de buitengewone regelen van strafvordering zou kunnen toepassen op het kind om later, wanneer is uitgemaakt dat men werkelijk met een man te doen heeft, hem straf op te leggen als een man.

Wat betreft de beide amendementen van de heeren Troelstra, van Kol en Schaper moet ik in de eerste plaats zeggen, dat ik bezwaar heb tegen het amendement, om te laten vervallen de derde alinea. Een bepaalde gewoonte dat men altijd zal gaan opleggen bij recidive tuchtschool, vrees ik niet. Maar vergeet de heer Troelstra aan den anderen kant niet dat toch wel kan blijken, vooral bij recidive, dat men met een ergen deugniet te doen heeft, maar toch niet met een zoodanige dat men voor hem dwangopvoeding gepast acht en dat het beter is hem een gevoelige les toe te dienen dan om hem te zenden naar een Rijksopvoedingsgesticht. En zou van het aannemen van het amendement niet het gevolg zijn dat de rechter geneigd was om in veel te veel gevallen art. 39 toe te passen? Ik geloof dus dat de remedie die hier wordt voorgesteld nog erger is dan de kwaal.

Wat het tweede amendement, de berisping betreft, het is juist wat door de heeren Troelstra en Ketelaar is gezegd, een berisping, die niet oogenblikkelijk, niet zoo snel mogelijk wordt toegediend, verliest veel van haar moreele kracht. Ik weet echter aan dit bezwaar niet te gemoet te komen; het wordt door mij erkend, maar ik ken geen middel om het te verhelpen en aan den anderen kant behoudt de berisping, ook al wordt veel van den paedagogischen indruk verloren, als eerste aanmaning haar volle waarde.

Ook dit is juist, dat het hoogst moeilijk is om te weten te komen of men te doen heeft met een ware of onware bekentenis. Een onware bekentenis is ongetwijfeld een euvel dat niet bevorderd mag worden; maar zou het anderzijds niet lijden tot verbittering en strijden tegen het rechtsbewustzijn van het kind, dat zich onschuldig gevoelt indien hem desniettemin een berisping wordt toegediend?

Tegen het amendement van den heer Troelstra c.s. heb ik geen overwegend bezwaar. Ik erken dat er iets voor te zeggen is, maar aan den anderen kant heeft het nadeelen die het ontwerp mist.

Daarentegen heb ik wel bezwaar tegen het amendement van den heer van Karnebeek, waarvan het gevolg zou zijn, dat de boete uitsluitend uit den zak van de ouders zou betaald worden, zoodat het kind zelf in het geheel geen straf zou gevoelen.

De heer Ketelaar zeide te recht, dat dit vooral merkbaar zou zijn bij de meergegoeden, waar de kinderen uit den aard der zaak zelf geen verdiensten hebben.

De geachte afgevaardigde heeft er op gewezen, dat het gevolg van zijn amendement zou zijn dat indirect zou verwezenlijkt worden het stelsel, dat gisteren bij de behandeling van het amendement-Lucasse-Loeff door mij in bescherming is genomen, namelijk dat het kind ter beschikking wordt gesteld van de ouders. De gevallen zijn echter niet gelijk. Ik heb het amendement ontraden, omdat de beschikbaarstelling van het kind vooral zou voorzien in zeer lichte gevallen; maar hier zou men verkrijgen een indirecte beschikking van de ouders in gevallen van meer belang, gevallen waarin de rechter meende met geldboeten te moeten straffen. In die zwaardere gevallen heeft men niet veel te wachten van de macht die de ouders op het kind zullen uitoefenen, daar de ouders, indien zij die macht hebben, die wel zullen gebruiken om te zorgen dat het kind niet tot overtreding komt. De boete die, juist omdat zij voor het kind geen voelbare straf is, als strafmiddel door velen wordt afgekeurd, zou ik ongaarne weder onder de kinderstraffen zien opgenomen.

De heer PIJNAPPEL, *voorzitter der Commissie van Voorbereiding*: Ik begin met te herinneren dat er in het land onder de rechtsgeleerden groote bedenkingen zijn gerezen tegen de leeftijdsgrens van 18 jaar als algemeen en uitsluitend geldende grens. Van zeer bevoegde zijde waren daartegen reeds eenige jaren geleden bedenkingen gemaakt. Toen hetzelfde in 1895 werd voorgesteld in de Juristenvereniging, heeft o. a. ons geacht vroeger medelid, de heer Rethaan Macaré, zich zeer sterk daartegen verklaard en het stelsel bepleit, hetwelk hier gisteren door den heer Bastert is in bescherming genomen, namelijk dat algemeen de zestienjarige leeftijdsgrens als eenige grens zou worden aangenomen. Hoe nader het tijdstip kwam dat de zaak in deze Kamer behandeld zou worden, hoe meer het aantal stemmen toenam tegen die uitsluitende leeftijdsgrens van 18 jaar.

Wij allen weten, hoe door den redacteur van het *Weekblad van het Recht* krachtig daartegen is te velde getrokken, en veel opmerkelijker nog is het, dat, niet van de zijde van tegenstanders, maar van de zijde van een hooggeacht, hoogstkundig, zeer warm voorstander van het wetsontwerp het eerst het denkbeeld geopperd is, dat het nuttig zou zijn in deze een bemiddelingsvoorstel aan te nemen. En toen dat bemiddelingsvoorstel gedaan was, is het ondersteund en door den schrijver in de *Nieuwe Rotterdamse Courant* en door het *Weekblad van het Recht* en door professor Simons in zijn artikel in het *Paleis van Justitie*.

Ik kan er bijvoegen, dat zoolang dat bemiddelingsvoorstel niet was gedaan, de Commissie van Voorbereiding er ernstig over heeft gedacht om zelf te komen met het voorstel om de grens op den 16jarigen leeftijd te stellen, maar nu het bemiddelingsvoorstel gedaan is en overal ondersteuning heeft gevonden, heeft de Com-

missie dat eerst door haar opgevatte denkbeeld laten varen, maar schenkt dan ook haar warmen steun aan het amendement.

Dat amendement beteekent, aan den rechter de bevoegdheid te laten tot toepassing van een verschillend stelsel op verschillende individuen.

De Minister heeft daartegen aangevoerd, dat tegen gevangenisstraf zeer gewichtige bezwaren bestaan; dat die straf niet verbeterd, wel verbitterd. Indien die bewering van den Minister de strekking had om gevangenisstraf algemeen voor iederen schuldige af te keuren, dan zou ik zeggen, dat het op zijn weg ligt om in plaats van die straf een andere voor te stellen. Doch indien zijn bedoeling alleen was, dat die straf niet passend is voor jeugdige misdadigers, dan wijs ik er op, dat juist het facultatieve der toepassing, hetwelk het eigenaardige van het amendement is, de strekking heeft om gevangenisstraf alleen te doen uitspreken tegen die jeugdige misdadigers, die met volwassenen geacht moeten worden gelijk te staan.

Niettegenstaande een der leden van de Commissie van Voorbereiding zijn instemming met het amendement uitdrukkelijk heeft te kennen gegeven, en het zelfs hedenmorgen mede heeft ondersteund, heeft hij daartegen toch eenige bedenkingen in het midden gebracht, die de andere leden der Commissie evenwel niet deelen. Dat lid meende o. a., dat uitsluiting van openbaarheid der terechtzitting bezwaar zou opleveren, indien het amendement-Willinge werd aangenomen.

Wij zullen dit punt eerst behoorlijk kunnen bespreken, wanneer het artikel van het Wetboek van Strafvordering, betreffende die uitsluiting der openbaarheid, aan de orde is. Maar dit wil ik toch nu reeds zeggen: indien werkelijk volgens zijn overtuiging een onverzoenlijke strijd bestaat tusschen de uitsluiting der openbaarheid en aanneming van het amendement-Willinge, dan moet voor hem de consequentie van dien strijd zijn, dat de uitsluiting der openbaarheid verworpen worde, maar aangenomen het amendement.

Het tweede amendement, waarover de Commissie haar gevoelen heeft mede te deelen, is dat van den heer Troelstra c.s., tot weglating van het derde lid van ditzelfde art. 39 *septies*.

De Commissie kan zich met dit amendement niet vereenigen. Tot motiveering van dat gevoelen beroep ik mij weder op het facultatieve van de bepaling. Het facultatieve der bepalingen speelt in dit wetsontwerp een groote en gewichtige rol. Het is hierop gegrond, dat er tusschen personen van jeugdigen leeftijd, die een strafbare daad hebben gepleegd, een zeer groot onderscheid kan bestaan, en dat dezelfde bepaling moet gelden zoowel daar waar groote, als waar geringe schuld aanwezig is.

Juist daarvoor past een zekere latitude, die aan den rechter moet worden gelaten. Wijst nu de heer Troelstra er op, dat onder deze bepaling zullen vallen daden van geringe beteekenis, dan kan ik daartegenover stellen, dat er ook onder zullen vallen daden van groot gewicht. Daarom juist omdat en het een en het ander er onder valt, moet de bepaling facultatief zijn; maar daarom is ook dit facultatieve de oplossing van de bezwaren door den geachten afgevaardigde tegen deze alinea aangevoerd.

De mededeeling van het gevoelen der Commissie omtrent het tweede amendement van dezelfde heeren kan ik niet met enkele woorden afdoen.

Het betreft het verband tusschen berisping en bekentenis. De meening, die de Commissie daaromtrent heeft, is eenigszins gecompliceerd, maar dit ligt in de eigenaardigheid van de straf van berisping door de Regeering in het ontwerp voorgesteld. Naar het gevoelen van de Commissie past berisping niet bij ontkentenis. Berisping is een straf, die geen fysiek leed aandoet, maar die uitsluitend er op berekend is een moreelen invloed uit te oefenen. Hetzij nu de terechtstaande persoon de daad al of niet gepleegd heeft, in geen geval kan men van de straf van

berisping een moreelen invloed verwachten bij ontkenenis. Indien de persoon ontkent en hij heeft de daad ook niet gepleegd, dan zal die berisping niet op zijn berouw gegrond zijn, maar hem in hooge mate verbitteren. En toch is ook dit een toestand, dien men als mogelijkheid onderstellen moet. Wanneer de rechter het schuldig uitspreekt, meent hij natuurlijk dat de schuld bewezen is, maar hij kan zich daarin bedriegen. En indien de beklaagde de wetenschap van het tegendeel heeft en hij wordt dan berispt, dan zal niemand van die berisping een moreelen invloed verwachten. En heeft de beklaagde de daad wel bedreven en ontkent hij desniet-tegenstaande, dan toont hij daardoor, voor moreelen invloed niet vatbaar te zijn, en ook dan zal dus de berisping haar doel missen.

Desniettegenstaande is de Commissie het met de heeren voorstellers van het amendement eens, dat de bepaling niet behoort in het Wetboek; zij meent dat de toepassing daarvan zou moeten worden overgelaten aan de prudentie des rechters. Het is een beginsel, waarvan ook de rechter zal uitgaan, maar dat niet behoort te staan in de wet. De Commissie sluit zich te dien aanzien aan bij hetgeen door de voorstellers van het amendement en andere sprekers in het midden is gebracht. Het als algemeenen regel uitspreken van dit beginsel in de wet kweekt huichelarij.

Maar — en dat is het derde punt dat ik wensch op te merken — de Commissie heeft zelve een amendement voorgesteld¹ betreffende de uitvoering van de straf van berisping. Zij wil tegen de uitspraak, waarbij iemand tot die straf veroordeeld wordt, geen voorziening bij den hooger en rechter toelaten. Dit nu is niet houdbaar, wanneer men de straf van berisping wettelijk losmaakt van bekentenis. Dit amendement berust uitsluitend op de consideratie, dat de beklaagde niet met berisping zal worden gestraft, tenzij hij heeft bekend. Nu weet de Commissie zeer goed, dat ook tegen dit amendement bedenkingen in het midden kunnen en waarschijnlijk ook zullen worden gebracht wanneer het aan de orde komt; maar zonder dat amendement acht de Commissie de berisping een niet te handhaven straf, omdat als de berisping wordt uitgesteld tot een later tijdstip — hetgeen zal moeten geschieden indien men appèl en cassatie toelaat — die straf een ijdele vertooning zal zijn. Het doel der Commissie met haar amendement is de berisping als straf te redden, want zonder dat amendement acht zij de berisping een totaal ongeschikte straf. Een vermaning tot den veroordeelde gericht, is van den rechter dikwijls vernomen. Die vermaning is geen straf. Nu echter zal zulk een vermaning tot straf gemaakt worden; maar dan moet de straf ook met de vermaning gemeen hebben, dat zij onmiddellijk op de uitspraak volgt. Zoodra men er het karakter van een straf aan toekent en dan een tijdsruimte doet verlopen tusschen de uitspraak en de berisping zal deze niet houdbaar zijn. Zij moet onmiddellijk op de uitspraak volgen, en daartoe kan men alleen door den eisch van bekentenis komen.

Door deze eenigszins ingewikkelde redeneering is de Commissie gekomen tot deze slotsom, dat zij de aanneming van het amendement van den heer Troelstra c. s. ontraadt.

Over het amendement van den heer van Karnebeek zijn de gevoelens in de Commissie verdeeld. Sommige leden ondersteunen dat amendement, andere leden verklaren er zich tegen op de gronden, onderscheidenlijk door voor- en tegenstanders ontwikkeld.

De heer WILLINGE: De heer Loeff heeft er op gewezen dat het, indien het amendement aangenomen werd, niet zoo zeker was dat het niet wenschelijk zou

¹ Nl. een amendement op het voorgestelde art. 344 *ter* van het Wetboek van Strafvordering, welk amendement bij de behandeling van dat artikel door de Commissie werd ingetrokken.

zijn dat ook in de voorstellen ten aanzien van het Wetboek van Strafvordering veranderingen werden gebracht. Ons amendement echter strijdt niet met het Regeeringsvoorstel, gelijk reeds door den Minister is betoogd. Ons amendement betreft alleen het materiele recht. Wanneer het onderzoek volgens de Strafvordering heeft plaats gehad komt de toepassing en daarop alleen heeft het amendement betrekking. Nu is juist dit het oogenblik waarop de rechter het best kan oordeelen. Al staat de persoon dus te recht als een kind, er is geen reden om hem niet te straffen als een volwassen persoon, indien het onderzoek de wenschelijkheid daarvan heeft aangetoond....

Wat de redactie betreft heeft de heer Loeff er op gewezen, dat misschien een verbetering zou zijn aan te brengen, maar de heer Loeff heeft niet aangetoond, dat de redactie onjuist is en niet past in het wetsvoorstel.

Waar dit nu wel het geval is, meenen wij verstandig te doen niet op een andere redactie in te gaan, omdat wij de mogelijke gevolgen daarvan op dit oogenblik niet voldoende kunnen overzien.

Nu een enkel woord ten aanzien van hetgeen de Minister heeft gezegd.

Ik kan hierover, vooral na hetgeen de heer Pijnappel op zoo uitnemende wijze heeft in het midden gebracht, zeer kort zijn.

Maar toch wil ik nog iets zeggen en dan komt het mij voor, dat in de rede van den Minister te veel wordt gelet op de gevangenisstraf in het algemeen en veel daarvan moet worden overgebracht naar datgene wat ook voor volwassenen geldt, doch waarvan thans de rede niet is. Het komt mij verder voor, dat de Minister het te veel voorstelt alsof ons amendement een verplichting zou bevatten, alsof alle personen tusschen de 16 en 18 jaar in de gevangenis zouden moeten worden gebracht. De Minister heeft de gevolgen daarvan breed uitgemeten, maar uit het oog verloren dat wij den regel accepteren. Wij willen het geheele systeem, maar wij willen de bevoegdheid voor uitzonderingen behouden voor die personen die volkomen gelijk staan met volwassenen, en zoo zijn er. De Minister schijnt dit niet te willen aanvaarden, maar ik geloof toch werkelijk, dat, wanneer ik mij kan beroepen op vele mannen van de practijk en op zoovelen, die buiten de practijk in geschriften hetzelfde leeren, het gevoelen van den Minister wel eenigszins aan het wankelen moet worden gebracht.

Er zijn uitnemende deskundigen, die het voor deze categorie van personen wenschelijk vinden in bepaalde gevallen gevangenisstraf op te leggen.

Uit de rapporten die de Minister voor zich heeft, vooral ook uit het buitenland afkomstig, en voor zoover hij die gisteren heeft aangehaald in antwoord op den heer Bastert, blijkt trouwens ook, dat velen de meening zijn toegedaan, dat op den algemeenen regel uitzonderingen als door ons gewild moeten kunnen worden gemaakt. Waarom dan de gelegenheid daartoe weg te nemen?...

Heb ik echter den Minister goed begrepen, dan is zijn hoofdbezwaar tegen het amendement nog niet zoozeer daarin gelegen, dat de bevoegdheid om gevangenisstraf op te leggen zou blijven bestaan, als wel daarin dat ook de hechtenisstraf zal kunnen worden toegepast.

Vooraf tegen deze straf is de Minister te velde getrokken.

Welnu, wij erkennen, dat daarin ook naar onze meening veel waarheid ligt; dat het zeer bedenkelijk is dat jeugdige personen in aanraking worden gebracht met vagebonden en misdadigers van beroep, die een tijdelijke hechtenis moeten ondergaan.

De vraag is echter of de Minister hier niet over het hoofd heeft gezien de bepaling der wet, volgens welke hij, die de hechtenis moet ondergaan, op zijn verzoek, in afzondering deze straf kan doorbrengen.

Dit wordt wel niet veel in toepassing gebracht — de reden daarvan wil ik in het midden laten — maar dit neemt niet weg dat de bepaling bestaat.

Hoe dit zij, wij erkennen het bezwaar van den Minister en daarom willen wij tegenover hem gaarne een tegemoetkomende houding aannemen en aan zijn hoofd-bezwaar te gemoet komen door een wijziging van ons amendement.

Amendement-WILLINGE-VAN ASCH VAN WIJCK gewijzigd

in dien zin, dat daaraan wordt toegevoegd: „met dien verstande echter dat het opleggen van hechtenisstraf blijft nitgesloten.”

De heer DE SAVORNIN LOHMAN: Tegenover het eenigermate gecompliceerd advies der Commissie van Voorbereiding met betrekking tot het tweede amendement van den heer Troelstra c. s. veroorloof ik mij een zeer eenvoudig woord te stellen en het amendement aan te bevelen.

De zaak toch is uitermate eenvoudig.

Het is niet te ontkennen dat deze bepaling feitelijk hierop neerkomt dat men iemand dreigt als hij niet bekent.

Wanneer iemand zijn schuld niet bekennen wil, te recht of ten onrechte, dan kan hij niet berispt worden, maar dan kan hij een andere en zwaardere straf krijgen. Dat staat wel niet met zoovele woorden in het artikel, maar het zit er achter. Dit zal zeer demoraliseerend werken.

Waarom heeft de Minister deze bepaling opgenomen?

Natuurlijk niet omdat hij middeneeuwsche beginselen van strafrecht is toegedaan en de pijnbank weder wil invoeren, maar omdat het noodzakelijk voortvloeit uit den aard der berisping.

Men kan, zegt hij, geen berisping opleggen aan iemand die niet bekend heeft. Dit betwijfel ik evenwel. Indien iemand, hoewel schuldig, niet bekend heeft, zoo kan men hem toch zeer goed berispen als men van zijn schuld volkomen overtuigd is, zooals een rechter die veroordeelt behoort te zijn. Zoo iemand toch bekent niet omdat hij hoopt dan in het geheel geen straf te zullen krijgen; maar indien hij gestraft wordt, waarom kan hem dan geen berisping worden toegediend, waarmede hij naar huis gaat en waarover hij, naar te hopen is, zal nadenken, die op hem zal werken en hem zal afhouden van een herhaling van het feit?

Ja, zegt de Minister: wanneer de man onschuldig is, dan zal de berisping hem ergeren. Maar zal dit dan niet het geval zijn, als men hem met tuchtschool straft? Iedere straf zal hem indien hij onschuldig is, ergeren. Het schijnt mij onmogelijk deze alinea te behouden.

Behoudt men haar, dan zou ik liever de geheele berisping vervallen zien, waarvan ik toch geen bewonderaar ben, maar ik wil den Minister niets ontnemen van alle middelen die hij wil gebruiken tot verbetering der menschen.

Ik wensch er nog een woord bij te voegen over het amendement van den heer van Karnebeek, waarmede ook ik mij vereenig.

Ik geloof, dat het niet geheel juist is te zeggen: wanneer iemand niet persoonlijk geld verdient, kan hij niet met boete gestraft worden. Het is niet te betwijfelen, dat, wanneer de ouders de boete moeten betalen, zij zeer vaak het middel wel zullen vinden om die te verhalen op hun kind. Als zij dat niet kunnen of willen doen, blijft altijd de gelegenheid om subsidiair tuchtschoolstraf toe te passen. Ieder die niet zelf geld verdient, alleen om die reden bloot te stellen aan het ondergaan van een maand tuchtschoolstraf, vind ik niet juist.

De heer TROELSTRA: Om de discussiën zooveel mogelijk te bekorten en inziende, dat het eerste door ons op dit artikel voorgestelde amendement toch geen kans heeft om door de Kamer te worden aangenomen, heb ik de eer, ook namens mijn medevoorstellen, dit eerste amendement in te trekken.

Wat ons tweede amendement betreft meen ik, dat ik, na de woorden van den heer Lohman, weinig aan het reeds door mij gesprokene behoef toe te voegen.

De bezwaren door den voorzitter der Commissie van Voorbereiding tegen dit amendement ingebracht, zijn het gevolg van het reeds bij de algemeene beschouwingen door mij betreurde feit, dat de berisping in dit wetsontwerp is ingevoegd als een onderdeel van het strafrecht. De bezwaren daaruit voortspruitende, worden m.i. door ons amendement volstrekt niet vergroot; die bezwaren moesten eigenlijk ten gevolge hebben, dat men zich geheel tegen de opneming van de berisping in dit wetsontwerp verzette.

Nu echter die berisping er eenmaal in is, en het onmogelijk is het stelsel geheel te veranderen, zou men dit nog slechter maken door van de berisping een premie te maken op de bekentenis. Ik meen, dat de bezwaren door ons daartegen ingebracht en door verscheidene leden dezer Kamer toegegeven, van dien aard zijn, dat men nu maar het zwaarst moet laten wegen wat het zwaarst is.

Dat de aanneming van ons amendement bij aanneming van het amendement door den heer Pijnappel bedoeld, bezwaren ten gevolge zal hebben, zal ik volstrekt niet ontkennen; maar het komt mij voor, dat ook die bezwaren lang zoo groot niet zijn als die welke uit de aanneming der vijfde alinea van dit artikel zullen voortvloeien en welke van zeer groote moreele beteekenis zijn.

De heer VAN KARNEBEEK: De Minister heeft tegen mijn amendement twee bedenkingen aangevoerd.

Hij heeft gezegd: als dit amendement wordt aangenomen, zal er in vele gevallen boete betaald worden, niet door den delinquent, maar uit den zak der ouders. Dat is natuurlijk waar, maar de Minister heeft daaraan toegevoegd: en het kind zal er niets van voelen. Dat nu is, geloof ik, minder juist.

De geachte afgevaardigde uit Goes heeft er op gewezen, en ik heb in mijn eerste rede er uitvoerig bij stilgestaan, dat in den regel het omgekeerde zal plaats hebben en dat wel degelijk die ouders het middel zullen vinden om aan hun kind ook op financieele wijze voelbaar te maken dat er boete betaald is voor het door hem gepleegde strafbare feit.

Het andere argument van den Minister tegen mijn amendement is ontleend aan de overweging, dat bij zwaardere gevallen, het betalen van boete door de ouders minder geschikt zou zijn. Wanneer het een zwaarder geval geldt, dan zal, dunkt mij, de rechter toepassen of art. 39 of de straf van tuchtschool. De aanneming van mijn amendement zou dit volstrekt niet beletten. Maar er zijn vele gevallen — ik stel mij voor dat het in de practijk wel de meeste gevallen zullen zijn — waarin de rechter, al is het vergrijp betrekkelijk zwaar, geen termen zal vinden om toe te passen art. 39, waarin misschien dit artikel ook niet toegepast zou kunnen worden, omdat er geen recidive is, en waarin de rechter er tegen op zal zien de te zware straf van tuchtschool op te leggen. Voor die moeilijkheid geplaatst, geen anderen uitweg hebbende, zal de rechter hoogst waarschijnlijk zich dan vergenoegen met toe te passen of art. 38, de terbeschikkingstelling van de ouders als dat kan, of de berisping. Nu zal echter in die gevallen de berisping inderdaad een te lichte straf zijn, een straf die weinig beteekent. Omtrent de waarde van die straf — het is reeds gebleken — kan men zeer verschillend denken. En wordt art. 38 toegepast, zonder dat een boete door de ouders is betaald, dan zou van eenige straf eigenlijk in het geheel geen sprake zijn. Wordt daarentegen mijn amendement aangenomen, dan zou voor die categorie van gevallen, als door de ouders boete betaald is, de toepassing van art. 38 een veel practischer karakter verkrijgen en den rechter een geschikte uitweg geopend zijn uit de moeilijkheid waarin hij zich bevindt.

De heer LOEFF: Ik acht mij verplicht den heer Willinge nog heel kort te beantwoorden. Die geachte spreker is uitgegaan van de meening, dat het bezwaar dat door mij werd geopperd eigenlijk uitsluitend verband hield met en was gelegen in de quaestie der al of niet openbaarheid. Dat is intusschen in het geheel niet het geval. Ik heb dit punt als voorbeeld aangehaald, terwijl ik uit de regeling van strafvordering, zooals die is voorgesteld, andere voorbeelden had kunnen kiezen. Ik had ten bewijze van mijn stelling dat er toch wel grond is voor rechtmatigen twijfel of het amendement wel geheel en al past in het stelsel, gebruik kunnen maken van andere voorbeelden. Ik had o. a. ook als voorbeeld kunnen aanvoeren den vertegenwoordiger, zooals de Minister dien in het Wetboek van Strafvordering inleidt. Ik had kunnen zeggen, dat er toch voor het juridiek gevoel iets buitengewoon vreemds in is gelegen, dat een jeugdig delinquent gedurende den geheelen loop der strafprocedure wordt behandeld zóózeer als kind, dat hij zelf geen enkele bevoegdheid, een gewonen beklaagde toekomende, kan nitoeffenen, maar dat de vertegenwoordiger die over hem gesteld is te dien aanzien, met uitsluiting van hem zelve, in alles en overal voor hem optreedt en dat hij dan toch ten slotte bij het uitspreken van de straf zich in eens ontpopt als een volwassene. En nu moge het waar zijn dat zulke regelingen daarom nog niet het geheele stelsel vitieeren, vreemd schijnen zij mij toch in hooge mate.

Mijn verzoek aan de geachte voorstellers — en tevens aan den heer Minister — zou dan ook zijn om nog eens ernstig na te gaan en te overwegen of de aan-neming van het voorgestelde amendement niet meer wijzigingen noodzakelijk, althans zeer wenschelijk zou maken, dan zij op dit oogenblik meenen.

De heer CORT VAN DER LINDEN, *Minister van Justitie*: Na de wijziging door de heeren Willinge en van Asch van Wijck in hun amendementen gebracht, is — ik erken dat volkomen — het grootste bezwaar dat daartegen bestond weggenomen. Maar hoewel ik zeer goed voorzie dat dat amendement vele voorstanders in deze Kamer zal hebben, meen ik toch een enkel woord te moeten zeggen om mijn standpunt nader te verdedigen.

Wanneer men zich beroept op rechtsgeleerden buiten de Kamer, en speciaal op den bekenden en hoogst bekwamen schrijver van de artikelen in de *Nieuwe Rotterdamse Courant*, dan doe ik toch opmerken dat de reden waarom hij een dergelijke transactie als nu wordt voorgesteld heeft bepleit, hoofdzakelijk deze was, dat hij de leeftijdsgrens van 18 jaar, waartegen hij strenge oppositie vreesde, wenschte te redden. „Immers wij vreezen hier” — zoo begint het artikel — „eene oppositie van beteekenis, en wij zouden het zeer betreuren indien die oppositie overwon.” Die schrijver heeft ongetwijfeld ook toegegeven, ik ontken het niet, dat er enkele gevallen zijn waarin hij zou willen dat de straf kon worden toegepast, maar zijn hoofdmotief was toch redding van de hoogere leeftijdsgrens, en het komt mij voor dat dit niet mag worden voorbijgezien.

Wat de zaak zelve betreft, de voorzitter der Commissie heeft gezegd: gij keurt de straf voor volwassenen niet af; dus wanneer gij aanneemt dat er personen zijn tusschen 16 en 18 jaar, die men als volwassenen kan beschouwen, is ook de gevangenisstraf voor hen niet af te keuren.

Zoo is de zaak niet goed gesteld.

Voor volwassenen — dat is hoe langer hoe meer erkend — zijn korte gevangenisstraffen verkeerd. Zij werken slecht, niet verbeterend en niet afschrikkend, maar de korte gevangenisstraf wordt behouden omdat men op het oogenblik niets anders heeft.

Dat is niet alleen de ondervinding hier te lande, maar ook die in het buitenland. Voor jeugdige personen ligt het geval echter anders. Hier hebben wij niet de keus

tusschen korte gevangenisstraf of niets, maar tusschen de korte gevangenisstraf of de tuchtschool of opvoeding. Hier heeft men mijns inziens de keuze tusschen een betere en een minder goede straf.

Voor lichte gevallen wordt gestraft door plaatsing in een tuchtschool, in ernstige gevallen legge men dwangopvoeding op in een Rijksopvoedingsgesticht. Is dit nog niet voldoende, meent de rechter dat langdurige verwijdering uit de maatschappij noodzakelijk is, dan opent het wetsontwerp hem ook daartoe de mogelijkheid door voorwaardelijke gevangenisstraf.

Het is dus mijns inziens volkomen overbodig om nog directe gevangenisstraf op jeugdige personen toe te passen. Mocht het amendement, wat ik voorzie, aangenomen worden, dan zullen wij dit verkrijgen, dat de rechter althans die gevangenisstraf niet behoeft op te leggen, dat hij in al die gevallen, waarin hij meent dat dit nodig is, dwangopvoeding in de plaats kan stellen voor gevangenisstraf. Dit is ongetwijfeld een groote vooruitgang en een stap vooruit.

Ik zou er echter de voorkeur aan geven nog een anderen stap te doen, namelijk het geheel onmogelijk maken dat personen beneden de 18 jaar kennis maken met de gevangenis.

Over het amendement-Troelstra c. s. zal ik niets meer zeggen; ik laat dit gaarne aan de beslissing der Kamer over; er is voor beide zijden het een en ander te zeggen.

De berisping is een straf, waarvan men geen al te groote verwachtingen moet koesteren, die als een eerste vermaning moet beschouwd worden, en waarop later gevoeliger lessen zullen kunnen volgen.

Wel moet ik der Kamer ontraden mede te gaan met het amendement van den heer van Karnebeek.

In dit amendement ligt mijns inziens een groote onbillijkheid, omdat daarvan het gevolg zal zijn, dat, waar eene vermogensstraf zal toegepast worden voor degenen die iets verdienen, een reële executie mogelijk zal zijn, terwijl voor de meer gegoeden, die in den regel geen eigen inkomsten hebben, die reële executie niet mogelijk zal zijn en de boete door de ouders zal betaald worden.

(Interruptie van den heer de Savornin Lohman: Maar *verhaald* op de minderjarigen.)

Volstrekt niet, want de ouders zullen zelven de straf veelal niet voelen. Wat is de praktijk? Niet dat groote boeten worden opgelegd, boeten van f 25 of f 50, maar boeten van f 1 en 50 cents.

(Interruptie van den heer de Savornin Lohman: Negentig gulden is mogelijk.)

Maar ook f 1 en minder.

In de praktijk zal het zóó zijn, dat voor kleine overtredingen geringe boeten zullen opgelegd worden en dat de meergegoede ouders die gereedelijk zullen betalen, zonder dat zij daarom zich genoopt zullen voelen hun kinderen te straffen.

Het heeft mij voorts verwonderd dat de heer de Savornin Lohman nu die bestraffing door de ouders goedkeurt, terwijl hij die gisteren juist heeft afgekeurd.

De heer VAN KARNEBEEK: Ik zou niet nog eens het woord gevraagd hebben, als de Minister er mij niet toe gedwongen had. Zijne Excellentie doet het voorkomen alsof mijn amendement een quaestie is van verschil in berechting tusschen vermogenden of niet vermogenden. Mijn amendement zou de strekking hebben om de kinderen van vermogenden lichter te doen straffen. Juist het omgekeerde is waar. Het gevolg van het stelsel van den Minister, zooals het in dit wetsontwerp is geregeld, zal in de praktijk zijn, dat de kinderen uit de gegoede gezinnen, die in den regel zelven niets verdienen, met een eenvoudige berisping vrijgelaten of onbeboet aan hunne ouders teruggegeven zullen worden, omdat men te zware straffen niet op hen kan toepassen, terwijl aan de kinderen van minder gegoeden, die zelven wat verdienen, de boetestraaf zal opgelegd worden.

De strekking van mijn amendement is dus juist om dreigende ongelijkheid van straf ten nadeele van onvermogenen te voorkomen.

De heer VEEGENS: [Bij aanneming van het amendement-Troelstra, zal] men de straf van berisping kunnen zien opleggen ook wanneer het feit ontkend wordt, terwijl hooger beroep en beroep in cassatie zullen zijn toegelaten.

Daaruit zal voortvloeien dat de straf van berisping wordt ten uitvoer gelegd geruimen tijd, in vele gevallen verscheidene maanden, na het vonnis waarbij zij is uitgesproken.

Maar wordt, in dergelijke gevallen, de berisping niet een dwaze, belachelijke straf? Zal zij alsdan den eerbied voor de justitie niet in de waagschaal stellen? Wat beteekent een berisping, ten uitvoer gelegd misschien een jaar na het veroordeelend vonnis? Welken indruk moet zij dan op den jeugdigen delinquent maken? Mijns inziens een zeer zonderlingen, dien niemand in het belang eener goede strafrechtspleging kan achten.

De geachte voorzitter der Commissie van Voorbereiding heeft het zoo juist gezegd: de Commissie wil de straf van berisping redden. De aanneming van het amendement der drie heeren zou haar dat reddingswerk onmogelijk maken, en bedreigt daarom de goede werking van deze wet, waarin de berisping als straf nu eenmaal niet kan gemist worden.

De heer TROELSTRA: Ik geloof dat de bedenking, die door den heer Veegens in het midden is gebracht, te laat komt. Ik meen dat de heer Veegens zijn stem in denzelfden geest als hij thans heeft gesproken, had moeten verheffen bij de algemeene beschouwingen; want hoewel ik hem volkomen de groote bezwaren die hij genoemd heeft, toegeef, zoo bestaan die bezwaren, zij het ook in eenigszins mindere mate, ook wanneer het amendement, dat door ons wordt voorgesteld, niet wordt aangenomen. Reeds thans zal geregeld de berisping plaats hebben eenige weken nadat het feit heeft plaats gehad. Blijft het hooger beroep van het vonnis, dat berisping oplegt, bestaan, dan zal dit ten gevolge hebben, dat in enkele gevallen nog eenige weken zullen worden gevoegd bij de weken die reeds thans tusschen het feit en de berisping moeten verlopen.

Ik geef volkomen toe dat het kwaad, gevolg van het feit, dat de berisping in dit stelsel is gevoegd, daarbij nog duidelijker aan het licht treedt; maar ik meen dat dit niet kan opwegen tegen de groote bezwaren, die door ons herhaalde malen reeds tegen het stelsel van de Regeering zijn geopperd.

Zal er van deze berisping weinig gebruik worden gemaakt, dan ligt het aan het stelsel van deze wet. Verzwakt de berisping den „eerbied voor de justitie”, zooals de heer Veegens meent, men stelle daarvoor dat stelsel aansprakelijk en bedenke, dat dit er zeker niet beter op wordt, wanneer wij een wet maken, die op jeugdige beklaagden een moreele pressie uitoefent om zich door bekentenis vrij te maken van verdere strafvervolging.

Dat is vrij wat erger dan wanneer er nog enkele weken meer moeten verlopen, voordat de berisping plaats heeft, en daarom blijf ik ten ernstigste aandringen op aanneming van ons amendement.

De heer De SAVORNIN LOHMAN: Het argument dat de heer Veegens heeft aangevoerd vind ik zeer vreemd, want nu zullen wij het amendement van de heeren Troelstra c.s. moeten verwerpen om het amendement te redden dat de heeren Veegens c.s. willen voorstellen.

Dit amendement is zooveel besproken door den heer Veegens, maar ik geloof, M. d. V. dat, wanneer ik daarop zou willen doorgaan, gij mij verzoeken zoudt, thans dit

niet te doen. Ik ben het er nog volstrekt niet mee eens, en dat mag ik nu wel zeggen, dat het amendement-Troelstra in geen geval kan worden verworpen ter wille van het voornemen om voor te stellen geen appèl en cassatie toe te laten, want dit is een punt waarover wij nog moeten spreken, en dat de Kamer volstrekt nog niet heeft uitgemaakt. Zullen wij, om de berisping te redden, twee verkeerde dingen moeten doen? Vooreerst in dit artikel een middeleeuwsch beginsel vaststellen, dat de Minister ook niet heeft ontkend, namelijk dat, wanneer men niet bekend, men gevaar loopt zwaarder straf te krijgen dan wanneer men wel bekend? En ten tweede, ten einde de berisping uitvoerbaar te maken, de quaestie of het onderzoek van het feit dat tot straf aanleiding gaf al dan niet voor den hooger en rechter moet worden gebracht, te doen afhangen van de opgelegde straf, iets wat mij voorkomt een zeer zonderling stelsel te zijn. Wat daarvan zij, ik geloof dat de Kamer nu alleen heeft te beslissen of het rechtvaardig en billijk is aan jongemensen te zeggen: indien gij niet bekend zal ik u niet berispen, maar... dan heb ik wat anders achter de hand!

De heer CORT VAN DER LINDEN, *Minister van Justitie*: Ik kom in de zaak zelf niet terug, maar doe opmerken dat naar mijn inzien het behoud van de berisping volstrekt niet afhankelijk is van de beslissing van de vraag, of zij zal worden opgelegd na bekentenis of zonder bekentenis en evenmin of zij dadelijk zal worden opgelegd of eerst na appèl en cassatie. Mij dunkt dat veel te veel de nadruk wordt gelegd op den moreelen indruk die het gevolg kan zijn van de berisping. Deze moreele indruk is ongetwijfeld ook in sommige gevallen een belangrijk voordeel, maar de functie van de berisping is toch in de eerste plaats om bij een eerste veroordeeling in zeer lichte gevallen een aanmaning te geven, opdat men bij volgende gelegenheden kan overgaan tot meer reële straffen. Daarom zou de berisping ook kunnen gehandhaafd worden, wanneer die eerst lang na het vergrijp wordt opgelegd.

[Het amendement-van Karnebeek werd aangenomen met 34 tegen 30 stemmen; het eerste van Troelstra c. s. werd ingetrokken, het tweede aangenomen met 40 tegen 27 en dat van Willinge c. s. met 44 tegen 23 stemmen.]

(28 Juni 1900.)

Bij de tweede lezing werd het door de Regeering, in overleg met de Commissie van Voorbereiding, gedaan voorstel om

in het eerste lid na de woorden: „gestraft, indien hij” in te voegen: „tijdens de uitspraak van het eindvonnis in eersten aanleg” en na de woorden: „en indien hij” in te voegen: „op dat tijdstip”.

in het tweede lid na de woorden: „de minderjarige die” in te voegen: „tijdens de uitspraak van het eindvonnis in eersten aanleg”.

aan het vierde lid de volgende woorden toe te voegen:

„, indien de schuldige tijdens de uitspraak van het eindvonnis in eersten aanleg den leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt”.

in het vijfde lid het woord „hechtenisstraf” te vervangen door „hechtenis, vervangende hechtenis daaronder begrepen”.

aangenomen, na de volgende toelichting:

De heer CORT VAN DER LINDEN, *Minister van Justitie*: Ook de wijziging in art. 39septies, vijfde lid, vereischt een korte toelichting. Waar voor jeugdige personen het ondergaan van hechtenis in elk geval blijft uitgesloten op grond van de verkeerde werking van die straf op jeugdige personen, mogen deze ook niet

worden blootgesteld aan het ondergaan van hechtenis ter vervanging van geldboete. De woorden van art. 39septies, laatste lid, „en recht doen naar de bepalingen ten aanzien van personen, boven den leeftijd van achttien jaren geldende” laten dien-aangaande echter twijfel, vooral omdat hetzelfde lid tot het buiten toepassing laten alleen van de voorafgaande bepalingen van *dit* artikel vrijheid geeft, en dit artikel zwijgt van een de geldboete vervangende straf, deze regeling aan art. 23 overlatende.

Om dezelfde redenen laat art. 39septies twijfel of bij toepassing van het laatste lid de rechter toch gebonden blijft aan het voor jeugdige personen beperkte algemeene maximum van negentig gulden voor geldboete. Deze vraag wordt door de nu voorgestelde bijvoeging aan het slot van het eerste lid van art. 23 ontkennend beantwoord.

Voorloopig Verslag der Eerste Kamer.

c. *De berisping.* De opmerking werd gemaakt, dat de straf van berisping niets beteekende, wanneer de schuldige in hooger beroep kwam. De late toepassing der straf zou er alle uitwerking aan ontnemen.

Regeeringsantwoord.

Blijkens de met den anderen tak der Volksvertegenwoordiging gewisselde stukken is het denkbeeld overwogen, om de hier aangevoerde reden, bij veroordeeling tot de straf van berisping hooger beroep uit te sluiten. Ten einde echter aan het openbaar ministerie niet de hem ontwijfelbaar toekomende bevoegd-

heid te ontnemen om in appèl een zwaardere straf te vorderen als het die in het welbegrepen belang van de maatschappij en den veroordeelde noodig acht, meende de ondergeteekende geen voorstel in dien zin te mogen doen.

(Zie ook het Verslag en Antwoord bij art. 9, hiervoor bl. 416 en 417, en de Mem. van toel. bij artt. 45 en 49, hierachter bl. 490.)

Art. 39octies.

(nieuw artikel.)

Indien de straf van berisping wordt opgelegd kan de rechter een termijn bepalen van ten minste één jaar en ten hoogste twee jaren als proeftijd, welke voor den schuldige ingaat onmiddellijk nadat de rechterlijke uitspraak in kracht van gewijsde is gegaan. Indien geene andere hoofdstraf dan die van berisping toepasselijk is, doch de rechter geen termen vindt deze op te leggen of artikel 38 of artikel 39 toe te passen, bepaalt hij een termijn van ten minste één jaar en ten hoogste twee jaren als proeftijd, welke voor den schuldige ingaat onmiddellijk nadat de rechterlijke uitspraak in kracht van gewijsde is gegaan.

Bij het bepalen van zoodanigen proeftijd, veroordeelt de rechter den schuldige tot de straf van plaatsing in eene tucht-school.

De tenuitvoerlegging van deze straf geschiedt alleen indien de veroordeelde opnieuw aan eenig strafbaar feit onherroepelijk

mocht zijn schuldig verklaard. Alsdan geschiedt de tenuitvoerlegging zoodra mogelijk, behoudens de bevoegdheid van den rechter de opschorting te bevelen, indien het strafbaar feit, waaraan de veroordeelde zich opnieuw heeft schuldig gemaakt, niet valt in de bepaling van een misdrijf.

Art. 39^{novies}.

(nieuw artikel.)

De ingevolge het vorige artikel opgelegde straf van plaatsing in eene tuchtschool wordt geacht geheel te zijn vervallen indien vóór hare tenuitvoerlegging de proeftijd is verstreken.

Met de tenuitvoerlegging van de straf eindigt de proeftijd.

De proeftijd loopt niet of wordt geacht niet te hebben geloopt gedurende den tijd dat de schuldigverklarde ter zake van een opnieuw gepleegd strafbaar feit wordt vervolgd en de rechterlijke uitspraak deswege nog niet onherroepelijk is geworden indien de beklaagde bij deze onherroepelijke uitspraak is schuldig verklaard.

O. Art. 39^{sexies}. Indien de straf van berisping wordt opgelegd, kan de rechter een termijn bepalen van ten minste één jaar en ten hoogste twee jaren als proeftijd, welke voor den schuldige ingaat, onmiddellijk na de rechterlijke uitspraak. Indien de straf van berisping, geene andere hoofdstraf dan deze toepasselijk zijnde, niet kan worden opgelegd ingevolge artikel 39^{quinqies}, voorlaatste lid, en artikel 38 niet wordt toegepast, bepaalt de rechter een termijn van ten minste één jaar en ten hoogste twee jaren als proeftijd, welke voor den schuldige ingaat onmiddellijk na de rechterlijke uitspraak.

Tevens veroordeelt de rechter den schuldige tot de straf van plaatsing in eene tuchtschool.

O. Art. 39^{septies}. De bepalingen van artikel 39^{quater} zijn toepasselijk op de ingevolge het vorige artikel opgelegde straf van plaatsing in eene tuchtschool en op den mede ingevolge dat artikel voor den schuldige bepaalden proeftijd.

Memorie van Toelichting.

(Artt. 39^{sexies} en 39^{septies}). Waarom in enkele gevallen eene voorwaardelijke veroordeeling tot plaatsing in eene tuchtschool niet kan gemist worden, is reeds boven in § 7, onder *Berisping* [hiervoor bladz. 392 en 393], aangetoond. Waar de rechter van oordeel is, dat het kind niet ingevolge art. 38 aan zijne ouders of voogden mag worden teruggegeven zonder toepassing van eenige straf, en ook geen dwangopvoeding mag worden toegepast, dat elke andere onmiddellijk te executeeren straf dan berisping te zwaar zou zijn, en toch het bereiken van het beoogde effect met de berisping alléén twijfelachtig is, kan de voorwaardelijke veroordeeling tot plaatsing in een tuchtschool een voldoende waarborg opleveren, dat de berisping ook doel zal treffen. En waar

berisping, hoewel in het gegeven geval de eenig geoorloofde straf, niet kan worden opgelegd, omdat de schuldige blijft ontkennen, is de voorwaardelijke veroordeeling het eenige middel om den jeugdigen delinquent van verder kwaaddoen terug te houden, maar tevens een middel, dat met vertrouwen mag worden aangewend.

Gedurende een door den rechter te bepalen proeftijd, waarvan de langste duur wegens het veel minder ernstig vergrijp wat korter kan gesteld worden dan die bij voorwaardelijke veroordeeling tot gevangenisstraf na dwangopvoeding, hangt den veroordeelde steeds de uitvoering van de straf boven het hoofd en de gedachte daaraan zal hem allicht tot inkeer brengen.

Ten aanzien van het maximum der voorwaardelijk op te leggen straf van plaatsing in eene tuchtschool geldt het bepaalde bij art. 27bis. Daar berisping als straf op een misdrijf alleen toepasselijk is op kinderen beneden veertien jaren, is dus in dit geval het maximum zes maanden; bij de in art. 27bis genoemde ernstige overtredingen is het maximum tot veertien jaren eveneens zes maanden, voor ouderen één jaar, terwijl het bij geringere overtredingen naar dezelfde onderscheiding van den leeftijd drie of zes maanden bedraagt.

Volgens het nieuw voorgestelde art. 341bis Wetboek van Strafvordering wordt deze voorwaardelijk opgelegde straf alleen geëxecuteerd indien de veroordeelde na den aanvang en vóór het einde van zijn proeftijd opnieuw aan eenig strafbaar feit onherroepelijk mocht zijn schuldig verklaard.

Art. 39^{septies} vindt zijne toelichting in hetgeen ad artt. 39ter en 39^{quater} in fine is aangeteekend.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 39^{sexies} (thans *octies*). Gevraagd werd, waarom de proeftijd wel bij veroordeeling tot berisping, maar niet bij veroordeeling tot boete opgelegd kan worden.

Overigens werd ten aanzien van het stelsel van voorwaardelijke veroordeeling verwezen naar het opgemerkte bij art. 39bis [hiervoor blz. 443].

Den ablativus absolutus »geen andere hoofdstraf dan deze toepasselijk zijnde» wenschte men vermeden te zien.

De proeftijd staat in onafscheidelijk verband met de voorwaardelijke veroordeeling, en deze is alleen noodig indien de straf van berisping wordt opgelegd of geene onmiddellijk ingaande straf kan worden opgelegd. Nevens boete bestaat aan een voorwaardelijke straf geen behoefte; de laatste dient slechts tot aanvulling voor het geval anders geen of eene a posteriori te licht blijkende werd uitgesproken.

Het stelsel van voorwaardelijke veroordeeling, bij art. 39ter prijs gegeven, is om deze reden hier behouden. In de gevallen van dit artikel is de oplegging van de straf tot plaatsing in eene tuchtschool onmisbaar. Voorwaardelijke invrijheidlating is daarbij echter praktisch onmogelijk, niet alleen omdat het besluit daartoe niet tijdig zou kunnen worden genomen met het oog op het onmiddellijk in kracht van gewijsde gaan der veroordeeling, maar

ook omdat alle gegevens op dat oogenblik ontbreken ter beoordeeling of tot zoodanig besluit al dan niet termen bestaan.

De gewraakte ablativus is door wijziging van redactie vermeden.

Art. 39septies (nieuw *novies*). Door de verandering van de voorwaardelijke veroordeeling tot gevangenisstraf in opschorting van de tenuitvoerlegging der gevangenisstraf, welke belangrijke wijziging van art. 39^{quater} medebracht, kan hier niet meer naar dit artikel worden verwezen. Thans zijn de vroegere bepalingen van art. 39^{quater} hier overgenomen, met eene wijziging van het derde lid ter voorkoming van de mogelijke onbillijkheid, waarop in het verslag was gewezen.

G. O. art. 39octies = art. 39octies, behalve dat, in plaats van de laatste woorden van het eerste lid en in plaats van het tweede lid, gelezen werd: »toepasselijk is en deze niet kan worden opgelegd ingevolge artikel 39septies, voorlaatste lid, en artikel 38 niet wordt toegepast, veroordeelt de rechter den schuldige tot de straf van plaatsing in eene tuchtschool."

Bij *Nota van wijziging* zijn in het eerste lid de slotwoorden »veroordeelt de rechter".... enz. vervangen door de woorden: »bepaalt de rechter een termijn van ten minste één jaar en ten hoogste twee jaren als proeftijd, welke voor den schuldige ingaat onmiddellijk nadat de rechterlijke uitspraak in kracht van gewijsde is gegaan."

En is vóór het laatste lid een nieuw tweede lid ingevoegd, luidende:

»Bij het bepalen van zoodanigen proeftijd veroordeelt de rechter den schuldige tot de straf van plaatsing in eene tuchtschool."

G. O. art. 39novies = art. 39novies.

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(28 Juni 1900.)

Bij de tweede lezing werd aangenomen het door de Regeering, in overleg met de Commissie van Voorbereiding, gedaan, voorstel, om in het eerste lid, tweeden volzin, van *artikel 39octies* de woorden: „en deze niet kan worden opgelegd.... bepaalt de rechter" te vervangen door de woorden: „doch de rechter geen termen vindt deze op te leggen of artikel 38 of artikel 39 toe te passen, bepaalt hij".

Voorloopig Verslag der Eerste Kamer.

Onderscheidene leden konden zich niet vereenigen met de in art. XI 39octies Strafwetboek opgenomen voorwaardelijke veroordeeling. Eenen hunner op grond, dat hier een nieuw beginsel incidenteel werd ingevoerd. Anderen achtten die voorwaardelijke veroordeeling overbodig, omdat art. 39septies, al. 3, den rech-

Regeeringsantwoord.

Indien ooit dan is juist voor jeugdige personen de voorwaardelijke veroordeeling eene nuttige en doeltreffende instelling; van incidenteele invoering van een nieuw beginsel kan reeds om die reden hier moeilijk sprake zijn; deze voorwaardelijke veroordeeling is trouwens in de gewisselde stukken

ter de bevoegdheid geeft wegens overtreding, ingeval van recidive, zelfstandig tuchtschoolstraffen op te leggen. Die rechter was, naar hunne meening, het best in staat, in verband ook met het eerste vergrijp, eene rechtvaardige straf toe te passen.

vrij uitvoerig behandeld. Het be-
toog, dat zij overbodig zou zijn
wegens het bepaalde bij art. 39septies,
heeft ondergeteekende niet kunnen
overtuigen. Wel is waar kan de
rechter bij recidive zelfstandig tucht-
school opleggen, maar de beris-
ping is bij eerste overtreding in som-
mige gevallen een weinig aanbe-

velenswaardige, in andere gevallen tegenover den ernst van het feit geen voldoende straf te achten. Waar men ook voor dit geval den rechter vrijheid had willen laten eene andere straf toe te passen, zij opgemerkt dat dan toch alleen tuchtschool of geldboete daarvoor in aanmerking zouden hebben kunnen komen. En nu acht de ondergeteekende het meer in het belang van het kind, dat voor de eerste maal, of zij het zelfs bij recidive, eene overtreding pleegt, met berisping te worden gestraft en tevens voorwaardelijk te worden veroordeeld tot de straf van plaatsing in eene tuchtschool, welker al of niet uitvoering van den schuldige zelven afhangt, dan reeds terstond en onvoorwaardelijk naar zoodanige inrichting te worden verwezen.

Beraadslagingen in de Eerste Kamer.

(6 Februari 1901.)

De heer KIST: De voorwaardelijke veroordeeling is een leer die door velen verkondigd wordt; waar misschien veel voor en veel tegen is te zeggen, maar die in elk geval behoort tot het meer moderne strafrecht. Die leer kennen wij in ons strafrecht niet en wordt hier ingevoerd voor de kinderen, in verband met de berisping. Die eenigszins zwakke straf wordt aangevuld door de voorwaardelijke veroordeeling tot tuchtschool, zoowel voor het geval dat de berisping wordt toegepast, alsook voor het geval dat de rechter meent geen berisping te moeten toepassen. „De tenuitvoerlegging van deze straf” — zoo zegt art. 39octies — „geschiedt alleen indien de veroordeelde opnieuw onherroepelijk mocht zijn schuldig verklaard.” Die straf treedt alzoo in bij een volgende veroordeeling; dan wordt de oude straf toegepast.

Nu komt het mij voor, dat, zoo al een voorwaardelijke veroordeeling wenschelijk zou zijn, die toch zeker het allerm minst gewenscht is in deze materie voor kinderen en bij gelegenheid van de straf van berisping.

Kan het in de eerste plaats wenschelijk zijn om de straf voor kinderen twee jaren te laten slapen? De Minister zelf heeft meermalen en schriftelijk, en mondeling gezegd: juist het kind heeft de eigenschap van fysiek en ook psychisch te veranderen. Is het dan rationeel een kind te straffen met een straf, die mogelijk eerst na twee jaren zal ten uitvoer gelegd worden, wanneer het kind wellicht geheel veranderd is?

In de tweede plaats is die straf bij berisping absoluut niet noodig. Een kind dat berispt wordt krijgt een straf. Berisping is een straf volgens dit ontwerp, en die berisping wordt niet toegepast dan wanneer het kind schuldig is bevonden. Welnu, er is een bepaling in de wet, dat veroordeeling tot zoodanige straf bij een volgend vergrijp recidive vormt. Heeft dat kind later binnen 2 jaren, een tweede feit gepleegd, dan is het een recidivist en kan de rechter, volgens art. 39septies, 3de lid, voor de kleinste overtreding toepassen de straf van tuchtschool.

Is het nu rationeel, is het nu wenschelijk om die oude straf weder te laten herleven, en niet eenvoudig den tweeden rechter, die alles weet, de recidive, het later levensgedrag, de houding van het kind gedurende de jaren sedert de eerste veroordeeling verlopen, het nieuwe feit, de vroegere toestand van het kind — geheel vrij te laten? De jongen kan gevochten hebben met een kameraad, een strafbaar feit hebben gepleegd, volkomen los van dat vroeger gepleegde feit, is het dan niet veel rechtvaardiger dien tweeden rechter te laten oordeelen naar zijn wetschap, hem het verledene latende combineeren met het tegenwoordige? Die rechter is in staat om een veel rechtvaardiger straf toe te passen dan de eerste rechter, die een straf oplegde, niet met het doel dat zij zou worden ten uitvoer gelegd, maar alleen om als boeman te dienen en het daarom allicht zoo nauw niet zal nemen met de maat.

De heer SASSEN: Langs welken weg zullen wij van den bestaanden in den nieuwen toestand komen? Ik heb hier in de eerste plaats de bedenking te resconteeren van den geachten afgevaardigde uit Noordholland, dat de voorwaardelijke veroordeeling, die wordt ingevoerd voor het geval dat de rechter een berisping toedient, in dit wetsontwerp eigenlijk niet thuis behoort. Ik ga hierin met den gedachten afgevaardigde mede; ook ik betreur het, dat dit middel door de andere Kamer in het ontwerp is gebracht; maar ik geloof dat dit geschiedt is op utiliteitsgronden. Het valt niet te ontkennen dat de berisping op zich zelf een straf is, die veelal weinig gevolg zal hebben. Of is het niet waar, dat in den regel aan den uitgang van het lokaal waar de berisping is toegediend, zich de vader of de moeder van den jeugdigen delinquent zal bevinden om onmiddellijk, nadat de rechter hem heeft toegesproken, het kind te troosten en het effect te ontzenuwen?

Is dit waar, dan is het ook waar dat de berisping paedagogisch beter zal werken, nu de rechter, indien het een bengel geldt van wien kwaad te wachten is, het recht krijgt om, nadat hij goed op het gemoed heeft gewerkt, daarna tot het kind te zeggen: „gij hebt nu slecht gehandeld, maar pas op voor een volgenden keer, want dan gaat gij onherroepelijk zóólang naar de tuchtschool.”

Daardoor zal de berisping een groote paedagogische kracht krijgen en ook gunstig kunnen werken op de ouders en de verdere omgeving van het kind.

Ben ik dus in theorie niet voor de invoering van de voorwaardelijke veroordeeling bij dit wetsontwerp, toch meen ik dat hier van de invoering niet te vreezen zijn de bedenkingen daartegen aangevoerd.

De heer CORT VAN DER LINDEN, *Minister van Justitie*: Een bezwaar van den geachten afgevaardigde [den heer Kist] waarin hij ook zag het binnenloodsen van een in zijn oog bedenkelijk instituut, betreft de voorwaardelijke veroordeeling. Er is in deze Vergadering reeds gezegd, dat die voorwaardelijke veroordeeling een noodwendige, logische consequentie is van het geheele stelsel der kinderberechting. Die voorwaardelijke veroordeeling is er niet ingebracht op de gronden, waarop men gewoonlijk een voorwaardelijke veroordeeling voor volwassenen verdedigt, maar zij was in dit stelsel een noodwendigheid. En waarom?

Een vrijheidsstraf voor volwassenen van een of twee dagen heeft reeds weinig reden van bestaan en weinig invloed, maar een vrijheidsstraf van een of twee dagen voor een kind is zeker nog minder te verdedigen; en men mag ook niet vergeten, dat het uit een practisch oogpunt zeer bedenkelijk is kinderen te transporteren, wanneer zij één dag naar de tuchtschool zouden moeten worden gebracht. Er moest dus zijn een andere, lichtere straf vóór men overging tot de tuchtschoolstraf. Als zoodanig kwam in aanmerking de berisping. Nu komt het mij voor, dat zij gelijk hebben die beweren dat de berisping in vele gevallen geen effect zal sorteren, maar

er zijn toch ook gevallen waarin een hartig en welgemeend woord wel degelijk grooten invloed op het kind zal hebben. Maar hoe dan ook, berisping is een zeer lichte straf en daarom is het onvermijdelijk dat die zwakke straf voor sommige gevallen versterkt kan worden. Versterking nu was mijns inziens alleen mogelijk door er een voorwaardelijke veroordeeling aan toe te voegen. Als verscherping is de voorwaardelijke veroordeeling alleszins voldoende en zij is onmisbaar, omdat de veroordeeling eerst bij recidive er onmogelijk voor in de plaats kan treden, want het is iets geheel anders of in het algemeen tegen een misdrijf een vrijheidstraf is bedreigd, of wel, dat in een bepaald geval aan een individueel kind de straf boven het hoofd hangt. Dit zal voor het kind en voor de ouders van het kind een zeer krachtige waarschuwing zijn.

Wanneer men de voorwaardelijke veroordeeling niet had genomen, bleef alleen als verscherping nog maar over tuchtschool of boete, die in de meeste gevallen geen straf voor het kind is. De voorwaardelijke veroordeeling is dus niet het binnenloodsen van een algemeen beginsel, maar een noodzakelijke completeering van het stelsel van kinderberechting.

Art. 45.

Poging tot misdrijf is strafbaar, wanneer het voornemen des daders zich door een begin van uitvoering heeft geopenbaard en de uitvoering alleen ten gevolge van omstandigheden van zijnen wil onafhankelijk niet is voltooid.

Het maximum der hoofdstraffen op het misdrijf gesteld wordt bij poging met een derde verminderd.

Geldt het een misdrijf waarop levenslange gevangenisstraf is gesteld, dan wordt gevangenisstraf opgelegd van ten hoogste vijftien jaren.

De bijkomende straffen zijn voor poging dezelfde als voor het voltooide misdrijf.

Bij de wet van 12 Febr. 1901 (Stb. no. 63) is ingevoegd het *cursief gedrukte*:

De hoofdstraf van berisping en de bijkomende

Art. 49.

Het maximum der hoofdstraffen op het misdrijf gesteld wordt bij medeplichtigheid met een derde verminderd.

Geldt het een misdrijf waarop levenslange gevangenisstraf is gesteld, dan wordt gevangenisstraf opgelegd van ten hoogste vijftien jaren.

De in artikel 96 1°, 3°. en 4°. vermelde bijkomende straffen zijn voor medeplichtigheid dezelfde als voor het misdrijf zelf.

Bij het bepalen van de straf komen alleen

De hoofdstraf van berisping en de in

die handelingen in aanmerking die de medeplichtige opzettelijk heeft gemakkelij gemaakt of bevorderd, benevens hare gevolgen.

[Vgl. deel I bl. 419 en 444.]

O. artt. 45 en 49 = de gewijzigde artt. 45 en 49.

Memorie van Toelichting.

(Artt. 45 en 49). Daar voor de straf van berisping geen graden van meerdere of mindere zwaarte zijn te bepalen, moet voor haar met betrekking tot poging en medeplichtigheid hetzelfde gelden wat het laatste lid van het tegenwoordig art. 45 en het voorlaatste van art. 49 reeds omtrent de bijkomende straffen verklaren.

In verband met het laatste lid van art. 39^{quinqüies} [nu 4e lid van art. 39^{septies}] geldt hetgeen hier omtrent bijkomende straffen is bepaald ten aanzien van een persoon beneden achttien jaren alleen voor de bijkomende straf van verbeurdverklaring van bepaalde voorwerpen.

Art. 70.

Het recht tot strafvordering vervalt door verjaring:

1°. in één jaar voor alle overtredingen en voor de misdrijven door middel van de drukpers gepleegd;

2°. in zes jaren voor de misdrijven waarop geldboete, hechtenis of gevangenisstraf van niet meer dan drie jaren is gesteld;

3°. in twaalf jaren voor alle misdrijven waarop tijdelijke gevangenisstraf van meer dan drie jaren is gesteld;

4°. in achttien jaren voor alle misdrijven waarop levenslange gevangenisstraf is gesteld.

Bij de wet van 12 Febr. 1901 (*Stb.* n° 63) is aan dit artikel toegevoegd, als tweede lid:

Ten aanzien van een persoon, die vóór het begaan van het feit den leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt, wordt elke der boven vermelde verjaringstermijnen tot een derde van den daar bepaalden duur ingekort.

[Vgl. deel I bl. 510.]

In O. luidde het toegevoegde tweede lid: Ten aanzien van een persoon, die vóór het begaan van het feit den leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt, is elke der boven vermelde verjaringstermijnen een derde van den daar bepaalden duur. Ten aanzien van zoodanigen persoon eindigt de aldus bepaalde termijn voor misdrijven waarop levenslange gevangenisstraf is gesteld in elk geval op den dag, waarop hij den leeftijd van drie en twintig jaren bereikt.

Memorie van Toelichting.

(Art. 70). Voor jeugdige personen vooral is het wenschelijk, dat tusschen het plegen van het feit en de vervolging en de straf niet te lange tijd verloope. Wie op jeugdigen leeftijd tegen de strafwet zondigt is nog niet altijd strafwaardig, maar voor een dergelijk persoon is niet alleen in de straf zelf maar reeds in de strafvervolging tot zekere hoogte een straf gelegen. Deze nu nog aan te vangen lang nadat het feit is gepleegd, als het wellicht reeds geheel vergeten is, zou geen nut hebben en integendeel veelal verkeerd werken. En wie indertijd wel straf had verdiend heeft zich sedert misschien gebeterd, en voor hem bestaat geen behoefte meer aan straf terwijl degene, die bleef volharden in het kwaad spoedig genoeg toch in handen van den rechter zal vallen, ook zonder dat een reeds lang geleden gepleegd feit daartoe als middel wordt gebruikt.

Het gaat in elk geval niet aan iemand geruimen tijd na zijne meerderjarigheid, althans als hij volwassen is geworden, nog terecht te stellen voor hetgeen hij als kind of jongeling misdeed.

Voor jeugdige personen zijn daarom de bij art. 70 bepaalde verjaringstermijnen veel te lang. Een nieuw aan dat artikel toe te voegen lid brengt die voor hen tot een derde van den duur terug en sluit den termijn, die zich over den drie en twintigjarigen leeftijd zou kunnen uitsprekken, in elk geval met het bereiken van dien leeftijd af.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 70. Met de voorgestelde verkorting van den verjaringstermijn konden sommige leden zich niet vereenigen. Men achtte het uit een paedagogisch oogpunt verkeerd hen, die zich aan ernstige vergrijpen hebben schuldig gemaakt, door het enkele verloop van den tijd aan de strafvervolging te doen ontkomen, tenzij die tijd vrij lang is. Verder werd opgemerkt, dat het beoogde doel (geene strafvervolging, tenzij die spoedig op de daad volge) wel bereikt wordt, wanneer de verjaringstermijn van 1 jaar tot 4 maanden wordt ingekort, maar niet wanneer de inkorting geschiedt van 6 op 2, van 12 op 4, van 18 op 6 jaren. Maar indien het beoogde doel toch niet bereikt wordt, is er ook geene reden om den termijn tot een derde in te korten.

Andere leden waren van gevoelen, dat het te ver gaat om den verjaringstermijn voor misdrijven, waarop levenslange gevangenisstraf is gesteld, in elk geval te doen eindigen met de meerderjarigheid.

Ter verbetering van de redactie werd in overweging gegeven in plaats van »is elke der boven vermelde verjaringstermijnen een derde van den daar bepaalden duur" te lezen: »worden de boven vermelde verjaringstermijnen tot een derde ingekort."

In plaats van de woorden »waarop hij den leeftijd van drie en twintig jaren bereikt" wenschte men, met het oog op de mogelijke verlaging van den leeftijd der meerderjarigheid te lezen: »waarop hij meerderjarig wordt."

Het doel van strafvervolgung zou ver worden voorbijgestreefd indien zij nog kon worden ingesteld tegen een persoon van bijna 24, 30 of 36 jaren, wegens een feit, door hem vóór zijn achttiende jaar, dus weldra zes, twaalf of zelfs achttien jaar geleden, gepleegd. Nog erger zou het zijn iemand bijv. in zijn 24ste jaar te vervolgen ter zake van eenvoudigen diefstal op zijn 12de jaar gepleegd.

Het verschil in leeftijd tusschen beide tijdstippen is te groot, de levensomstandigheden zijn te zeer veranderd. Verkorte verjaringstermijnen schijnen dus bepaald raadzaam. En dan is de grens van zelf aangewezen voor geringere vergripen, namelijk op een niet te ver van het plegen van het feit verwijderd tijdstip, aan welken eisch de termijn van 2 jaren voor minder ernstige misdrijven nog voldoet. Voor zware misdrijven kon in het oorspronkelijk ontwerp de termijn zóó worden bepaald, dat die in geen geval den leeftijd overschreed, waarop de in het bijzonder voor jeugdige personen geëigende straffen en maatregelen moeten ophouden te worden toegepast, d. i. het drie en twintigste jaar. Nu de meerderjarigheid, waarmede de toepassing van de bijzondere straffen en maatregelen ophoudt, is gesteld op 21 jaren, is in dezen eene wijziging noodig, omdat anders de verjaringstermijnen te kort zouden worden. Deze wijziging heeft ook daarom geen bezwaar omdat toch personen boven de een en twintig jaar, volgens het thans gevolgde stelsel, de gewone straffen voor volwassenen vastgesteld, zullen ondergaan. De aard van de bijzondere straffen en maatregelen verbiedt deze nog na de meerderjarigheid op te leggen: dwangopvoeding eindigt volgens het ontwerp in elk geval met het bereiken van dien leeftijd, en de straffen van berisping, geldboete tot een beperkt algemeen maximum en plaatsing in een tuchtchool zouden daarna geen zin meer hebben.

Om deze redenen wordt voorgesteld de laatste zinsnede van het nieuwe tweede lid van art. 70 te doen vervallen. Volgens het nieuwe tweede lid van art. 9 zullen, indien de persoon vóór of tijdens de berechting reeds meerderjarig is geworden, op hem de gewone straffen van het eerste lid van dat artikel worden toegepast.

De eerst in overweging gegeven redactie-verbetering is aangebracht.

G. O. Art. 70 = Art. 70.

Zie Verslag der Eerste Kamer en Regeeringsantwoord bij art. 9, hiervoor blz. 419 en 420.

Art. 74.

Het recht tot strafvordering wegens overtredingen waarop geene andere hoofdstraf gesteld is dan geldboete, vervalt door vrijwillige betaling van het maximum der boete, op machtiging van den bevoegden ambtenaar van het Openbaar Ministerie binnen den termijn door hem te stellen.

Is nevens geldboete verbeurdverklaring op het feit gesteld, dan moeten tevens de aan verbeurdverklaring onderworpen voorwerpen worden afgegeven of de waarde waarop zij geschat zijn, worden voldaan.

In de gevallen waarin de straf wordt verhoogd wegens herhaling, is die verhooging ook van toepassing, wanneer het recht tot strafvordering wegens de vroeger gepleegde overtreding volgens het eerste en tweede lid van dit artikel is vervallen.

(Dit artikel is reeds gewijzigd bij de wet van 15 April 1896 (*Stb.* n°. 70). Zie hiervoor bl. 329.)

Als vierde lid, is bij de wet van 12 Febr. 1901 (*Stb.* n° 63) aan dit artikel toegevoegd:

De bepalingen van dit artikel gelden niet voor een minderjarigen persoon, die vóór het begaan van het feit den leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt.¹

[Vgl. deel I bl. 518.]

O. = het gewijzigd art. 74.

Memorie van Toelichting.

(Art. 74). Door de bij art. 39 *quinquies* (39 *septies*) aan den rechter gelaten keuze tusschen geldboete, berisping en plaatsing in eene tuchtschool bij alle overtredingen, waarop niet alleen berisping is gesteld, is er voor jeugdige personen feitelijk geene overtreding, die beantwoordt aan de eischen van art. 74 voor de vrijwillige betaling van het maximum. Toch komt eene bijvoeging als hier wordt voorgesteld wenschelijk voor, ten einde de verkeerde opvatting te verhinderen, dat de toepassing van art. 74 ook ten aanzien van jeugdige personen zou geoorloofd zijn indien in het overtreden artikel van het derde boek van het Wetboek van Strafrecht of van eene bijzondere wet alleen geldboete als hoofdstraf is bedreigd.

¹ [Vgl. art. 2 van Hoofdstuk VI dezer wijzigingswet van 12 Februari 1901, *Stb.* n°. 63, hierachter bl. 502.]

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 74. Gevraagd werd, of de voorgestelde bepaling van toepassing zal zijn op feiten, vóór het in werking treden dezer wet gepleegd.

Het laatste lid van art. 1 van het Wetboek van Strafrecht schrijft voor in het hier gestelde geval de voor den verdachte gunstigste bepalingen toe te passen. Daar het twijfelachtig kan zijn, vooral met het oog op art. 38 volgens dit ontwerp, of naar dien regel art. 74 van het wetboek nog toepassing mag vinden voor feiten vóór het in werking treden dezer wet door personen beneden 18-jaren gepleegd, is eene nieuwe overgangsbepaling in het ontwerp opgenomen in dien zin, dat de voorgestelde toevoeging aan dat artikel alleen geldt voor na dat in werking treden gepleegde feiten. De overtreders heeft dan de keus om of het maximum der geldboete, op het feit gesteld, te betalen, of zich aan de nieuwe wijze van berechting te onderwerpen.

Zie Verslag der Eerste Kamer en Regeeringsantwoord bij art. 9, hiervoor bl. 419 en 420.

Art. 76.

Het recht tot uitvoering van de straf vervalt door verjaring.

De termijn dezer verjaring is bij overtredingen twee jaren, bij misdrijven door middel van de drukpers gepleegd vijf jaren, en bij andere misdrijven een derde langer dan de termijn der verjaring van het recht tot strafvordering.

In geen geval is de termijn der verjaring korter dan de duur der opgelegde straf.

Bij de wet van 12 Febr. 1901 (*Stb.* n° 63) is aan dit artikel toegevoegd als vierde, vijfde en zesde lid:

Ten aanzien van een persoon, die vóór het begaan van het feit den leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt, is de termijn dezer verjaring bij overtredingen acht maanden, bij misdrijven door middel van de drukpers gepleegd achttien maanden, en bij andere misdrijven een derde langer dan de bij het tweede lid van artikel 70 bepaalde termijn der

verjaring van het recht tot strafvordering.

Indien vóór de tenuitvoerlegging van de straf de veroordeelde, die tijdens zijne veroordeeling nog geen achttien jaren oud was, den leeftijd van een en twintig jaren heeft bereikt, vordert hij, die met deze tenuitvoerlegging is belast, dat de rechter die de straf heeft opgelegd, den duur zal bepalen der gevangenisstraf of hechtenis of het bedrag der boete, op het feit gesteld, welke straffen alsdan in de plaats treden der vroeger opgelegde.

De bepalingen van het vierde en het vijfde lid van dit artikel zijn niet toepasselijk ten opzichte van gevangenisstraf, opgelegd ingevolge artikel 39ter of artikel 39^{septies}, laatste lid.

[Vgl. deel I bl. 521.]

In O. kwam, in plaats van het aan art. 76 toegevoegde vijfde lid, achter het vierde lid voor de zinsnede: Ten aanzien van zoodanigen persoon eindigt de bij dit artikel bepaalde termijn in elk geval op den dag, waarop hij den leeftijd van drie en twintig jaren bereikt.

En het toegevoegde zesde lid was dus het vijfde lid, waarin in plaats van *opgelegd* gelezen werd: *ingelegd*.

Memorie van Toelichting.

(Art. 76). Voor de hier voorgestelde toevoeging gelden in hoofdzaak dezelfde redenen, die bij art. 70 [hiervoor bl. 491] zijn aangevoerd, doch in nog sterkere mate. De eenmaal opgelegde straf moet op jeugdige personen zoodra mogelijk worden toegepast; geschiedt dit eerst vele jaren later dan werkt zij veelal schadelijk en is althans dikwijls overbodig geworden. Daarenboven gaat het niet aan een persoon boven drie en twintig jaren nog te straffen met berisping of plaatsing in een tuchtschool voor hetgeen hij als kind misdeed. Vandaar de tweede zinsnede van het nieuwe vierde lid, waardoor de verjaringstermijn in elk geval als verstreken wordt aangemerkt op den dag, waarop de veroordeelde wegens een feit, begaan vóór het einde van zijn achttiende jaar, den leeftijd van drie en twintig jaren bereikt.

De gronden, die voor verkorting van den verjaringstermijn der opge-

legde straf ten opzichte van jeugdige personen pleiten, gelden niet in het bijzondere geval van art. 39ter. Vandaar het nieuwe vijfde lid, dat den gewonen termijn van verjaring toepasselijk stelt op de ten uitvoerlegging der ingevolge dat artikel opgelegde straf.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 76. Uit het laatste lid zal het woord „ingelegd” moeten vervallen.

Deze drukfout is verbeterd.

Door de vervroeging van de meerderjarigheid zal het nu kunnen voorkomen, dat iemand, die met inachtneming van de nieuwe strafbepalingen voor jeugdige personen is veroordeeld, doch om de eene of andere reden zijn straf in den eersten tijd niet kan ondergaan, nog na zijn meerderjarigheid ter executie kan worden aangehouden. In vele gevallen toch zal de in art. 76 bepaalde verjaringstermijn eerst na de meerderjarigheid verstrijken. In zulke gevallen bestaat natuurlijk geen reden meer eene bijzondere, voor jeugdige personen meer geëigende straf toe te passen en is het wenschelijk de opgelegde straf te doen vervangen door eene andere, in het eerste lid van art. 9 genoemd. Daartoe strekt het nieuwe vijfde lid dat in het Gewijzigd ontwerp in art. 76 is ingevoegd, met weglating van de tweede zinsnede van het nieuwe vierde lid. Dezelfde rechter, die de straf indertijd oplegde, is de aangewezen macht die overeenkomstig de gewijzigde omstandigheden te veranderen.

Bij het mondeling overleg werd van de zijde der Commissie gevraagd, of niet bepaald behoort te worden *op welke* wijze bij toepassing van het vijfde lid de beslissing van den rechter, die de straf heeft opgelegd, ingeroepen zal moeten worden.

De Minister verklaarde zich bereid het artikel te wijzigen, zoodat blijkt, dat de bedoelde beslissing moet worden ingeroepen bij requisitoir van den officier van justitie.

Voorts werd van de zijde der Commissie gevraagd, of het niet beter is in plaats van »den leeftijd van een en twintig jaren heeft bereikt” te lezen »meerderjarig is geworden.”

De Minister antwoordde in ontkennenden zin. De bedoelde wijziging zou toch tengevolge hebben, dat men door het aangaan van een huwelijk of door het erlangen van eene meerderjarigheidsverklaring de[n] aard van de straf, die wegens een begaan misdrijf zou moeten worden ondergaan, zou kunnen veranderen.

In G. O. werd de in O aan het 4^e lid toegevoegde zinsnede vervangen door een nieuw vijfde lid, luidende:

Indien vóór de tenuitvoerlegging van de straf de veroordeelde, die tijdens zijne veroordeeling nog geen achttien jaren oud was, den leeftijd van een-en-twintig jaren heeft bereikt roept hij, die met deze tenuitvoerlegging is belast, de beslissing in van het college dat de straf

heeft opgelegd, ter bepaling van den duur der gevangenis of hechtenis of het bedrag der boete, op het feit gesteld, welke straffen alsdan in de plaats treden der vroeger opgelegde.

En was in het laatste lid *ingelegd* veranderd in »opgelegd.»

N. G. O. art. 76 = Art. 76, behalve hetgeen bij de tweede lezing in de Tweede Kamer, hieronder vermeld, nog gewijzigd werd.

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(28 Juni 1900.)

Bij de tweede lezing werd aangenomen het door de Regeering, in overleg met de Commissie van Voorbereiding, gedane voorstel, om in het nieuwe vierde lid van artikel 76 achter „achtien maanden” eene komma te plaatsen, en aan het slot van het nieuwe zesde lid toe te voegen: „of artikel 39septies, laatste lid”.

Voorloopig Verslag der Eerste Kamer.

De bepaling van art. XVI (76, 5e lid Strafwetboek), houdende dat wanneer de veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging der straf zijn 21ste jaar bereikt, de gevangenisstraffen in de plaats treden van de opgelegde kinderstraffen, waardoor o. a. de straf van *enkele berisping* ter zake van misdrijf op jeugdigen leeftijd opgelegd, op 21-jarigen leeftijd in gevangenisstraf wordt omgezet, werd niet billijk geacht. Men wees er op hoe weinig een kind veelal meester is van zijn verblijf en hoe het in vele gevallen niet aan zijn schuld zal te wijten zijn, dat hij niet voor zijn 21ste jaar door de justitie gevonden is.

Hiertegen werd echter opgemerkt, dat deze bepaling noodig was, omdat anders het vonnis somtijds niet kon worden ten uitvoer gelegd.

Regeeringsantwoord.

De bepaling van art. 76, vijfde lid, (art. XVI ontwerp) strekt om te voorkomen dat aan een persoon boven 21 jaren nog eene kinderstraf zou worden voltrokken. Grooter bezwaar zou er gelegen zijn in de plaatsing van iemand van dien leeftijd in een tuchtschool dan in de omzetting bijv. van eene berisping desnoods in gevangenisstraf, waarbij de rechter desgeraden tot het minimum van één dag kan afdalen.

Behalve bij verblijf in het buitenland zal het trouwens niet licht voorkomen, dat een jeugdige veroordeelde tot zijn 21ste jaar voor de justitie verborgen blijft.

(Zie ook Verslag en Antwoord bij art. 9, hiervoor bl. 419 en 420.)

Art. 77.

De termijn van verjaring vangt aan op den dag na dien waarop de rechterlijke uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd.

Bij ontvluchting van een veroordeelde uit het gezicht of de inrichting waarin hij zijne straf ondergaat, vangt een nieuwe verjaringstermijn aan op den dag na dien der ontvluchting. Bij herroeping eener voorwaardelijke invrijheidstelling vangt een nieuwe verjaringstermijn aan op den dag na dien der herroeping.

De termijn loopt niet gedurende de bij de wet bevolen schorsing der tenuitvoerlegging, noch gedurende den tijd dat de veroordeelde, zij het ook ter zake van eene andere veroordeeling, in verzekerde bewaring is.

Bij de wet van 12 Februari 1901 (*Stb.* no. 63) is aan dit artikel toegevoegd als vierde lid:

Ten aanzien van een persoon, die zich aan de tenuitvoerlegging van het tegen hem uitgesproken bevel, bedoeld bij artikel 39ter, onttrekt, vangt de termijn van verjaring der hem tevens naar de bepalingen van dat artikel opgelegde gevangenisstraf aan op den dag na dien, waarop hij den leeftijd van een en twintig jaren bereikt.

[Vgl. deel I bl. 524.]

O. De slotwoorden van het bijgevoegde vierde lid luiden: op den dag na dien, waarop de daarbij te zijnen opzichte bepaalde proeftijd, welke begint op den dag, waarop hij den leeftijd van drie-en-twintig jaren bereikt, eindigt.

Memorie van Toelichting.

(Art. 77). Het zal kunnen voorkomen, dat een minderjarige, tegen wien een uitspraak als bedoeld bij art. 39ter is gevallen, zich uit de

voeten weet te maken, vóór dat uitvoering aan het bevel tot terbeschikking-stelling der Regeering is kunnen worden gegeven en zich tot het intreden zijner meerderjarigheid buiten het bereik der justitie weet te houden; van een eindigen der voorziening van Regeeringswege in zijn opvoeding zou dan geen sprake kunnen zijn, en het tijdstip van beginnen en dat van eindigen van den proeftijd, alsmede die der verjaring der voorwaardelijk opgelegde straf zouden dan niet zijn aan te geven. Deze toevoeging aan art. 77 voorziet in dit geval.

Regeeringsantwoord op het Verslag der Tweede Kamer.

Art. 77. Het vervallen van den proeftijd met de voorwaardelijke veroordeeling maakt eene wijziging noodig ten aanzien van den aanvang van den verjaringstermijn der gevangenisstraf, ingevolge art. 39ter opgelegd.

G. O. Art. 77 = Art. 77.

Art. 77bis.

(nieuw artikel.)

De straf van plaatsing in eene tuchtschool, bedoeld bij artikel 34, wordt niet uitgevoerd, wanneer de veroordeelde door van zijn wil onafhankelijke omstandigheden feitelijk verhinderd is de verbeurdverklaarde voorwerpen uit te leveren of het geldelijk bedrag, waarop zij bij de uitspraak geschat worden, te betalen.

O. = Art. 77bis.

Memorie van Toelichting.

(Art. 77bis). Rekening houdende met den moreelen indruk, is het eenerzijds — hoofdzakelijk daarom — noodig, ook ten opzichte van jeugdige personen de bijkomende straf van verbeurdverklaring met de vervangende dwangmaatregelen of straffen, zooveel noodig gewijzigd, in het algemeen toepasselijk te stellen, doch is het anderzijds noodig de vervangende straf (plaatsing in een tuchtschool) op hen slechts toe te passen, wanneer zij goeden grond heeft en doel kan treffen. Dit nu kan niet zijn, wanneer de jeugdige delinquent van goeden wil doch niet bij machte is, om de voorwerpen uit te leveren of het geschatte bedrag te betalen; men denke slechts aan in verzekerde bewaring stelling met zich onmiddellijk daarbij aansluitende overbrenging naar tuchtschool of rijksopvoedingsgesticht, aan in bezit neming der voorwerpen door tot afgifte niet genegen ouders. Voor dat geval doet derhalve dit artikel de uitvoering der vervangende straf achterwege blijven.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 77bis. Dat de plaatsing in eene tuchtschool niet zou volgen, indien de bedoelde uitlevering of betaling niet geschiedt ten gevolge

van den onwil der ouders van den schuldige, achten sommige leden zeer verkeerd. De bepaling zou dien onwil bevorderen.

Het moge waar zijn, dat sommige ouders zullen versterkt worden in hun verlangen om de uitlevering van verbeurd verklaarde voorwerpen te bemoeilijken of onmogelijk te maken, als zij weten dat dan geen vervangende straf hun kind treffen kan, deze overweging mag toch niet leiden tot de toepassing van die straf in een geval, waarin het kind aan de niet-uitlevering geen schuld heeft, zelfs in de feitelijke onmogelijkheid verkeert om die voorwerpen af te geven. De onbillijkheid daarvan springt in het oog en beter geen straf dan eene onbillijke, vooral waar het kinderen geldt.

HOOFDSTUK IV

(der wet van 12 Februari 1901, *Stb.* n°. 63).

De wet van 15 Januari 1886 (*Staatsblad* n°. 7), houdende bepalingen tot uitvoering van de artikelen 38 en 39 van het Wetboek van Strafrecht¹, wordt ingetrokken.

In O. kwam dezelfde bepaling voor.

Memorie van Toelichting.

HOOFDSTUK IV.

Wet van 15 Januari 1886 (Staatsblad n°. 7).

Met de verdwijning van de oorspronkelijke artt. 38 en 39 Wetboek van Strafrecht [zie hiervoor bl. 432 vlgg.] behoort ook de wet, houdende bepalingen tot uitvoering van die artikelen te vervallen.

De eerste § van deze wet zou van zelve hare toepassing moeten missen, omdat de plaatsing van een kind in een rijksopvoedingsgesticht op last van den burgerlijken rechter door dit ontwerp niet meer mogelijk zal zijn.

De regeling van § 2 (ontslag uit een Rijksopvoedingsgesticht) zal ingevolge het nieuw voorgestelde art. 39*bis* van het Wetboek van Strafrecht [zie hiervoor bl. 442] worden vervangen door eene bij algemeenen maatregel van bestuur, naar beginselen bij de wet te stellen. Deze beginselen moeten uit den aard der zaak geheel andere zijn dan die welke in § 2 der wet van 1886 zijn neêrgelegd, omdat niet meer de rechter doch de Regeering over het ontslag zal hebben te beslissen.

¹ [Deze wet was opgenomen in de eerste uitgaaf van Deel IV bl. 375 en volg.]

HOOFDSTUK V

(der wet van 12 Februari 1901, *Stb.* n°. 63).

Artikel 7, voorlaatste lid¹, der wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), houdende bepalingen, regelende het in werking treden van het Wetboek van Strafrecht en den overgang van de oude tot de nieuwe strafwetgeving, alsmede om overeenstemming te brengen tusschen de bestaande wetten en het nieuwe wetboek, wordt ingetrokken.

In O. kwam dezelfde bepaling voor.

Memorie van Toelichting.

HOOFDSTUK V.

Artikel 7, voorlaatste lid, der wet tot invoering van het Wetboek van Strafrecht.

Door de bepaling van het nieuw voorgestelde art. 39*bis* Wetboek van Strafrecht [zie hiervoor bl. 442] is art. 7, voorlaatste lid, der invoeringswet overbodig geworden. Wijziging zou trouwens toch ten gevolge van dit ontwerp noodzakelijk zijn.

HOOFDSTUK VI

(der wet van 12 Februari 1901, *Stb.* n°. 63).

Overgangs- en Slotbepalingen.

Art. I.

Jeugdige personen, op het tijdstip van het in werking treden dezer wet in een Rijksopvoedingsgesticht geplaatst, op last hetzij van den burgerlijken, hetzij van den strafrechter, worden geacht daarin geplaatst te zijn ingevolge artikel 39*bis* van het Wetboek van Strafrecht, alsof zij overeenkomstig artikel 39 van dat Wetboek ter beschikking van de Regeering waren gesteld.

Te hunnen aanzien gelden de bepalingen van den algemeenen maatregel van bestuur, bij het tweede lid van artikel 39*bis* van het Wetboek van Strafrecht voorgeschreven, met dien verstande echter dat de voorziening van Regeeringswege in hunne opvoeding eindigt uiterlijk op den dag, tot welken hunne plaatsing in een Rijksopvoedingsgesticht door den rechter is gelast.

¹ [Zie hiervoor op bl. 13 en 106.]

Art. 2.

De uitzonderingsbepaling van het bij deze wet aan artikel 74 van het Wetboek van Strafrecht toegevoegde vierde lid geldt niet met betrekking tot overtredingen, begaan vóór het in werking treden van deze wet.

Art. 3.

Deze wet treedt in werking op een nader door Ons te bepalen dag.

In O. kwamen vorenstaande artt. 1 en 3 voor als artt. 1 en 2, in welk laatste artikel, in plaats van *dag*, gelezen werd »tijdstip.»

Memorie van Toelichting.

HOOFDSTUK VI.

Overgangs- en slotbepalingen.

Art. 1. Bij afschaffing van de wet van 15 Januari 1886 (*Staatsblad* n°. 7) moet voorzien worden in hetgeen gelden zal ten opzichte van jeugdige personen, die op het tijdstip van het in werking treden van de nieuwe regeling ingevolge de tegenwoordige artt. 38 of 39 Wetboek van Strafrecht in een Rijksopvoedingsgesticht zijn geplaatst. Het komt rationeel voor hen te behandelen alsof zij, na ter beschikking van de Regeering te zijn gesteld, in het gesticht zijn opgenomen. Zij kunnen dan desge-
raden deelen in al de voordeelen welke de nieuwe regeling medebrengt, als vervroegd ontslag, hetzij voorwaardelijk of onvoorwaardelijk, overbrenging naar een particulier gesticht enz.

Behalve dat de betrokken personen zelf door deze transitoire regeling zullen gebaat zijn, is zij ook voor de administratie van de Rijksopvoedingsgestichten in zoover gunstig, dat niet onderscheidene categorieën van opvoedelingen verschillende wijze van behandeling zullen eischen. In één opzicht zouden de tegenwoordige opvoedelingen door op hen art. 39*bis* Wetboek van Strafrecht toepasselijk te maken, in eenen voor hen minder gunstigen toestand geraken dan waarin zij thans verkeerden. Art. 39*bis* toch laat voorziening van Regeeringswege in hunne opvoeding toe zelfs tot zij hun drie en twintigste jaar hebben bereikt, terwijl de rechter bij toepassing van de thans nog van kracht zijnde artikelen 38 en 39 een jeugdigeren leeftijd heeft bepaald, tot welken de opvoeding in het gesticht zou voortduren, en zelfs daarbij niet hooger kon gaan dan het achttiende jaar. Deze feitelijke wijziging van de rechterlijke uitspraak ten nadeele van het betrokken kind zou onbillijk zijn. Het slot van de hier voorgestelde overgangsbepaling maakt haar daarom onmogelijk met handhaving van de rechterlijke beslissing wat den tijd van het ontslag uit het opvoedingsgesticht betreft.

Artikel 2. Het tweede lid van het nieuwe art. 39*bis* Wetboek van Strafrecht en de noodzakelijkheid van aanwijzing van tuchtscholen, alsmede het verband van dit wetsontwerp met de regeling, betreffende

de ontheffing en ontzetting van het ouderlijk gezag en de gevolgen daarvan, eischen een thans nog niet te begrooten tijd van voorbereiding tusschen de verheffing van deze wetsvoordracht tot wet en het in werking treden van deze.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Bij het mondeling overleg werd van de zijde der Commissie opgemerkt, dat naar de slotartikelen der wetsontwerpen 29 en 30 de inwerkingtreding der wet zal geschieden op een nader te bepalen dag, en naar de wetsontwerpen 31 en 32 op een nader te bepalen tijdstip. Is hier voor verschil van uitdrukking aanleiding? De minister verklaarde geen bezwaar te hebben om in de slotartikelen der vier wetsontwerpen de uitdrukking »dag" te bezigen.

In het **G. O.** werd art. 2 er ingevoegd (vgl. het Verslag der 2^e Kamer met Regeeringsantwoord, over art. 74, hiervoor bl. 494), zoodat art. 2 van **O.** toen art. 3 werd, en was *tijdstip* veranderd in »dag."

Voorloopig Verslag der Eerste Kamer.

Art. 1. Men wenschte te vernemen, of uit de bepaling van dit artikel, voorschrijvende, dat jeugdige personen, die, op het tijdstip van het inwerking treden der wet in een Rijks-opvoedingsgesticht zijn geplaatst op het bevel van den burgerlijken of van den strafrechter, *geacht* worden daarin opgenomen te zijn ingevolge art. 39*bis* Wetboek van Strafrecht, alsof zij overeenkomstig art. 39 van dat Wetboek — en alzoo als schuldig verklaarde personen — ter beschikking van de Regeering waren gesteld, moet worden afgeleid, dat die personen bij eene volgende vervolging als recidivisten beschouwd moeten worden?

Regeeringsantwoord.

Art. 1. Deze bepaling is blijkens de toelichting gemaakt in het belang der betrokken personen; daarmede zou echter strijdig zijn hen bij eene volgende strafvervolgung als recidivisten te beschouwen. Het artikel heeft blijkbaar ook alleen betrekking op den tijd van het verder verblijf in het gesticht, waarin zij op het tijdstip van het in werking treden der wet zijn geplaatst.

WIJZIGING VAN HET WETBOEK VAN STRAFRECHT DOOR DE:

WET VAN 12 MEI 1902 (Staatsblad No. 61),

*tot wijziging van enkele artikelen in het Wetboek van Strafrecht benevens
verdere voorzieningen in verband met de wet van 6 Februari 1901
(Staatsblad n°. 62), houdende wijziging en aanvulling van de
bepalingen in het Burgerlijk Wetboek omtrent de vader-
lijke macht en de voogdij en daarmede samenhan-
gende artikelen, alsmede van een daarmede
verbandhoudend voorschrift van het
Wetboek van Burgerlijke Rechts-
vordering.*

OVERZICHT VAN DE GESCHIEDENIS DER WET.

I. Het ontwerp van bovengenoemde wet werd aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal ingediend bij Koninklijke boodschap van 20 Mei 1901, vergezeld van eene Memorie van Toelichting, onderteeekend door de Ministers van Justitie, Binnenlandsche Zaken en Financiën, Mrs P. W. A. Cort van der Linden, H. Goeman Borgesius en N. G. Pierson.

II. Na de optreding van een nieuw Ministerie, op 2 October ingetrokken, werd het wetsontwerp „geheel gelijkkluidend” met het ingetrokkene, bij Koninklijke boodschap van 14 November 1901 opnieuw ingediend, met de mededeeling van de Ministers van Justitie, Binnenlandsche Zaken en Financiën, Mr. J. A. Loeff, Dr. A. Kuyper en Mr. J. J. I. Harte van Tecklenburg, dat zij „zich voor de uiteenzetting van de gronden waarop het ontwerp rust, geheel gedragen aan de toelichtende Memorie die het ingetrokken ontwerp vergezelde.”

III. Door de Commissie van Rapporteurs uit de Tweede Kamer (bestaande uit de heeren Lucasse, Rink, van Nispen tot Sevenaer

van Sasse van IJsselt en Schokking) werd, onder dagteekening van 18 December 1901 een voorloopig verslag uitgebracht, waarop door de Regeering bij brief van 4/13/20 Februari 1902 eene memorie van antwoord werd ingezonden met een Gewijzigd ontwerp van wet (doch niet gewijzigd wat betreft de veranderingen in het Wetboek van Strafrecht).

IV. Nadat door de Commissie van Rapporteurs bij eindverslag d.d. 25 Februari 1902 was verklaard, dat de openbare beraadslaging over het voorstel genoegzaam was voorbereid, werd het wetsontwerp in de zitting der Tweede Kamer van 19 Maart 1902 aan de orde gesteld en, na daarover gevoerde algemeene beraadslagingen, zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

V. In de Eerste Kamer der Staten-Generaal werd door de Commissie van Rapporteurs (bestaande uit de heeren van Velzen, Sassen, Godin de Beaufort, Rahusen en van Basten Batenburg) onder dagteekening van 29 April 1902 eindverslag uitgebracht, en in de zitting van 30 April werd het wetsontwerp zonder beraadslaging en hoofdelijke stemming aangenomen.

VI. De Koningin verleende H. Dr. goedkeuring op 12 Mei 1902, waarna de wet onder N°. 61 in het *Staatsblad* van hetzelfde jaar werd opgenomen, luidende, *voor zooveel daarbij wijziging in het Wetboek van Strafrecht werd gebracht*, als volgt:

(Staatsblad n°. 61.) Wet van den 12den Mei 1902, tot wijziging van enkele artikelen in het Wetboek van Strafrecht, benevens verdere voorzieningen in verband met de wet van 6 Februari 1901 (Staatsblad n°. 62), houdende wijziging en aanvulling van de bepalingen in het Burgerlijk Wetboek omtrent de vaderlijke macht en de voogdij en daarmede samenhangende artikelen, alsmede van een daarmede verbandhoudend voorschrift van het Wetboek van Burgerlijke Regtsvordering.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat wijziging nood-

zakelijk is van enkele artikelen van het Wetboek van Strafrecht benevens verdere voorzieningen in verband met de wet van 6 Februari 1901 (*Staatsblad* n°. 62), houdende wijziging en aanvulling van de bepalingen in het Burgerlijk Wetboek omtrent de vaderlijke macht en de voogdij en daarmede samenhangende artikelen alsmede van een daarmede verbandhoudend voorschrift van het Wetboek van Burgerlijke Regtsvordering;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

HOOFDSTUK I.

Artikel 1.

Artikel 28, 4^e, van het Wetboek van Strafrecht wordt gelezen als volgt:

„het zijn van raadsman of gerechtelijk bewindvoerder;”

Artikel 28, 5^e van het Wetboek van Strafrecht vervalt.

Artikel 28, 6^e van datzelfde Wetboek wordt artikel 28, 5^e.

Artikel 2.

Artikel 30 van het Wetboek van Strafrecht vervalt.

Artikel 3.

In de artikelen 106, eerste lid, 237, laatste lid, 251, eerste lid, en 299 van het Wetboek van Strafrecht wordt telkens in plaats van „n°. 1—5” gelezen: „n°. 1—4”.

Artikel 4.

Artikel 114, eerste lid, van het Wetboek van Strafrecht vervalt.

In het tweede lid van 114 voormeld¹ wordt in plaats van „109” gelezen: „108, 109”.

Artikel 5.

Artikel 120, eerste lid, van het Wetboek van Strafrecht vervalt.

In het tweede lid van artikel 120 voormeld wordt in plaats van de woorden: „het in artikel 116 omschreven misdrijf” gelezen: „een der in de artikelen 115 en 116 omschreven misdrijven”.

¹ [Hier wordt blijkbaar, gelijk ook de redactie in art. 5 luidt, bedoeld: van artikel 114 voormeld.]

HOOFDSTUK II.

Artt. 6 en 7.

[Deze artt. [betreffen wijzigingen van de Burgerlijke Pensioenwet en van het reglement op het Weduwenfonds voor de geëmployeerden tot het algemeen bestuur behorende].

Artikel 8.

Deze wet treedt in werking op hetzelfde tijdstip¹ als de wet van 6 Februari 1901 (*Staatsblad* n°. 62).

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven op het Loo, den 12^{den} Mei 1902.

(get.) WILHELMINA.

De Minister van Justitie:

(get.) J. A. LOEFF.

De Minister van Financiën:

(get.) HARTE VAN TECKLENBURG.

¹ Omtrent dit artikel behelsde de Memorie van Toelichting het volgende:

»Opdat de bevoegdheid van den strafrechter tot ontzetting ophoude op hetzelfde tijdstip waarop die van den burgerlijken rechter begint, en ten einde misstanden te voorkomen tusschen de thans bestaande wetgeving en het in hoofdstuk II voorgestelde, bepaalt dit artikel het gelijktijdig in werking treden van de beide betrekkelijke wetten. Een bepaalde dag kon daarvoor hier niet worden voorgesteld, omdat het doen in werking treden van de wet tot wijziging en aanvulling van de desbetreffende bepalingen in het Burgerlijk Wetboek bij de slotbepaling daarvan is overgelaten aan de Koningin.»

REDEN VAN DE VOORGEDRAGEN WIJZIGINGEN VAN HET
WETBOEK VAN STRAFRECHT.

Memorie van Toelichting.

Bij de wet van 6 Februari 1901 (*Staatsblad* n°. 62) tot wijziging en aanvulling van de bepalingen in het Burgerlijk Wetboek omtrent de vaderlijke macht en de voogdij en daarmee samenhangende artikelen,¹ is bij artikel VII in den vijftienden titel van het Eerste Boek van dat wetboek eene nieuwe »Tweede Afdeeling A» ingevoegd, met het opschrift »Van de ontheffing en de ontzetting van de ouderlijke macht.»

In die nieuwe afdeeling komt voor een artikel 374 *a*, waarvan het tweede lid bepaalt in welke gevallen, o. a. op de vordering van het openbaar ministerie, de rechter ontzetting van de ouderlijke macht kan uitspreken. Onder die gevallen zijn sub 3 en 4 genoemd die, welke thans zijn vermeld in art. 30, 1e en 2e, van het Wetboek van Strafrecht, als gevende den strafrechter bevoegdheid ontzetting o. a. van de vaderlijke macht uit te spreken.

Waar volgens de bovenaangehaalde wijzigings- en aanvullingswet de ontzetting van de ouderlijke macht in die gevallen tot de taak van den burgerlijken rechter is gebracht, bestaat allerm minst noodzakelijkheid en is het zelfs niet gewenscht, daarmede den strafrechter bevoegd te laten in dezelfde gevallen de ontzetting uit te spreken. Bij het tot stand komen van de meergenoemde nieuwe afdeeling in den vijftienden titel van het Eerste Boek des Burgerlijken Wetboeks is trouwens op den voorgrond gesteld, dat het hier gold *de overbrenging* van de bevoegdheid tot ontzetting van den strafrechter op den burgerlijken rechter. In verband hiermede is ook sub 5 van meergenoemd art. 374 *a* van het Burgerlijk Wetboek als reden tot ontzetting genoemd »onherroepelijke veroordeeling tot eene vrijheidsstraf van twee jaren of langer,» waardoor zou kunnen vervallen de vrijheid, aan den strafrechter gegeven in verschillende gevallen in het Tweede Boek van het Wetboek van Strafrecht omschreven, om een schuldige te ontzetten van de vaderlijke macht.

Op grond van een en ander is het noodzakelijk uit het Strafwetboek te verwijderen, al hetgeen op de ontzetting van de vaderlijke macht betrekking heeft.

¹ [Vgl. over die wet de aanteekening op bl. 343 hiervoor.]

Hetzelfde geldt intusschen voor de ontzetting van de voogdij en de toeziende voogdij, de curatee en de toeziende curatee, zoowel over eigen als over anderer kinderen. Artikel VIII der in den aanhef dezer Memorie genoemde wet wijzigt toch art. 437 van het Burgerlijk Wetboek in dien zin, dat ontzetting van elke voogdij en elke toeziende voogdij door den burgerlijken rechter kan plaats hebben, o. a. in dezelfde gevallen, waarin volgens de nummers 3, 4 en 5 van art. 374 a ontzetting van de ouderlijke macht mogelijk is (zie art. 437, 6e, 7e en 8e), terwijl de toepasselijkverklaring ook van art. 437 op curatee en toeziende curatee bij art. 506, derde lid, van het Burgerlijk Wetboek stilzwijgend is gehandhaafd.

Wel bestaat er een verschil tusschen de strafrechtelijke ontzetting van het recht om voogd enz. te zijn of om de ouderlijke macht uit te oefenen, zooals het Wetboek van Strafrecht die thans nog kent, en de burgerrechtelijke ontzetting van de voogdij enz. of van de ouderlijke macht, zooals die volgens de wet van 6 Februari 1901 is geregeld. Immers de eerstgenoemde categorie van ontzetting ontnemt de bevoegdheid in het algemeen, in aanwezige of nog niet aanwezige gevallen, terwijl de in de tweede plaats genoemde categorie de bevoegdheid uitsluitend in een speciaal, reeds aanwezig geval ontnemt. Daar het echter niet waarschijnlijk is, dat iemand tot voogd benoemd zal worden, die in de termen valt ontzet te worden, en aangezien hij, die na zijn veroordeeling tot een strafbaar feit tot de uitoefening der ouderlijke macht of tot de waarneming der voogdij van rechtswege wordt geroepen, toch daarvan door den burgerlijken rechter zal kunnen ontzet worden, is er geen bezwaar in gelegen de mogelijkheid van strafrechtelijke ontzetting op te heffen. Integendeel verdient de facultatieve ontzetting in laatstgenoemd geval de voorkeur boven de absolute onbevoegdheid, die — de betrokken persoon en de misschien reeds veranderde omstandigheden in aanmerking genomen — somtijds verder reikt dan noodig of wenschelijk is.

Tot wegneming van de bepalingen omtrent ontzetting van de vaderlijke macht, de voogdij, de toeziende voogdij, de curatee en de toeziende curatee uit het Wetboek van Strafrecht strekt deze wetsvoordracht in de eerste plaats. Hierover handelt hoofdstuk 1 van het ontwerp.

Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer.

Sommige leden hadden bezwaar tegen het doen vervallen van de bevoegdheid van den strafrechter tot ontzetting van de vaderlijke macht, de voogdij, de toeziende voogdij, enz.

In de Memorie van Toelichting, zoo merkten zij op, wordt gezegd dat, waar volgens de wet van 6 Februari 1901 (*Staatsblad* n°. 62) tot wijziging en aanvulling van de bepalingen in het Burgerlijk Wetboek omtrent de vaderlijke macht en de voogdij en daarmee samenhangende artikelen, de ontzetting

Memorie van Antwoord.

Het bezwaar van sommige leden tegen het doen vervallen van de bevoegdheid van den strafrechter tot ontzetting van de vaderlijke macht, de voogdij, de toeziende voogdij enz. wordt niet door de ondergeteekenden gedeeld, en zij zijn ook niet overtuigd, dat de historische grond, in de Memorie van Toelichting voor de desbetreffende voorstellen aangevoerd, en de daarop gebouwde conclusie onjuist zouden zijn. Het is volkomen waar, dat bij het tot stand

van de ouderlijke macht in de gevallen, waarin thans de strafrechter de bevoegdheid heeft ontzetting van de vaderlijke macht uit te spreken, tot de taak van den burgerlijken rechter is gebracht, er allermint noodzakelijkheid bestaat en het zelfs niet gewenscht is, daarenvens den strafrechter bevoegd te laten in dezelfde gevallen de ontzetting uit te spreken. De Regeering voegde hieraan toe dat bij het tot stand komen van de nieuwe afdeeling in den vijftienden titel van het Eerste Boek van het Burgerlijk Wetboek onder het opschrift »Van de ontheffing en ontzetting van de ouderlijke macht» op den voorgrond is gesteld, dat het daarbij gold de *overbrenging* van de bevoegdheid tot ontzetting van den strafrechter op den burgerlijken rechter; waarna zij tot de conclusie komt dat het »noodzakelijk (is) uit het Strafwetboek te verwijderen al hetgeen op de ontzetting van de vaderlijke macht betrekking heeft."

De leden hier aan het woord merkten in de eerste plaats op dat die conclusie in geen deele wordt gerechtvaardigd door hetgeen geschied is bij de behandeling van bovengenoemde nieuwe afdeeling van het Eerste Boek van het Burgerlijk Wetboek. Wel heeft de Regeering toen haar voornemen te kennen gegeven de bevoegdheid tot ontzetting uit het Strafwetboek te doen vervallen, maar vooreerst is er dienaangaande geen uitdrukkelijke beslissing genomen en daarenboven heeft het voornemen der Regeering, blijkens het Verslag, bij sommigen tegenspraak ontmoet; terwijl in elk geval niet is beweerd dat er voor eene strafrechtelijke bevoegdheid naast eene burgerrechtelijke geen plaats is.

komen van de nieuwe afdeeling in den Vijftienden Titel van het Eerste Boek van het Burgerlijk Wetboek onder het opschrift: »Van de ontheffing en de ontzetting van de ouderlijke macht," geen uitdrukkelijke beslissing is genomen omtrent het al of niet vervallen van de hier besproken bevoegdheid des strafrechters; van zoodanige beslissing kon dan ook, toen bij gebreke van elk geformuleerd voorstel dienaangaande — waarvoor trouwens in de toen in behandeling zijnde wetsvoordracht geen plaats zou zijn geweest — geen sprake zijn.

Maar niettemin meenden de ondergeteekenden uit den loop der gedachtenwisseling te mogen opmaken, dat inderdaad overeenstemming was verkregen tusschen de Tweede Kamer en de Regeering ten opzichte van de wenschelijkheid om de bevoegdheid tot ontzetting aan den strafrechter te ontnemen.

Blijkens het Verslag nopens het ontwerp van wet tot wijziging en aanvulling van de bepalingen in het Burgerlijk Wetboek omtrent de vaderlijke macht en de voogdij en daarmede samenhangende artikelen waren er eenige leden, die de ontzetting eene straf wilden doen blijven en haar wenschten beschouwd te zien als eene ont-neming van het recht des vaders.

Aan hen gaf de toenmalige Minister van Justitie ten antwoord, dat niet het geringste bezwaar bestaat bij de beschouwing van dit rechtsmiddel ook aandacht te schenken aan het feit dat de toepassing van het middel voor hem op wien het wordt toegepast onaangenaam is te noemen.

De eenige bedenking, welke bij die gelegenheid werd aangevoerd tegen het door de Regeering in uitzicht gestelde overbrengen van de bevoegdheid tot ontzetting van

den strafrechter op den burgerlijken rechter, gold uitsluitend — en het kon ook wel niet anders — de gevallen, waarin de ontzetting op veroordeeling wegens het plegen van misdrijven zal berusten; er waren leden, die beducht waren voor het daaruit voortvloeiend verlies van tijd, doch blijkens de verdere mededeeling van het Verslag erkenden die leden, dat de strafrechter kwalijk een voogd kan benoemen en zij spraken alstoen de hoop uit, dat het openbaar ministerie de vordering tot ontzetting zoo spoedig mogelijk, nadat de strafrechter heeft beslist, bij den burgerlijken rechter aanhangig zou maken.

Wat anders valt hieruit af te leiden dan dat deze leden, ondanks hunne vrees voor tijdverlies, zich bij de overbrenging neerlegden in de verwachting dat het openbaar ministerie dat tijdverlies tot een minimum zou beperken?

En deze verwachting werd ten overvloede nog door den Minister van Justitie in zekerheid omgezet door zijne verklaring (zie Verslag), dat het geen twijfel lijdt of de ambtenaren van het openbaar ministerie zullen in dien zin van instructiën worden voorzien.

Voorloepig Verslag van de Tweede Kamer.

(vervolg.)

De hier bedoelde leden erkenden dat het niet *noodzakelijk* is den strafrechter de bevoegdheid tot ontzetting te doen behouden, doch konden niet toegeven, dat het *zelfs niet gewenscht* zou zijn hem die bevoegdheid te laten — hetgeen in de Memorie van Toelichting trouwens ook niet wordt gemotiveerd. Zij wezen er op, dat de aan den burgerlijken rechter toegekende bevoegdheid eene geheel andere is dan die welke de strafrechter thans heeft. De burgerlijke rechter is in het algemeen bevoegd, doch kan van de hem verleende faculteit eerst gebruik maken wanneer bloedverwanten van de betrokken kinderen of pupillen, de voogdijraad of het openbaar ministerie zijne tuschenkomst tot ontzetting van den onwaardigen vader of voogd inroepen. Hij onderhoudt zich dus van het nemen van initiatief.

De strafrechter daarentegen spreekt in een bepaald geval met het oog op hetgeen hem in het strafproces is gebleken, uit eigen beweging bij zijn strafvonnis de ontzetting uit, wanneer hij meent, dat daartoe

Niettemin wordt thans door sommige leden betwist, dat het niet gewenscht zou zijn den strafrechter de bevoegdheid tot ontzetting te laten.

Zij wijzen daarbij op dit verschil tusschen den burgerlijken en den strafrechter, dat de eerste zich onthoudt van het nemen van initiatief, terwijl de laatste uit eigen beweging de ontzetting kan uitspreken, welke volgens hen dikwerf zeer nuttig werken kan.

Al dadelijk zij opgemerkt, dat dit handelen door den strafrechter uit eigen beweging toch moet zijn voorafgegaan door eens anders initiatief, met name door het instellen van eene strafvervolgning door het openbaar ministerie. En indien het officie — gesteld de bevoegdheid tot ontzetting werd den strafrechter gelaten — termen mocht vinden die ontzetting bij zijne vordering te vragen, dan kan het — indien het aanhangige wetsvoorstel wet zal zijn geworden — zelfs reeds vóór of gelijktijdig met zijne vordering tot den burgerlijken rechter de aanvraag om ontzetting richten, voor het geval deze nog niet door andere daartoe bevoegden mocht zijn gedaan.

En meende het openbaar minis-

termen bestaan. De toepassing van deze strafrechtelijke ontzetting kan dikwerf zeer nuttig werken.

Voor handhaving van de bevoegdheid des strafrechters voor speciale gevallen naast de algemeene bevoegdheid van den burgerlijken rechter, bestaan dus, volgens bedoelde leden alleszins termen.

Andere leden deelden het gevoelen der Regeering dat onder de werking van de wet van 6 Februari 1901 (*Staatsblad* n°. 62), de strafrechtelijke ontzetting van het recht om de vaderlijke macht uit te oefenen of om voogd enz. te zijn, als onnoodig en ongewenscht, behoort te vervallen. Een bezwaar tegen handhaving van de strafrechtelijke bevoegdheid achtten zij ook hierin gelegen, dat, wanneer de strafrechter de ontzetting uitspreekt, niet — zooals bij burgerrechtelijke ontzetting krachtens de ter zake getroffen regeling — te gelijker tijd naar behooren in de uitoefening van de vaderlijke macht of van de voogdij enz. wordt voorzien.

Door eerstbedoelde leden werd ter bestrijding van laatstgemelde bedenking gewezen op de omstandigheid, dat de gewijzigde artt. 355 en 413 van het Burgerlijk Wetboek toepassing zullen kunnen vinden in de gevallen, waarin de ontzetting door den strafrechter is uitgesproken.

Het antwoord luidde, dat dan toch eerst weer de tusschenkomst van den rechter wordt vereischt, waartegen wederom van eerstgenoemde zijde werd aangevoerd dat die toestand nu immers ook bestaat en dat men dus in geen geval in ongunstiger conditie zal komen. Overigens meende men dat de tegenwoordige regeling in de practijk weinig bezwaar oplevert.

terie de uitspraak van den strafrechter te moeten afwachten, dan zal het, in geval van veroordeeling, toch onverwijld de vordering tot ontzetting bij den burgerlijken rechter aanhangig maken, indien deze nog niet eene aanvraag daartoe van andere zijde ontving.

Voor handhaving van de bevoegdheid des strafrechters naast de algemeene bevoegdheid van den burgerlijken rechter zien de ondergeteekenden derhalve geen reden, en zulks te minder omdat de voorziening in de voogdij enz., noodzakelijk geworden door de ontzetting bij strafvonnis, toch van den burgerlijken rechter zou moeten gevraagd worden.

Waarom kunnen nu niet en de ontzetting en de verdere voorziening gelijktijdig aan dezen gevraagd worden?

Het is waar, dat de ontzetting reeds bij de strafrechtelijke veroordeeling dadelijk ten gevolge heeft, dat de vader enz. zich althans niet meer aan het kind kan vergripen, al is dan nog niet in de voogdij enz. voorzien, maar feitelijk zal hem dit ook bij de voorgestelde regeling niet meer mogelijk behoeven te zijn; immers daargelaten dat in bijna al de gevallen waarin thans ontzetting door den strafrechter mogelijk is, preventieve hechtenis zal zijn toegepast, zal de officier van justitie, ingevolge de bepalingen der artt. 374^f, 439^a en 385^b, 2de lid, van het Burgerlijk Wetboek den minderjarige aan den vader (voogd) kunnen onttrekken en zoo doende kunnen voorkomen dat deze zich aan het kind vergrijpt.

Het is buitendien, naar het oordeel der Regeering, niet de vraag of men bij handhaving van de bevoegdheid des strafrechters al of niet in gunstiger conditie zal komen, gelijk de tegenstanders van de voor-

gedragen regeling schijnen te meenen, maar of die handhaving noodig of wenschelijk is en of zij en met goede beginselen van strafrecht en met het karakter van de ontzetting is te rijmen.

En deze vragen beantwoorden de ondergeteekenden ontkennend.

Ten bewijze van het onnoodige zij, nevens het voorafgaande, nog gewezen op het zeer geringe gebruik, dat de strafrechter van deze bevoegdheid maakte. In de jaren 1895 tot en met 1899 werden respectievelijk slechts 6, 12, 10, 15 en 15 ontzettingen als bedoeld bij art. 28 Wetboek van Strafrecht door de arrondissements-rechtbanken uitgesproken, en onder deze komen ongetwijfeld nog een aantal voor, die vreemd zijn aan de vaderlijke macht, de voogdij en de curateele.

Wenschelijk schijnt de handhaving evenmin ook omdat de hier bedoelde ontzetting alleen voor een bepaald aantal jaren kan worden uitgesproken en dus geen rekening wordt gehouden met mogelijk vroegere verbetering of met een eventueel langer voortgaan op den verkeerden weg van den veroordeelde.

Met goede beginselen van strafrecht en met den aard van het rechtsmiddel zelf is de ontzetting door den strafrechter in strijd, omdat hier als straf wordt opgelegd, wat niet het karakter van straf hebben kan of mag. De veroordeelde wordt ongeschikt verklaard de ouderlijke macht enz. te blijven uitoefenen, niet met het doel om hem te treffen, om op hem een onwaardigheidsstempel te drukken — wat trouwens eene reactie zou zijn tegen de afschaffing van het oteerende der straf — maar om een ander persoon te beveiligen tegen den verderfelijik geachten invloed van hem die tot dusver de ouderlijke macht, voogdij enz., over dien anderen uitoefende. De ouderlijke macht is veel meer een complex van plichten jegens het kind, wiens natuurlijke verzorgers de ouders zijn, dan een recht tegenover het kind. Bij voogdij en curateele komt het karakter van plicht in tegenstelling van recht, ten duidelijkste uit doordien deze beide krachtens de wet worden opgedragen en zelfs, als te bezwarend, kunnen geweigerd worden.

De ouderlijke macht, de voogdij en de curateele worden dan ook niet gegeven ten bate of ten genoegen van de ouders, maar in het belang van het kind, waaruit volgt, dat bij de ontneming daarvan ook het welzijn van het kind richtsnoer moet zijn.

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(19 Maart 1902.)

De heer DE RIDDER: Blijkens de gewisselde stukken is tegen dit wetsontwerp in de afdeelingen nog al het een en ander aangevoerd. Er waren althans verschillende leden die zich tegen het daarin neergelegd beginsel verklaarden en er tegen waren, dat aan den strafrechter ontnomen zou worden de bevoegdheid om in sommige gevallen van de ouderlijke macht te ontzetten. Ik wil beginnen met te verklaren, dat ik na rijpe overweging van meening geworden ben, dat het wenschelijk is dit wetsontwerp aan te nemen en dat ik dus niet het gevoelen deel van hen die het blijkens de stukken daarmede niet eens waren. Dit wil nu niet zeggen, dat ik alle argumenten die door de Regeering zijn gebezigd, ten einde deze wetsvoordracht nader aan te dringen, beaam. Ik ben het meer bepaald niet eens met

hetgeen de Memorie van Antwoord vermeldt aangaande het karakter, dat die ontzetting uit de ouderlijke macht niet mag dragen, namelijk niet het karakter van straf. De Regeering zegt in de Memorie van Antwoord [bl. 513], dat de ouderlijke macht veel meer is een complex van plichten jegens het kind dan een recht tegenover het kind en dat het dus met goede strafrechtelijke beginselen niet te vereenigen is, dat men hier spreekt van straf, waar het hier geldt de den strafrechter geboden mogelijkheid tot ontneming van de bevoegdheid om de ouderlijke macht uit te oefenen.

Ik geef toe, in dit systeem gesproken is de ontzetting van de uitoefening der ouderlijke macht niet een straf te noemen waar de plicht veel meer dan het recht op den voorgrond treedt. Ik kan mij echter in deze beschouwing niet vinden; ik zou ze liever omkeeren. Ik zou liever spreken van een recht gelegen in de ouderlijke macht, van Godswege aan de ouders gegeven, een recht vanzelf medebrennende een complex van plichten jegens het kind.

In mijn systeem is het consequent hier in de ontzetting te zien een straf; in de allereerste plaats treedt hier op den voorgrond het vindictief, het vergeldend karakter der straf en als uitvloeisel daarvan het leed door de vrijheidsberoving toegebracht aan den delinquent. Als bijkomende straf hebben wij dan te beschouwen de ontzetting uit de rechten volgens art. 28 van het Wetboek van Strafrecht.

Waarom mag men hier nu niet spreken van een straf? In het systeem van het vindictief karakter van de straf wordt in de eerste plaats het veroorzaken van een leed bedoeld. Dit is dus in de eerste plaats de vrijheidsberoving, in de tweede plaats het ontnemen van een recht dat aan de ouders toekomt.

Dit is dan het argument van de Regeering dat ik niet kan beamen, waarom ik dus, in tegenstelling met de Regeering, kan zeggen dat het met een goed strafrecht-beginsel *niet* in strijd is om de ontzetting op te nemen als bijkomende *straf*, in art. 28 van het Wetboek van Strafrecht bedoeld.

Een argument waarmede ik het wel eens ben is, dat het hier niet alleen op het vindictief karakter van de straf aankomt, maar ook op het opvoedend element, dat ik ook in iedere straf erkennen wil.

Het is volkomen juist, dat, waar die bevoegdheid blijft bij den strafrechter, er geen gelegenheid is om ook dat subsidiair karakter der straf tot gelding te brengen. Aan een bepaald aantal jaren is die veroordeeling tot bijkomende straf verbonden; in dien tusschentijd is geen herstel in de ouderlijke macht door den strafrechter mogelijk. Geheel anders is dit bij de Kinderwetten van 6 Februari 1901 (*Staatsblad* n°. 62). Art. 374^c kent de herstelling in de ouderlijke macht en dit is de reden waarom aan een dergelijke regeling met het oog op het opvoedend karakter, ook in deze bijkomende straf gelegen de voorkeur te geven is, boven de regeling van art. 28 der Strafwet.

Het is ook waar, dat de maatregel om aan den strafrechter de bevoegdheid te geven om uit de ouderlijke macht te ontzetten onpractisch is.

Wat is het geval? Wanneer de vader uit de ouderlijke macht ontzet wordt, is, wanneer dit bij strafvonnis geschiedt, deze maatregel eerst van kracht wanneer de termijnen voor appèl en cassatie zijn verstreken. In dien tusschentijd kan het gezag dat men hem wil ontnemen zich keeren ten kwade van het kind. Voor die periode is geen voorziening getroffen. Daarentegen is bij de Kinderwetten (*Staatsblad* van Febr. 1901) in art. 374 een voorloopige voorziening in alle gevallen getroffen, die doel treft. Hier is ook alles bij denzelfden rechter gelaten, terwijl bij de Strafwet de zaak hierom ook onpractisch is geregeld, omdat men daar ook den burgerlijken rechter moet adieëren.

De toepassing van art. 28 Strafrecht, vooral wat betreft de ontzetting uit de ouderlijke macht, is hoogst zeldzaam. In de 16 jaren die ik bij het openbaar ministerie onder de tegenwoordige Strafwet heb gefungeerd, d. i. gedurende den gan-

schen tijd der werking van ons tegenwoordig Strafwetboek, heb ik tweemaal ontzetting uit de ouderlijke macht als bijkomende straf gerequireerd.

In het eene geval is het door de rechtbank toegestaan en in het andere geval kon het niet geschieden, omdat de gewijzigde qualificatie die aan het feit bij vonnis gegeven werd, het onmogelijk maakte aan art. 28 gevolg te geven. Ik ben natuurlijk niet ingewijd in de geheimen der raadkamer, maar de reden dat er zoo uiterst zelden de ontzetting uit de ouderlijke macht wordt uitgesproken, ligt mijns inziens hierin, dat de *communis opinio* is dat de onpractische regeling in het Strafwetboek het wenschelijk maakt deze bijkomende straf zoo min mogelijk uit te spreken.

Te recht wijst de Regeering er dan ook op, dat, al is soms gebruik gemaakt van de bevoegdheid bij art. 28 Strafrecht, daarmede niet gezegd is, dat juist ontzetting uit de ouderlijke macht is uitgesproken, en ik houd vol dat, statistisch uit te wijzen is dat het uitspreken van ontzetting uit de ouderlijke macht een zeer klein minimum uitmaakt van de weinige gevallen waarin art. 28 Strafr. toegepast werd. Voor de practijk heeft deze bepaling dan ook zeer weinig belang en de wegneming daarvan zal zich niet doen gevoelen.

Daarenboven ligt het geheel in de bedoeling van de wet van Febr. 1901 om die bevoegdheid aan den strafrechter te ontnemen. Ik meen ook dat die bevoegdheid des strafrechters voortaan overbodig zal zijn. In art. 374a der wet van Febr. 1901 vind ik sub 4° overgenomen alle bepalingen die bij de Strafwet in art. 30 voorgeschreven zijn, als daar kunnende leiden tot ontzetting uit de ouderlijke macht; en ik zie hierin een fingerwijzing dat de latere wetgever zich voorgesteld heeft, dat den strafrechter de bevoegdheid zou worden ontnomen. En in zake de ernstige gevallen, waarin het misdrijf niet *tegen* den minderjarige werd bedreven, voorziet de wet van Februari 1901 in art. 374a sub 5°, door die ook als reden van ontzetting op te nemen.

De heer VAN SASSE VAN YSSELT: In tegenstelling met den geachten vorigen spreker, behoor ik tot de leden der Kamer die, blijkens het Voorloopig Verslag, bezwaar hebben om aan den strafrechter de bevoegdheid te ontnemen, welke hij ingevolge het Wetboek van Strafrecht thans heeft om een schuldigverklaarde te ontzetten uit de ouderlijke macht of voogdij.

Dit bezwaar bestaat bij mij, omdat ik het niet noodzakelijk acht, dat aan den strafrechter die bevoegdheid wordt ontnomen en omdat ik het ook voor wenschelijk houd, dat hij die bevoegdheid blijft bezitten ondanks dat de wijzigingswet van het 1ste Boek van het Burgerlijk Wetboek wordt ingevoerd.

Ik kan mij zeer goed voorstellen, dat de Regeering, voortbouwende op het beginsel, dat aan die wijzigingswet ten grondslag ligt, de ontzetting uitsluitend in het Burgerlijk Wetboek wenscht geregeld te zien; toch wil het mij voorkomen, dat het beginsel der wijzigingswet het niet noodig maakt aan den strafrechter een bevoegdheid te ontnemen die in sommige gevallen heilzaam en nuttig kan werken.

Het is waar, dat aan de wijzigingswet van het Burgerlijk Wetboek het beginsel ten grondslag ligt, dat ouderlijke macht en voogdij veel meer berusten op plichten jegens het kind dan op recht op het kind; dit komt vooral uit in de bepalingen van art. 374f en art. 421 der wijzigingswet, waarbij aan den officier van justitie en den kantonrechter een macht wordt gegeven die mij voorkomt *buitensporig te groot* te zijn.

Maar uit de consequentie van dat beginsel der wijzigingswet volgt nog niet de noodzakelijkheid om aan den strafrechter de bevoegdheid te ontnemen om den veroordeelde in bepaalde gevallen te ontzetten uit de ouderlijke macht of de voogdij.

Dit zou alleen dan het geval moeten zijn wanneer juist ware de stelling der Regeering, die aan het slot van haar Mem. van Antwoord te lezen staat: „dat de ou-

derlijke macht veel meer is een complex van plichten jegens het kind dan een recht tegenover het kind, alsmede dat voogdij en curateele alleen op plicht berusten."

De juistheid dier stelling, waarvan ik niet geloof, dat de Regeering zelf zeeaanvaardt zooals zij uit de door haar gebezigde woorden valt op te maken, kan ik evenmin als de geachte afgevaardigde van Wijk bij Duurstede beamen.

Ik ben evenals hij nog altijd de leer toegedaan, dat de ouders ook rechten hebben ten opzichte van dat kind, in zooverre dat zij alleen behooren te beslissen welke opvoeding aan hun kind zal gegeven worden en dat bij ontstentenis der ouders de naaste familieleden van den minderjarige eveneens het recht behooren te hebben op de opvoeding van het kind invloed uit te oefenen, door den voogd aan te wijzen, die daarvoor zal zorgen.

De ouders hebben volgens den Duitschen rechtsgeleerde Gerber niet alleen een *Schutzpflicht* maar ook een *Schutzrecht*.

Dit was ook het gevoelen van de ontwerpers van ons tegenwoordig Wetb. van Strafrecht, daar zij in hun Mem. van Toel. op art. 36 (thans 28 [zie deel I bl. 347]) van dat wetboek uitdrukkelijk zeggen, dat het bekleeden der ouderlijke macht en het zijn van voogd of curator zoowel een recht als een plicht is. Voor zooverre het een recht is, wilden zij aan den strafrechter de bevoegdheid geven om wegens den aard van een bepaald misdrijf den veroordeelde uit de ouderlijke macht of de voogdij te ontzetten en voor het overige dit aan den burgerlijken rechter overlaten.

De ontwerpers van ons Wetboek van Strafrecht wilden alzoo juist hetzelfde als wat mij nu nog wenschelijk voorkomt en ik ben dan ook op de door hen aangevoerde gronden tot de conclusie gekomen, dat het *niet noodzakelijk* is aan den strafrechter de bevoegdheid te ontnemen, waarvan de Regeering hem thans door dit wetsontwerp berooven wil.

Voor de noodzakelijkheid om den strafrechter deze bevoegdheid te ontnemen, voert de Regeering in haar Memorie van Antwoord als argument aan, dat wanneer men het niet zou doen, de ontzetting uit de ouderlijke macht of voogdij nog zou kunnen blijven voortduren, wanneer de veroordeelde zich reeds zoude verbeterd hebben of zoude ophouden wanneer zij nog zoude moeten blijven bestaan.

Het wil mij voorkomen, dat dit argument niet de noodzakelijkheid der afschaffing van de bevoegdheid des strafrechters bewijst.

Immers zouden de gevallen zich voordoen, die de Regeering zich voorstelt, dan belet niets den burgerlijken rechter om de ontzetting te verlengen of in te korten; de bepalingen der wijzigingswet van het Burgerlijk Wetboek verzetten zich hier tegen niet (cf. o. a. art. 374a en art. 374e). Ik ben het hiermede dus ook niet eens met den geachten afgevaardigde uit Wijk bij Duurstede.

In het dagblad de *N. Rotterd. Courant* heeft de redactie nog als argument voor de noodzakelijkheid der afschaffing van de hier bedoelde bevoegdheid des strafrechters aangevoerd de vrees voor conflicten tusschen de uitspraken van den strafrechter en den burgerlijken rechter. Ik geloof dat voor die vrees geen grond behoefte te bestaan omdat de verschillende Kamers eener rechtbank elkaar niet vliegen zoeken af te vangen en het openbaar ministerie haar op de hoogte zal houden van hetgeen ten aanzien van een beklaagde uitgesproken zal zijn.

Is alzoo de afschaffing van de bevoegdheid des strafrechters *niet noodzakelijk*, ik zal nu nog trachten aan te toonen, waarom ik ze *niet wenschelijk* acht.

De Regeering beaamt dit niet, want, zegt zij, de strafrechter maakte tot nu toe nog maar weinig van die bevoegdheid gebruik.

Mijns inziens bewijst dit alleen, dat er tot nu toe nog weinig misdrijven te be-rechten waren, welker aard een zoodanige was, dat de ontzetting uit de ouderlijke macht of de voogdij daarvan een gevolg moest zijn, — niet dat het niet wenschelijk zoude zijn den strafrechter die bevoegdheid te laten behouden.

Ik acht het wenschelijk hem die bevoegdheid te laten, omdat de strafrechter, wanneer hij het misdrijf te berechten heeft, dat van dien aard is, dat daaraan als straf behoort te worden verbonden de ontzetting van bepaalde rechten of bevoegdheden, de zaak in al haar détails en omstandigheden onder de oogen krijgt en dientengevolge veel scherper voor het geval komt te staan dan de burgerlijke rechter, die in de meeste gevallen wel niet anders dan het strafvonnis met de daarbij behoorende stukken te zien zal krijgen.

Ontzet de burgerlijke rechter op het in kracht van gewijsde gegaan vonnis den veroordeelde uit de ouderlijke macht of voogdij, zooals in de practijk wel meestal het geval zal wezen, dan zal het dus zijn op het werk van den strafrechter en waarom dezen dan niet de bevoegdheid tot ontzetting gelaten in de weinige gevallen, waarin hij, strafrechter, haar ingevolge ons Wetboek van Strafrecht heeft?

Het is waar, de burgerlijke rechter kan blijkens art. 374c der wijzigingswet ook getuigen hooren, doch dit gaat niet gemakkelijk, zooals elke rechter weet, die met de practijk der raadkamer bekend is getuigen zijn moeilijk te bewegen voor de rechtbank in raadkamer te verschijnen, omdat zij daarvoor in den regel geen betaling kunnen bekomen.

Hoort de burgerlijke rechter getuigen ter zake van het misdrijf, waarvoor hij den veroordeelde uit de ouderlijke macht of voogdij wil ontzetten, dan krijgt de beklaagde als het ware nog een vierde en vijfde instantie, wat wel bedenkelijk mag geacht worden.

Beter vind ik het daarom om den strafrechter de bevoegdheid tot ontzetting te laten in de weinige gevallen waarin hij die thans heeft.

Kwaad kan het in elk geval niet.

Ja wel, antwoordt de Regeering, want als de strafrechter de ontzetting uitspreekt, dan moet toch nog altijd van den burgerlijken rechter de voorziening in de voogdij gevraagd worden. Dit argument van de Regeering gaat evenwel niet op. Immers ook als de burgerlijke rechter de ontzetting uitspreekt, moet toch nog altijd een andere rechter geadieerd worden, de kantonrechter namelijk, om in de voogdij te voorzien, als althans de moeder niet in staat of niet bevoegd zoude wezen de ouderlijke macht uit te oefenen, zooals blijkt uit artikel 355 der wijzigingswet.

Een geval is er slechts volgens de wijzigingswet, waarin de rechtbank te gelijk met de *onthefving* of de ontzetting uit de ouderlijke macht en de voogdij kan voorzien, namelijk het geval van art. 374c, vijfde lid, der wijzigingswet, doch dit is een geval, dat zich slechts hoogst zeldzaam zal voordoen....

Ik zou liever willen afwachten hoe de wijzigingswet in de practijk werkt; blijkt het dan, dat het behoud van de bevoegdheid des strafrechters bezwaren oplevert, men kan hem die nog altijd ontnemen, doch om hem daarvan reeds nu te berooven enkel en alleen op grond van het systeem, dat aan de wijzigingswet ten grondslag ligt, zonder dat die wet zich tegen het behoud dier bevoegdheid verzet, daartoe kan ik thans moeilijk besluiten....

De heer LOEFF, *Minister van Justitie*: Het was mij aangenaam van den heer de Ridder te vernemen dat hij, behoudens een opmerking, waarop ik aanstonds hoop terug te komen, met de Regeeringsvoordracht kon medegaan, en het deed mij leed van den heer van Sasse van Ysselt te hooren, dat hij meende in deze een ander standpunt te moeten innemen.

De Regeering heeft gemeend dat zij, ten deze continuïteit betrachtende, dit kon doen op drieërlei motief: 1°. op practische gronden; 2°. op historischen grond; en 3°. op — als ik het zoo noemen mag — principiele gronden.

De laatste geachte spreker is het ten opzichte van de gronden ontleend aan de practijk, niet eens met de Regeering. Hij meent dat het niet noodzakelijk en ook

niet wenschelijk zou zijn de bevoegdheid van den strafrechter te doen vervallen om de ontzetting uit de ouderlijke macht uit te spreken.

Er is zeer zeker in hetgeen de geachte afgevaardigde opmerkte, het een en ander waarvan de juistheid niet kan worden ontkend, maar al zou men alles als juist willen accepteren wat hij zeide, dan nog zou men m. i. niet tot de conclusie kunnen komen, dat het meer gewenscht is om de bevoegdheid aan den strafrechter te laten dan om hem die te ontnemen; ten hoogste zou men dan kunnen beweren, dat het een onverschillige zaak is.

Ik meen echter, dat het zoo niet met de quaestie geschapen staat, en dat werkelijk overwegende motieven, ook practische, er toe moeten leiden de bevoegdheid voor den strafrechter wel te doen vervallen.

Ik zal niet herhalen hetgeen de Memorie van Antwoord in dit opzicht uitvoerig betoogt. Slechts wensch ik ter aanvulling daarvan en mede in antwoord aan den geachten spreker nog te wijzen op een paar punten.

De persoon die bij de strafrechtelijke ontzetting het heft alleen en geheel in handen heeft, is de ambtenaar van het openbaar ministerie, de officier van justitie. Het is waar, dat de rechter, ook buiten het requisitoir om, de ontzetting als bijkomende straf kan uitspreken, maar men mag veilig onderstellen, dat, zoo ooit, zulks toch in zeer weinige gevallen zal gebeuren.

Nu is de bedoeling van de burgerrechtelijke Kinderwet deze, dat de ontzetting, die op dit oogenblik in zoo weinige gevallen wordt toegepast, op ruimer schaal in overeenstemming met betere inzichten ten deze, door den civielen rechter zal worden uitgesproken. Men heeft met het oog daarop de bevoegdheid tot het vragen van ontzetting uitgebreid en het initiatief ten deze, gegeven niet alleen aan het openbaar ministerie, maar daarnaast aan meerderen, die ik aan de geachte sprekers over dit onderwerp niet behoef op te sommen, ook aan den voogdijraad. Men heeft nog in andere opzichten de geheele materie nauwkeurig en minutieus geregeld.

Uit dien hoofde is het zeker in overeenstemming met de bedoeling van de Kinderwet en tevens een eisch der practijk, de zaak die in die wet zoo uitvoerig en minutieus geregeld is, ook in haar geheel ter beslissing en regeling te brengen van den bij die wet aangewezen rechter, nl. den burgerlijken.

Men zou immers bij behoud van ontzetting in het strafrecht altijd moeten komen tot een dubbele procedure. Men zou na de strafrechtelijke ontzetting, hetgeen daarop moet volgen, niet anders kunnen verkrijgen, dan langs den weg aangegeven bij de Kinderwet, die de geheele procedure bevat. Vandaar dat het uit een practisch oogpunt meer gewenscht schijnt om, nu dat gevoeglijk kan geschieden, de ontzetting uit het strafrecht te verwijderen.

Het argument van den geachten spreker, dat een regeling zou zijn te treffen, waarbij tijdelijke ontzetting door den strafrechter zou kunnen worden verkort of verlengd, naar gelang dit noodig mocht zijn, is wellicht juist, de mogelijkheid daarvan zou wellicht niet zijn uitgesloten.

Maar men zou zodoende dan toch weder vervallen in hetzelfde euvel, dat ik zoeven signaleerde, dat men nl., waar men alles kan bereiken langs den weg van *één* procedure, twee verschillende wegen inslaat.

Waar de geachte afgevaardigde met één woord heeft weggevaagd de mogelijkheid van collisie tusschen den strafrechter en den civielen rechter, door te zeggen, dat de civiele Kamer toch wel zal informeren welke de uitspraak is geweest van den strafrechter, daar vergeet mijns inziens de geachte afgevaardigde, dat de quaestie door het verkrijgen dier informatiën niet is opgelost, maar dat de mogelijkheid bestaat, dat de rechter die in de tweede plaats heeft te oordeelen, in geweten meent een andere beslissing te moeten nemen dan de eerste. Het is niet voldoende dat hij verneemt dat reeds een beslissing is genomen, hij moet, om verantwoord te

zijn, zich ook uit eigen overtuiging bij die beslissing kunnen aansluiten. Zoo niet, dan zal hij in anderen zin moeten beslissen en dan is er wel degelijk collisie.

Ik wil mij intusschen een oogenblik op dit standpunt stellen, dat werkelijk uit een practisch oogpunt voor het behoud en tegen het behoud evenveel zou zijn te zeggen; dat uit dat oogpunt beschouwd, het zou zijn een onverschillige zaak of de strafrechter de thans hem toekomende bevoegdheid al dan niet zou behouden. In die suppositie zou dan het historisch argument toch mijns inziens nog den doorslag moeten geven. In de Mem. van Toel. en de Mem. van Antwoord is daarop reeds gewezen, maar nadat die stukken waren verschenen, heb ik de zaak nog eens nauwkeurig nagegaan en, terwijl ik oorspronkelijk van oordeel was dat men niet absoluut kan zeggen dat men hier stond voor een zaak die was beslist, ben ik ten slotte tot de conclusie gekomen dat zulks toch inderdaad wel het geval was. Mijn aandacht namelijk is later nog gevallen op de artt. 10 en 11 van de overgangsbepalingen.

Art. 10 van die overgangsbepalingen luidt als volgt: „De door den strafrechter, vóór het in werking treden dezer wet, uitgesproken ontzetting van de vaderlijke macht, de voogdij en de toeziende voogdij heeft, voor den duur waarvoor zij is uitgesproken, bij de toepassing van deze wet dezelfde gevolgen, alsof zij ware uitgesproken door den burgerlijken rechter overeenkomstig de voorschriften dezer wet.”

Welnu, het komt mij voor dat deze bepaling de deur dicht doet.

Wanneer zulks niet het geval ware, zouden op de strafrechterlijke ontzettingen, uitgesproken vóór het in werking treden van de wet, andere bepalingen toepasselijk zijn dan op diezelfde ontzettingen uitgesproken na dat tijdstip, wat natuurlijk onbestaanbaar is. De proef trouwens op de som is gelegen in de Memorie van Toelichting, die met zoovele woorden zegt op bladz. 31: „De in het 2de en 3de lid opgenomen overgangsbepalingen zijn noodig, om de vóór het in werking treden dezer wet en vóór het vervallen der ontzetting uit het Wetboek van Strafrecht door den strafrechter uitgesproken ontzetting van de vaderlijke macht....., ook bij de toepassing van deze wet de noodige werking te verzekeren.”

Het komt mij voor dat, nadat men dit gelezen heeft, weinig meer te zeggen is uit een historisch oogpunt voor het behoud van de strafrechtelijke ontzetting.

Het derde argument dat pleit voor het vervallen van de strafrechtelijke ontzetting is, zooals ik zeide, een principieel, waarmede, tot mijn leedwezen, de geachte sprekers hebben verklaard, niet te kunnen medegaan.

Beiden hebben gezegd, dat zij niet als de Regeering de ouderlijke macht beschouwen als een complex van plichten, maar als een recht.

Ik begin met op te merken, dat de Regeering nooit en nergens heeft gezegd, dat de vaderlijke macht zou zijn een complex van plichten en *niet* een recht; wanneer men juist leest, zal men zien dat er staat, dat de ouderlijke macht *veel meer* is een complex van plichten dan een recht. Ik kan van die woorden niets terugnemen. Het blijft mij voorkomen, dat de ouderlijke macht is een medaille op welker eene zijde staan rechten en op welker andere staan plichten.

Nu kan met het oog op bepaalde regelingen den eenen keer het recht meer op den voorgrond treden en kunnen den anderen keer meer de plichten de aandacht trekken. En nu kwam het mij voor, dat met het oog op de regeling nederlegd in de burgerlijke Kinderwet, de plichten der ouders zoozeer op den voorgrond treden, dat men te recht in verband daarmede mocht zeggen, dat de uitoefening der ouderlijke macht hier veel meer zich vertoont als een complex van plichten dan als een recht.

Ik erken gaarne met de geachte sprekers, dat in haar oorsprong de ouderlijke macht is een recht en ik erken ook, dat het recht eigenlijk, zooals het gegeven is in den oorsprong, niet ontnomen kan worden aan dengene die er mede is bekleed, maar wat wel ontnomen kan worden is de uitoefening van dat recht, omdat de

plichten, die annex zijn aan dat recht en die de keerzijde vormen der medaille, door dengene die het uitoefent, niet naar behooren worden vervuld. Zijn die plichten echter in zijn handen opnieuw veilig, dan wordt hij hersteld in de uitoefening van zijn recht, dan krijgt hij dat recht terug, niet door een gunst van den Staat of van de overheid, maar *suo jure*, krachtens zijn eigen recht, afgeleid van de Hoogere Macht van wie hij het heeft ontvangen....

Resumeerende, meen ik dus te mogen zeggen, dat deze voordracht tot ontneming aan den strafrechter van de bevoegdheid tot ontzetting van de ouderlijke macht, op drieërlei grond zeer gemotiveerd schijnt: uit een practisch, uit een historisch en uit een principieel oogpunt.

De heer DE RIDDER: Na de rede van den heer Minister gehoord te hebben, gevoel ik toch behoefte om met een enkel woord op den voorgrond te stellen waarom ik mij niet heb kunnen vereenigen met het argument door de Regeering in de eerste en voornaamste plaats aangevoerd om de ontzetting uit de ouderlijke macht uit het strafwetboek te laten vervallen.

Ik heb niet voorbijgezien — de Minister heeft mij te dien aanzien verkeerd verstaan — dat de Regeering van de ouderlijke macht heeft gesproken zoowel als van een complex van plichten jegens als van een recht tegenover het kind, maar ik heb gezegd dat ik die beschouwing om de plichten voorop te stellen in zoover niet kan deelen, dat ik in de eerste en voornaamste plaats erken dat de ouderlijke macht is een van Godswege gegeven gezag over het kind, en in de tweede plaats, dat dit recht medebrengt een complex van plichten. Waar de Regeering echter dan meent dat het met een goed beginsel van strafrecht in strijd is in dien gedachtingang als straf de ontzetting uit de ouderlijke macht te laten bestaan, kan ik mijnerzijds dit niet beamen, omdat ik het recht der ouders op den voorgrond stel, en het ontnemen daarvan als een toegebracht leed, als een straf zal blijven beschouwen.

Met genoegen heb ik echter acte genomen van de verklaring van de Regeering, dat zij aan de ouderlijke macht, als door het hoogste Gezag gegeven, ook hooger waarde toekent.

Overigens spijt het mij dat ik in mijn eersten termijn een omissie heb begaan door te verzuimen op te merken, dat de overgangsbepalingen der kinderwetten in de artt. 10 en 11 een historisch argument is van groote waarde, gelijk de Minister zeide, omdat daardoor deze quaestie reeds is beslist, en de bevoegdheid om deze zaak van den strafrechter over te brengen naar den burgerlijken rechter bij die wetten reeds is gesanctionneerd.

De heer VAN SASSE VAN YSSELT: Evenals de vorige geachte spreker heb ik met veel genoegen gehoord, dat de Minister, wat de principieele quaestie betreft, het geheel met ons eens is. Ik had dan ook van dezen Minister niets anders verwacht... Het was dan ook niet zoozeer een quaestie van beginselen als wel een quaestie van practijk, die er mij toe heeft gebracht om met de Regeering omtrent de opportuniteit van het nu gedane voorstel eenigszins van gevoelen te verschillen. Ik meen dat het beter is eerst de practijk van de Kinderwetten af te wachten, alvorens te beslissen, dat den strafrechter de bevoegdheid zal worden ontnomen, ontzetting uit de vaderlijke macht uit te spreken. Voor het oogenblik komt het mij nog altijd voor, dat het beter is den strafrechter die bevoegdheid te laten behouden, omdat hij beter voor het geval zal komen te staan dan de burgerlijke rechter, welke de zaak zelf die aanleiding geeft tot de ontzetting, niet zoo goed onder de oogen krijgt.

Ik vrees evenmin collisie tusschen den burgerlijken en den strafrechter, omdat, wanneer de strafrechter meent dat op grond van het gepleegde misdrijf geen ontzetting van rechten behoeft te worden uitgesproken, de burgerlijke rechter toch

altijd op grond dat de vaderlijke plichten zijn geschonden, die ontzetting zal kunnen uitspreken. Want dit zijn twee verschillende zaken, zooals indertijd door de commissie die het Strafwetboek heeft ontworpen, duidelijk is uiteengezet.

Het zijn eigenlijk meer argumenten van practischen dan wel van principieelen aard, die mij er toe hebben gebracht deze bedenkingen in het midden te brengen.

Hoewel uit de geschiedenis der Kinderwetten valt op te maken, dat de bedoeling van den wetgever is geweest, dat de bevoegdheid tot ontzetting in haar vollen omvang zou geregeld worden bij de Kinderwetten, staat echter daartegenover, dat de toenmalige Regeering zelf heeft erkend dat de wetten zelf niet de beslissing geven omtrent de vraag of de strafrechter al dan niet de bevoegdheid moet behouden die hij tot nu toe gehad heeft.

De heer LOEFF, *Minister van Justitie*: Wat het punt van debat betreft heb ik gezegd, dat de vaderlijke macht een medaille was met twee zijden, waarvan aan de eene zijde stonden de rechten en aan de andere zijde de plichten.

Maar ik heb daaraan toegevoegd, dat de uitoefening van die vaderlijke macht met het oog op de regeling van de wijzigingswet van Boek I zich hoofdzakelijk vertoonde in den vorm van plichten. Waar dit het geval is, kon ik niet anders dan volhouden, dan uit een principieel oogpunt beschouwd de bevoegdheid van den strafrechter tot ontzetting zou moeten vervallen. Om ontzetting te blijven handhaven als straf zou men de ouderlijke macht moeten beschouwen als zich vertoonende als recht, en waar ik ze beschouw als zich vertoonende veel meer in den vorm van plicht, is er alle reden voor mij om de ontzetting daarvan ook als straf te doen vervallen.

Eindverslag van de Eerste Kamer.

Algemeen kon men zich in de Afdeelingen met dit voorstel van wet vereenigen, waardoor een goed verband wordt verkregen met de regeling zoo als die in het Burgerlijk Wetboek is tot stand gebracht. Het behoud der ontzetting van de vaderlijke macht door den strafrechter zou daaraan hebben geschaad. Gelijktijdig in werking treden met de wet van 6 Februari 1901 (*Staatsblad* n° 62) werd daarom met de Regeering noodzakelijk geacht.

GEWIJZIGDE ARTIKELEN VAN HET WETBOEK VAN STRAFRECHT.

Art. 28.

De rechten waarvan de schuldige, in de bij de wet bepaalde gevallen, bij rechterlijke uitspraak kan worden ontzet, zijn:

1°. het bekleeden van ambten of van bepaalde ambten;

2°. het dienen bij de gewapende macht;

3°. het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen;

Volgens art. 1 der wet van 12 Mei 1902 (*Stb.* n°. 61) worden in plaats van de alinea's 4°., 5°. en 6°., gesteld de alinea's 4°. en 5°. luidende als volgt:

4°. het zijn van raadsman of gerechtelijk bewindvoerder en het zijn van voogd, toeziende voogd, curator of toeziende curator over anderen dan eigen kinderen;

5°. de vaderlijke macht, de voogdij en de curateele over eigen kinderen;

6°. de uitoefening van bepaalde beroepen.

Ontzetting van leden der rechterlijke macht die hetzij voor hun leven, hetzij voor een bepaalden tijd zijn aangesteld, of van andere voor hun leven aangestelde ambtenaren, geschiedt, ten opzichte van het ambt waartoe zij aldus zijn aangesteld, alleen in de gevallen en op de wijze bij de wet bepaald.

4°. het zijn van raadsman of gerechtelijk bewindvoerder;

5°. de uitoefening van bepaalde beroepen.

[Vgl. deel I bl. 346.]

Memorie van Toelichting.

Onder de rechten, waarvan de schuldige, in de bij de wet bepaalde gevallen, bij rechterlijke uitspraak kan worden ontzet, noemt art. 28 van het Strafwetboek sub 4 »het zijn van voogd, toeziende voogd, curator of toeziende curator over anderen dan eigen kinderen» en sub 5 »de vaderlijke macht, de voogdij en de curateele over eigen kinderen.» No. 5 moet, als over geen andere rechten handelende dan de genoemde, geheel vervallen, terwijl No. 4 zóó moet worden gewijzigd, dat het alleen blijft vermelden »het zijn van raadsman of gerechtelijk bewindvoerder.»

Door het vervallen van No. 5 wordt No. 6 van het artikel »No. 5.»

[Zie over de reden, die tot deze wijziging geleid heeft, het algemeen gedeelte, hier-voor bl. 508 en volg.]

Art. 30.

Ontzetting van de vaderlijke macht en van de voogdij, de toeziende voogdij, de curateele en de toeziende curateele, zoowel over eigen kinderen als over anderen, kan, behalve in de gevallen in het Tweede Boek omschreven, worden uitgesproken bij veroordeeling van:

1°. ouders of voogden die opzettelijk met een aan hun gezag onderworpen minderjarige aan eenig misdrijf deelnemen;

Volgens art. 2 der wet van 12 Mei 1902 (*Stb.* n°. 61) vervalt dit geheele artikel.

2°. ouders of voogden die tegen een aan hun gezag onderworpen minderjarige eenig misdrijf plegen, omschreven in de Titels XIII, XIV, XV, XVIII, XIX en XX van het Tweede Boek.

[Vgl. deel I bl. 351.]

Memorie van Toelichting.

Artikel 30 van het Strafwetboek bepaalt alleen in welke gevallen de ontzetting kan plaats hebben van de rechten, welker vermelding door art. 1 van dit wetsontwerp uit art. 28 van het Wetboek van Strafrecht wordt geschrapt. Het heeft dus door die schrapping geen reden van bestaan meer.

[Zie over de reden, die tot het vervallen van het artikel geleid heeft, ook het algemeen gedeelte, hiervoor bl. 508 en volg.]

Artt. 106, 237, 251, 299.

In het eerste lid van art. 106, in het laatste lid van art. 237, in het eerste lid van art. 251 en in art. 299 wordt het daarin voorkomende «n°. 1 — 5,» krachtens art. 3 der wet van 12 Mei 1902 (*Stb.* n°. 61), telkens vervangen door »n°. 1 — 4.»

Art. 114.

Bij veroordeeling wegens het in artikel 108 omschreven misdrijf, kan ontzetting van de in artikel 28 no. 1 — 5, vermelde rechten worden uitgesproken.

Bij veroordeeling wegens een der in de artikelen 109 en 110 omschreven misdrijven, kan ontzetting van de in artikel 28 no. 1 — 4 vermelde rechten worden uitgesproken.

Bij veroordeeling wegens een der in de artikelen 111 en 112 omschreven misdrijven, kan ontzetting van de in artikel 28 no. 1 — 3 vermelde rechten worden uitgesproken.

Volgens art. 4 der wet van 12 Mei 1902 (*Stb.* n°. 61) vervalt dit eerste lid,

en wordt in het tweede lid in plaats van »109» gelezen »108, 109.»

Art. 120.

Bij veroordeeling wegens het in artikel 115 omschreven misdrijf, kan ontzetting van de in artikel 28 no. 1—5 vermelde rechten worden uitgesproken.

Bij veroordeeling wegens *het in artikel 116 omschreven misdrijf*, kan ontzetting van de in artikel 28 no. 1—4 vermelde rechten worden uitgesproken.

Bij veroordeeling wegens een der in de artikelen 117 en 118 omschreven misdrijven, kan ontzetting van de in artikel 128 no. 1—3 vermelde rechten worden uitgesproken.

Volgens art. 5 der wet van 12 Mei 1902 (*Stb.* n°. 61) vervalt dit eerste lid,

en wordt in het tweede lid in plaats van de *cursief* gedrukte woorden gelezen:

wegens *een der in de artikelen 115 en 116 omschreven misdrijven*, kan

[Vgl. deel II bl. 32, 46, 53, 273, 350, en 471.]

Memorie van Toelichting.

De gevallen in het Tweede Boek van het Wetboek van Strafrecht omschreven, waarin mede volgens art. 30 van dat Wetboek ontzetting van de hier bedoelde rechten of van sommige van deze kan worden uitgesproken, zijn vermeld in de artikelen 106, 114, 120, 237, 251 en 299.

In deze artikelen kan derhalve, na de wijziging van art. 28 en het vervallen van art. 30 [zie hiervoor bl. 522 en 523], die vermelding niet behouden blijven. De in art. 3 van het ontwerp genoemde artikelen van het Strafwetboek verwijzen naar de nummers 1 tot en met 5 van art. 28; door het vervallen van n°. 5 moet in al die artikelen dat nummer vervangen worden door n°. 4, dat nog van »het zijn van raadsman of gerechtelijk bewindvoerder" gewag maakt.

Dezelfde feitelijke wijziging is noodig in de artikelen 114 en 120. Daar echter in deze beide het tweede lid thans reeds de n°s. 1—4 noemt wordt eene samenvoeging voorgesteld van het eerste en het tweede lid, voor art. 114 bij art. 4 en voor art. 120 bij art. 5 van het wetsontwerp.

WIJZIGING VAN HET WETBOEK VAN STRAFRECHT DOOR DE:

WET VAN 11 APRIL 1903 (Staatsblad No. 101),

tot aanvulling en wijziging van het Wetboek van Strafrecht.

OVERZICHT VAN DE GESCHIEDENIS DER WET.

I. Het ontwerp werd aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal ingediend bij Koninklijke Boodschap van 25 Februari 1903, met eene Memorie van Toelichting, ondertekend door den Minister van Justitie Mr. J. A. Loeff.

II. Door de Commissie van Rapporteurs (bestaande uit de heeren de Savornin Lohman, Drucker, Nolens, Heemskerk en van der Vlugt) werd 18 Maart 1903 een Voorloopig Verslag uitgebracht.

III. Op 28 Maart 1903 zond de Regeering aan de Tweede Kamer hare Memorie van Antwoord, vergezeld van een gewijzigd ontwerp van wet.

IV. De Commissie van Rapporteurs bracht op 31 Maart 1903 Verslag uit, waarin zij alsnog een antwoord verzocht omtrent een paar punten, waaraan de Minister van Justitie den 1sten April voldeed bij eene Nota, tevens op dien datum, als Bijlage der Memorie van Antwoord, inzendende een Overzicht van eenige wetgeving en rechtsspraak ten opzichte van de strafbaarheid van ongeoorloofden dwang en dienstweigering.

V. De Beraadslagingen werden in de Tweede Kamer gevoerd in hare zittingen van 2 April 1903 en volgende dagen, waarna op 9 April het wetsontwerp met 81 tegen 14 stemmen werd aangenomen.

VI. In de Eerste Kamer der Staten-Generaal werd door de Commissie van Rapporteurs (bestaande uit de heeren van Velzen, van Nierop, Kist, Dijkmeester en Havelaar) onder dagteekening van 10 April 1903 Eindverslag uitgebracht.

VII. In die Kamer werden in de zitting van 11 April 1903 de Beraadslagingen gevoerd en het wetsvoorstel met algemeene stemmen aangenomen.

VIII. Na door de Koningin op 11 April 1903 te zijn goedgekeurd werd de wet in het *Staatsblad* van 1903 onder n°. 101 geplaatst, luidende als volgt:

(Staatsblad N°. 101). Wet van den 11den April 1903, tot aanvulling en wijziging van het Wetboek van Strafrecht.

WIJ WILHELMINA, *bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz., enz., enz.*

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is het Wetboek van Strafrecht op enkele punten aan te vullen en te wijzigen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Art. I.

Artikel 284 van voormeld Wetboek wordt gelezen als volgt:

Met gevangenisstraf van ten hoogste negen maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden wordt gestraft:

1°. hij die een ander door geweld of eenige andere feitelijkheid of door bedreiging met geweld of eenige andere feitelijkheid, gericht hetzij tegen dien ander, hetzij tegen derden, wederrechtelijk dwingt iets te doen, niet te doen of te dulden;

2°. hij die een ander door bedreiging met smaad of smaadschrift dwingt iets te doen, niet te doen of te dulden.

In het geval onder 2°. omschreven wordt het misdrijf niet vervolgd dan op klachte van hem, tegen wien het gepleegd is.

Na *artikel* 426 van voormeld Wetboek wordt een nieuw artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 426bis. Hij die wederrechtelijk op den openbaren weg een ander in zijne vrijheid van beweging belemmert of met een of meer anderen zich aan een ander tegen diens uitdrukkelijk verklaarden wil blijft opdringen of hem op hinderlijke wijze blijft volgen, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste eene maand of geldboete van ten hoogste honderd gulden.

Art. II.

Na *artikel* 358 van voormeld Wetboek worden drie nieuwe artikelen ingevoegd, luidende:

Artikel 358bis. De ambtenaar of eenig in het openbaar spoorwegverkeer voortdurend of tijdelijk werkzaam gesteld persoon, niet behorende tot het personeel van een spoorweg, waarop uitsluitend met beperkte snelheid wordt vervoerd, die, met het oogmerk om in de uitoefening van eenen openbaren dienst of in het openbaar spoorwegverkeer stremming te veroorzaken of te doen voortduren, nalaat of, op wettig gegeven last, weigert, werkzaamheden te verrichten, waartoe hij zich uitdrukkelijk of uit kracht van zijne dienstbetrekking heeft verbonden, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Artikel 358ter. Indien twee of meer personen ten gevolge van samenspanning het misdrijf plegen in het vorig artikel omschreven, worden de schuldigen, zoomede de leiders of aanleggers der samenspanning, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren.

Artikel 358quater. Indien het oogmerk, bij *artikel 358bis* omschreven, wordt bereikt, wordt gevangenisstraf opgelegd,

in het geval van *artikel 358bis* van ten hoogste een jaar;

in het geval van *artikel 358ter* van ten hoogste vier jaren.

Artikel 380 van voormeld Wetboek wordt gelezen als volgt:

Bij veroordeeling wegens een der in de artikelen 359, 363, 364,

366, 373 laatste lid, en 379 eerste lid, omschreven misdrijven, kan ontzetting van de in artikel 28 nos. 3 en 4, bij veroordeeling wegens een der in de artikelen 358bis, 358ter en 358^{quater} omschreven misdrijven, ontzetting van de in artikel 28, nos. 1—3 vermelde rechten worden uitgesproken.

Slotbepaling.

Deze wet treedt in werking op den dag harer afkondiging.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te 's Gravenhage, den 11^{den} April 1903.

(get.) WILHELMINA.

De Minister van Justitie,

(get.) J. A. LOEFF.

O. = het aanvankelijk ingediend ontwerp.

G. O. = het gewijzigd ontwerp van wet.

AANLEIDING, GROND EN DOEL DER VOORSTELLEN.¹

Memorie van Toelichting.

§ 1. De gebeurtenissen, die vóór enkele weken een groot deel van Nederland in beroering brachten, hebben de aandacht doen vestigen, ten deele opnieuw doen vestigen op meer dan ééne bedenkelijke leemte in het Wetboek van Strafrecht.

In de eerste plaats is wederom ten duidelijkste gebleken, dat de persoonlijke vrijheid door de wet niet meer voldoende met waarborgen is omkleed. [Zie verder hierachter bij art. 284 van het Strafwetboek.]

§ 2. Naast aanvulling van den Titel »Misdrijven tegen de persoonlijke vrijheid" schijnt aanvulling en uitbreiding van de bepalingen van den Titel »Ambtsmisdrijven" noodzakelijk. [Zie verder hierachter bij art. 358bis van het Strafwetboek.]

§ 3. [Deze wetsvoordracht] beoogt, onafhankelijk van welke regeling ook, eenerzijds de persoonlijke vrijheid beter te verzekeren, anderzijds te waarborgen, dat de Overheid haar gezag onbetwist kunne handhaven en hare taak ongestoord kunne volbrengen.

Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer.

§ 2. Eenige leden waren van meening, dat de staking in het spoorwegverkeer en de daarop gevolgde gebeurtenissen geen grond opleverden tot bijzondere maatregelen. Op 31 Januari werd tusschen de maatschappijen en de werklieden vrede gesloten. De erkenning der vakorganisatie gaf gegrond uitzicht, dat de orde niet licht door eene nieuwe staking zou worden verstoord. Het spoorwegverkeer ondervond niet de minste stoornis meer. Te Amsterdam dreigde wel eene algemeene werkstaking onder de gemeentewerklieden uit te breken, maar daarvan is ten slotte niets gekomen.....

¹ [In de over dit wetsontwerp gewisselde stukken en gevoerde beraadslagingen zijn politieke en economische beschouwingen zoodanig samengeweven en vermengd met de mededeelingen en betoogen van juridisch belang, dat eene volledige schifting onmogelijk bleek. Daardoor werd het, ter wille van het verband en van een juist begrip, onvermijdelijk, van bedoelde beschouwingen hier meer op te nemen dan anders voor het doel van dit werk zou zijn vereischt.]

Voorts zijn te Durgerdam wel eenige betreurenswaardige feiten voorgevallen, maar ook hierin kon voor de Regeering geene reden gelegen zijn tot het nemen van buitengewone maatregelen, aangezien het hier gold overtredingen der bestaande Strafwet en dergelijke feiten vroeger ook meermalen zijn voorgekomen, zonder dat zij andere gevolgen hadden dan vervolging der daders.....

De groote meerderheid der leden was van oordeel, dat de omstandigheden in het begin van Februari inderdaad buitengewone maatregelen tot handhaving van gezag en orde noodzakelijk maakten. Zij keurden het goed, dat de Regeering ten deze krachtig was opgetreden.

Dezerzijds werd op den voorgrond gesteld, dat eene spoorwegstaking eene zaak is van zeer ernstige beteekenis. Bij een geregeld spoorwegverkeer zijn in de eerste plaats de belangen van den Staat en voorts die van alle ingezetenen, ook van de arbeiders, van nabij betrokken. Stremming van het spoorwegverkeer kan aan handel en nijverheid onberekenbare schade toebrengen. De belangen van den handel staan hier te meer op het spel, omdat het transito-verkeer in ons land zoo belangrijk is. Bij dit verkeer zijn ook de belangen van handel en industrie in andere landen betrokken en stremming van ons spoorwegverkeer kan aanleiding geven tot internationale moeilijkheden.

§ 3. Omtrent de vraag, of het gebeurde aanleiding behoort te geven tot eene aanvulling van het Strafwetboek, liepen de gevoelens uiteen.

Eenige leden verklaarden zich tegen bepalingen als de voorgestelde. Eerst had de Regeering zelve zich op het standpunt geplaatst, dat de spoorwegstaking eene zaak was, die haar niet aanging. Ofschoon de staking spoedig afliep en in de voorwaarden, waaronder tusschen de maatschappijen en hare arbeiders vrede gesloten werd, met name in de erkenning der vakorganisatie reeds een waarborg gelegen was, dat thans beiden het zonder nieuwe staking over de wegneming der bestaande grieven eens zouden worden, terwijl de spoorwegarbeiders zich zeer ordelijk gedroegen, is de Regeering ten gevolge van de pressie van vele persorganen, die klaagden over de zwakheid harer houding en over verplaatsing van het gezag, naar het schijnt, van standpunt veranderd en heeft zij strafbepalingen ontworpen, welke voor de ontwikkeling der vakorganisaties zeer bedenkelijke gevolgen kunnen hebben.....

Thans heeft de Nederlandsche Regeering met groote overhaasting strafbepalingen voorgesteld, welke van ingrijpenden aard zijn. In de Memorie van Toelichting wordt met geen enkel woord melding gemaakt van hetgeen omtrent de feiten, waartegen het voorstel gericht is, in andere landen verordend is. Men zag hierin een bewijs van de ook uit den inhoud der artikelen zelve blijkende overhaasting waarmede de Regeering is te werk gegaan; eene overhaasting, die, naar men meende, scherp afstak bij de langzame wijze van werken, die gevolgd wordt, waar het aankomt op sociale hervormingen. Hoe gevaarlijk het is strafbepalingen als de voorgestelde te maken, bleek overigens wel uit het feit, dat in Duitschland zelfs misbruik is gemaakt van § 253 van het Duitsche Strafwetboek om leiders, die met staking dreigden ten einde loonsverhooging te verkrijgen, wegens »Erpressung» te straffen....

Vele leden waren van oordeel, dat in beginsel het maken van straf-

bepalingen ter zake van bemoeilijking van arbeidswilligen en van dienstweigering door ambtenaren, personen in dienst van openbare lichamen en arbeiders bij de spoorwegen verdedigbaar is, maar tegen aanneming der voorgestelde strafbepalingen en met name van die betreffende dienstweigering hadden zij op dit oogenblik overwegend bezwaar.

In de eerste plaats werd betoogd, dat het hier moeilijke problemen geldt, waarvoor in alle beschaafde landen van Europa sedert vele jaren gezocht wordt naar eene goede oplossing. Ter voorbereiding van de voorstellen die der Kamer zijn aangeboden, is slechts een korte tijd beschikbaar geweest en het is niet te verwonderen, dat die voorstellen van overhaasting getuigen. Men meende, dat het niet wel mogelijk is thans te komen tot eene behoorlijke oplossing van de groote moeilijkheden aan de vaststelling van strafbepalingen omtrent de vermelde onderwerpen verbonden.

In de tweede plaats betwistte men de opportuniteit der voorgestelde bepalingen. Dienstweigering van ambtenaren strafbaar te stellen werd geheel onnoodig geacht. Daarop is tot dusverre door niemand aangedrongen en bij de vaststelling van het Strafwetboek is eene bepaling van dergelijken aard op advies van de Commissie van Rapporteurs door den Minister van Justitie teruggedronken. Maar bovendien was het, naar men meende, niet wenschelijk thans dit onderwerp ter hand te nemen, waar de Regeering zelve erkend heeft, dat de rechtstoestand der ambtenaren regeling behoeft. Aan het vaststellen van strafbepalingen dient regeling van de rechtspositie der ambtenaren vooraf te gaan of althans behooren beide gelijktijdig te geschieden. Ditzelfde geldt in nog sterker mate voor de spoorwegbeambten, die in particulieren dienst zijn. Voordat van strafbepalingen tegen contractbreuk sprake kan zijn, behoort eerst hunne rechtspositie behoorlijk verzekerd en het noodige gedaan te zijn tot wegneming hunner grieven, voor zoover de gegrondheid daarvan zal blijken. Sommigen bevalen in dit verband aan thans allereerst invoering van Staatsexploïtatie in overweging te nemen, terwijl anderen in de eerste plaats regeling van het arbeidscontract wenschelijk rekenden. Ook waren er die meenden, dat invoering van arbitrageraden een beter middel is tot voorkoming van stakingen dan het maken van strafbepalingen.

In de derde plaats werd aangevoerd, dat in den toestand van beroering, waarin het land verkeert, behandeling en aanneming van eene strafwet als deze, die door velen als eene gelegenheidswet wordt beschouwd, niet raadzaam is. De positie der Regeering werd thans sterk genoeg geacht om zonder strafbepalingen te zorgen voor de zekerheid van het spoorwegverkeer, en tegen intimidatie van arbeidswilligen kan, meende men, beter door eene op wettelijken grondslag behoorlijk geregelde politiezorg dan door strafbepalingen worden gewaakt. De invoering van de voorgestelde strafbepalingen zou, naar men meende, het uitbreken eener nieuwe spoorwegstaking eer bevorderen dan voorkomen. Dit zal te eer het geval zijn omdat, blijkens uitingen van de laatste dagen, die voorstellen met het rechtsbewustzijn van vele arbeiders in strijd zijn. Worden rijpelijk overwogen en goed geformuleerde bepalingen in een rustigen tijd vastgesteld, dan kunnen zij eene heilzame preventieve werking uitoefenen. Hiervan kan in den tegenwoordigen staat van zaken echter geen sprake zijn, en als na de aanneming van

de voorgestelde novelle eene nieuwe staking voorkwam, zou wel eens kunnen blijken, dat de strafbepaling betreffende dienstweigering voor toepassing moeilijk vatbaar is, aangezien het niet wel mogelijk is dui-zenden werklieden te straffen.

In het algemeen werd betoogd, dat de overheid niet van hare hoogheid en wijsheid in moeilijke dagen het beste bewijs geeft door uitvaardiging van strafwetten, waarvan bovendien de werking in de maatschappij in vele opzichten onzeker is, voor de Regeering evenzeer als voor ieder ander.

De voorgestelde strafbepalingen werden — afgezien van quaesties van vorm en redactie — door vele andere leden verdedigd. Dezerzijds werd betoogd, dat het geregeld spoorwegverkeer niet mag afhankelijk zijn van de welwillendheid van spoorwegarbeiders. Het bestaan van grieven rechtvaardigt, zelfs al mochten zij rechtmatig zijn, geene daden van eigenrichting, geen contractbreuk en geen dwang tegenover arbeidswilligen. Intusschen doet de houding en de toon, bij verschillende gelegenheden aangenomen door personen, die zich van de leiding der bestaande beweging trachten meester te maken, onderstellen, dat naar hunne meening het klassebelang de eenige maastaf van recht moet zijn. De macht, waarvan het welslagen der spoorwegstaking scheen te getuigen, mag volgens verschillende uitingen gebruikt worden om telkens opnieuw te staken, zij het om herstel van grieven te verkrijgen in het eigen of een ander bedrijf, zij het om politieke hervormingen te veroveren, zij het om de Wetgevende Macht te verhinderen bepalingen te maken, welke met eenig klassebelang in strijd worden geacht. Tegenover deze houding stond de Regeering gedurende eenigen tijd machteloos. Te recht werd verwacht, dat zij het noodige zou doen om de openbare orde te handhaven en het geregeld spoorwegverkeer te verzekeren. Aan die verwachting heeft de Regeering voldaan. Dat zij nevens een voorstel, hetwelk op tegemoetkoming aan de grieven van het spoorwegpersoneel gericht is, tevens strafbepalingen voordroeg, keurden deze leden goed, waar die bepalingen geenszins ten doel hebben eenig klassebelang te beschermen, maar enkel om op juiste rechtsbeginselen gegronde bepalingen vast te stellen en te reageeren tegen de minachting der persoonlijke vrijheid, welke zich heeft geopenbaard en welke het natuurlijke gevolg is van het uitsluitend letten op vermeende klassebelangen. Tegen het vereenigingsrecht zijn de voorstellen der Regeering niet gericht, maar wel tegen de misbruiken waartoe het gebruik van dit recht aanleiding kan geven. Aanneming van het voorgestelde art. 284bis zal aan arbeidswilligen steun geven tegenover den drang, die in de arbeiderswereld de meerderheden niet zelden tegenover minderheden zoeken uit te oefenen. Nauwelijks wordt thans aan werklieden, die met de meerderheid niet mede willen gaan, de vrijheid gelaten afzonderlijke vereenigingen te vormen. In elk geval wordt de vrijheid om zich aan de besluiten hunner eigen vereenigingen te houden, betwist en belemmerd.

Men heeft het voorgesteld, alsof bedoeld wordt aan de spoorwegarbeiders het recht van staking te ontnemen. Dit is intusschen geenszins het geval. Art. 358bis heeft enkel betrekking op stakingen, welke met contractbreuk gepaard gaan. Met het oog op het openbaar belang, dat bij het spoorwegverkeer betrokken is, is eene bepaling tegen dienst-

weigering raadzaam en alleen hierop is het voorstel gericht. Het laat den spoorwegarbeiders de vrijheid het werk neder te leggen met inachtneming van den voor hen geldenden opzeggingstermijn.....

Het voorgestelde art. 284bis bedoelt blijkbaar de uiterlijke vrijheid en de orde op den openbaren weg te beschermen; mocht blijken dat de redactie verder gaat dan deze bedoeling, dan kan die redactie gewijzigd worden.....

Verder werd betoogd, dat toepassing van het artikel omtrent dienstweigering niet tot het bestraffen van duizenden spoorwegarbeiders behoeft te leiden. Altijd zullen bij massale overtredingen, bij voorbeeld bij oproer en mouterij, niet alle delinquenten vervolgd kunnen worden. Intusschen zullen naar het voorgestelde artikel niet allen, die zich tot staking hebben verbonden, gestraft kunnen worden, maar enkel zij die daadwerkelijk dienst hebben geweigerd, en het aantal van deze personen zal bij staking niet groot zijn.....

Eindelijk werd opgemerkt, dat in buitenlandsche wetten verschillende strafbepalingen als de voorgestelde voorkomen. Bepaaldelijk werd hier gewezen op de Engelsche Conspiracy and protection of property act van 13 Augustus 1875, op art. 310 van den Code Pénal Belge, op § 153 der Deutsche Gewerbeordnung. Ook ten onzent bestaan bepalingen tot strafbaarstelling van contractbreuk. Men herinnerde aan de artikelen 390—394 van het Strafwetboek en aan de thans vervallen wet van 28 Juni 1881 (*Staatsblad* n°. 98), houdende strafbepalingen tot beteugeling van desertie van zeevisschers. Verwezen werd naar de belangrijke geschiedenis dezer wetsbepalingen, vermeld in de »Geschiedenis van het Wetboek van Strafrecht» van mr. H. J. Smidt, deel III, bladz. 104 [2e uitgaaf bl. 106] en volgende. Inzonderheid vestigde men de aandacht op de verklaring van den Minister Modderman, vermeld op bladz. 109—110 [2e uitg. bl. 112, 113], volgens welke strafbedreiging tegen contractbreuk als ultimum remedium gerechtvaardigd is te achten, als de contractbreuk nadeel toebrengt niet alleen aan den medecontractant, maar ook aan de rechten en belangen der maatschappij, en tevens blijkens de ervaring civielrechtelijke rechtsmiddelen onvoldoende zijn. Ook werd gewezen op de beraadslagingen door de Juristenvereeniging in 1876 gevoerd omtrent de strafbaarstelling van contractbreuk en het daaraan voorafgegaan praeadvies van mr. J. D. Veegens.

§ 5. Van verschillende zijden werd geklaagd over de soberheid der toelichting en aangedrongen op opneming in de Memorie van Antwoord van mededeelingen omtrent de buitenlandsche wetgeving en, aangezien het bij sommige bepalingen vooral op de practische toepassing aankomt, ook op een overzicht van de daaruit voortgevloeide jurisprudentie ten aanzien van de in het wetsontwerp behandelde onderwerpen. Ook zou men gaarne ingelicht worden omtrent de jurisprudentie betreffende art. 284 van het Strafwetboek.

Memorie van Antwoord.

§ 1. De Regeering heeft zich in Januari geen oogenblik op het standpunt geplaatst, dat het voorgevallene enkel de maatschappijen

aanging..... Zij is terstond er op bedacht geweest om de maatregelen te beramen, die ter bescherming van Staat en Maatschappij tegen herhaling van zoo misdadig bedrijf geraden schenen. En wat zij alleen aan de verantwoordelijkheid der Spoorwegmaatschappijen heeft overgelaten, is de houding die deze achtten te moeten aannemen tegenover het door haar zelve in dienst genomen personeel.

§ 3. De averechtsche voorstelling, alsof de Regeering zich ook maar één oogenblik »op het standpunt had geplaatst, dat de spoorwegstaking een zaak was, die haar niet aanging», is boven reeds weersproken. Dat na 31 Januari geen spoorwegstaking meer te duchten zou zijn, is een bewering in lijnrechten strijd met hetgeen in de bladen, die de eerste staking uitbundig loofden, te lezen stond..... Wel is het de onafwijsbare roeping der Regeering, om waar een tot dusver hier te lande ongekend misdadig verschijnsel opkomt, dat, gelijk het werd gequalificeerd, »een aanslag pleegt op den hoofdfactor van de levensbeweging der maatschappij, aan de Overheid eene ondukbare belemmering aandoet in de uitoefening van hare functiën, de welvaart van heel een volk opoffert aan zucht naar klasseinvloed, en een machtsmiddel wordt gekeurd, geschikt voor oefening van politieke dwingelandij», onverwijld op veiligstelling van Staat en Maatschappij bedacht te zijn. Een beweging van welke klasse in de maatschappij ook, die haar eigen voordeel tot hoogste wet in den Staat verheft, en daarvoor zelfs de meest primordiale eischen van recht en zedelijkheid wil doen wijken, kan in geen geordende samenleving worden geduld en is onbestaanbaar met elk gezond Staatsbegrip. Tegen een gevaar van zoo hoog ernstig karakter is aan de goedgeefsche verzekering, dat het zich niet herhalen zal, geen de minste beteekenis te hechten. Juist *opdat* het zich niet herhale, moet de Overheid op het nemen van de noodige maatregelen staan, en die maatregelen behooren zóó genomen te worden, dat, mocht het kwaad zich nochtans herhalen, voldoende verdediging er tegen mogelijk zij.....

Omtrent de wettelijke voorschriften en maatregelen in andere landen genomen, die rechtstreeks of zijdelings Staat en Maatschappij tegen het gevaar van arbeidsbelemmering of spoorwegstaking kunnen verdedigen, geschieden in de Bijlage¹ die bij deze Memorie behoort, uitvoerige mededeelingen. Intusschen zij opgemerkt, dat spoorwegstaking, op grond van eene valscheijk begrepen solidariteit, die in ongebreideld klasse-egoïsme met elk hooger solidariteitsgevoel voor Maatschappij en Staatsgemeenschap den spot drijft, niet dan uiterst zelden is voorgekomen, en met name in de groete staking, die in 1894 te Chicago uitbrak, het bewijs heeft geleverd, hoe juist zulk eene staking onvergelykelyk veel gevaarlijker karakter draagt, dan eene staking ter bestrijding van grieven.....

Dat vele leden, die in beginsel het maken van strafbepalingen in den geest van de thans voorgestelde verdedigbaar achtten, tegen de aanneming daarvan, en met name van die betreffende dienstweigering,

¹ [Zie het belangrijk overzicht, in deze Bijlage gegeven, hierachter op bl. 540.]

op dit oogenblik overwegend bezwaar hadden, vernam de Regeering met groot leedwezen.

Dat het hier moeilijke problemen geldt wil zij allermintst betwisten, maar daaruit volgt nog niet, dat die problemen niet tot een *behoorlijke* oplossing zouden kunnen worden gebracht. Voor hen, die op dit stuk van wetgeving willen wachten met ingrijpen tot zij eene in elk opzicht bevredigende regeling voor zich zien, zal de wachttijd wel blijven voortduren »ad calendae graecas". In de beschaafde landen, niet enkel van Europa, maar ook van Amerika, heeft men daarover dan ook anders gedacht. Al mogen de leden hier aan het woord in het Verslag beweren, dat voor de problemen, die het hier geldt, met name in alle beschaafde landen van Europa sedert vele jaren *gezocht wordt* naar eene goede oplossing, uit het bij deze Memorie behoorende »Overzicht" kan blijken, dat men in meer dan één land acht zoodanige oplossing *gevonden* te hebben. Dat die oplossingen, ieder voor zich, volmaakt bevredigend zouden zijn, wil de Regeering niet beweren, maar wel, dat het aanvaarden van eene, zij het ook onvolmaakte oplossing, terwijl men desnoodig blijft streven naar eene betere, verre de voorkeur verdient boven het niet willen weten van eenige oplossing, omdat het bereiken eener volmaakte onmogelijk voorkomt.

Dat, ter voorbereiding van de voorstellen, die der Kamer zijn aangeboden, slechts een korte tijd beschikbaar is geweest en het derhalve niet is te verwonderen, dat die voorstellen van overhaasting getuigen, meent de Regeering een gelegenheidsargument te mogen noemen, waaraan niet meer objectieve waarde mag worden gehecht dan aan zulke argumenten uitteraard toekomt.

Bij de behandeling trouwens van de artikelen zal blijken in hoeverre dit wetsvoorstel meer de kenmerken van overhaasting vertoont dan andere voorstellen, tegenover welke dat verwijt nimmer is geuit. Dan zal echter anderzijds kunnen blijken, dat het de ernstige wil der Regeering is geweest naar eene *behoorlijke* oplossing te streven in overleg met de Kamer, wier daartoe strekkende wenken zij met erkentelijkheid heeft overwogen en zich ten nutte gemaakt.

In de tweede plaats betwistten de leden hier aan het woord de opportuniteit der voorgestelde bepalingen.

Zij achtten het strafbaar stellen van dienstweigering van ambtenaren geheel onnoodig. Op drieërlei grond. Vooreerst omdat daarop tot dusverre door niemand is aangedrongen; vervolgens omdat bij de vaststelling van het Strafwetboek eene bepaling van dergelijken aard op advies van de Commissie van Rapporteurs door den Minister van Justitie is teruggenomen; en ten slotte omdat regeling van de rechtspositie der ambtenaren aan het vaststellen van strafbepalingen behoort vooraf, althans behoort daarmee gepaard te gaan.

Het eerste argument klinkt eenigszins zonderling voor hem, die zich het »gouverner c'est prévoir" voor den geest roept en, naar aanleiding van wat op 31 Januari j.l. voorviel, bedenkt, welke schromelijke gevolgen een overslaan van de solidariteitskoorts op hare ambtenaren voor de gemeenschap zoude kunnen na zich slepen. Hoevele feiten worden in ons Strafwetboek niet gestempeld tot misdrijven, zonder dat iemand

ter wereld op de opneming daarvan ooit heeft aangedrongen! En zonder dat ze tot dusverre ooit toepassing zelfs hebben gevonden! Maar wie zal zeggen hoevelen door het bestaan alleen reeds van die bepalingen zijn teruggehouden van het kwaad, dat zij verbieden?

Het tweede argument ziet — vreemd genoeg — juist de reden over het hoofd waarom de Minister Modderman destijds de voorgestelde artikelen introk. Die intrekking was een gevolg van de opmerking der Commissie van Rapporteurs, waarmede de Minister zich geheel vereenigde, dat bijzondere strafbedreigingen tegen dienstweigeren van ambtenaren passen in een Napoleontisch wetboek »*gemaakt onmiddellijk na tijden van opstand en beroering*». Waaruit de conclusie valt af te leiden, dat, indien de Minister Modderman in de tegenwoordige omstandigheden het Strafwetboek nog had te verdedigen, hij de artikelen niet zou terugnemen.

Het derde argument miskent zoowel het karakter van den Staat en de Overheid, als van de betrekking waarin de ambtenaar tegenover die Overheid is geplaatst. De Regeering heeft, ja, erkend, dat de rechtstoestand der ambtenaren regeling behoeft, maar niet in dien zin, dat het afdwingen van gehoorzaamheid van zijn ambtenaren door den Staat afhankelijk zou *moeten* of ook slechts zou *mogen* zijn van die regeling. Integendeel: de ambtenaar is gehoorzaamheid verschuldigd aan den Staat op de bestaande basis van recht; hij kan zich aan dien plicht tot gehoorzaamheid niet onttrekken door de bewering, dat zijn rechtspositie niet voldoende is verzekerd; vrijwillig heeft hij, op de bestaande rechtsbasis, zijn ambt aanvaard; op die basis is hij gehouden de verplichtingen daaruit voortvloeiende na te komen. Doet hij dit niet, dan pleegt hij iusubordinatie, dan komt hij in opstand tegen de Overheid.

Met evenveel recht zou men kunnen zeggen, dat de Staat niet het recht zou hebben tot het uitvaardigen van strafbepalingen in het algemeen, zoolang hij niet op volmaakte wijze de rechtsorde heeft geregeld; en dat het maken van strafbepalingen, alleen mag zijn de sluitsteen van het gebouw eener volmaakte staatsorde. Het behoeft geen betoog, dat zulk een leer elk strafrecht onmogelijk maakt.

Het vaststellen van strafbepalingen tot handhaving der *bestaande* rechtsorde is een volstrekt *recht* van den Staat, dat niet afhankelijk is van de vraag of die rechtsorde voor verlettering vatbaar is. Elke rechtsorde is dat en volmaaktheid wordt, ook op dit gebied, nimmer bereikt. Maar anderzijds is het streven naar voortdurende verbetering dier bestaande rechtsorde een volstrekte *plicht* van den Staat. Een onderlinge afhankelijkheidsverhouding echter tusschen die beide, in dien zin, dat de Staat zijn recht tot handhaving van de bestaande rechtsorde door strafbepalingen niet zou mogen uitoefenen zonder vooraf zijn plicht te hebben vervuld tot algeheele verbetering van in die rechtsorde gebleken misstanden, bestaat niet en kan niet bestaan.

Hetgeen hierboven omtrent dienstweigeren van ambtenaren werd gezegd, geldt — *mutatis mutandis* — ook voor spoorwegbeambten, die wel in particulieren dienst zijn, maar toch dienstverrichtingen vervullen, die rechtstreeks met den publieken dienst in verband staan.

Het is principieel volstrekt onjuist te beweren, dat van strafbepalingen tegen contractbreuk van spoorwegbeambten eerst dan sprake kan

zijn, wanneer hun rechtspositie behoorlijk verzekerd is en hunne grieven voor zooverre de gegrondheid daarvan zal blijken, zijn weggenomen.

Contractbreuk — men erkent het — is onrecht; de Staat heeft — men erkent het evenzeer — het recht zulk onrecht, dus ook contractbreuk, te straffen. Maar hoe rijmt men dan daarmede de stelling, dat de Staat diezelfde contractbreuk niet *mag* straffen, wanneer de personen die deze plegen, grieven hebben betreffende hunne algemeene, buiten den overeengekomen inhoud van hun contract liggende, rechtspositie?

Wanneer men zou beweren, dat het *in het algemeen* en zonder overwegende redenen niet *gewenscht* is strafbepalingen vast te stellen tegen contractbreuk, voordat de rechtspositie der eventueel contractbreukigen zooveel mogelijk behoorlijk is verzekerd en voordat hunne rechtmatige grieven zijn weggenomen, dan zoude de Regeering behooren tot hen, die zoodanige stelling onmiddellijk toegeven. Immers ook de Memorie van Toelichting tot het ontwerp stelt zich geheel op dat standpunt. Maar dit is het niet wat beweerd wordt. Beweerd wordt in het Verslag, dat, vóórdat van strafbepalingen tegen contractbreukigen sprake kan zijn, hun rechtspositie verzekerd moet wezen en het noodige gedaan tot wegneming van hun grieven. De Staat heeft — dit is de eigenlijke beteekenis der bewering — slechts *voorwaardelijk* het recht contractbreukige spoorwegmannen, die den dienst weigeren met het oogmerk om stremming daarin te veroorzaken, en wier misdadig streven dus gericht is tegen een der levensfactoren van den Staat zelf — te straffen. Plegen zij dat misdrijf, terwijl hun rechtspositie niet behoorlijk is verzekerd, terwijl zij rechtmatige grieven hebben, dan heeft de Staat *niet* dat recht; dat recht komt hem enkel dan toe, wanneer hij die rechtspositie vooraf heeft verzekerd, die rechtmatige grieven heeft weggenomen.

Een Staat met zulke voorwaardelijke rechten toegerust is geen Staat meer; van zijn hoogheid blijft aldus niet dan de schaduw over.

Zeër zeker acht ook de Regeering invoering van Staatsexploitatie een denkbeeld der overweging waardig en regeling van het arbeidscontract dringend noodzakelijk, reden waarom zij in de jongste Troonrede reeds werd aangekondigd. Maar de achterlijkheid van het burgerlijk recht in die regeling mag niet als voorwendsel dienen om den eisch tot vervulling van onbetwistbare wettelijke en moreele verplichtingen van de noodzakelijke bescherming der Strafwet te versteken.

Zeër zeker kan ook invoering van arbitrageraaden een middel zijn tot voorkoming van stakingen; of het een op zich zelf *beter* middel is dan het maken van strafbepalingen zal de Regeering thans niet uitmaken. Een feit is het, dat in Amerika, het vaderland bij uitnemendheid van die raden, zij in geen Staat voorkomen *zonder* strafbepalingen.

Of behandeling en aanneming van eene Strafwet als deze op dit oogenblik, in den toestand van beroering, waarin het land verkeert, raadzaam is, wordt, blijkens de ervaring der laatste weken, geheel verschillend beoordeeld. Hieromtrent is dan ook natuurlijk verschil van inzicht zeer wel mogelijk. Een vreemden indruk maakt het intusschen, dat de leden, die op deze vraag een ontkennend antwoord gaven, op grond van dien toestand van beroering, even te voren door zich te beroepen op de hierboven vermelde zienswijze van de Commissie van

Rapporteurs uit de Tweede Kamer over het Strafwetboek, haar beantwoordden in bevestigenden zin.

De Regeering acht — buiten alle beginselvragen om — voor de zekerheid van het spoorwegverkeer, eene strafbepaling als die van art. 358*bis* niet alleen raadzaam en nuttig, maar ook onmisbaar, ondanks de mogelijkheid, dat dit verkeer c. q., zonder toepassing van die strafbepaling, ware gaande te houden.

Deze laatste omstandigheid moge het onmiddellijk gevolg van eene staking, voor hen, die een geregeld spoorwegverkeer niet kunnen missen en voor den Staat zelven, te niet doen, het behoeft geen betoog, dat andere, zeer ernstige gevolgen aan eventueele nederlegging van den arbeid in dat verkeer zouden verbonden zijn, ook voor tal van andere diensten en bedrijven. Mede ten einde deze gevolgen te voorkomen wil de Regeering trachten het gevaar voor zulk eene staking zelve tot de kleinst mogelijke afmetingen terug te brengen en zij verklaart hiermede uitdrukkelijk, dit niet te kunnen doen zonder strafbepaling.

Ook tot het tegengaan van intimidatie van arbeidswilligen acht de Regeering eene strafbepaling volstrekt noodig, omdat de politie niet bij machte is die altijd en overal te weren of ook maar te neutraliseeren; zelfs een, meer dan tot dusver op wettelijken grondslag geregelde, politiezorg zou daarin te kort schieten, maar bovendien is het leggen van zoodanigen nieuwen grondslag niet het werk van zóó korten tijd als hier, met het oog op het verzekeren van de bereiking van het doel beschikbaar is, nog daargelaten de vraag of die wettelijke maatregel in het algemeen gewenscht is.

De bewering, dat vele arbeiders de voorgestelde strafbepalingen niet met hun rechtsbewustzijn zouden kunnen overeenbrengen, mag, afgescheiden van de elders besproken vraag of dat rechtsbewustzijn inderdaad bestaat en zoo ja, of daarmede in dit geval gerekend zou mogen worden, niet van de invoering daarvan terughouden, waar aan den anderen kant zeker met niet minder reden vele arbeiders hun rechtsbewustzijn geschokt gevoelen door de ondervinding, dat zij feitelijk niet vrij zijn in de bepaling van hunnen wil, of zij op een gegeven oogenblik den arbeid zullen voortzetten of staken, en vele anderen in hun rechtsbewustzijn gekrenkt zijn door het plotseling ophouden van het spoorwegverkeer ten gevolge van eene eigendunkelijke staking van de daarvoor vereischte werkzaamheden en door de waarneming der teekenen van den laatsten tijd, die heenwijzen naar de mogelijkheid, dat het op een algemeene werkstaking kon worden toegelegd.

De Regeering kan niet inzien, dat er thans geen tijd en gelegenheid zou zijn tot rijpe overweging en goede formuleering van de voorgestelde bepalingen; het uitgebreid en in allerlei vragen en opmerkingen afdalend Verslag ligt trouwens daar als een welsprekende *actus protestationi contrarius*. Indien met de bewering, dat het niet wel mogelijk is duizenden te straffen en dat de strafbepaling betreffende dienstweigering dus voor toepassing moeilijk vatbaar zal zijn, bedoeld is op minder goede formuleering van die bepaling te wijzen, doet het der Regeering leed, dat haar niet eene betere redactie aan de hand is gedaan. Intuschen heeft het vooropstellen van de onmogelijkheid om duizenden te straffen — wat trouwens, in het oog van hem, die zich den gang

eener spoorwegstaking duidelijk voor den geest stelt, niet licht noodig zal zijn — haar niet kunnen overtuigen van de raadzaamheid om art. 358*bis* terug te nemen. Dit artikel zal in ons Strafwetboek lang niet het eenige zijn, dat gelijktijdig door een zeer groot aantal personen kan worden overtreden. Zulks is eveneens het geval o. a. met de artikelen 121, 123, 140, 141, 143 en 144 en met al die artikelen, welke zoodanige misdrijven betreffen als waarmede oproer pleegt gepaard te gaan. Strafwetartikelen worden trouwens niet gemaakt om overtreden te worden, maar juist om overtreding te voorkomen.

Dat de Overheid niet »van hare hoogheid en wijsheid in moeilijke dagen het beste bewijs geeft door uitvaardiging van strafwetten”, waarvan bovendien de werking in de maatschappij in vele opzichten onzeker is, voor de Regeering zoowel als voor ieder ander, is eene stelling, die de uitdrukking *kan* zijn van eene zeer groote waarheid. Maar ook van eene zeer groote onwaarheid. Het ligt er maar aan van welken aard de moeilijke dagen zijn, die de Overheid doorleeft en of op goede gronden van die uitvaardiging meer heil mag worden verwacht dan van stilzitten.

Voor de uitvoerige en voortreffelijke verdediging der voorgestelde strafbepalingen, zooals die in deze paragraaf van het Voorloopig Verslag door »vele leden” werd gevoerd, betuigt de Regeering aan die leden hare erkentelijkheid.

De ware beteekenis en strekking van de in het Strafwetboek in te voegen artikelen zullen, voor zooveel nog noodig, nader worden in het licht gesteld bij de behandeling der artikelen I en II der wetsvoordracht, waarbij tevens blijken zal, dat de Regeering niet ongenegen was, die wijzigingen aan te brengen, welke zij naar aanleiding van opmerkingen in het Verslag gemaakt, nuttig achtte om de bepalingen te beter aan de bedoeling te doen beantwoorden en haar niet verder dan deze te doen reiken.....

§ 4. Op één gewichtig punt, dat niet door wijziging van het wetsontwerp kon worden afgedaan, acht de Regeering hier nog de aandacht te moeten vestigen.

Op 11 Maart j.l. is namens de Regeering verklaard, dat door haar reeds sedert eenigen tijd overwogen werd, in hoeverre art. 27 van de Spoorwegwet haar in staat kon stellen, om reeds nu, in afwachting van de uitkomsten van het door eene Staatscommissie in te stellen onderzoek, te voorzien in de nadere rechtsbescherming, die ook h. i. voor het spoorwegpersoneel gewenscht is te achten.

Te dien einde is door haar overwogen, op wat wijze, van Staatswege zóódanige nadere bescherming ware te verleenen, dat tegen eventueel misbruik van de zijde der directiën genoegzaam waarborg bestond, en in hoeverre het mogelijk zou zijn dit denkbeeld *aanstonds* te verwezenlijken. Zij is daarbij, na nauwkeurig onderzoek, tot de slotsom gekomen, dat de slotwoorden van art. 27 haar hiertoe metterdaad de bevoegdheid verleenen, en na tot deze slotsom gekomen te zijn, is zij zonder verwijl in onderhandeling getreden over de meest doeltreffende wijze, waarop zij ten deze van hare bevoegdheid gebruik kon maken.....

§ 5. Aan den wensch om mededeelingen te ontvangen aangaande de buitenlandsche wetgeving en de daaruit voortgevloeide jurisprudentie, alsmede aan het verzoek om inlichtingen ten aanzien van de jurisprudentie betreffende artikel 284 van het Strafwetboek, voldoet de Regeering gaarne zooveel mogelijk. De Kamer gelieve een en ander systematisch geordend aan te treffen in het als bijlage bij deze Memorie behorende »Overzicht van wetgeving en jurisprudentie.»

Bijlage tot de Memorie van Antwoord.

OVERZICHT¹ VAN EENIGE WETGEVING EN RECHTSSPRAAK TEN OPZICHTE DER STAFBAARHEID VAN

I. Ongeoorloofden dwang:	{	<i>A. om iets te doen of te laten in het algemeen;</i> <i>B. gericht op beperking van de vrijheid van arbeid, handel of industrie.</i>
II. Dienstweigering:	{	<p><i>A. van openbare ambtenaren;</i></p> <p><i>B. van personen in privaten dienst, zee-
lieden uitgezonderd.</i></p>

Inhoud.

Toelichting op het overzicht.

A. Wetgevingen.

- Ia. Ongeoorloofde dwang in het algemeen.*
Duitschland, Oostenrijk, Bulgarije, Italië, Noorwegen, Zweden, Denemarken, Finland, Zwitserland, Japan, Nederland, New-York, Connecticut, Minnesota, Texas, Wisconsin, United States, Engeland.
- Ib. Ongeoorloofde dwang, gericht op beperking der vrijheid van arbeid, enz.*
Italië, Frankrijk, België, Duitschland, Oostenrijk, Bulgarije, Nederland, Alabama, Georgia, Illinois, Maine, Michigan, New-Hampshire, North Dakota, Rhode Island, Wisconsin.
- IIa. Dienstweigering van openbare beampten.*
Frankrijk, België, Italië, Hongarije, Bulgarije, Noorwegen, Zwitserland, Engeland, Vereenigde Staten.
- IIb. Dienstweigering van personen in privaten dienst.*
Frankrijk, Duitschland, Beieren, Bulgarije, Noorwegen, Zwitserland, Connecticut, Delaware, Illinois, Kansas, Maine, New-Jersey, Pennsylvania, United States, Engeland.

B. Rechtsspraak.

Nederland, Duitschland, Frankrijk, Engeland, Illinois, Michigan, New-Yersey, New-York, Pennsylvania, Virginia, Vereenigde Staten.

¹ [In dit Overzicht was van de bepalingen in vreemde talen eene vertaling gegeven, die voor het doel van dit werk geheel overbodig kan geacht worden en hier dus is weggelaten.]

Toelichting.

Wederrechtelijke dwang in het algemeen om iets te doen of te laten is op het continent meestal slechts strafbaar als de dwang wordt geoefend door geweld of bedreiging (Bulgarije, Italië, Zweden, Finland; ruimer misschien Noorwegen; anders Duitschland, Nederland, Oostenrijk, Denemarken, Ontwerpen van Japan en Zwitserland). Zoodra het echter de bescherming van de vrijheid van arbeid geldt, wordt reeds straf bedreigd op dwang, *in zachter vorm* geoefend (Frankrijk, Italië, Oostenrijk, Duitschland, België, Bulgarije). En een omvattender begrip van strafbaren dwang vindt men ook in Engeland en tal van Amerikaansche Staten.

Dienstweigering van openbare ambtenaren is vrijwel overal strafbaar (Italië, Hongarije, Bulgarije, Noorwegen, Zwitsersch Ontwerp, benevens de speciale voorschriften van Frankrijk en België, Engeland en N.-Amerika).

Ook is in menige strafwet het beginsel neergelegd, dat dienstweigering of dienstverzuim van personen in privaten dienst en vooral van spoorwegpersoneel strafbaar is. Dit strafbare feit is echter in de verschillende landen verschillend geconstrueerd.

Terwijl de eene wetgeving reeds het enkele feit der dienstweigering strafbaar stelt,¹ vordert de andere bovendien nog als vereischte voor de strafbaarheid, dat de dienstweigering met eene staking in verband staat of op stremming van het verkeer is gericht. Vgl. Frankrijk, Noorwegen, Connecticut, Maine, sect. 8, New-Yersey, s. 245, Pennsylvania, s. 357, Maine, s. 6, Delaware, s. 1 en 5, Illinois, s. 128, Kansas, vgl. ook Delaware, s. 2, Maine, s. 10, New-Yersey, s. 246, Pennsylvania, s. 358, Duitschland, Bulgarije, Zwitsersch Ontwerp, Beieren, Engeland, 3 & 4 Vict. ch. 97, s. 13, Illinois, s. 129, Kansas, Maine, s. 7, vgl. ook Illinois, s. 130; Kansas.

Een bijzondere plaats neemt Engeland in. Daar is dienstweigering in het algemeen en dienstweigering van personen in dienst eener gemeente of van een concessionaris eener gasfabriek of waterleiding strafbaar, maar alleen als hij die weigert te arbeiden, of ernstig letsel voor persoon of goed of ontbreken van gas- of watertoevoer als gevolg van zijn weigering kon voorzien (38 en 39. Vict. ch. 86, S. 4 en 5). Zie echter ook Engeland, (spoorwegpersoneel).

Ter wille der volledigheid zij ten slotte aangestipt dat het in 1872 vervallen art. 415 van den Nederlandschen Code Penal tegen dienstweigering van personen in privaten dienst reageerde en dat de Fransche ontwerpen (dat der senatoren, artt. 1 en 2 en dat van Minister Trarieux, art. 415 j^o. art. 414) tot aanvulling van den Code pénal, zij het ook slechts voor bepaalde bedrijven, eenzelfde strekking hebben.

Het overzicht der jurisprudentie behoeft geene toelichting. De groe-

¹ Sommige Staten, bijv. Illinois en Kansas, kennen in het algemeen aan personen in privaten dienst het recht toe, *ten allen tijde* ontslag te nemen. Zij bepalen dan verder, dat dergelijk op staanden voet genomen ontslag *niet* strafbaar is, behalve ten aanzien van den machinist, die zijne machine verlaat.

peering, voor de wetgevingen doorgevoerd, bleek niet wel te handhaven voor de rangschikking der jurisprudentie. Voor een deel ligt de oorzaak daarvan in de omstandigheid, dat ook uitspraken zijn opgenomen betreffende bepalingen, niet in het overzicht van wetgeving vermeld. Zoo vonden eenige uitspraken op § 152 Duitse G. O. en §§ 110 en 253 Duitse Srwb. een plaats in het overzicht der jurisprudentie. En ook zijn eenige uitspraken van Amerikaansche gerechtshoven opgenomen, die, doorgaans op het zgn. »conspiracy» begrip steunend, quaesties rakende stakingen hebben beslist.

Het overzicht is met zorg bewerkt. De spoed, waarmede het werd saamgesteld, sluit evenwel de mogelijkheid van een of andere onvolledigheid of vergissing, ook in de bijgevoegde vertaling, niet uit.

A. WETGEVINGEN.

I. Ongeoorloofde dwang.

Wederrechtelijke dwang om iets te doen of te laten wordt gestraft, indien de dwang geëffend is door:

1. Gewalt oder Bedrohung mit einem Verbrechen oder Vergehen (geweld of bedreiging met een misdad of wanbedrijf) (§ 240 *Duitsch* Strafwb.)

2. Gewalt oder Bedrohung mit einer Verletzung an Körper, Freiheit, Ehre oder Eigenthum gegen den Bedrohten, dessen Familie, Verwandte oder gegen andere unter seinen Schutz gestellte Personen (geweld of bedreiging met lichamelijk letsel, schennis van vrijheid, eer of eigendom tegen den bedreigde, diens bloed- of aanverwanten of andere onder zijn bescherming staande personen) (art. 98 *Oostenr.* Strafwb.).

3. Gewalt, bedreiging of machtsmisbruik (art. 298 *Bulgaarsch* Strafwb.).

4. Geweld of bedreiging (art. 154 *Ital.* Strafwb.).

5. Gedragingen, strijdig met de wet, of bedreiging (§ 222 *Noorsch* Strafwb.).

6. Geweld of bedreiging (art. 22 van Hoofdst. XV *Zweedsch* Strafwb., gewijz. door de wet van 10 Juli 1899, *Annuaire de la législation étrangère*, 1899, bladz. 562)

7. Geweld of bedreiging met geweld (art. 210 *Deensch* Strafwb.).

8. Geweld of bedreiging (§ 12 Hoofdst. 25 *Finsch* Strafwb.).

9. Gewalt oder schwere Drohung (geweld of zware bedreiging) (art. 103 Ontwerp van *Zwitsersch* Strafwetboek volgens de redactie der »Expertenkommission», 1896).

10. Geweld of bedreiging met krenking van lijf, leven, persoonlijke vrijheid, eer of vermogen van bedreigde of verwanten (art. 283 Ontwerp van *Japansch* Strafwetboek, *Mittheilungen der Internationalen krimin. Vereinigung*, Bd. 8, 1899).

11. Geweld of bedreiging met geweld (art. 284 *Nederlandsch* Strafwetboek).

New-York. BIRDSEYE'S REVISED STATUTES, CODES AND GENERAL LAWS — 1896.

Page 464. — Coercion.

A person, who with a view to compel another person to do or to

abstain from doing an act which such other person has a legal right to do or to abstain from doing, wrongfully and unlawfully,

1. Uses violence or inflicts injury upon such other person or his family, or a member thereof, or upon his property or threatens such violence or injury; or

2. Deprives any such person of any tool, implement or clothing or hinders him in the use thereof; or

3. Uses or attempts the intimidation of such person by threats or force;

Is guilty of a misdemeanor.

Connecticut. GENERAL STATUTES of 1888.

Chapter 99.

Section 1518. Every person who shall threaten, or use any means to intimidate any person to compel such person, against his will, to do or abstain from doing any act which such person has a legal right to do, or shall persistently follow such person in a disorderly manner, or injure, or threaten to injure, his property with intent to intimidate him shall be fined..... or imprisoned.....

Minnesota. GENERAL STATUTES of 1894.

Chapter 92a. — Coercion.

Sect. 6790. Vgl. hiervoor New-York, n°. 2 en 3.

Texas. REVISED STATUTES of 1895.

Penal Code. Title IX. — Unlawful assembly, riots etc.

Art. 299. An "unlawful assembly" is the meeting of three or more persons with intent to aid each other by violence or in any other manner either to commit an offense or illegally to deprive any person of any right, or to disturb him in the enjoyment thereof.

Art. 314. Where the persons engaged in any unlawful assembly met at first for a lawful purpose, and afterwards agreed upon an unlawful purpose, the are equally guilty of the offense defined in art. 299.

Wisconsin. STATUTES of 1898.

Chapter 182. — Boycotting etc.

Sect. 4466a. Any two or more persons who shall combine, associate, agree..... for the purpose of willfully or maliciously injuring another in his reputation, trade, business or profession by any means whatever or for the purpose of maliciously compelling another to do or perform any act against his will, or preventing or hindering another from doing or performing any lawful act shall be punished by imprisonment.....